

Broj: 02-04-4931-2/23
Sarajevo, 23.02.2023. godine

Na osnovu člana 26. i 28. stav (4) Zakona o Vladi Kantona Sarajevo („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 36/14 - Novi prečišćeni tekst i 37/14 - Ispravka), a u vezi sa članom 19. stav (5) Zakona o razvojnem planiranju i upravljanju razvojem FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 32/17), Uredbe o izradi strateških dokumenata u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, broj: 74/19 i 2/21), Uredbe o trogodišnjem i godišnjem planiranju rada, monitoringa i izvještavanja u FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 74/19 i 2/21) i Uredbe o evaluaciji strateških dokumenata u FBiH („Službene novine FBiH“, broj: 74/19 i 2/21) Vlada Kantona Sarajevo, na 116. sjednici održanoj **23.02.2023.** godine, donijela je

ZAKLJUČAK

1. Utvrđuje se Nacrt Strategije razvoja kulture u Kantonu Sarajevo za period 2022. - 2027. godina.
2. Nacrt iz tačke 1. ovog zaključka dostavlja se Skupštini Kantona Sarajevo, na nadležno odlučivanje.

VRŠITELJICA DUŽNOSTI PREMIJERA

ministrica Softić Kadenić Darja

Dostaviti:

1. Predsjedavajući Skupštine Kantona Sarajevo,
2. Skupština Kantona Sarajevo,
3. Zamjenici predsjedavajućeg Skupštine Kantona Sarajevo (3x),
4. Premijer Kantona Sarajevo,
5. Ministarstvo kulture i sporta Kantona Sarajevo,
6. Ministarstva Kantona Sarajevo (11x),
7. Sarajevska regionalna agencija SERDA (putem Ministarstva kulture i sporta Kantona Sarajevo)
8. Evidencija,
9. A r h i v a.

Na osnovu čl. 12. stav 1. tačka c) i 18. stav 1. tačka b) Ustava Kantona Sarajevo („Službene novine Kantona Sarajevo“, br. 1/96, 2/96 - Ispravka, 3/96 - Ispravka, 16/97, 14/00, 4/01, 28/04 i 6/13 i 31/17), čl. 117., 120. stav (2), čl. 141. i 142. Poslovnika Skupštine Kantona Sarajevo („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj 41/12 – Drugi novi prečišćeni tekst, 15/13, 47/13, 47/15, 48/16, 9/20, 14/20, 16/22 i 17/22 - ispravka), a u vezi člana 19. stav (5) Zakona o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem FBiH („Službene novine FBiH“, br. 32/17), Uredbe o izradi strateških dokumenata u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, br. 74/19 i 2/21), Uredbe o trogodišnjem i godišnjem planiranju rada, monitoringa i izvještavanja u FBiH („Službene novine FBiH“, br. 74/19 i 2/21) i Uredbe o evaluaciji strateških dokumenata u FBiH („Službene novine FBiH“, br. 74/19 i 2/21), Skupština Kantona Sarajevo na sjednici održanoj dana _____. 2023. godine, donijela je sljedeći

Prijedlog

ZAKLJUČAK

1. Utvrđuje se Nacrt Strategije razvoja kulture u Kantonu Sarajevo za period 2022 - 2027 godina.
2. Javna rasprava održaće se sa kantonalnim organima, jedinicama lokalne samouprave, ustanovama kulture, naučnim i stručnim institucijama i trajaće 30 dana objavom na web stranici Vlade Kantona Sarajevo i Ministarstva kulture i sporta Kantona Sarajevo.
3. Primjedbe, prijedlozi, sugestije zastupnika i mišljenja radnih tijela Skupštine dostavljaju se Vladi Kantona Sarajevo koja organizuje i provodi javnu raspravu.
4. Nakon sumiranja rezultata javne rasprave Vlada Kantona Sarajevo će, putem Ministarstva kulture i sporta Kantona Sarajevo pripremiti Izvještaj o rezultatima javne rasprave i prijedlog Strategije razvoja kulture u Kantonu Sarajevo za period 2022 - 2027 godina dostaviti Skupštini Kantona Sarajevo radi donošenja.

Broj:01-04-_____/23
_____. 2023. godine
SARAJEVO

PREDSJEDAVAJUĆI
SKUPŠTINE KANTONA SARAJEVO

Elvedin Okerić

O b r a z l o ž e n j e

PRAVNI OSNOV:

Pravni osnov za donošenje Zaključka kojim se utvrđuje Nacrt Strategije razvoja kulture u Kantonu Sarajevo za period 2022 - 2027 godina. sadržan je u odredbama čl. 12. stav 1. tačka c) i 18. stav 1. tačka d) i m) Ustava Kantona Sarajevo («Službene novine Kantona Sarajevo», br. 1/96, 2/96 - Ispravka, 3/96 - Ispravka, 16/97, 14/00, 4/01, 28/04, 6/13 i 31/17).

Izvod iz člana 12. Ustava Kantona Sarajevo glasi:

"Isključive nadležnosti Kantona Sarajevo

U okviru svojih nadležnosti Kanton je nadležan za:

c) Utvrđivanje i provođenje kulturne politike; "

Izvod iz člana 18. stav 1. tačka m) Ustava Kantona Sarajevo glasi:

"Nadležnosti Skupštine

Skupština Kantona (između ostalog):

d) utvrđuje politiku i donosi programe razvoja Kantona,

m) vrši i druge poslove utvrđene federalnim propisima, ovim Ustavom i kantonalnim propisima"

Odredbe čl. 117., 120. stav (2), 140. i 141. Poslovnika Skupštine Kantona Sarajevo (Službene novine Kantona Sarajevo, broj 41/12 – Drugi novi prečišćeni tekst, 15/13, 47/13, 47/15, 48/16, 9/20, 14/2016/22 i 17/22 - ispravka), kojim je određeno:

- član 117. Poslovnika "Skupština Kantona Sarajevo donosi Ustav, zakone, budžet i izvještaj o izvršenju budžeta, prostorni plan Kantona, Poslovnik Skupštine, odluke i **zaključke**, deklaracije, rezolucije, preporuke i smjernice i daje autentična tumačenja zakona ili drugog akta."

- član 120 stav (2) Poslovnika: "Zaključkom Skupština može zauzeti stav o pitanju koje je razmatrala, uključujući utvrđivanje obaveza za Vladu i kantonalne organe uprave u pogledu pripreme zakona ili drugih propisa i općih akata ili vršenja drugih poslova iz njihovog djelokruga."

- član 141. Poslovnika "U cilju očitovanja i davanja mišljenja i sugestija kantonalnih organa uprave, javnih preduzeća i ustanova, lokalne samouprave i javnosti Kantona u cjelini, o nacrtu zakona koji Skupština utvrdi provodi se javna rasprava.

Obavezni sudionici javne rasprave su kantonalni organi uprave i jedinice lokalne samouprave, te kantonalne ustanove i javna preduzeća na koje se nacrt zakona neposredno odnosi, odnosno koja su određena zaključkom o otvaranju javne rasprave."

- član 142. "Zaključak o otvaranju javne rasprave sadrži odredbe o subjektima koji će organizovati i provesti javnu raspravu, obimu rasprave, kao i načinu finansiranja i roku za njeno provođenje.

Rok za provođenje javne rasprave je najmanje trideset dana. Izuzetno Skupština može odrediti kraći rok javne rasprave. Rok za provođenje javne rasprave teče od dana dostave nacrtu zakona obavezanim sudionicima javne rasprave. Tokom javne rasprave, nadležno radno tijelo Skupštine učestvuje u javnom pretresu koje organizuje predlagач.

O rezultatima javne rasprave Skupštini se podnosi izvještaj koji sadrži primjedbe, prijedloge, i mišljenja."

član 144. "Odredbe ovog poslovnika koje se odnose na javnu raspravu o nacrtu zakona, shodno se primjenjuju i na javnu raspravu o nacrtima drugih propisa ili općih akata Skupštine".

Član 168. "U postupku za donošenje planskih dokumenata Kantona i prostornog plana Kantona Shodno se primjenjuju odredbe ovog poslovnika o postupku za donošenje zakona, ako poslovníkom nije drugačije određeno.

Odredbom člana 19. stav (5) Zakona o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem FBiH („Službene novine FBiH“, br. 32/17), određeno je da:

“(5)Sektorske strategije kantona donosi skupština na prijedlog vlade kantona”.

Strategija je pripremljena u skladu sa odredbama:

Zakona o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem FBiH („Službene novine FBiH“, br. 32/17),

Uredbe o izradi strateških dokumenata u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“, br. 74/19 i 2/21),

Uredbe o trogodišnjem i godišnjem planiranju rada, monitoringa i izvještavanja u FBiH („Službene novine FBiH“, br. 74/19 i 2/21).

Uredbe o evaluaciji strateških dokumenata u FBiH („Službene novine FBiH“, br. 74/19 i 2/21).

RAZLOZI ZA DONOŠENJE ZAKLJUČKA

Kanton Sarajevo je usvojio Strategiju razvoja Kantona Sarajevo 2021-2027. kao integrirani, multisektorski strateški dokument, koji definira javne politike i usmjerava razvoj teritorije Kantona Sarajevo. Početkom 2022. s obzirom da u Kantonu Sarajevo nije postojala jasno definisana politika razvoja kulture, na inicijativu Ministarstva kulture i sporta Kantona Sarajevo pristupilo se izradi Strategije razvoja kulture u Kantonu Sarajevo 2022-2027. kao jednom od strateških ciljeva ovog ministarstva. Radi se o prvoj sektorskoj strategije razvoja koja definira javne politike, pravce, ciljeve i resurse razvoja sektora kulture, a proizlazi iz navedene integrirane strategije razvoja.

Partneri na izradi Strategije su Ministarstvo kulture i sporta Kantona Sarajevo i Sarajevska regionalna razvojna agencija SERDA.

Ministarstvo kulture i sporta Kantona Sarajevo i Sarajevska regionalna razvojna agencija SERDA su potpisali Sporazum o međusobnoj saradnji na izradi Strategije razvoja kulture u Kantonu Sarajevo 2022-2027. godine, broj: 12-11-8058-1/22. od 14.03.2022. godine kojim su precizirane sve aktivnosti, kao i prava i obaveze potpisnika. Zbog tehničkog propusta u članu 5. Sporazuma, Ministarstvo kulture i sporta Kantona Sarajevo i Sarajevska regionalna razvojna agencija SERDA su potpisali Aneks I Sporazuma o međusobnoj saradnji na izradi Strategije razvoja kulture u Kantonu Sarajevo 2022-2027. godine, broj: 12-11-8058-2/22. od 17.03.2022. godine.

Na osnovu potpisanog Sporazuma, kao i Aneksa I Sporazuma, Ministarstvo kulture i sporta Kantona Sarajevo je donijelo Rješenje o imenovanju Radne grupe za pripremu i izradu Strategije razvoja kulture u Kantonu Sarajevo 2022-2027. godine, broj: 12-11-8058-3/22. od 17.03.2022. godine. Članovi radne grupe su bili: Tamara Karača Beljak, prorektorica za umjetnost, umjetnoistraživački rad, kulturu i sport Univerziteta u Sarajevu (predsjednica), Muhamed Dželilović, dekan Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu (član), Erdin Salihović, dekan Arhitektonskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu (član), Jasmina Selimović, dekanesa Ekonomskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu (članica), Lejla Mujkić, pomoćnica ministra za kulturu Ministarstva kulture i sporta KS (članica) i Harun Rizvanbegović, predstavnik SERDAe (član). Naknado je zbog odlaska u penziju umjesto Muhameda Dželilovića imenovan Kenan Šljivo, novoimenovani dekan Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu.

U skladu sa Sporazumom i Rješenjem, Radna grupa je sačinila Informaciju o stanju u oblasti kulture u Kantonu Sarajevo, te je istu dostavila Ministarstvu kulture i sporta 31.03.2022. godine. Također, Radna grupa je sačinila i Projektni zadatak za izradu Strategije razvoja kulture u Kantonu Sarajevo 2022-2027. godine i isti je dostavila Ministarstvu kulture i sporta 07.04.2022. godine.

Nakon što je Ministarstvo primilo k znanju navedene dokumente, direktor Sarajevske regionalne razvojne agencije SERDA donio je Odluku o pokretanju postupka javne nabavke za uslugu izrada Strategije razvoja kulture u Kantonu Sarajevo 2022-2027. godine, broj: OD-66/22 od 07.04.2022. godine, kao i Odluku o imenovanju Komisije za javne nabavke uslugu izrada Strategije razvoja kulture u Kantonu Sarajevo 2022-2027. godine, broj: OD-67/22 od 07.04.2022. godine. Komisija za javne nabavke je pripremila tendersku dokumentaciju te je dana 19.04.2022. godine na portalu Agencije za javne nabavke BiH objavljen je Konkurentski zahtjev za javnu nabavku usluga izrada Strategije razvoja kulture u Kantonu Sarajevo 2022-2027. godine pod brojem: 381-7-2-49-3-3/22.

Nakon provedene procedure, kao najpovoljniji ponuđač odabran je Ekonomski institut Sarajevo sa kojim je 18.05.2022. godine potpisan Ugovor o pružanju usluge izrade Strategije razvoja kulture u Kantonu Sarajevo 2022-2027. godine. Ministarstvo kulture i sporta Kantona Sarajevo za ovaj projekat je obezbijedilo 50.000 KM.

U toku izrade Strategije, Ministarstvo kulture i sporta je formiralo dvije fokus grupe, koje su osiguravale mobiliziranje relevantnih aktera iz oblasti kulture (predstavnici javnog, privatnog, civilnog sektora po vertikali i horizontali). Kao drugi korak u procesu izrade sektorske strategije je izrada Strateške platforme ili strateškog okvira razvoja sektora kulture, koju čine: situaciona analiza, zatim strateško fokusiranje, vizija, strateški ciljevi sa indikatorima. Prije stavljanja na javne konsultacije u trajanju najmanje trideset dana, strateška platforma bila je predmet diskusije na nivou Radne grupe zadužene, između ostalog, za nadzor i monitoring nad izradom strategije. Svrha pripreme strateške platforme je da se na osnovu analize prethodno prikupljenih podataka identificiraju ključna razvojna obilježja sektora kulture, te u formi vizije i strateških ciljeva utvrdi i predstavi željena promjena kojoj se tokom implementacionog perioda odnosno do 2027. i koja doprinosi ciljevima održivog razvoja

Kantona Sarajevo. Strateška platforma pomaže da se na bazi komparativnih prednosti i prilika u okruženju lakše prepoznaju razvojni potencijali sektora kulture, a istovremeno omogućava da se na vrijeme prepoznaju slabosti, negativni trendovi i izazovi koji mogu ugroziti željeni razvoj kulture i kantona Sarajevo. Ona je osnova za sve naredne faze u procesu izrade strateškog dokumenta. Iz toga se izvodi njen značaj i potreba da bude predmet diskusije na Radnoj grupi, kao i da se stavi na javne konsultacije, prije nego se nastavi proces izrade strategije razvoja kulture kantona Sarajevo do 2027. Situaciona analiza, jedna od sastavnica Strateške platforme, bazira se na uvidu u relevantne statistike, planove, programe, izvještaje, istraživanja, zatim na intervjuima, diskusijama u okviru fokus grupa, radionica, tima, Radne grupe, Ministarstva za kulturu i sport, posebno organiziranih sastanaka sa predstavnicima određenih domaćih i međunarodnih institucija i organizacija, kao i na uvidu u stanje na terenu (institucije kulture, turistički obilazak), drugo. Svrha je da se prikupe relevantni podaci kako bi se iz različitih razvojnih perspektiva sagledalo stanje te utvrdile komparativne prednosti i potencijali, odnosno, problemi i izazovi sektora kulture. Ova analiza osigurava argumentaciju i čvrsta uporišta za definiranje i razradu preostalih elemenata strateške platforme, a kasnije i za razradu strateških ciljeva, prioriteta i mjera. Strukturu ovog dijela Strateške platforme, u skladu sa Zakonom i Uredbom, čine: Osvrt na društveno-ekonomski kontekst razvoja kulture KS, Institucionalni i normativni okvir sektora kulture KS, Aktuelne sektorske politike kulture KS, Osvrt na stanje kulture KS i Finansiranje kulture u KS. U skladu sa dobrom domaćom i međunarodnom praksom izrade dokumenata ovog tipa, kako bi se definirala područja strateške intervencije koristi se SWOT analiza, uključujući i njene varijacije (TOWS i PESTLE analiza), kao metodološki alat. Nakon kompletiranja situacione analize i izvršene procjene faktora unutrašnjeg i vanjskog okruženja, određeni su strateški pravci razvoja sektora kulture. Za ovaj korak u pripremi strateške platforme koristi se termin strateško fokusiranje, a nastoje se odrediti strateški pravci ili ključna usmjerenja strategije, perspektivne konkurentne prednosti ili najkritičniji problemi koji zahtijevaju strateške intervencije. U skladu sa Uredbom, konsultacije o strateškoj platformi trajale su trideset dana, a vršene se njenom objavom na web stranici nosioca izrade strateškog dokumenta, dostavljanjem strateške platforme relevantnim institucijama, organizacijama kulture javnog, privatnog i civilnog sektora, kao i putem on-line (zoom) konsultacija sa međunarodnim ekspertima UNESCO, te drugim zainteresiranim. Komentari, sugestije i prijedlozi dostavljeni u okviru javnih konsultacija su razmotreni na nivou ekspertnog tima i u saradnji sa nosiocem izrade strateškog dokumenta inkorporirani u tekst Nacrta strategije razvoja kulture Kantona Sarajevo.

U radu na operativnom dijelu strategije, u skladu sa metodologijom, uredbama i zakonom o strateškom planiranju i upravljanju razvojem, organizirane su radionice sa fokus grupama, konsultacije sa domaćim i međunarodnim ekspertima, diskusije sa nosiocem izrade strateškog dokumenta i Radnom grupom. Na radionicama i u konsultacijama su diskutovani prioriteti u okviru strateških ciljeva, a nakon toga mjere u okviru utvrđenih prioriteta. Posebna pažnja je posvećena definiranju indikativnog finansijskog okvira, usklađenosti sa drugim strateškim dokumentima, i drugim relevantnim elementima operacionalizacije dokumenta (praćenje, monitoring, evaluacija). Struktura rada je usklađena sa projektnim zadatkom, zakonskim i drugim dokumentima koji uređuju strateško planiranje. U skladu s tim, dokument sadrži pored

uvodnih napomena, sadržaja, liste tabela, liste slika, liste skraćenica, korištenih izvora i priloga, sedam osnovnih cjelina, i to: prvo, situacionu analizu; drugo, SWOT analizu, strateške fokuse i strateške ciljeve; treće, prioritete i mjere za ostvarivanje strateških ciljeva; četvrto, strateške projekte; peto, provjeru usklađenosti sa drugim strateškim dokumentima; šesto, indikativni finansijski okvir; sedmo, definiranje okvira za provođenje, praćenje, izvještavanje i evaluaciju. Sastavni dio dokumenta je Prilog 1. koji sadrži detaljan pregled mjera i Prilog 2. Matrica uparivanje prilika i prijetnji sa snagama i slabostima. U okviru situacione analiza elaborirani su društveno-ekonomski aspekti razvoja kulture, normativni okvir uređenja i razvoja kulture, aktualna politika kulture, stanje u sektoru kulture i finansiranje kulture. Prioriteti i mjere za ostvarivanje strateških ciljeva su sistematizirani po strateškim ciljevima, i to: SC1 Poduprijeti razvoj i raznolikost kulturnog i umjetničkog stvaralaštva u kontekstu poboljšanja kvaliteta života u KS i jačanja ljudskog kapitala, SC2 Očuvati, zaštititi i promicati materijalnu i nematerijalnu baštinu u kontekstu jačanja identiteta i društvenog kapitala KS i SC3 Poduprijeti kulturnu i kreativnu industriju u kontekstu osnaživanja održivog razvoja. U pripremi strategije respektirani su svi relevantni principi u skladu sa Zakonom i Uredbom, i to otvoreni metod koordinacije, ravnopravnosti spolova, jednake mogućnosti, inkluzija, horizontalne i vertikalne koordinacije, partnerstva, javnost, transparentnost, te temeljne vrijednosti i komponente dobrog života na kojima počiva pristup razvoju, koji polazi od konsenzusa o održivom razvoju i njegovoj implementaciji na globalnom, evropskom i državnom nivou, odnosno kantonalnom nivou.

Kao što je navedeno, nadzor nad izradom Strategije vršila je Radna grupa kroz tri kontrolne tačke – na početku izrade Strategije, na polovini i na kraju. Nakon što je radna grupa za nadzor i monitoring nad izradom strategije razvoja kulture usvojila predloženi finalni dokument Strategije razvoja kulture u Kantonu Sarajevo 2022-2027. godine isti je dostavljen Ministarstvu kulture i sporta KS kako bi se razmatrao na Vladi i Skupštini KS.

Na osnovu navedenog predlažemo da Skupština Kantona Sarajevo donese predloženi Zaključak.

Sarajevska regionalna
razvojna agencija

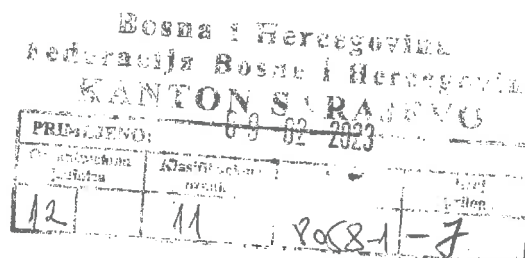
Sarajevo Economic Region
Development Agency

Sarajevska regionalna razvojna agencija SERDA d.o.o. Sarajevo, Kolodvorska 6
Tel: +387 33 652-935, 648-686, Fax: +387 33/ 663-923
Email: serda@serda.ba; Web: www.serda.ba
Kantonalni sud Sarajevo matični registarski broj subjekta upisa 1-24164
Broj računa: UniCredit Bank 3389002206391983
Identifikacijski broj društva: 4200816600000
PDV broj društva: 200816600000
Porezni broj: 01700000

Datum: 09.02.2023. godine

Broj: 1-34/23

KANTON SARAJEVO
Ministarstvo kulture i sporta
n/r Ministra

PREDMET: Dostava Nacrta strategije razvoja Kantona Sarajevo za period 2022. – 2027. godine

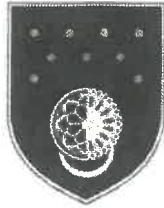
Poštovani,

u skladu sa Sporazumom o međusobnoj saradnji na izradi Strategije razvoja kulture u Kantonu Sarajevo za period 2022-2027, broj UG-32/22 od 14.03.2022. godine (broj Ministarstva 12-11-8058-1/22) i Aneksom I Sporazuma broj: UG-40/22 (broj Ministarstva 12-11-8058-2/22) od 17.03.2022. godine, u prilogu Vam dostavljamo finalni dokument Nacrta strategije razvoja Kantona Sarajevo za period 2022. – 2027. godine koji je verificiran od Radne grupe za pripremu i izradu Strategije razvoja Kantona Sarajevo za period 2022-2027

S poštovanjem

Vlada Kantona Sarajevo

Strategija razvoja kulture Kantona Sarajevo do 2027. godine

Nacrt

Dokument:

Strategije razvoja kulture Kantona Sarajevo do 2027. godine

Naručilac Strategije:

Sarajevska regionalna razvojna agencija SERDA

Investitor:

Ministarstvo kulture i sporta Kantona Sarajevo

Autor Strategije:

Ekonomski institut Sarajevo

Sadržaj

Sadržaj.....	5
Lista tabela	7
Lista slika	8
Lista skraćenica	
UVODNE NAPOMENE.....	11
1. SITUACIONA ANALIZA	13
1.1. Društveno-ekonomski aspekti razvoja kulture u Kantonu Sarajevo	13
1.1.1. Recentna situacija fokus na krizu	14
1.1.2. Konsenzus o održivom razvoju	14
1.1.3. UNESCO fokus na kulturu i baštinu	20
1.1.4. Državni i entitetski okvir razvoja kulture	22
1.2. Normativni okvir uređenja i razvoja kulture	25
1.2.1. Okvir uređenja kulture u Bosni i Hercegovini	25
1.2.2. Okvir uređenja kulture u Federaciji Bosne i Hercegovine	27
1.2.3. Okvir uređenja kulture u Kantonu Sarajevo	29
1.2.4. Okvir uređenja privatnog sektora u oblasti kulture	31
1.3. Aktualna politika kulture	35
1.3.1. Učesnici	36
1.3.2. Aktivnosti	37
1.3.3. Planiranje i upravljanje kulturom	
1.3.4. Statistika kulture	41
1.4. Osvrt na stanje u sektoru kulture Kantona Sarajevo	48
1.4.1. Podsektor muzeji, biblioteke, baština	49
1.4.2. Podsektor izvođačka umjetnost i umjetničko stvaralaštvo	58
1.4.3. Podsektor film, televizija, izdvaštvo, snimanje zvuka i književnost	62
1.4.4. Civilno društvo i nevladin sektor u kulturi	66
1.5. Finansiranje kulture u Kantonu Sarajevo	69
2. SWOT analiza, strateški fokusi, strateški ciljevi	75
2.1. SWOT matrica	75

2.2. Strateški fokusi	79
2.3. Vizija, strateški ciljevi sa indikatorima.....	81
3. PRIORITETI I MJERE ZA OSTVARIVANJE STRATEŠKIH CILJEVA	83
3.1. SC1. Poduprijeti razvoj i raznolikost kulturnog i umjetničkog stvaralaštva u kontekstu poboljšanja kvaliteta života u KS i jačanja ljudskog kapitala.....	83
3.1.1. Prioritet 1.1. Osnaživanje kvaliteta i raznovrsnosti kulturne i umjetničke produkcije	86
3.1.2. Prioritet 1.2. Unaprjeđenje saradnje unutar sektora kulture i saradnje sa drugim sektorima	87
3.1.3. Prioritet 1.3. Jačanje internacionalizacije kulturnog i umjetničkog stvaralaštva	88
3.1.4. Prioritet 1.4. Snažnije integriranje obrazovanja i kulture	88
3.1.5. Prioritet 1.5. Vidljivija i učinkovitija inkluzija kulture u osnaživanje stanovništva	89
3.2. SC2. Očuvati, zaštititi i promicati materijalnu i nematerijalnu baštinu u kontekstu jačanja identiteta i društvenog kapitala KS	90
3.2.1. Prioritet 2.1. Poboljšati stanje i upravljanje baštinom	92
3.2.2. Prioritet 2.2. Valorizirati baštinu	92
3.2.3. Prioritet 2.3. Osnažiti međunarodnu saradnju u području baštine	93
3.3. SC3. Poduprijeti kulturne i kreativne industrije u kontekstu osnaživanja održivog ekonomskog razvoja.....	94
3.3.1. Prioritet 3.1. Podrška razvoju kulturnih i kreativnih industrija	96
3.3.2. Prioritet 3.2. Kulturne i kreativne industrije u funkciji razvoja turizma i disperzije turističkih tokova	96
3.3.3. Prioritet 3.3. Podrška razvoju filmske industrije	96
3.3.4. Prioritet 3.4. Razvoj tržišta dobara i usluga kulture, baštine, kulturnih i kreativnih industrija	97
4. Strateški projekti.....	98
5. Provjera usklađenosti sa drugim strateškim dokumentima	103
6. Indikativni finansijski okvir	106
7. Definiranje okvira za provođenje, praćenje, izvještavanje i evaluaciju	109
Prilog 1: Detaljan pregled mjera	111
Prilog 2: Matrice uparivanja prilika i prijetnji sa snagama i slabostima	140
IZVORI	

Lista tabela

- Tabela 1. Intervencije na strani ponude i tražnje usluga kulture
- Tabela 2. Muzeji
- Tabela 3. Pregled radnog vremena, cijene ulaznica u muzejima
- Tabela 4. Biblioteke
- Tabela 5. Arhivi
- Tabela 6. Nepokretna i pokretna kulturna dobra
- Tabela 7. Separati zaštite i stručna mišljenja u oblasti prostornog i urbanističkog planiranja
- Tabela 8. Profesionalna pozorišta
- Tabela 9. Amaterska pozorišta
- Tabela 10. Pozorišta za mlade
- Tabela 11. Centri za kulturu
- Tabela 12. Orkestri
- Tabela 13. Ansambli
- Tabela 14. Horovi
- Tabela 15. Kulturno-umjetnička društva
- Tabela 16. Galerije
- Tabela 17. Festivali
- Tabela 18. Kina
- Tabela 19. Udruženja građana iz oblasti kulture
- Tabela 20. Rodna dimenzija kulture
- Tabela 21. Analiza budžeta KS; 2018-2022. (izdvajanja za usluge kulture)
- Tabela 22. Struktura izvora finansiranja; 2018-2022. (izdvajanja za usluge kulture)
- Tabela 23. Budžetirana sredstva i zaposleni u kantonalnim institucijama kulture
- Tabela 24. Izdvajanja za rekonstrukciju i održavanje u institucijama kulture; 2021.
- Tabela 25. Sredstva za kulturu koja se izdvajaju preko fondacija na nivou FBiH; 2022.
- Tabela 26. Izdvajanja za kulturu na nivou Grada Sarajeva i općina; 2022.
- Tabela 27. SWOT matrica
- Tabela 28. TOWS matrica strateških alternativa
- Tabela 29. TOWS matrica strateških alternativa kulture KS
- Tabela 30. Strateški izazovi i strateški fokusi
- Tabela 31. Strateški ciljevi sa indikatorima
- Tabela 32. Pregled prioriteta po strateškim ciljevima
- Tabela 33. Prioriteti SC1: Poduprijeti razvoj i raznolikost kulturnog i umjetničkog stvaralaštva u kontekstu poboljšanja kvaliteta života u KS i jačanja ljudskog kapitala
- Tabela 34. Pregled mjera po prioritetima SC1: Poduprijeti razvoj i raznolikost kulturnog i umjetničkog stvaralaštva u kontekstu poboljšanja kvaliteta života u KS i jačanja ljudskog kapitala
- Tabela 35. Mjere sa indikatorima Prioriteta 1.1. Osnaživanje kvaliteta i raznovrsnosti kulturne i umjetničke produkcije
- Tabela 36. Mjere sa indikatorima Prioriteta 1.2. Unaprjeđenje saradnje unutar sektora kulture i saradnje sa drugim sektorima
- Tabela 37. Mjere sa indikatorima Prioriteta 1.1. Jačanje internacionalizacije kulturnog i umjetničkog stvaralaštva
- Tabela 38. Mjere sa indikatorima Prioriteta 1.5. Obrazovanje u funkciji kreiranja publike

Tabela 39. Mjere sa indikatorima Prioriteta 1.5. Vidljivija i učinkovitija inkluzija kulture u osnaživanje stanovništva

Tabela 40. Prioriteti SC2: Očuvati, zaštititi i promicati materijalnu i nematerijalnu baštinu u kontekstu jačanja identiteta i društvenog kapitala KS

Tabela 41. Pregled mjera po prioritetima SC2: Očuvati, zaštititi i promicati materijalnu i nematerijalnu baštinu u kontekstu jačanja identiteta i društvenog kapitala Kantona Sarajevo

Tabela 42. Mjere sa Prioriteta 2.1. Poboljšati stanje i upravljanje temeljem aktivne zaštite

Tabela 43. Mjere sa indikatorima Prioriteta 2.2. Valorizirati baštinu

Tabela 44. Mjere sa indikatorima Prioriteta 2.2. Osnažiti međunarodnu saradnju u području baštine

Tabela 45. Prioriteti SC3: Poduprijeti kulturne i kreativne industrije u kontekstu osnaživanja održivog ekonomskog razvoja

Tabela 46. Pregled mjera po prioritetima SC3: Poduprijeti kulturne i kreativne industrije u kontekstu osnaživanja održivog ekonomskog razvoja

Tabela 47. Mjere sa indikatorima Prioriteta 3.1. Podrška razvoju kulturnih i kreativnih industrija

Tabela 48. Mjere sa indikatorima Prioriteta 3.2. KKI u funkciji razvoja turizma i disperzije turističkih tokova na prostor KS

Tabela 49. Mjere sa indikatorima Prioriteta 3.3. Podrška razvoju filmske industrije

Tabela 50. Mjere sa indikatorima Prioriteta 3.4. Razvoj tržišta dobara i usluga kulture, baštine, kulturnih i kreativnih industrija

Tabela 51. Strateški ciljevi razvoja kulture KS vs. Strateški ciljevi KS, FBiH, BiH

Tabela 52. Indikativni finansijski okvir za period važenja strateškog dokumenta (godišnje)

Tabela 53. Pregled osnovnih aktivnosti i odgovornosti za provođenje, praćenje, izvještavanje i evaluaciju strategije razvoja

Lista slika

Slika 1. Društveno-ekonomski aspekti razvoja kulture

Slika 2. Zakonodavna i izvršna vlast i kultura

Slika 3. Institucije kulture — javna, private, civilni sektor

Slika 4. Planiranje i upravljanje kulturom i baštinom KS

Slika 5. Podsektori kulture

Slika 6. Izdvajanja za kulturu u KS 2018-2022. (projekcije 2023-2024.)

Slika 7. Vizualni prikaz povezanosti strateških ciljeva

Lista skraćenica

BD	Brčko distrik
BiH	Bosna i Hercegovina
CCS	Kreativni i kulturni sektor
CF	Kohezijski fond
DG CONNECT	Generalni direktorat za komunikacijske mreže, sadržaj i tehnologiju
DG EAC	Generalni direktorat za obrazovanje, omladinu, sport i kulturu
DG GROW	Generalni direktorat za unutrašnje tržište, industriju, preduzetništvo i mala ...
DG RTD	Generalni direktorat za istraživanje i inovacije
DMS	Dejtonskog mirovnog sporazuma
EAFRD	Evropski poljoprivredni fond za ruralni razvoj
EC	Evropska komisija
EMFF	Evropski fond za pomorstvo i ribarstvo
ERDF	Evropski fond za regionalni razvoj
ESF	Evropski socijalni fond
EU	Evropska unija
FBiH	Federacija Bosna i Hercegovina
GHB	Gazi Husrev-begovog vakufa
GIS	Geografski informacioni sistem
GS	Grad Sarajevo
JU	Javna ustanova
KKI	Kulturne i kreativne industrije
KS	Kanton Sarajevo
KSC	Kulturno sportski centar
KUD	Kulturno umjetničko društvo
M	Mjera
MSP	Mala i srednja preduzeća
NGO	Nevladine organizacije
P	Prioritet
PSBiH	Pravni sistem BiH
SC	Strateški cilj
SG	Službeni glasnik
SGBiH	Službeni glasnik Bosne i Hercegovine
SL	Službeni list
SLFBiH	Službeni list Federacije Bosne i Hercegovine
SLKS	Službeni list Kantona Sarajevo
SO	Snage i mogućnosti
SRBiH	Socijalistička republika Bosna i Hercegovina
ST	Snage i prijetnje
UN	Ujedinjeni narodi
WO	Slabosti i mogućnosti
WT	Slabosti i prijetnje

UVODNE NAPOMENE

Kanton Sarajevo (KS) je usvojio Strategiju razvoja Kantona Sarajevo 2021-2027. kao integrirani, multisektorski strateški dokument, koji definira javne politike i usmjerava razvoj teritorije Kantona Sarajevo. Početkom 2022. Kanton je otvorio proces izrade Strategije razvoja kulture Kantona Sarajevo do 2027. kao prve sektorske strategije razvoja koja definira javne politike, pravce, ciljeve i resurse razvoja sektora kulture, a proizlazi iz integrirane strategije razvoja.

U skladu sa relevantnim dokumentima, proces izrade strategije razvoja kulture Kantona Sarajevo uključuje pripremnu fazu u okviru koje je uspostavljena radna grupa za pripremu i izradu informacije o stanju u oblasti kulture u Kantona Sarajevo, kao i projektnog zadatka za izradu strategije, te nadzor i monitoring nad izradom strategije.¹ Pored Ministarstva kulture i sporta i SERDA Regionalne razvojne agencije Sarajevo u proces je uključen i Tim Ekonomskog instituta Sarajevo. Ministarstvo kulture i sporta je formiralo dvije fokus grupe², koje su osiguravale mobiliziranje relevantnih aktera (predstavnici javnog, privatnog, civilnog sektora po vertikali i horizontali). Drugi korak u procesu izrade sektorske strategije³ je izrada Strateške platforme ili strateškog okvira razvoja sektora kulture, koju čine: situaciona analiza, zatim strateško fokusiranje, vizija, strateški ciljevi sa indikatorima. Prije stavljanja na javne konsultacije u trajanju najmanje trideset dana, strateška platforma bila je predmet diskusije na nivou Radne grupe zadužene, između ostalog, za nadzor i monitoring nad izradom strategije. Svrha pripreme strateške platforme je da se na osnovu analize prethodno prikupljenih podataka identificiraju ključna razvojna obilježja sektora kulture, te u formi vizije i strateških ciljeva utvrdi i predstavi željena promjena kojoj se tokom implementacionog perioda odnosno do 2027. i koja doprinosi ciljevima održivog razvoja Kantona Sarajevo. Strateška platforma pomaže da se na bazi komparativnih prednosti i prilika u okruženju lakše prepoznaju razvojni potencijali sektora kulture, a istovremeno omogućava da se na vrijeme prepoznaju slabosti, negativni trendovi i izazovi koji mogu ugroziti željeni razvoj kulture i kantona Sarajevo. Ona je osnova za sve naredne faze u procesu izrade strateškog dokumenta. Iz toga se izvodi njen značaj i potreba da bude predmet diskusije na Radnoj grupi, kao i da se stavi na javne konsultacije, prije nego se nastavi proces izrade strategije razvoja kulture kantona Sarajevo do 2027. Situaciona analiza, jedna od sastavnica Strateške platforme, bazira se na uvidu u relevantne statistike, planove, programe, izvještaje, istraživanja, zatim na intervjuima, diskusijama u okviru fokus grupa, radionica, tima, Radne grupe, Ministarstva za kulturu i sport, posebno organiziranih sastanaka sa predstavnicima određenih domaćih i međunarodnih institucija i organizacija, kao i na uvidu u stanje na terenu (institucije kulture, turistički obilazak), drugo. Svrha je da se prikupe relevantni podaci kako bi se iz različitih razvojnih perspektiva sagledalo stanje te utvrdile komparativne prednosti i potencijali, odnosno, problemi i izazovi sektora kulture. Ova analiza osigurava argumentaciju i čvrsta uporišta za definiranje i razradu preostalih elemenata strateške platforme, a kasnije i za razradu strateških ciljeva, prioriteta i mjera. Strukturu ovog dijela Strateške platforme, u skladu sa Zakonom i Uredbom, čine: Osvrt na društveno-ekonomski kontekst razvoja kulture KS, Institucionalni i normativni okvir sektora kulture KS, Aktuelne sektorske politike kulture KS, Osvrt na

¹ Radnu grupu čine: prof. dr Tamara Karača Beljak, prorektor Univerziteta u Sarajevu (UNSA), prof. dr Muhamed Dželilović, Filozofski fakultet, prof dr Erdin Salihović, Fakultet za arhitekturu, prof dr Jasmina Selimović, Ekonomski fakultet, Lejla Mujkić, Ministarstvo kulture i sporta i Harun Rizvanbegović, predstavnika Sarajevske razvojne agencije – SERDA.

² Fokus grupa 1 sa 53 člana i Fokus grupa 2 sa 51 članom

³ u skladu sa Zakonom o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem FBiH (u dijelu tekstu Zakon) i Uredbom o izradi strateških dokumenata (u daljem tekstu Uredba

stanje kulture KS i Finansiranje kulture u KS. U skladu sa dobrom domaćom i međunarodnom praksom izrade dokumenata ovog tipa, kako bi se definirala područja strateške intervencije koristi se SWOT analiza, uključujući i njene varijacije (TOWS i PESTLE analiza), kao metodološki alat. Nakon kompletiranja situacione analize i izvršene procjene faktora unutrašnjeg i vanjskog okruženja, određeni su strateški pravci razvoja sektora kulture. Za ovaj korak u pripremi strateške platforme koristi se termin strateško fokusiranje, a nastoje se odrediti strateški pravci ili ključna usmjerenja strategije, perspektivne konkurentne prednosti ili najkritičniji problemi koji zahtijevaju strateške intervencije. U skladu sa Uredbom, konsultacije o strateškoj platformi trajale su trideset dana, a vršene se njenom objavom na web stranici nosioca izrade strateškog dokumenta, dostavljanjem strateške platforme relevantnim institucijama, organizacijama kulture javnog, privatnog i civilnog sektora, kao i putem on-line (zoom) konsultacija sa međunarodnim ekspertima UNESCO, te drugim zainteresiranom. Komentari, sugestije i prijedlozi dostavljeni u okviru javnih konsultacija su razmotreni na nivou ekspertnog tima i u saradnji sa nosiocem izrade strateškog dokumenta inkorporirani u tekst Nacrta strategije razvoja kulture Kantona Sarajevo.

U radu na operativnom dijelu strategije, u skladu sa metodologijom, uredbama i zakonom o strateškom planiranju i upravljanju razvojem, organizirane su radionice sa fokus grupama, konsultacije sa domaćim i međunarodnim ekspertima, diskusije sa nosiocem izrade strateškog dokumenta i Radnom grupom. Na radionicama i u konsultacijama su diskutovani prioriteti u okviru strateških ciljeva, a nakon toga mjere u okviru utvrđenih prioriteta. Posebna pažnja je posvećena definiranju indikativnog finansijskog okvira, usklađenosti sa drugim strateškim dokumentima, i drugim relevantnim elementima operacionalizacije dokumenta (praćenje, monitoring, evaluacija).

Struktura rada je usklađena sa projektnim zadatkom, zakonskim i drugim dokumentima koji uređuju strateško planiranje. U skladu s tim, dokument sadrži pored uvodnih napomena, sadržaja, liste tabela, liste slika, liste skraćenica, korištenih izvora i priloga, sedam osnovnih cjelina, i to: prvo, situacionu analizu; drugo, SWOT analizu, strateške fokuse i strateške ciljeve; treće, prioritete i mjere za ostvarivanje strateških ciljeva; četvrto, strateške projekte; peto, provjeru usklađenosti sa drugim strateškim dokumentima; šesto, indikativni finansijski okvir; sedmo, definiranje okvira za provođenje, praćenje, izvještavanje i evaluaciju. Sastavni dio dokumenta je Prilog 1. koji sadrži detaljan pregled mjera i Prilog 2. Matrica uparivanje prilika i prijetnji sa snagama i slabostima. U okviru situacione analiza elaborirani su društveno-ekonomski aspekti razvoja kulture, normativni okvir uređenja i razvoja kulture, aktualna politika kulture, stanje u sektoru kulture i finansiranje kulture. Prioriteti i mjere za ostvarivanje strateških ciljeva su sistematizirani po strateškim ciljevima, i to: SC1 Poduprijeti razvoj i raznolikost kulturnog i umjetničkog stvaralaštva u kontekstu poboljšanja kvaliteta života u KS i jačanja ljudskog kapitala, SC2 Očuvati, zaštititi i promicati materijalnu i nematerijalnu baštinu u kontekstu jačanja identiteta i društvenog kapitala KS i SC3 Poduprijeti kulturnu i kreativnu industriju u kontekstu osnaživanja održivog razvoja.

U pripremi strategije respektirani su svi relevantni principi u skladu sa Zakonom i Uredbom, i to otvoreni metod koordinacije, ravnopravnosti spolova, jednake mogućnosti, inkluzija, horizontalne i vertikalne koordinacije, partnerstva, javnost, transparentnost, te temeljne vrijednosti i komponente dobrog života na kojima počiva pristup razvoju, koji polazi od konsenzusa o održivom razvoju i njegovoj implementaciji na globalnom, evropskom i državnom nivou, odnosno kantonalnom nivou.

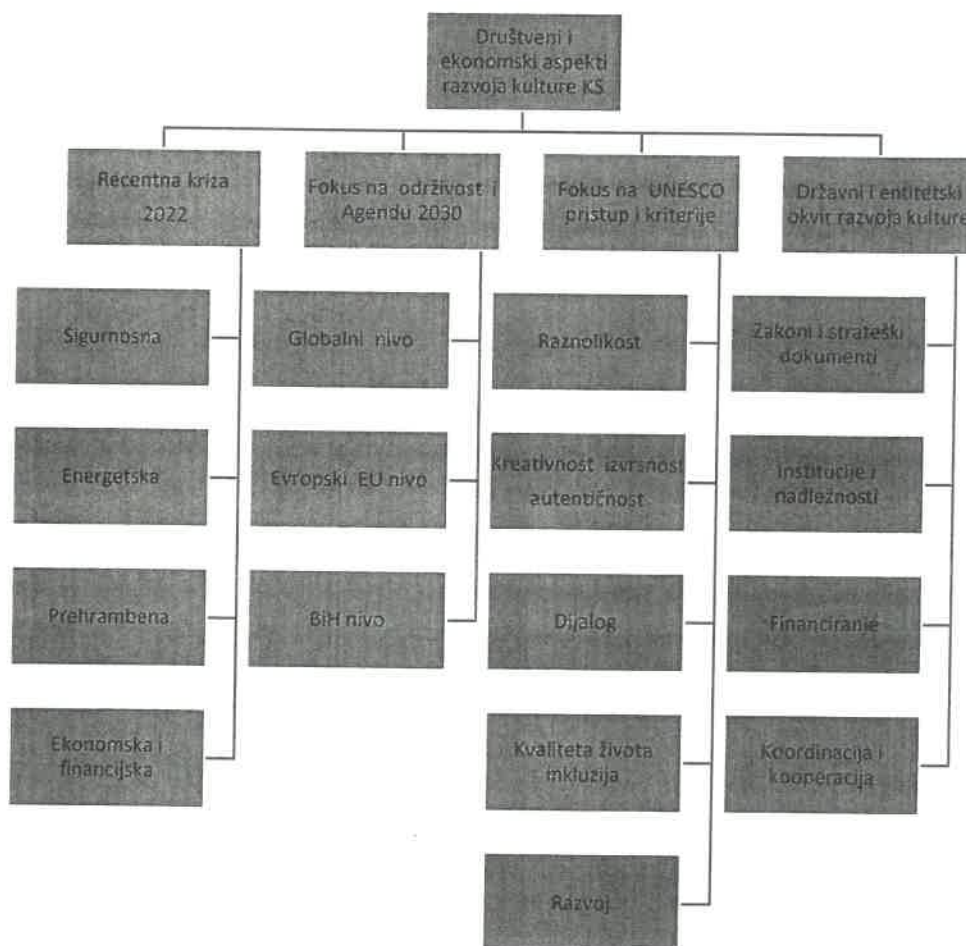
Dokument se upućuje u dalju proceduru nakon što ga je Radna grupa za nadzor i monitoring nad izradom strategije razvoja kulture usvojila u januaru 2022.

1. SITUACIONA ANALIZA

1.1. Društveno-ekonomski aspekti razvoja kulture u Kantonu Sarajevo

Uzročno posljedična veza društva, ekonomije i kulture prisutna je i poznata od prvih ljudskih zajednica. Društveno-ekonomski aspekti razvoja kulture u Kantonu Sarajevo determinirani su recentnom društvenom i ekonomskom situacijom u svijetu, Evropi i Bosni i Hercegovini, očekivanjima i prognozama za godine koje dolaze, zatim globalnim konsenzusom o održivom razvoju i ciljevima održivog razvoja do 2030. u svim aspektima života i rada, kao i bosansko-hercegovačkim kontekstom koji se manifestira kao državni i entitetski okvir razvoja Kantona Sarajevo, a time i razvoja kulture u Kantonu Sarajevo.

Slika 1. Društveno-ekonomski aspekti razvoja kulture

Izvor: Osmanković i Halilbašić, 2022

U nastavku se daje osvrt na recentnu situaciju, fokus na održivom razvoju, kao i na pristup i kriterije UNESCO, ključne globalne institucije za pitanja kulture i baštine, te državni i entitetski okvir razvoja kulture na području Kantona Sarajevo.

1.1.1. Recentna situacija fokus na krizu

Pandemija je dokazala suštinsku vrijednost kulturnog i kreativnog sektora u stvaranju društvene kohezije, obrazovnih resursa ili ličnog blagostanja u vremenima krize. Također je pandemija potkopala potencijal sektora da generira ekonomski rast, nešto što se prečesto podcjenjuje. Globalna kriza je također pokazala značajne izazove s kojima se treba suočiti kako bi se osiguralo očuvanje raznolikosti kulturnih izraza širom svijeta, u skladu sa UNESCO Konvencijom o zaštiti i promociji raznolikosti kulturnih izraza. Recentna situacija u društvu i ekonomiji, s jedne strane, je refleksija zdravstvene, ekonomske, finansijske i političke krize uzrokovane pandemijom COVID19 tokom 2020. i 2021. godine. S druge strane, određena je ratom u Ukrajini s početka 2022. godine i njegovim posljedicama posebno u vezi sa sigurnosnom i političkom nestabilnošću, rastom cijena energije, hrane i drugih roba i usluga, inflacijom, prekidom trgovačkih tokova, lanaca vrijednosti itd. Treća dimenzija recentne situacije je vezana za očekivanja svih učesnika u procesu razvoja i najave relevantnih međunarodnih institucija i organizacija u vezi sa daljim razvojem (trajanjem i eskalacijom) sukoba, političkim nestabilnostima, nestašicom energenata, hrane, drugih roba i usluga, psihološkom, galopirajućom inflacijom, hiperinflacijom sa razarajućim potencijalom. I na kraju, četvrta dimenzija je vezana za očekivanja i najave bitne i suštinske promjene društvenog, ekonomskog i političkom poretka u svijetu, bitne i suštinske promjene odnosa snaga sa refleksijama na sve aspekte života i rada, pa i na strategiju, politiku i stvarnost kulture. Tehnologije bi u tome imale značajno mjesto i kao uzrok i kao posljedica promjena. Prognoze za godine koje dolaze mogu se rezimirati na sljedeći način: političke i sigurnosne nestabilnosti, energetska kriza kao prvi nacionalni problem posebno zemalja u Evropi, gubitak vrijednosti različitih vrsta imovine, niz bankrota država u razvoju i drugih država, problemi na tržištima. Inflacija je važna tema tokom 2022. godine, ali je upitan njen smjer i snaga u narednim godinama.⁴ Kriza donosi značajne izazove s kojima se treba suočiti društvo, ekonomija i kultura kako bi se osiguralo očuvanje raznolikosti kulturnih izraza širom svijeta, u skladu sa vizijom, ciljevima, dokumentima UNESCO, EU, država, regija, gradova i lokalnih zajednica i kako bi potencijali kulture doprinosi ostvarivanju ključnih univerzalnih vrijednosti, i to: egzistencije, samopoštovanja i slobode, kako bi bili bitna sastavnica ekonomije opstanka (održivosti i otpornosti), ekonomije razvoja i ekonomije izbora. To je mogućnost da se pokažu suštinske vrijednosti kulturnog i kreativnog sektora u stvaranju društvene kohezije, obrazovnih resursa ili ličnog blagostanja u vremenima krize.

1.1.2. Konsenzus o održivom razvoju

Generalna skupština UN je u rezoluciji 68/223 naglasila važnost doprinosa kulture ekonomskoj, socijalnoj i ekološkoj dimenziji održivog razvoja. Istakla je njenu ulogu i potencijal pokretača održivog razvoja. Prepoznat je važan doprinos kulture postizanju razvojnih ciljeva, uključujući Milenijumske razvojne ciljeve MDG 2000-2015 i Održive razvojne ciljeve SDG 2015-2030. Ujedinjeni narodi priznaju doprinos kulture

⁴ Crne prognoze Scenarij do kraja 2022 piše Gojko Drljača. Objavljeno: 08. srpanj 2022. Jutarnji list U Njemačkoj je nastala situacija slična onoj iz 1973. godine, ali su problemi kompleksniji. U tim okolnostima, između ostalog, se poduzimaju različite mjere: racionaliziranje tople vode, štednja na grijanju otvorenih bazena, smanjuje se broj upaljenih javnih rasvjetnih tijela, ministri preporučuju kraće tuširanje. Procjenjuje se da je oko četvrtine tisuća milijardi dugova država u razvoju visokorizično te je vrlo izgledno kako će niz zemalja bankrotirati zbog rasta cijene refinanciranja dugova. Financijska kriza tržišta u razvoju povratno će utjecati na finansijske performanse zapadnih zemalja. Bankroti i problemi niza zemalja u razvoju produbit će ionako tešku ekonomsko-socijalnu situaciju njihovih kućanstava i biznisa.

inkluzivnom ekonomskom razvoju i njenu ulogu u promoviranju održivih obrazaca proizvodnje i potrošnje i inkluzivnih društava kroz širenje informacija i obrazovanja. Kultura je u srcu ciljeva održivog razvoja, jer definira svakog pojedinca i svaku zajednicu od lokalnog preko regionalnog i državnog do globalnog nivoa. U tom kontekstu, stavljanje kulture u središte razvojnih politika jedini je način da se osigura, inkluzivan i pravičan razvoj usmjeren na čovjeka.⁵

U okviru Ciljeva održivog razvoja (SDG) očuvanje i promocija kulture je sama sebi cilj, ali istovremeno i direktno doprinosi mnogim ciljevima održivog razvoja: sigurnim i održivim gradovima, dostojanstvenim radom i ekonomskim rastom, smanjenim nejednakostima, životnom sredinom, promicanjem rodne ravnopravnosti i mirnim i inkluzivnim društvima. Indirektne koristi od kulture se akumuliraju kroz kulturno informirane i efektivne implementacije razvojnih ciljeva⁶.

Kultura ima ključnu ulogu u SDG 11: Učiniti gradove i ljudska naselja inkluzivnim, sigurnim, otpornim i održivim. Cilj 11.4 poziva na jačanje napora za zaštitu i očuvanje svjetske kulturne i prirodne baštine. UNESCO se bavio ovim ciljem i prije njegovog formalnog uvođenja 2015. Deklaracija (Hangzhoua, 2013, 2015) stavljanja kulturu u srce politika održivog razvoja naglašava mjesto i ulogu kulture u razvoju gradova. Nove urbane agende Ujedinjenih naroda pruža mapu puta za usmjeravanje održivog urbanog razvoja s ciljem transformacije svjetskih gradova (Habitat III, 2016). UNESCO radi globalni pregled očuvanja kulture, očuvanja i upravljanja urbanom baštinom, kao i promocije kulturnih i kreativnih industrija.⁷ Kreativne industrije i kulturna infrastruktura su vrijedni resursi za stvaranje sredstava za život. Ovo se posebno odnosi na zemlje u razvoju koje imaju bogatstvo kreativnih industrija. Značajan postotak zaposlenih u djelatnostima sektora kulture čine žene (SDG 5 Rodna ravnopravnost).⁸ Jačanje trgovine kulturnim dobrima i uslugama daje podsticaj lokalnim i nacionalnim tržištima, što zauzvrat pruža mogućnosti zapošljavanja za dostojanstven rad (Ciljevi 8.3 i 8.5 SDG 8) i promovira lokalnu proizvodnju. Kulturne politike koje promiču preferencijalni tretman u trgovini za lokalno proizvedenu robu doprinose smanjenju nejednakosti unutar i među zemljama (SDG 10)⁹ Urbana područja bogata kulturnim naslijeđem i sa živim kreativnim sektorom su privlačnija za preduzeća. Promoviranje inkluzivnog i održivog ekonomskog rasta kroz zapošljavanje u kulturi i stvaralaštvu podstiče dostojanstven rad. Ekonomije nekih gradova značajno se oslanjaju na nematerijalno naslijeđe kao što su zanati, muzika, ples, vizualna umjetnost, tradicionalna kuhinja i pozorište, koji su često sastavni aspekt povijesnih urbanih područja.¹⁰ Ako su SDG grupirani oko ekonomskih, društvenih i ekoloških ciljeva kao tri stuba održivog razvoja, kultura i kreativnost doprinose svakom od ovih stupova transversalno. Ekonomska, društvena i ekološka dimenzija održivog razvoja, zauzvrat, doprinose očuvanju kulturnog naslijeđa i njegovanju kreativnosti.¹¹ Kulturno naslijeđe — i materijalno i nematerijalno — i kreativnost su resursi kojima je potrebno zaštititi i njima pažljivo upravljati. Oni mogu poslužiti i kao pokretači za postizanje SDG-a, kao i kao pokretači, kada rješenja usmjerena prema naprijed mogu osigurati uspjeh intervencija za postizanje SDG-a.¹² Komitet za kulturu UCLG-a objavio je (2018) dokument Kultura u ciljevima održivog razvoja: Vodič za lokalnu akciju. Dokument pruža praktične smjernice lokalnim i regionalnim vlastima, organizacijama civilnog društva, privatnim organizacijama, profesionalcima iz kulture i razvoja i drugim dionicima koji su uključeni u jačanje partnerstava, politika, projekata i praksi oko mjesta kulture u postizanju održivog razvoja. Dokument je

⁵ <https://en.unesco.org/courier/april-june-2017/culture-heartdgs#>:

⁶ <https://en.unesco.org/courier/april-june-2017/culture-heart>

⁷ <https://en.unesco.org>

⁸ <https://en.unesco.org>

⁹ <https://en.unesco.org>

¹⁰ <https://en.unesco.org>

¹¹ <https://en.unesco.org>

¹² <https://en.unesco.org>

strukturiran na osnovu 17 SDG-a. Ispod svakog cilja, dokument predstavlja informacije koje pomažu razumjeti zašto je kultura relevantna i kako se ta veza može učiniti djelotvornom na lokalnom nivou, uključujući područja gdje veze mogu biti samo implicitne, te nudi nekoliko primjera gradova ili lokalnih samouprava koje su implementirale projekti, programi i politike koji se direktno odnose na područje Cilja. Kultura u ciljevima održivog razvoja: Vodič za lokalno djelovanje se nadograđuje na rad UCLG Komiteta za kulturu, posebno na kompletu alata Culture 21 Actions, globalnoj bazi podataka o dobrim praksama pod nazivom OBS o kulturi, gradovima i SDG-ima, te zagovaranju kampanja #culture2015goal koja je vođena zajedno sa nekoliko partnerskih međunarodnih kulturnih organizacija i mreža.¹³ Uloge i mjesta kulture u postizanju SDG-a EU ogleda se u sljedećem¹⁴:

- Cilj 3 Osigurati zdrav život i promovirati dobrobit za sve u svim uzrastima, naglašava promociju socijalne uključenosti kroz bolji pristup društvenim, kulturnim i rekreativnim uslugama.¹⁵
- Navodeći politike vezane za cilj 4 Osigurati inkluzivno i pravedno kvalitetno obrazovanje, naglašavaju se naponi EU i njenih država članica da implementiraju UNESCO konvencije o zaštiti i promicanju raznolikosti kulturnog izražavanja u svim njenim politikama.¹⁶
- program Kreativna Evropa, kao jedan od instrumenata financiranja EU, pomaže u postizanju cilja 8. Promoviranje održivog, inkluzivnog i održivog ekonomskog rasta, pune i produktivne zaposlenosti i dostojanstvenog rada za sve¹⁷.
- U cilju 9 Izgraditi otpornu infrastrukturu, promovirati inkluzivnu i održivu industrijalizaciju i poticati inovacije, naglašava se podrška EU malim kulturnim i kreativnim preduzećima da pristupe finansijskim uslugama i integriraju se u lance vrijednosti i tržišta i Garancije za kulturni i kreativni sektor¹⁸.
- Uloga kulture, a posebno evropske kulturne baštine, istaknuta je u cilju 11. Učiniti gradove i ljudska naselja inkluzivnim, sigurnim, otpornim i održivim¹⁹
- Ističe se uloga kulture u postizanju Cilja 16. Mirna i inkluzivna društva, vladavina prava, efikasne i sposobne institucije. Podržavaju se partnerske zemlje koje rade na poboljšanju upravljanja, uzimajući u obzir političke, ekonomske, socijalne, kulturne i ekološke dimenzije.²⁰

U okviru pomoći kulturi kreativnim industrijama EU pomaže u rješavanju zajedničkih izazova, što uključuje uticaj digitalnih tehnologija, promjenu modela upravljanja i potrebu da se podrže inovacije u kulturnom i kreativnom sektoru. Kako bi osigurala da društvena i ekonomska uloga kulture bude priznata u širem kreiranju politika i akcijama EU, Komisija radi na nizu ključnih tema. Također osigurava da se kompleksna priroda kulturnih i kreativnih sektora odražava u relevantnom zakonodavstvu EU. Komisija također pomaže državama članicama da ublaže štetne posljedice kriza i bilo kakvih izazova gdje bi se koordinirani odgovor EU mogao pokazati korisnim.²¹ Povjerenica EC odgovorna za sektor kulture i kreativnosti ima mandat da osigura punu implementaciju Nove evropske agende za kulturu (2018) i promovira kreativne industrije i program Kreativna Evropa. Generalni direktorat za obrazovanje, omladinu, sport i kulturu (DG EAC) promovira djelovanje na nivou EU u ovoj oblasti, pokrivajući kulturne i kreativne sektore, kulturno naslijeđe i razvija politike zasnovane na prikupljenim podacima i dokazima, te upravlja programom EU za

¹³ <https://www.agenda21culture.net/advocacy/culture-in-SDGs>

¹⁴ Evropska komisija je predstavila tri dokumenta koja objašnjavaju njen strateški pristup postizanju SDG-a u Evropi i širom svijeta. Radni dokument osoblja Ključna evropska akcija koja podržava Agendu 2030. i SDG mapira najrelevantnije postojeće aktivnosti EU koje se odnose na postizanje svakog od 17 SDG-a. <https://www.ietm.org/en/news/eu-2030-agenda-what-role-for-culture>

¹⁵ <https://www.ietm.org/en/news/eu-2030-agenda-what-role-for-culture>

¹⁶ <https://www.ietm.org/en/news/eu-2030-agenda-what-role-for-culture>

¹⁷ <https://www.ietm.org/en/news/eu-2030-agenda-what-role-for-culture>

¹⁸ <https://www.ietm.org/en/news/eu-2030-agenda-what-role-for-culture>

¹⁹ <https://www.ietm.org/en/news/eu-2030-agenda-what-role-for-culture>

²⁰ <https://www.ietm.org/en/news/eu-2030-agenda-what-role-for-culture>

²¹ <https://culture.ec.europa.eu/policies/eu-competences-in-the-field-of-culture>

kulturu (program Kreativna Evropa). Drugi odjeli Komisije koji rade na pitanjima vezanim za kulturni i kreativni sektor su: Generalni direktorat za komunikacijske mreže, sadržaj i tehnologiju (DG CONNECT), Generalni direktorat za unutrašnje tržište, industriju, preduzetništvo i mala i srednja preduzeća (DG GROW) i Generalni direktorat za istraživanje i inovacije (DG RTD). Pitanja vezana za kulturu također su obuhvaćena u nekoliko drugih politika i programa kojima upravljaju druge službe Komisije, kao što su zapošljavanje ili lokalni i regionalni razvoj.²²

Definirani prioriteti Evropske komisije za period 2019-2024. veoma su relevantni za kreiranje politika u oblasti kulture na nivou EU i za ključne teme evropske kulturne saradnje. Ovi prioriteti su dio ukupne političke strategije Evropske unije. Za period 2019-24, šest političkih prioriteta su: Evropski zeleni dogovor: težnja da budemo prvi klimatski neutralni kontinent; Evropa prilagođena digitalnom dobu: osnaživanje ljudi novom generacijom tehnologija; Ekonomija koja radi za ljude: radi za socijalnu pravednost i prosperitet; Jača Evropa u svijetu: Evropa treba težiti više jačanjem našeg jedinstvenog brenda odgovornog globalnog vodstva; Promoviranje našeg evropskog načina života: izgradnja unije jednakosti u kojoj svi imamo jednak pristup mogućnostima; Novi poticaj za evropsku demokratiju: njegovanje, zaštita i jačanje naše demokratije. S obzirom na njihovu ulogu za ekonomije i društva u EU, kulturni i kreativni sektori mogu doprinijeti svim prioritetima EC²³.

Komisija respektira evoluciju kulturnog sektora, fokusira se na pozitivan doprinos koji kultura donosi evropskom društvu, njenoj ekonomiji i međunarodnim odnosima, uključuje poboljšane metode rada sa članicama, organizacijama civilnog društva i međunarodnim partnerima. Tri su strateške oblasti, sa specifičnim ciljevima koji odgovaraju socijalnoj, ekonomskoj i eksternoj dimenziji.

Društvena²⁴ dimenzija – iskorištavanje moći kulture i kulturne raznolikosti za društvenu koheziju i dobrobit, nastoji se: poticati kulturnu sposobnost svih Evropljana stavljajući na raspolaganje širok spektar kulturnih aktivnosti i pružajući mogućnosti za aktivno učešće; potaknuti mobilnost stručnjaka u kulturnom i kreativnom sektoru i ukloniti prepreke njihovoj mobilnosti; štiti i promovira evropsku kulturnu baštinu kao zajednički resurs, da podigne svijest o našoj zajedničkoj povijesti i vrijednostima i ojača osjećaj zajedničkog evropskog identiteta.

Ekonomska²⁵ dimenzija – podrške stvaralaštvu zasnovanom na kulturi u obrazovanju i inovacijama, za radna mjesta i rast, nastoji se: promovirati umjetnost, kulturu i kreativno razmišljanje u formalnom i neformalnom obrazovanju i obuci na svim nivoima i u cjeloživotnom učenju; podsticati povoljne ekosisteme za kulturnu i kreativnu industriju, promovirajući pristup financijama, inovativne kapacitete, pravednu naknadu autora i kreatora i međusektorsku saradnju; promovirati vještine potrebne kulturnim i kreativnim sektorima, uključujući digitalne, poduzetničke, tradicionalne i specijalizirane vještine.

Eksterna²⁶ dimenzija – jačanja međunarodnih kulturnih odnosa EU daje podršku kulturi kao pokretaču održivog društvenog i ekonomskog razvoja; promoviraju kulturu i interkulturalni dijalog za mirne odnose među zajednicama; jačati saradnju u kulturnom naslijeđu.

Prioriteti evropske saradnje u kreiranju kulturne politike Vijeća Evrope 2019-2022 bili su: Održivost u kulturnom naslijeđu; Kohezija i dobrobit; Ekosistem koji podržava umjetnike, kulturne i kreativne

²² <https://culture.ec.europa.eu/policies/eu-competences-in-the-field-of-culture>

²³ <https://culture.ec.europa.eu/policies/strategic-framework-for-the-eus-cultural-policy>

²⁴ <https://culture.ec.europa.eu/policies/strategic-framework-for-the-eus-cultural-policy>

²⁵ <https://culture.ec.europa.eu/policies/strategic-framework-for-the-eus-cultural-policy>

²⁶ <https://culture.ec.europa.eu/policies/strategic-framework-for-the-eus-cultural-policy>

profesionalce i evropske sadržaje; Rodna ravnopravnost; Međunarodni kulturni odnosi; Kultura kao pokretač održivog razvoja. U okviru svakog od ovih prioriteta definirane su ključne teme i odgovarajuće aktivnosti.²⁷

Evropski okvir za djelovanje u vezi s kulturnim naslijeđem odražava zajedničku postavke vezane za baštinu na evropskom nivou, prvenstveno u politikama i programima. Odabrane teme uključuju podršku kulturnoj baštini²⁸, društveno-ekonomsku vrijednost kulture²⁹, jačanje rodne ravnopravnosti i različitosti³⁰, mjerenje pozitivnog utjecaja kulture³¹. Evropsko kulturno naslijeđe podržano je nizom politika, programa i financiranja EU, posebno programa Kreativna Evropa. Politike EU u drugim oblastima koje uzimaju u obzir naslijeđe kreću se od istraživanja, inovacija, obrazovanja, okoliša, klimatskih promjena i regionalnih politika do digitalnih politika. Sredstva za kulturnu baštinu dostupna su u okviru programa Horizont 2020, Erasmus+, Evropa za građane i Evropski strukturni i investicioni fondovi. Države članice ostvaruju saradnju u politici o kulturnom naslijeđu kroz Vijeće ministara za obrazovanje, omladinu, kulturu i sport i kroz otvorenu metodu koordinacije. Stručna grupa Komisije za kulturnu baštinu, koja radi od 2019, daje savjete kako implementirati politike EU za kulturnu baštinu i pri tome uključuje države članice, pridružene zemlje, evropske mreže kulturne baštine, organizacije civilnog društva i međunarodne organizacije, kao i institucije Unije. Evropski okvir za djelovanje na kulturnom naslijeđu uspostavlja četiri ključna principa: Holistički, Uvođenje/integrisano, Kreiranje politike zasnovano na dokazima, Više zainteresovanih strana i pet područja kontinuiranog djelovanja: inkluzivna Evropa: učešće i pristup za sve, održiva Evropa: pametna rešenja za kohezivnu i održivu budućnost, otporna Evropa: očuvanje ugrožene baštine, inovativna Evropa: mobilizacija znanja i istraživanja i jače globalno partnerstvo: jačanje međunarodne saradnje.

Prema podacima Eurostata, kulturne i kreativne industrije zapošljavaju skoro devet miliona ljudi u EU, što je ekvivalentno skoro četiri posto ukupne radne snage u EU³². Statistika o kulturnim i kreativnim sektorima doprinosi identifikaciji efikasnih mjera za podršku ovim sektorima i razvoju relevantnih politika. Statistika je neophodna za kulturne i kreativne profesionalce. Nedostatak podataka ograničava kapacitet kulturnih organizacija, posebno malih i srednjih preduzeća (MSP), da obezbijede financiranje od investitora i institucija. Pored redovnog rada Eurostata na kulturnoj statistici, Evropska komisija je osigurala studije koje doprinose odslikavanju složenosti kulturnih i kreativnih sektora i njihovog doprinosa ekonomskom rastu EU: Studija o kreativnom i kulturnom sektoru (CCS), Studija o kreativnim lancima vrijednosti, crowdfunding za CCS, Studija o konkurentnosti CCI-ja za rast i radna mjesta, Monitor kulture i kreativnog grada, Studije vezane za CCI u okviru Horizonta 2020. Kao dio pripremne akcije Music Moves Europe, Evropska komisija priprema dvije studije sa posebnim fokusom na muzički sektor, njegove najnovije tržišne podatke i statističke praznine. Paralelno sa redovnim radom Eurostata na ažuriranju postojeće statistike kulture svake godine, Evropska komisija istražuje komplementarne izvore kako bi popunila praznine u podacima na nivou EU. Cilj je identificirati najbolje prakse, izgraditi bazu dokaza za politiku i uključiti se s predstavnicima iz cijelog sektora.

²⁷ <https://culture.ec.europa.eu/policies/strategic-framework-for-the-eus-cultural-policy>

²⁸ Kulturno naslijeđe obogaćuje individualne živote građana i igra ključnu ulogu u stvaranju i jačanju društvenog kapitala Evrope. Evropsko kulturno naslijeđe ima koristi od niza politika, programa i financiranja EU.

²⁹ Poštovanje i promocija raznolikosti evropske kulture od velikog je značaja za Evropsku uniju, kako je navedeno u njenim ugovorima. Stoga je kultura u EU prepoznata i po svojoj široj društveno-ekonomskoj vrijednosti koju treba podržati i koja zauzvrat doprinosi koheziji, uključivanju i dobrobiti naših društava i zajednica.

³⁰ rodna ravnopravnost je stub kulturne raznolikosti i kultura ima ključnu ulogu u suprotstavljanju stereotipima i promoviranju društvenih promjena

³¹ S obzirom na značaj kulture za Evropsku uniju, za Evropu je od suštinske važnosti da raspolaže tačnim podacima o društveno-ekonomskom doprinosu i ulozi kulture kako bi se pomoglo u kreiranju politike, kao i podržala ulaganja u kulturni sektor.

³² oko 1,2 miliona preduzeća u sektoru kulturne i kreativne industrije

Kulturne i kreativne industrije (CCI) su vitalno važne za regionalnu i urbanu ekonomsku konkurentnost i atraktivnost, dok je kulturno naslijeđe ključni element imidža i identiteta gradova i regija i često u fokusu gradskog turizma. Nova evropska agenda za kulturu prepoznaje da su gradovi i regije širom EU na čelu razvoja vođenog kulturom i da predstavljaju prirodne partnere za eksperimentiranje, predviđanje trendova i istraživanje modela društvenih i ekonomskih inovacija³³. Naglašava se da bi države članice trebale posebnu pažnju obratiti na ulogu kulture na lokalnom nivou, na kvalitetu arhitekture i životnog okruženja. Evropski okvir za djelovanje na kulturnom naslijeđu uključuje niz specifičnih akcija koje su relevantne za gradove i regije. Predložene evropske inicijative se posebno fokusiraju na regeneraciju gradova i regija kroz kulturno naslijeđe, promicanje adaptivne ponovne upotrebe zgrada baštine, kao i balansiranje pristupa kulturnom naslijeđu sa održivim kulturnim turizmom i prirodnim naslijeđem.

U podršci kulturi na lokalnom nivou EC ima tri glavne uloge: Pružanje finansijske podrške lokalnim i regionalnim vlastim; Podizanje svijesti o potencijalu kulturnih i kreativnih sektora za regionalni i lokalni razvoj; Pomoć lokalnim i regionalnim vlastima da formuliraju integrirane strategije.

Financijska podrška se osigurava kroz Evropski strukturni i investicioni fondovi, koji se sastoje od: Evropski fond za regionalni razvoj (ERDF), Evropski socijalni fond (ESF), Kohezijski fond (CF), Evropski poljoprivredni fond za ruralni razvoj (EAFRD), Evropski fond za pomorstvo i ribarstvo (EMFF). Financiranje za regije i gradove dostupno je kroz niz programa EU, koji podržavaju kulturu u regionalnom razvoju. Evropska komisija radi s nacionalnim, regionalnim i gradskim vlastima, kao i nadležnim međunarodnim organizacijama, kako bi podijelila najbolju praksu u kulturi i regionalnom razvoju.

Svi nivoi vlasti u BiH prepoznaju suštinski potencijal Agende 2030 i vide je kao mogućnost za unapređenje društvenih, ekonomskih i okolišnih aspekata života i rada. Agenda 2030 je za BiH pokretač promjena na mnogo načina. Pristupanje Evropskoj uniji i Agenda 2030 su komplementarni procesi koji uzajamno podržavaju put ka boljem društvu i budućnosti, gdje nitko neće biti isključen, gdje su ljudi, prosperitet, mir, partnerstvo i briga za planetu u središtu bolje i zajedničke budućnosti. Okvir za realizaciju Ciljeva održivog razvoja usmjerava buduće procese strateškog planiranja na nivou BiH, RS, FBiH i BD, pa i na nivou KS. U tom kontekstu svi nivoi vlasti BiH nastoje dodatno ojačati sisteme strateškog planiranja i upravljanja razvojem, jer su koherentni sistemi, čvrste međusektorske veze i koordinacija od suštinskog značaja za efikasno planiranje, provedbu, praćenje i izvještavanje o Agendi 2030. Pri inkorporiranju Agende 2030 u strateške dokumente na globalnom i na sektorskom nivou, potiče se participativni pristup, u kojem svi akteri imaju ulogu u izgradnji održivog društva. U fokus se stavljaju potrebe i perspektive žena i svih koji su u nepovoljnijem (marginaliziranom) položaju i koji često imaju najmanje koristi od razvojnih procesa. Zajednička vizija svih učesnika u razvoju je prosperitetna, ekonomski i institucionalno razvijena, socijalno pravedna država, jednakih mogućnosti za sve njene građane, s razvijenom infrastrukturom, društvom baziranim na znanju, gdje se na efikasan način koriste prirodni i drugi resursi, čuva životna sredina i njeguje bogatstvo različitosti. Kao odgovor na razvojne izazove, utvrđene su sljedeći prioriteti: dobra uprava i upravljanje javnim sektorom, zatim pametan rast i društvo jednakih mogućnosti, kao i dvije horizontalne teme: ljudski kapital i nitko ne smije biti isključen. Prvi prioritet je dobra uprava i upravljanje javnim sektorom, kako bi se izgradio odgovoran, transparentan, efikasan i djelotvoran javni sektor. Specifični prioriteti uključuju unapređenje procesa izrade i koordinacije politika, osiguranje boljih usluga građanima i poslovnoj zajednici, unapređenje upravljanja finansijskim resursima, reforme javnih poduzeća, smanjenje korupcije, te osiguranje funkcionalnog pravosudnog sistema. Dugi prioritet je pametni rast, čiji je cilj osigurati pretvaranje inovativnih i produktivnih ideja u proizvode i usluge koje mogu dovesti do

³³ To je istaknuto i u Planu rada za kulturu 2019-2022 Savjeta Evropske unije.

otvaranja visokoplaćenih radnih mjesta, većoj produktivnosti, ubrzanom rastu, uz očuvanje prirodnog kapitala i smanjenje nejednakosti u društvu. Treći prioritet je društvo jednakih mogućnosti što podrazumijeva princip Niko ne smije biti isključen i cilj ostvarivanja ravnopravnosti spolova. Pored reforme uprave i bržeg rasta prihoda i zapošljavanja, to podrazumijeva unapređenje sistema socijalne zaštite na svim nivoima u BiH, kao i unapređenje pristupa obrazovanju, obuci i tržištu rada, kako bi se bolje zaštitili oni koji su suočeni s najvećim rizikom od siromaštva i stanja socijalne potrebe, te unaprijedila socijalna kohezija. Ljudski kapital za budućnost ima posebno mjesto i značaj u kontekstu promišljanja i oblikovanja Strategije kulture Kantona Sarajevo do 2027. godine. Polazeći od činjenice da ubrzani razvoj nije moguć bez snažnog ljudskog kapitala, Okvir održivog razvoja nastoji da kroz postojeće pravce razvoja (pametni rast, društvo jednakih mogućnosti i dobra uprava i upravljanje javnim sektorom) obuhvati značaj ulaganja u ljudski kapital i vrednovanje postojećeg ljudskog kapitala. Stav „Niko ne smije biti isključen“ također je relevantno za sektorsku strategiju kulture. Uvođenje ovog principa u praksu zahtijeva mehanizme upravljanja i odgovornosti od lokalnog preko gradskog i kantonalnog do nacionalnog (državnog) i međunarodnog nivoa. Postizanje Ciljeva održivog razvoja nije moguće ako najsiromašniji i najranjiviji budu i dalje zapostavljeni i isključeni iz razvojnih procesa, pa i iz kulture, te ako ne budu imali korist od ostvarenog napretka i unapređenja u društvu, što uključuje i kulturu. U tom kontekstu, bitno je sagledati koje su osobe zapostavljene i isključene iz kulture u BiH, entitetu, kantonu i na lokalnom nivou u širem smislu, gdje se nalaze, šta su uzroci i posljedice njihove zanemarenosti te koje je politike potrebno definirati kako bi njihov položaj u društvu bio unaprijeđen. Akceleratori i pokretači u okviru tri razvojna pravca naglašavaju potrebu stavljanja fokusa na politike (pa i u kulturi) i mjere usmjerene na zapostavljeni i isključeni dio stanovništva (afirmativne mjere). (Vijeće ministara BiH, 2022)

1.1.3. UNESCO fokus na kulturu i baštinu

UNESCO poziva države članice i međunarodnu zajednicu da zajedno krenu u kontinuirano promišljanje kulturnih politika kako bi se uhvatili u koštac s globalnim izazovima i odredili trenutne i buduće prioritete. Cilj je oblikovati snažniji i otporniji kulturni sektor, u potpunosti baziran na održivom i inkluzivom razvoju, promoviranju solidarnosti, mira i sigurnosti, u skladu s vizijom koja kulturne resurse vidi kao globalno zajedničko javno dobro³⁴. Kultura je resurs za identitet i koheziju zajednica. To je i jedan od najmoćnijih resursa za transformaciju društava i obnovu ideja. Uloga UNESCO-a je da osigura alate i vještine koje su potrebne kako bi se maksimalno iskoristila energija kulture i baštine.³⁵ Usvajanje Konvencije o zaštiti i promociji raznolikosti kulturnih izraza bila je prekretnica u međunarodnoj kulturnoj politici. Globalna zajednica je formalno prepoznala dvojnu prirodu, i kulturnu i ekonomsku, suvremenih kulturnih izraza koje stvaraju umjetnici i kulturni profesionalci.

UNESCO-a svjedoči o dubokoj transformaciji koncepta kulture tokom proteklih decenija. Međunarodna saradnja je otvorila nove frontove za zaštitu i promociju kulture, uključujući nematerijalnu kulturnu baštinu, kulturnu raznolikost i kreativnu ekonomiju. Konferencija 2022³⁶ je uzela u obzir napredak postignut u posljednjih 40 godina u kulturnim politikama i ponovo promislila budućnost u svijetu nakon COVID-19.³⁷ UNESCO-ov izvještaj, (Re)Shaping Policies for Creativity, pokazuje da razvojna pomoć posvećena kulturi opada i iako protok kulturnih dobara i usluga u globalu nastavlja rasti, pokazuje da je bilo vrlo malo napretka u rješavanju problema dispariteta između razvijenih i zemalja u razvoju (centar vs periferija), da postoje veoma jake nejednakosti u kulturnom i kreativnom sektoru (rodne i druge)³⁸, što

³⁴ <https://www.unesco.org/en/mondiaicult2022>

³⁵ <https://www.unesco.org/en/mondiaicult2022>

³⁶ The UNESCO-MONDIAULT 2022 World Conference 28 to 30 September 2022 by the Government of Mexico.

³⁷ www.unesco.org

³⁸ <https://www.unesco.org/en/mondiaicult2022>

ograničava sposobnost kulturnog sektora³⁹ da pokreće održivi ekonomski rast u zemljama u razvoju.^{40, 41} Mreža socijalnog osiguranja za umjetnike u mnogim zemljama je bila neadekvatna. Pandemija je razotkrila koliko su radnici u kulturnom i kreativnom sektoru ugroženi. Pojavio se osnovni paradoks, u kojem se povećao globalni pristup ljudi kulturnim sadržajima i oslanjanje na njih, međutim, u isto vrijeme, onima koji proizvode umjetnost i kulturu sve je teže raditi⁴². Izvještaj UNESCO poziva vlade na svim nivoima da osiguraju ekonomsku i socijalnu zaštitu za umjetnike i kulturne profesionalce, od koje ljudi koji rade u mnogim drugim sektorima već imaju koristi⁴³. UNESCO naglašava hitnu potrebu za osmišljavanjem pravednijeg sistema nagrađivanja umjetnika za sadržaj koji se konzumira na internetu jer se uočava ubrzano pomjeranje kulturnog sadržaja ka digitalnim platformama. Digitalni prihodi ne nadoknađuju nagli pad prihoda uzrokovan nedostatkom događaja uživo⁴⁴.

UNESCO je u proteklom periodu pružao značajnu podršku BiH realizacijom brojnih projekata i aktivnosti. Osnovni modalitet saradnje i komunikacije ostvaruju se putem Državne komisije za UNESCO BiH. Osim središta UNESCO-a u Parizu, značajna je i Regionalna UNESCO kancelarija u Veneciji (UNESCO BRESCE). Uspješna implementacija UNESCO programa i aktivnosti u BiH je u velikoj mjeri olakšana postojanjem antena kancelarije u Sarajevu, sa kojom Državna komisija za UNESCO BiH ostvaruje saradnju u kontinuiranoj podršci nadležnim ministarstvima i institucijama u okviru opšteg mandata UNESCO-a.⁴⁵ UNESCO je posvećen zaštiti i promociji svjetske materijalne i nematerijalne kulturne baštine⁴⁶ kako bi ona bila sačuvano za buduće generacije u kontekstu održivog razvoja.⁴⁷ Provođenje aktivnosti grupirano je u pet glavnih linija⁴⁸: Zaštita i konzervacija nepokretnog kulturnog i prirodnog naslijeđa kroz efikasnu implementaciju Konvencije o svjetskoj baštini, Očuvanje živog naslijeđa, posebno kroz promociju i implementaciju Konvencije iz 2003. godine, Jačanje zaštite i borba protiv nezakonitog uvoza i izvoza kulturnih dobara kroz implementaciju Konvencija iz 1970 i 2011. godine, Zaštita i promocija raznolikosti kulturnih izraza kroz implementaciju Konvencije iz 2005. godine i razvoj kulturnih i kreativnih industrija, Integracija interkulturnog dijaloga i kulturne raznolikosti u nacionalne politike⁴⁹. BiH je ratificirala konvencije, kako slijedi: Konvencija o zaštiti i promociji raznolikosti kulturnih izraza (2005), Konvencija o zaštiti nematerijalne kulturne baštine (2003), Konvencija o zaštiti podvodne kulturne baštine (2001),

³⁹ koji čini 3,1% globalnog BDP-a i 6,2% ukupne zaposlenosti

⁴⁰ <https://www.unesco.org/en/mondiaicult2022>

⁴¹ UNESCO procjenjuje da je samo u kreativnim industrijama 2020. zbog pandemije izgubljeno deset miliona radnih mjesta. Izračunato je da se globalna bruto dodana vrijednost u kulturnim i kreativnim industrijama smanjila za 750 milijardi američkih dolara u 2020. U zemljama za koje su podaci dostupni, prihod kulturnih i kreativnih industrija smanjen je između 20% i 40%. Javni rashodi širom svijeta u kreativnim industrijama opali su u godinama koje su prethodile pandemiji COVID-19, što je zauzvrat dovelo do neviđenog kolapsa prihoda i zapošljavanja u sektoru, povećavajući ionako nesigurne radne uvjete mnogih umjetnika i kulturnih profesionalaca širom svijeta.

⁴² <https://www.unesco.org/en/mondiaicult2022>

⁴³ Predlaže se, na primjer, da se razmotri uspostavljanje minimalne plate u kulturnom zapošljavanju, kao i bolje penzije i planove bolovanja za slobodnjake.

⁴⁴ Ernesto Ottone R. pomoćnik generalnog direktora za kulturu UNESCO-a

⁴⁵ http://unescobih.mcp.gov.ba/UNESCO_u_BiH/Default.aspx?id=14229

⁴⁶ Od 1972. kada je usvojena Konvencija za zaštitu svjetske kulturne i prirodne baštine, do danas je na UNESCO Listu svjetske baštine je upisano ukupno 936 dobara (725 kulturnih, 183 prirodnih i 28 mješovitih). Upisana dobra iz Bosne i Hercegovine na UNESCO-ovoj Listi svjetske baštine su most Mehmed-paše Sokolovića u Višegradu i područje Starog mosta starog grada Mostara. Pored toga, na tentativnoj (privremenoj) listi dobara koje zemlja može nominirati, se nalazi još devet dobara iz BiH. Tentativne liste uključuju ona dobra koja smatraju kulturnom i/ili prirodnom baštinom od izuzetne univerzalne vrijednosti i koja namjeravaju da nominiraju tokom narednih godina. Dobra iz BiH koja se trenutno nalaze na Tentativnoj listi sa prostora Sarajeva su: Sarajevo - jedinstveni simbol univerzalne multikulturalnosti - trajno otvoreni grad (1.9.1997) i Jevrejsko groblje u Sarajevu (2018)

⁴⁷ http://unescobih.mcp.gov.ba/UNESCO_u_BiH/Default.aspx?id=14229

⁴⁸ http://unescobih.mcp.gov.ba/UNESCO_u_BiH/Default.aspx?id=14229

⁴⁹ http://unescobih.mcp.gov.ba/UNESCO_u_BiH/Default.aspx?id=14229 <http://www.unesco.org/new/en/culture/>

Konvencija o zaštiti svjetske kulturne i prirodne baštine (1972) o Svjetska (univerzalna) konvencija o autorskim pravima (1952, 1971), Konvencija o mjerama zabrane i sprečavanja nedopuštenog uvoza, izvoza i prenosa vlasništva kulturnih dobara (1970), Konvencija za zaštitu kulturnih dobara u slučaju oružanog sukoba – Haška konvencija, I protokol (1954) i II protokol (1999), drugo⁵⁰ Programska oblast kulture, preko UNESCO Sektora za kulturu, realizira aktivnosti u okviru sljedećih tema⁵¹: kulturna raznolikost, kultura i razvoj, svjetska kulturna i prirodna baština, nematerijalna baština, pokretna kulturna baština i muzeji, kreativnost i dijalog⁵².

1.1.4. Državni i entitetski okvir razvoja kulture

Za državni okvir razvoja kulture posebno su bitni sektor za znanost u okviru Ministarstva civilnih poslova BiH i Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika.

Sektor za znanosti i kulturu u okviru Ministarstva civilnih poslova BiH nadležan je za koordinaciju aktivnosti sa relevantnim entitetskim tijelima i za definiranje strategije na međunarodnom planu u područjima znanosti i kulture. Sektor rad temelji na europskim dokumentima i principima međunarodnih asocijacija iz oblasti kulture; prati primjenu domaćih sporazuma i strateških dokumenata iz područja kulture; aktivno prati evropske integracione procese; prati primjenu usvojenih konvencija i deklaracija; vodi i koordinira aktivnosti saradnje sa organima i tijelima EU i UN, kao i sa drugim svjetskim asocijacijama iz oblasti kulture; prati programe finansijske pomoći EU i drugih asocijacija i inicira apliciranje za njih; prikuplja i analizira informacije i podatke o kulturi u zemlji; učestvuje u radu međunarodnih organizacija iz oblasti kulture i osigurava izvršavanje međunarodnih obaveza BiH iz ove oblasti, učestvuje u postupku pripreme međunarodnih sporazuma/ugovora iz oblasti kulture; radi na jačanju i promociji kulture kao bitnih dijelova ukupnog društveno-ekonomskog napretka zemlje i njenog statusa u Evropi.⁵³

⁵⁰http://unesco.bih.mcp.gov.ba/UNESCO_u_BiH/Default.aspx?id=14229 <http://www.unesco.org/new/en/culture/>

⁵¹http://unesco.bih.mcp.gov.ba/UNESCO_u_BiH/Default.aspx?id=14229 <http://www.unesco.org/new/en/culture/>

⁵² Kulturna raznolikost: Zaštita različitih aspekata kulturne raznolikosti predstavlja izazov za društvo. Ovom dimenzijom kulturne raznolikosti se bavi UNESCO Konvencija za zaštitu i promoviranje raznolikosti kulturnih izraza iz 2005.; Kultura i razvoj: Postavljanje kulture u središte razvojnih politika je ključna investicija za budućnost i preduvjet da se u procesu globalizacije vodi računa o principima kulturne raznolikosti. Misija UNESCO-a je da države članice konstantno podsjeća na ovu važnu temu; Svjetska kulturna i prirodna baština: Od 1972. kada je usvojena Konvencija za zaštitu svjetske kulturne i prirodne baštine do današnjeg dana na Listu svjetske baštine je upisano 936 dobara (725 kulturnih, 183 prirodnih i 28 mješovitih). U skladu sa ovom konvencijom, upisana dobra predstavljaju dio svjetske baštine sa izuzetnom univerzalnom vrijednošću.; Nematerijalna kulturna baština: zaštita nematerijalne kulturne baštine se provodi pod okriljem Konvencije o očuvanju nematerijalne kulturne baštine. Nematerijalna kulturna baština je definirana kao: prakse, prijedlozi, izrazi, vještine kao i svi povezani instrumenti, objekti, vještački proizvodi i kulturni prostori koje zajednice, grupe a u nekim slučajevima i pojedinci priznaju kao dio svog kulturnog naslijeđa. Kao takva, ispoljava se u sljedećim domenama: a) usmene tradicije i izražavanja, b) umjetnost izvođenja, c) društvene prakse, rituali i svečani događaji, d) znanje i prakse vezane za univerzum, e) tradicionalni zanati. U svrhu zaštite ove vrste kulturne baštine, uspostavljena je Reprezentativna lista nematerijalne kulturne baštine čovječanstva, kao i Lista nematerijalne kulturne baštine kojoj je potrebna hitna zaštita.; Pokretna kulturna baština i muzeji: Muzeji omogućavaju integrativni pristup kulturnoj baštini i predstavljaju kontinuitet veza između stvaranja i naslijeđa. UNESCO strategija u ovoj oblasti je fokusirana na pomoć muzejima i muzejskom osoblju u najnerazvijenijim zemljama svijeta, posebno u Africi, kao i zemljama ugroženim konfliktima ili prirodnim katastrofama u cilju očuvanja muzejskih postavki i pružanjem obuke o najnovijim profesionalnim standardima zaštite. Za ovu oblast su posebno značajne Haška konvencija za zaštitu kulturnih dobara u slučaju oružanog sukoba i Konvencija o mjerama zabrane i sprečavanja nedozvoljenog uvoza, izvoza i prenosa vlasništva kulturnih dobara.; Kreativnost: Poticanjem raznolikosti i suvremenog stvaralaštva, UNESCO nastoji osigurati jednak pristup razvojnim mogućnostima koje pružaju kreativne industrije jačanjem lokalnih tržišta i omogućavanjem pristupa međunarodnim tržištima, posebno u okviru procesa saradnje Sjever-Jug i Jug-Jug. U oblasti kulturnih industrija u koje spadaju (zanatstvo, dizajn, izdavaštvo, filmska i muzička industrija se pruža ekspertska podrška kroz saradnju između javnog i privatnog sektora); Dijalog: Kulturni dijalog u kontekstu procesa globalizacije i trenutne političke klime u svijetu dobio novu dimenziju. Jedna od osnovnih misija UNESCO-a je da osigura slobodu izražavanja svih kultura svijeta. U tom kontekstu se provode brojne aktivnosti na iniciranju interkulturnog dijaloga

⁵³<http://www.mcp.gov.ba/publication/read/sporazum-kreativna-evropa-stupio-na-snagu?pagelid=0>

Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika je institucija BiH uspostavljena na osnovi Aneksa 8. Općeg okvirnog sporazuma za mir u BiH i Odluke o Komisiji za očuvanje nacionalnih spomenika⁵⁴ Komisija donosi odluke o proglašenju pokretnih i nepokretnih dobara nacionalnim spomenikom, na osnovu Pravilnika o kriterijima vrednovanja, podjeli i kategorizaciji nacionalnih spomenika. Na osnovi odluke Predsjedništva BiH, Komisija daje inicijativu za pokretanje postupka za zaključivanje međunarodnih ugovora, priprema prijedloge ugovora, učestvuje u prethodnim pregovorima radi zaključivanja međunarodnih ugovora na ekspertnom nivou, izvršava međunarodne ugovore, te obavlja druge poslove međunarodne saradnje u oblasti zaštite nacionalnih spomenika, koji se odnose naročito na: zastupanje interesa BiH u vezi sa potpisivanjem i provođenjem međunarodnih konvencija; rješavanje spornih pitanja od zajedničkog interesa za BiH i druge države, odnosno međunarodne organizacije; odlučivanje o kandidaturi nacionalnih spomenika za upis na Listu svjetske baštine (UNESCO) i Listu 100 najugroženijih spomenika (WMW) i sl.; saradnju s INTERPOL-om, drugim međunarodnim organizacijama i državama u slučajevima nestanka pokretnih nacionalnih spomenika; pitanja procedure za izvoz pokretnih nacionalnih spomenika i davanja garancija za njihovu zaštitu u slučaju privremenog izvoza; davanje koncesija stranim državljanima za istraživanja koja se odnose na nacionalne spomenike; osiguranje sredstava iz donacija za financiranje rada Komisije i zaštitu nacionalnih spomenika; angažman stranih eksperata za potrebe Komisije.⁵⁵ U okviru Sektora pruža se i administrativno-tehnička podrška Komisiji za saradnju BiH s UNESCO-om⁵⁶.

Na entitetskom nivou okvir razvoja kulture posebno snažno artikuliraju Ministarstvo kulture i sporta, Zavod za zaštitu spomenika FBiH, Fondacija kinematografiju Sarajevo, Fondacija za muzičke, scenske i likovne umjetnosti, Fondacija za bibliotečku djelatnost, Fondacija za izdavaštvo Sarajevo.

Ustavom FBiH iz 1994. utvrđena je podjela nadležnosti između federalne i kantonalne vlasti. Oblast kulture utvrđena je kao isključiva nadležnost kantona⁵⁷, ⁵⁸. U okviru ministarstva kulture i sporta FBiH djeluje Sektor za kulturno-historijsko naslijeđe i kulturu obavlja upravne, stručne i druge poslove koji se odnose na koordinaciju u oblasti zaštite i korištenja kulturno-historijskog naslijeđa, muzejskoj, arhivskoj, bibliotekarskoj, izdavačkoj, pozorišnoj, muzičkoj, likovnoj, filmskoj djelatnosti, djelatnost ustanova, udruženja, fondacija i drugih pravnih lica u oblasti kulture, prati i proučava stanje i pojave u ovim oblastima na osnovu prikupljanja podataka i obrađivanje tih podataka sa prijedlogom mjera za rješavanje utvrđenih problema, izrađuje analize, izvještaje, informacije, elaborate, studije, programe, planove, procjene i druge stručne, informativne, planske, dokumentacione i analitičke materijale u ovim oblastima, vrši stručnu obradu sistemskih rješenja od značaja za ove oblasti, inicira i učestvuje u izradi zakona i drugih propisa u oblasti kulturno-historijskog naslijeđa i kulture, vodi bazu podataka o pravnim licima u kulturi, vodi evidenciju o manifestacijama kulture u FBiH, planira, inicira i učestvuje u izradi standarda u oblasti kulture, priprema prijedloge planova sredstava, prijedloge raspodjele sredstava i iznalazi metode unapređivanja raspodjele budžetskih sredstava za financiranje zaštite kulturno-historijskog naslijeđa i kulture u FBiH, vrši i druge poslove iz oblasti kulture i kulturno-historijskog naslijeđa.⁵⁹ Federalno Ministarstvo kulture i sporta komunicira i transferira pozive, aktivnosti, projekte UNESCO prema organizacijama, institucijama i pojedincima.

⁵⁴ Odluka je objavljena u "Službenom glasniku BiH", br. 1/02 i 10/02.

⁵⁵ <http://kons.gov.ba/Content/Read/nadleznosti>

⁵⁶ <https://www.fmks.gov.ba/o-ministarstvu>

⁵⁷ Zakonom o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave ("Službene novine Federacije BiH", br. 8/95 i 2/96), osnovano je dvanaest ministarstava Federacije Bosne i Hercegovine, utvrđen njihov djelokrug i druga pitanja od značaja za njihovo organiziranje i funkcioniranje.

⁵⁸ <https://www.fmks.gov.ba/o-ministarstvu>

⁵⁹ <https://www.fmks.gov.ba/ministarstvo-info/sektor-za-kulturno-historijsko-naslijede-i-kulturu>

Zavod za zaštitu spomenika FBiH obavlja stručne i druge poslove koji pretežno zahtijevaju primjenu stručnih, naučnih i kreativnih metoda rada i s njima povezanih upravnih poslova u oblasti zaštite i korištenja kulturno-historijskog naslijeđa: istražuje, proučava, dokumentuje i obrađuje prikupljene podatke, valorizuje i štiti evidentirane objekte kulturno-historijskog naslijeđa, izrađuje sve propisane i standardizovane programe zaštite i korištenja objekata kulturno-historijskog naslijeđa, arhivira i čuva dokumentaciju o objektima kulturno-historijskog naslijeđa, utvrđuje mjere i uvjete za buduću namjenu, korištenje i upravljanje objektima kulturno-historijskog naslijeđa, priprema programe sanacije, konzervacije, restauracije, rekonstrukcije i rehabilitacije objekata kulturno-historijskog naslijeđa, vrši nadzor nad realiziranjem programa i projekata zaštite i korištenja objekata kulturno-historijskog naslijeđa, daje mišljenje na programe i projekte zaštite i korištenja objekata kulturno-historijskog naslijeđa izrađene od strane drugih fizičkih i pravnih lica, učestvuje u izradi zakona i drugih propisa u vezi sa zaštitom i korištenjem kulturno-historijskog naslijeđa, obavlja i druge poslove iz oblasti zaštite i korištenja kulturno-historijskog naslijeđa utvrđene zakonom i drugim propisima. Za izvršavanje poslova iz nadležnosti Zavoda formiraju se sljedeće osnovne organizacione jedinice, i to: Odjeljenje za informaciono-dokumentacione i opće poslove, Odjeljenje za naučnoistraživački rad, Odjeljenje za operativno tehničku zaštitu.⁶⁰ Na nivou FBiH formirane su i fondacije za kinematografiju, muzičke, scenske, likovne umjetnosti, bibliotečke djelatnosti i izdavaštvo.

Fondacija za kinematografiju Sarajevo⁶¹ osnovana je 2007. i njeni ciljevi su: obezbjeđivanje sredstava za stimuliranje, razvoj i unapređivanje filmskog stvaralaštva i filmske proizvodnje i poduzetništva u FBiH, zatim obezbjeđivanje sredstava za stimuliranje, razvoj i unapređivanje filmskog stvaralaštva i filmske proizvodnje i poduzetništva u FBiH, a naročito u domenu: proizvodnje filmova, stimuliranja poduzetništva u oblasti kinematografije, zaštite, čuvanja i prezentiranja arhivske i filmske građe, podrške organiziranju filmskih manifestacija, stimuliranja stvaralaca, institucija, udruženja i asocijacija u oblasti kinematografije, očuvanja i unapređenja kulturnih vrijednosti u oblasti kinematografije, projekata naučno-istraživačkog karaktera u oblasti kinematografije, izdavačke djelatnosti u oblasti kinematografije, edukacije i stručnog usavršavanja kadrova u oblasti kinematografije, povezivanja, saradnje i razmjene informacija i iskustava sa sličnim asocijacijama van granica FBiH, prilagođivanja kinematografije tehnološkim i organizacionim promjenama, kao i razvoj tehničkih standarda u oblasti audiovizuelnih medija. Posebni ciljevi Fondacije: promoviranje estetskih vrijednosti u svim žanrovima i disciplinama u oblasti kinematografije; podrška kontinuitetu afirmiranih vrijednosti filmske proizvodnje; podrška izobrazbi filmskih stvaralaca; podsticanje inovativnih pristupa filmskoj umjetnosti i filmskom stvaralaštvu.

Fondacija za muzičke, scenske i likovne umjetnosti⁶² osnovana je 2007., a njeni ciljevi su: podsticanje, stimuliranje, razvoj i unapređenje muzičke, scenske i likovne umjetnosti, a naročito u domenu: produkcije; baštine; premijernih izvođenja i predstavljanja; manifestacija; likovnih izložbi, stimuliranja stvaralaca, izvođača, institucija, udruženja i asocijacija, otkup umjetničkih djela i antikviteta, očuvanje kulturnih vrijednosti; projekata naučno-istraživačkog karaktera; gostovanja umjetnika u inostranstvu; edukacije kadrova; povezivanje i razmjena informacija i iskustava sa sličnim asocijacijama van granica FBiH; nekomercijalnih projekata.

⁶⁰<https://www.fmks.gov.ba/ministarstvo-info/zavod-za-zastitu-spomenika>

⁶¹ Osnovana 2007. <https://fondacijakinematografija.ba/o-fondaciji/>

⁶² Osnovana 2007. <http://fmslu.ba/>

Fondacija za bibliotečku djelatnost⁶³ osnovana je 2007., njeni ciljevi su: podsticanje, razvoj, unapređivanje i modernizacija bibliotečke djelatnosti i to u domenu: otkupa knjiga i drugih izdanja za biblioteke kao podrška razvoju i obnovi bibliotečkog fonda, utvrđivanja instrumenata i procedura za transparentno korištenje sredstava Fondacije; podrške programima prikupljanja bibliotečkog fonda; stvaranja kvalitetnih prostornih i tehničkih pretpostavki u oblasti bibliotekarstva; podrške programima približavanja knjige čitaocima i uključivanja većeg broja čitalaca sistemom razmjene bibliotečke građe i drugim suvremenim metodama; podrške programima razvoja informacionih sistema i tehnološkim inovacijama u oblasti bibliotekarstva; podrške programima edukacije kadrova u oblasti bibliotekarstva; učešća u utvrđivanju politike za unapređivanje i modernizaciju bibliotekarstva; podrške nekomercijalnih projekata.

Fondacija za izdavaštvo Sarajevo⁶⁴ osnovana je 2000., a njeni ciljevi su: poticanje, stimuliranje, razvoj, unapređivanje i modernizacija izdavaštva, a naročito u domenu: stvaralaštva pisaca, prevodilaca, dizajnera i kolektivnog stvaralaštva u izdavaštvu, objavljivanje knjiga, časopisa, publikacija orijentiranih prema kulturi, distribucije i prodaje knjiga i elektronskog izdavaštva, promoviranja knjiga i elektronskog izdavaštva, stimuliranja stvaralaca, institucija, udruženja i asocijacija, tehnoloških inovacija u sektoru izdavaštva, očuvanja kulturnih vrijednosti, projekata naučno-istraživačkog karaktera, gostovanja stvaralaca u inostranstvu, edukacije kadrova, povezivanje i razmjena informacija i iskustava sa sličnim asocijacijama van granica Federacije BiH, nekomercijalnih projekata, učestvovanja u utvrđivanju politike koja unapređuje izdavaštvo.

1.2. Normativni okvir uređenja i razvoja kulture

1.2.1. Okvir uređenja kulture u Bosni i Hercegovini

Sistem izrade propisa u BiH sastoji se od velikog broja zakonodavnih institucija: 14 vlada i 14 parlamenata/skupština (državni, entitetski, BD BiH nivo i kantonalni nivo vlasti u okviru FBiH), od kojih svaka pojedinačno i nezavisno djeluju u širokom spektru vrlo važnih pitanja. U skladu sa ovakvim državnim ustrojem i administrativnom podjelom u okvirima BiH egzistiraju:

- zakoni i opći pravni akti koji su jedinstveni za cijelu teritoriju BiH,
- zakoni i opći pravni akti koji postoje na nivou RS,
- zakoni i opći pravni akti koji postoje na nivou FBiH,
- zakoni i opći akti BD,
- zakoni i opći akti koji egzistiraju u deset kantona zasebno, a u okviru FBiH.

Složena podjela zakonodavnih i izvršnih (upravnih) ingerencija naročito u FBiH koja je posebno izražena u KS na relaciji FBiH – Kanton - Grad – općina, utiče znatno na funkcionalnost i efikasnost javnih organa vlasti pa tako i u oblasti kulture. Princip subsidijarnosti, odnosno donošenja odluka na onom nivou na kojem je to najracionalnije i najefikasnije, bi trebao biti vodilja djelovanja. Na nivou države BiH donesena su sljedeći zakoni koji pokrivaju oblast kulture:

- Aneks 8 Općeg okvirnog ugovora za mir u BiH - Sporazum o Komisiji za očuvanje nacionalnih spomenika,
- Odluka o kriterijima za proglašenje dobra nacionalnim spomenikom (SGBiH 3/2002),

⁶³Osnovana 2007. <http://www.fondacijabiblioteka.ba/web/index.php/o-fondaciji-80>

⁶⁴Osnovana 2000. <http://www.fondacijaizdavastvo.ba/web/index.php/o-fondaciji-84#:~:text=Osnovni%20ciljevi%20Fondacije,koja%20unapre%C4%91uje%20izdava%C5%A1tvo.>

- Odluka o kriterijima za proglašenje dobra nacionalnim spomenikom (SGBiH 15/2003),
- Odluka o privremenoj listi nacionalnih spomenika (SGBiH 3/2002),
- Pravilnik o stručnim kriterijima za obavljanje djelatnosti ostvarivanja autorskog prava i srodnih prava (SGBiH 10/2002),
- Zakon o autorskom pravu i srodnim pravima (SGBiH 63/2010),
- Zakon o osnivanju Instituta za intelektualno vlasništvo BiH (SGBiH 43/2004),
- Zakon o udruženjima i fondacijama (SGBiH 32/2001, 42/2003, 63/2008),
- Odluka Predsjedništva BiH o Komisiji za očuvanje nacionalnih spomenika BiH (SGBiH 01 i 10/2002),
- Pravilnik o aktivnostima Komisije za očuvanje nacionalnih spomenika vezanim za međunarodnu suradnju (SGBiH 29/02),
- RAK Kodeks o emitovanju radio televizijskog programa BiH (SGBiH 20/2008)
- RAK Kodeks o reklamiranju i sponzorstvu (SGBiH 32/2004),
- Strategija kulturne politike BiH (juli 2008),
- Zakon o arhivskoj građi i arhivu BiH (SGBiH 16/2001),
- Zakon o javnom radiotelevizijskom servisu BiH (SGBiH 32/2010, 92/2005, 35/2009),
- Zakon o komunikacijama (SGBiH 31/2003),
- Zakon o zaštiti i korištenju kulturno-istorijskog i prirodnog naslijeđa (SLSRBiH 1985).

U skladu sa ustavnim nadležnostima, samo one odluke ili inicijative za koje se smatra da su od općeg značaja i interesa trebaju biti u nadležnosti nivo BiH odnosno Ministarstva civilnih poslova BiH, sve druge ostale su u domenu entitetske, kantonalne i lokalne administracije. Utvrđivanje i provođenje kulturne politike, pa time i izrada strategije razvoja kulture u entitetima i DB, različito se tretira. Dok je u RS to nadležnost entiteta, u FBiH je svaki kanton nadležan za pojedine kulturne djelatnosti koje postoje na području tog kantona pa samim time i za strategije razvoja kulture u kantonima. Distrikt Brčko, mada po arbitražnoj odluci treba direktno primjenjivati propise BiH, u nedostatku tih propisa pitanja iz oblasti kulture regulira vlastitim propisima.

Kao što se može vidjeti iz našeg ustavnog uređenja oblast kulture je decentralizirano uređena. Ministarstvo civilnih poslova BiH nadležno je za utvrđivanje osnovnih principa koordinacije, usklađivanje planova entitetskih tijela vlasti i definisanje strategije na međunarodnom planu u oblasti kulture. Na nivou entiteta postoje ministarstva nadležna za pitanja kulture i to u RS Ministarstvo prosvjete i kulture a u FBiH Ministarstvo kulture i sporta. U FBiH nadležnosti u oblasti kulture prevashodno je na nivou kantonalnih ministarstava. Brčko Distrikt BiH ima odjel nadležan za pitanja u oblasti kulture. Kao što se može zapaziti sektor kulture u BiH, u odnosu na druge sektore, je znatno marginalizovan.

Sektor za nauku i kulturu u okviru Ministarstva civilnih poslova nadležan je za koordinaciju aktivnosti sa nadležnim entitetskim tijelima vlasti i za definisanje strategije na međunarodnom planu u područjima nauke i kulture. U okviru ovog Sektora pruža se i administrativno-tehnička podrška Komisiji za koordinaciju pitanja mladih u BiH, Komisiji za saradnju BiH s UNESCO-om i Vijeću za nauku BiH.

Bitno je naglasiti da se Institucije kulture, nauke i umjetnosti u BiH a naročito one čiji status nije riješen nalaze u teškom materijalnom, kadrovskom i organizacionom stanju i zahtjevaju značajniju podršku institucija vlasti. Učešće nevladinog sektora u kreiranju kulturne politike je značajno, ali je nedovoljno podržano sistemskim mjerama i kulturnom politikom. Imajući u vidu realno ekonomsko i socijalno stanje u kojem se nalazi BiH nije realno očekivati da će liberalizacija tržišta i potpuno prepuštanje kulture slobodnom tržištu omogućiti intenziviranje njenog razvoja bez prisustva institucionalne podrške od strane

svih nivoa vlasti. Naročito problematičnim treba istaći neriješen normativni okvir djelovanja institucija kulture od državnog značaja sa neriješenim statusom. Ustanove čiji status nije riješen (institucije državnog značaja: Akademija nauka i umjetnosti BiH, Zemaljski muzej, Historijski muzej, Muzej književnosti i pozorišne umjetnosti, Umjetnička galerija BiH, Kinoteka BiH, Nacionalna i univerzitetska biblioteka BiH). Sve ove institucije su do Dejtonskog mirovnog sporazuma imale uređen normativni okvir svog djelovanja. Kao osnivač ovih institucija je navedena Skupština Republike BiH. Potpisivanjem Dejtonskog mirovnog sporazuma nastaje vakum njihovog normativnog uređenja jer izostankom dogovora na državnom nivou niko nije preuzeo osnivačka prava ovih institucija kulture državnog značaja. Naglašavamo da su predstavnici ovih institucija zatražili od Parlamenta BiH i Vijeća ministara BiH da im na osnovu Ustava BiH osigura kontinuitet njihovog postojanja tj da se preuzmu osnivačka prava. To se još uvijek nije desilo. Potrebno je naglasiti da su ove državne ustanove kulture godinama imale status institucija od republičkog značaja bivše Republike BiH, no na žalost, od tada do danas, Vijeće ministara BiH nije uspjelo, odnosno nije bilo političke volje da se iznađe način sistemskog financiranja tih institucija. Ovih sedam institucija kulture od državnog značaja sa neriješenim statusom BiH finansira se isključivo grantovima, putem javnog konkursa, iz Budžeta FBiH i KS (preko resornih Ministarstva za kulturu i sport) te grant iz Budžeta Vijeća ministara BiH (preko Ministarstva civilnih poslova). Ova sredstva su nepredvidiva, neredovna i umanjuju se iz godine u godinu. Ovakav način finansiranja skoro u potpunosti blokira rad institucija i otežava pripremanje ozbiljnih finansijskih planova. U skorijoj budućnosti nije za očekivati postizanje takvog dogovora i normativnog rješavanja statusa ovih institucija. Nejasno je odnosno problematično imenovanje direktora i upravnih odbora ovih institucija o strane Vlade FBiH jer FBiH nije preuzela osnivačka prava niti je ovo ustavna nadležnost FBiH. KS iako nije osnivač ovih sedam institucija kulture od značaja za BiH, kroz institucionalno djelovanje Ministarstva kulture i sporta KS kroz objave javnog poziva i evaluacije projekata uspijeva bar djelimično kroz dodjele finansijska sredstva ovim institucijama iste pomoći i održati ih otvorenim. Ovo sve predstavljaju privremena rješenja nižih nivoa vlasti za finansijsku podršku rada ovih „državnih“ institucija. Budući da se radi o institucijama državnog karaktera i da se one bave očuvanjem fundusa iz cijele BiH i djeluju na cijeloj njenoj teritoriji, onda bi prirodna adresa bila Vijeće ministara BiH i Ministarstvo civilnih poslova. Zakonodavstvo u oblasti kulture treba harmonizovati sa standardima Evropske unije, a prioritet predstavlja preuzimanje osnivačka prava ovih institucija kulture od državnog značaja kao i donošenje Zakona o kulturnom naslijeđu BiH. Usvajanjem zakona o kulturnom naslijeđu od značaja za BiH stvorile bi se pretpostavke za: osiguranje finansijskih, tehničkih i drugih uvjeta za trajno održavanje kulturno-historijske baštine i njeno uklapanje u razvojne tokove na lokalnom i regionalnom nivou u eri globalizacije kulturne ponude i potražnje.

1.2.2. Okvir uređenja kulture u Federaciji Bosne i Hercegovine

Ustavom FBiH utvrđena je podjela nadležnosti između federalne i kantonalne vlasti. Oblast kulture utvrđena je kao isključiva nadležnost kantona. Međutim Zakonom o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave (SNFBiH 8/95 i 2/96), osnovano je dvanaest ministarstava FBiH, utvrđen njihov djelokrug i druga pitanja od značaja za njihovo organiziranje i funkcioniranje. Između ostalih, osnovano je Federalno ministarstvo obrazovanja, nauke, kulture i sporta, a nadležnosti su mu utvrđene članom 12. Dakle, ono vrši „upravne, stručne i druge poslove utvrđene zakonom koji se odnose na nadležnosti Federacije u oblastima obrazovanja, nauke, kulture i sporta“. Krajem 2002., Visoki predstavnik za BiH

donio je Odluku kojom se proglašava Zakon o ministarstvima Federacije i drugim tijelima federalne uprave. Zakonom o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave osnovano je šesnaest ministarstava među kojima i Federalno ministarstvo kulture i sporta. Ova „nova“ organizacija uspostavljena je na temelju Zakona o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave iz 2003. (SNFBiH 19/03) i na temelju Izmjena i dopuna Zakona o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave iz 2005. (SNFBiH 38/05). Članom 16. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave (SNFBiH 48/11) utvrđeno je da: „Federalno ministarstvo kulture i sporta obavlja upravne, stručne i druge poslove iz nadležnosti Federacije koji se odnose na koordinaciju u naučno-istraživačkoj djelatnosti iz oblasti zaštite i korištenja kulturno-historijskog naslijeđa, muzejskoj, arhivskoj, bibliotekarskoj, izdavačkoj, pozorišnoj, muzičkoj, likovnoj i filmskoj djelatnosti, djelatnosti ustanova, udruženja, fondacija i drugih pravnih lica u oblasti umjetnosti, kulture, sporta i mladih, kao i druge poslove utvrđene zakonom“. Više puta je problematizirana Ustavna nadležnost FBiH u oblasti kulture kao i postojanje resornog ministarstva u vladi FBiH.

S obzirom na obuhvat strategije daje se pregled relevantnih propisa FBiH. Pregled propisa na nivou FBiH:

- Zakon o zaštiti dobara koja su odlukama Komisije za zaštitu nacionalnih spomenika proglašena nacionalnim spomenikom (SNFBiH 2/2002, 8/2002, 27/2002, 6/2004),
- Zakon o arhivskoj građi FBiH (SNFBiH 45/2002),
- Zakon o bibliotečkoj djelatnosti FBiH (SNFBiH 37/1995 i 28/2003),
- Zakon o javnom servisu radio-televizije FBiH (SNFBiH 48/2008),
- Zakon o provedbi odluka povjerenstva za zaštitu nacionalnih spomenika prema aneksu 8 (SNFBiH 06/2004, 51/2007),
- Zakon o turističkim zajednicama i promicanju turizma FBiH (SNFBiH 19/1996),
- Zakon o turističkoj i ugostiteljskoj djelatnosti FBiH (SNFBiH 19/1996, 28/2003),
- Zakon o udruženjima i fondacijama u FBiH (SNFBiH 45/2002),
- Zakon o zaštiti dobara koja su proglašena kao nacionalni spomenici (SNFBiH 02/2002, 27/2002),
- Odluka o kriterijima za proglašenje dobra nacionalnim spomenikom (SNFBiH 59/2002),
- Odluka o kriterijima za proglašenje dobra nacionalnim spomenikom (SNFBiH 2003),
- Odluka o Privremenoj listi nacionalnih spomenika (SNFBiH 59/2002),
- Pravilnik o stručnim zvanjima u bibliotečkoj djelatnosti (SNFBiH 24/1997),
- Pravilnik o tehničko-zaštitnim i drugim uslovima i mjerama za čuvanje, održavanje i korištenje bibliotečke građe (SNFBiH 26/2002),
- Program stručnog arhivističkog ispita (SNFBiH 55/2003),
- Uputstvo o arhivskoj knjizi (SNFBiH 26/1998),
- Uredba o organizovanju i načinu vršenja arhivskih poslova u pravnim licima u FBiH (SNFBiH 12/2003),
- Uredba o organizovanju i načinu vršenja arhivskih poslova u organima uprave i službama za upravu u FBiH (SNFBiH 22/2003),
- Uredba o uslovima i načinu polaganja stručnog arhivističkog ispita i načinu sticanja stručnih zvanja u arhivskoj struci (SNFBiH 41/2009, 12/2003),
- Uredba o članarinama u turističkim zajednicama.
- Odluke o uspostavljanju Fondacija: Fondacija za bibliotečku djelatnost - Odluka o osnivanju; Fondacija za izdavaštvo - Odluka o osnivanju; Fondacija za kinematografiju - Odluka o osnivanju; Fondacija za muzičke scenske i likovne djelatnosti - Odluka o osnivanju.

1.2.3. Okvir uređenja kulture u Kantonu Sarajevo

Zakonom o organizaciji i djelokrugu organa uprave i upravnih organizacija Kantona Sarajevo (SNKS 7/08, 16/08-ispravka) uspostavljeno je Ministarstvo kulture i sporta. Nadležnost ovog ministarstva je regulisana članom 16. ovog zakona i to da : Ministarstvo kulture i sporta vrši upravne i stručne poslove utvrđene Ustavom, zakonom i drugim propisima, koji se odnose na ostvarivanje nadležnosti Kantona u oblasti kulture i sporta i poslove inspekcije za sport. Unutar ministarstva je Sektor za kulturu koji vrši upravne i druge stručne poslove koji se odnose na: utvrđivanje i predlaganje politike razvoja kulture i kulturnih djelatnosti, pripremanje, provođenje i praćenje zakona i propisa u oblasti kulture, osnivanje i nadzor nad radom javnih ustanova kulture iz nadležnost Ministarstva, organizovanje i učestvovanje u organizovanju kulturnih manifestacija od značaja za Kanton, regulisanje i obezbjeđivanje uslova za zaštitu, revitalizaciju, restauraciju kulturno-historijskog i graditeljskog naslijeđa, muzeja, spomenika i spomeničkih ansambala na području Kantona Sarajevo i druge stručne poslove koji se odnose na nadležnost Ministarstva u oblasti kulture. Kao Javne ustanove kulture čiji je osnivač ili čija je osnivačka prava preuzeo Kanton Sarajevo egzistiraju:

- JU Biblioteka Sarajeva,
- JU Bosanski Kulturni Centar Kantona Sarajevo,
- JU Collegium artisticum,
- JU Historijski Arhiv Sarajevo,
- JU Kamerni Teatar 55,
- JU Kantonalni zavod za zaštitu kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa,
- JU MES-međunarodni teatarski festival-scena MESS,
- JU Muzej "Alija Izetbegović",
- JU Muzej Sarajeva,
- JU Narodno pozorište Sarajevo,
- JU Pozorište mladih Sarajevo,
- JU Sarajevska filharmonija,
- JU Sarajevski ratni teatar "SARTR" Sarajevo.

Normativni okvir uređenja kulture u Kantonu Sarajevo možemo podijeliti prema kriteriju njenog sadržaja odnosno oblasti i materiji regulacije pravnih normi na: pravnu regulativu kojom se reguliše predmetna djelatnost iz oblasti kulture, pravnu regulativu koja reguliše uslove za sticanje određenog statusa iz oblasti kulture (prava i obaveze), pravnu regulativu koja reguliše osnivanje ili preuzimanje osnivačkih prava Javnih ustanova iz oblasti kulture od strane Kantona Sarajevo i na pravnu regulativa koja reguliše korištenja sredstava Budžeta i utroška kapitalnih transfera iz Budžeta Kantona Sarajevo.

A. Pravna regulativa koja reguliše predmetnu djelatnost iz oblasti kulture:

Relevantni Zakoni Kantona Sarajevo:

- Zakon o arhivskoj djelatnosti (SNKS 50/16),
- Zakon o bibliotečkoj djelatnosti (SNKS 4/99),
- Zakon o estradnoj djelatnosti (SNKS 17/01),
- Zakon o filmskoj djelatnosti (SNKS 7/01),
- Zakon o izmjeni Zakona o filmskoj djelatnosti (SNKS 45/21),

- Zakon o muzejskoj djelatnosti (SNKS 13/17),
- Zakon o pozorišnoj djelatnosti (SNKS 42/13 i 6/16).

Podzakonski akti:

- Uredba o stručnim zvanjima uslugama i načinu sticanja stručnih zvanja u arhivskoj djelatnosti (SNKS 40/18),
- Uredba o uslugama i cijenama usluga koju pruža Arhiv (SNKS 40/18),
- Pravilnik o bližim uslovima za zaštitu muzejskog materijala i muzejske dokumentacije (SNKS 1/19),
- Pravilnik o evidentiranju i načinu čuvanja zapisa o nematerijalnom kulturnom naslijeđu (SNKS 1/19),
- Pravilnik o načinu, postupku i rokovima revizije muzejskog materijala (SNKS 1/19),
- Pravilnik o nagrađivanju nalazača dobara baštine (SNKS 14/02),
- Pravilnik o normativima i standardima za muzejsku djelatnost (SNKS 1/19),
- Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja muzejskih evidencija (SNKS 1/19),
- Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja registra muzejskih kopija i obrazaca certifikata muzejske kopije (SNKS 1/19),
- Pravilnik o sadržini i načinu vođenja registra kategorisane arhivske građe (SNKS 40/18),
- Pravilnik o stručnom usavršavanju i provjeri stručne osposobljenosti radnika za rad sa arhivskom i registraturnom građom kod stvaraoca i imaoca (SNKS 40/18),
- Pravilnik o tehničkim i kadrovskim uslovima za vršenje arheoloških istraživanja (SNKS 9/02),
- Pravilnik o uslovima i načinu korištenja arhivske građe (SNKS 40/18),
- Pravilnik o uslovima i načinu primopredaje arhivske građe između stvaraoca i imaoca i arhiva (SNKS 40/18),
- Pravilnik o uslovima za osnivanje i rad muzeja muzejskih zbirki, muzejskih izložbi i galerija (SNKS 1/19),
- Pravilnik o uvjetima za obavljanje matičnih poslova bibliotečke djelatnosti (SNKS 5/00),
- Pravilnik o vođenju evidencije rada i čuvanju dokumentacije pozorišta (SNKS 17/01),
- Pravilnik o vrednovanju i odabiranju arhivske građe (SNKS 40/18),
- Pravilnik o zaštiti i čuvanju arhivske i registraturne građe izvan arhiva (SNKS 40/18)

B. Pravna regulativa koja reguliše uslovi za sticanje određenog statusa iz oblasti kulture (prava i obaveze)

Relevantni Zakoni Kantona Sarajevo:

- Zakon o zaštiti kulturne baštine (SNKS 2/00 i 37/08),
- Zakon o istaknutim samostalnim umjetnicima (SNKS 45/15).

Podzakonski akti:

- Odluka o bližim kriterijima za priznavanje statusa istaknutih samostalnih umjetnika (SNKS 4/12),
- Odluka o sadržaju i vođenju registra istaknutih samostalnih umjetnika (SNKS 4/12),
- Pravilnik o postupku za predlaganje utvrđivanje i proglašenje nematerijalnog kulturnog dobra (SNKS 1/19),
- Pravilnik o procedurama i kriterijima kultura (SNKS 8/22).

C. Pravna regulativa koja reguliše osnivanje ili preuzimanje osnivačkih prava Javnih ustanova iz oblasti kulture od strane Kantona Sarajevo

Podzakonski akti:

- Odluka o osnivanju Javne ustanove MES - Međunarodni teatarski festival - Scena MESS (SNKS 3/99, 31/07, 1/13, 28/14),
- Odluka o osnivanju JU Collegium artisticum (SNKS 28/18),

- Odluka o osnivanju JU Sarajevska filharmonija (SNKS 03/99 31/07 01/13),
- Odluka o osnivanju JU SARTR (SNKS 03/99 31/07 01/13),
- Odluka o osnivanju JU Muzej Alija Izetbegović (SNKS 37/09 01/13),
- Odluka o preuzimanju osnivačkih prava JU Narodno pozorište (SNKS 3/99 33/07 01/13),
- Odluka o preuzimanju osnivačkih prava JU Pozorište mladih (SNKS 03/99 33/07 01/13),
- Odluka o preuzimanju prava osnivača JU Biblioteka Sarajeva (SNKS 03/99 18/02 33/07 01/13),
- Odluka o preuzimanju prava osnivača JU Historijski arhiv Sarajeva (SNKS 03/99 33/07 01/13),
- Odluka o preuzimanju prava osnivača JU Kamerni teatar '55 (SNKS 03/99 33/07 91/13),
- Odluka o preuzimanju prava osnivača JU Kantonalni zavod za zaštitu kulturno historijskog naslijeđa (SNKS 03/99 33/07 01/11),
- Odluka o preuzimanju prava osnivača JU Muzej Sarajeva (SNKS 03/99 33/07 01/13),
- Odluka o spajanju JU kulture u JU Bosanski kulturni centar Kantona Sarajevo (SNKS 11/19),
- Pravilnici:
- Pravilnik o registru pozorišta (SNKS 17/01),
- Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja registra muzeja (SNKS 1/19).
- Pravilnik o procedurama i kriterijima za izbor korisnika sredstava za podršku filmskoj produkciji (SNKS 32/21),
- Program o dopunama Programa SN KS 8 21 (SNKS 8/21).

D. Pravna regulativa koja reguliše korištenja sredstava Budžeta i utroška kapitalnih transfera iz Budžeta Kantona Sarajevo

Relevantni podzakonski akti Kantona Sarajevo:

- Uredba o vrstama, visini i načinu korištenja sredstava iz Budžeta Kantona Sarajevo za filmsku industriju (SNKS 48/21),
- Odluka o uslovima i postupku priznavanja prava istaknutih samostalnih umjetnika na uplatu doprinosa iz Budžeta Kantona (SNKS 4/12),
- Odluka o usvajanju program utroška kapitalnih transfera utvrđenih budžetom KS Ministarstva kulture i sporta za 2022.godinu (SNKS 14/22).

1.2.4. Okvir uređenja privatnog sektora u oblasti kulture

Normativni okvir uređenja stausa oblika osnivanja i rada privatnog sektora u oblasti kulture u KS je regulisan prevashodno Zakonima o udruženjima i fondacijama, jer se institucije privatnog sektora u oblasti kulture prevashodno se registruju kao udruženja i fondacije. U zavisnosti na kojem nivou državne vlasti (država, entitet ili kanton) se osniva udruženje ili fondacija relevantan je normativni okvir tog nivoa vlasti koji egzistira u harmonizovanom skoro unificiranom obliku na svim nivoima vlasti. Njega obuhvata Zakon o udruženjima i fondacijama BiH (SGBiH 32/01, 42/03, 63/08 76/11 i 94/16), Zakonom o udruženjima i fondacijama FBiH (SNFBiH 45/02). Udruženje je svaki oblik dobrovoljnog povezivanja više fizičkih ili pravnih lica radi unapređenja i ostvarivanja nekog zajedničkog ili općeg interesa ili cilja, u skladu sa ustavom i pozitivnim propisima, a čija osnovna svrha nije sticanje dobiti. Za razliku od udruženja, fondacija je pravno lice koje nema svoje članstvo, a cilj njenog osnivanja je upravljanje određenom imovinom u općem ili zajedničkom interesu.

Udruženje i fondacija mogu, radi ostvarivanja svojih statutarne ciljeva i djelatnosti, osnovati subjekte za privrednu i drugu djelatnost pod uvjetima utvrđenim zakonom i statutom udruženja odnosno fondacije. Bitno je naglasiti da ovi subjekti mogu obavljati nesrodne privredne djelatnosti (privredne djelatnosti koje nisu neposredno povezane s ostvarivanjem osnovnih statutarne ciljeva udruženja ili fondacije) samo preko posebno osnovanog pravnog lica. Dobit iz nesrodnih privrednih djelatnosti može se upotrijebiti samo za ostvarivanje ciljeva koji se utvrde statutom.

Udruženje mogu osnovati najmanje tri fizička odnosno pravna lica koja su državljani BiH, ili stranci koji su stalno nastanjeni ili borave duže od jedne godine na teritoriji Federacije sami ili zajedno s građanima Federacije. Udruženje se osniva donošenjem osnivačkog akta, a svojstvo pravnog lica stiče upisom u registar udruženja. Može se udruživati u saveze ili pripojiti, razdvojiti ili transformisati samo u drugo udruženje ili fondaciju.

Fondaciju može osnovati jedno ili više domaćih odnosno stranih fizičkih ili pravnih lica. Fondacija se osniva donošenjem osnivačkog akta (odlukom, ugovorom ili drugim pravnovaljanim aktom), a svojstvo pravnog lica stiče upisom u registar fondacija. Fondacija se može pripajati, razdvajati ili transformisati samo u drugu fondaciju.

Registar udruženja vodi nadležno ministarstvo pravde ako se statutom udruženja predviđi da će udruženje djelovati na području dva ili više kantona, a ako se statutom predviđi da će udruženje djelovati na području jednog kantona, registar udruženja će voditi kantonalni organ. Ovisno o odluci o mjestu provođenja svojih djelatnosti, osnivači udruženja samostalno odlučuju u kojem registru će izvršiti registraciju/upis. Postoje kantonalni registri pri ministarstvima pravde kantona, potom Registar FBiH kod Ministarstva pravde FBiH i Registar RS koji se vodi kod Ministarstva lokalne uprave i samouprave, Registar u Brčko Distriktu BiH, te Državni registar kod Ministarstva pravde BiH.

Potrebno je spomenuti da je moguće, ali je rjeđe, osnovati iste (institucije privatnog sektora u oblasti kulture) u registrovanom obliku obrta u skladu sa Zakonom o obrtu i srodnim djelatnostima u FBiH (SNFBiH 75/21) ili u obliku privrednog društva u skladu sa Zakonu o privrednim društvima (SNFBiH 81/15 i 75/21). Obrt je samostalno i trajno obavljanje dopuštenih i registriranih privrednih djelatnosti u osnovnom, dopunskom ili dodatnom zanimanju, od fizičkih osoba sa ciljem postizanja dobiti koja se ostvaruje proizvodnjom, prometom ili pružanjem usluga na tržištu. Obrtnik i osoba koja obavlja srodnu djelatnost je fizička osoba koja obavlja djelatnost u svoje ime i za svoj račun, a pri tome se može koristiti i radom drugih osoba s kojima je u obavezi zaključiti ugovor o radu, u skladu sa propisima iz oblasti radno-pravnih odnosa. Vrste obrta i srodnih djelatnosti su domaća radinost, vezani i posebni obrti te tradicijski i stari zanati koji ujedno predstavljaju značajan segment kulturne ponude BiH a samim time i kantona Sarajevo. Kao što smo ranije naveli obrt je samostalno i trajno obavljanje dopuštenih i registriranih privrednih djelatnosti u osnovnom, dopunskom ili dodatnom zanimanju, od fizičkih osoba sa ciljem postizanja dobiti koja se ostvaruje proizvodnjom, prometom ili pružanjem usluga na tržištu. Obrtnik i osoba koja obavlja srodnu djelatnost je fizička osoba koja obavlja djelatnost u svoje ime i za svoj račun, a pri tome se može koristiti i radom drugih osoba s kojima je u obavezi zaključiti ugovor o radu, u skladu sa propisima iz oblasti radno-pravnih odnosa. Obrt posluje pod firmom, koja sadrži naziv obrta, ime i prezime obrtnika i sjedište a može sadržavati i posebne oznake. Firma ne može sadržavati nazive i oznake koje su u suprotnosti sa važećim propisima ili međunarodnim konvencijama. Obrtnik je dužan istaknuti firmu na ulazu u sjedište obrta kao i u izdvojene prostore u kojima se obavlja obrt. Posebno je bitno naglasiti djelatnost obrta za kulturu u KS a to su domaća radinost, vezani i posebni obrti te tradicijski i stari zanati.

Potrebno je naglasiti da svi ostali relevantni zakoni koji se odnose na djelatnost koja se obavlja u oblasti kulture u KS se odnose i na ove institucije u oblasti kulture u privatnom sektoru. Pod tim mislimo na sveukupnost normativnog okvira uređenja kulture u KS. Prevashodno se misli na pravnu regulativu kojom se reguliše predmetna djelatnost iz oblasti kulture pa sljedstveno tome i na pravnu regulativu koja reguliše uslove za sticanje određenog statusa iz oblasti kulture (prava i obaveze), kao i na pravnu regulativu koja reguliše korištenja sredstava Budžeta i utroška kapitalnih transfera iz Budžeta KS na koje se iste institucije mogu javiti. Naravno, obavezujuće su i pravne norme viših nivoa vlasti koji regulišu ovu oblast na istovjetan način kao što su obavezne i za javne ustanove iz oblasti kulture na prostoru KS ukoliko se odnose na djelokrug njihovog rada.

S obzirom da se većina institucija privatnog sektora iz oblasti kulture prevashodno registruju kao udruženja i fondacije potrebno je naglasiti funkciju ministarstava pravde (na novou BiH, FBiH i kantona) koja su nadležna za registraciju udruženja i fondacija. Tako da je u KS Ministarstvo pravde i uprave KS nadležno za upis u Registar udruženja KS, te upis izmjena i dopuna u Registru koje su subjekti upisa dužni blagovremeno prijaviti Ministarstvu na odgovarajućim obrascima i priložiti potrebnu dokumentaciju. Registrovano udruženje može djelovati na teritoriji KS.

Kao primjeri takvih institucija (registrovanih kao udruženja i fondacije) mogu se izdvojiti Bošnjački institut – Fondaciju Adila Zulfiakrpašića i Gazi Husrevbegova biblioteka osnovane kao fondacije.

Bošnjački institut – Fondaciju Adila Zulfiakrpašića. Bošnjački institut – Fondacija Adila Zulfiakrpašića je institucija sa statusom vakufa. Osnovan 1988. u Zürichu, nastao je kao rezultat pola vijeka dugog rada Adil-bega Zulfiakrpašića i njegove supruge Tatjane Zulfiakrpašić na sakupljanju, klasificiranju i sistematiziranju različite građe o BiH, tačnije historijskog, književnog, novinsko-publicističkog, rukopisnog, arhivsko-dokumentacijskog umjetničkog i folklornog blaga. Primarna motivacija njegovog utemeljenja bila je očuvanje integriteta i samostalnosti Bošnjaka, njihove kulture, religije i jezika, uz puno poštovanje tih vrijednosti kod drugih naroda. Bošnjački institut se 2000. registrira u Ministarstvu pravde FBiH kao fondacija Bošnjački institut – Fondaciju Adila Zulfiakrpašića u Sarajevu. Svi fondovi iz Instituta u Zürichu (Biblioteka, Arhiv, Kartografska zbirka, Zbirka umjetničkih djela, Etnološka zbirka i druge manje zbirke) preneseni su u Sarajevo, a Bošnjački institut započinje novu eru svog postojanja i djelovanja u BiH.

Gazi Husrevbegova biblioteka. Biblioteka je kulturno-naučna ustanova za oblast bibliotekarstva, islamskog kulturnog naslijeđa, orijentalno-islamskih nauka, historiografije i srodnih naučnih disciplina, u skladu sa namjenom, koju je ovoj instituciji odredio Gazi Husrev-beg u svojoj Vakufnami od 26. redžeba 943. (8. januara 1537.). Biblioteka je ustanova Islamske zajednice u BiH. Biblioteka djeluje pod nazivom Gazi Husrev-begova biblioteka u Sarajevu, dok je njen skraćeni naziv GHB (u Sarajevu). Osnovna sredstva za rad Biblioteke ostvaruju se iz fonda "Bejtu-l-mal", dotacije države, prihoda Gazi Husrev-begovog vakufa namijenjenih, prema Vakufnami, za Biblioteku, kao i drugih priloga i prihoda što se utvrđuju budžetom za svaku godinu. Materijalna sredstva dobivena poklonima i zavještanjima od građana ili organizacija, i sredstva ostvarena radom Biblioteke služe za poboljšanje uvjeta i kvaliteta rada Biblioteke. Rijaset Islamske zajednice osigurava radni prostor i osnovne uvjete za rad Biblioteke, i odgovarajuću opremu za smještaj, čuvanje i održavanje bibliotečkog fonda.

Složena podjela zakonodavnih i izvršnih (upravnih) ingerencija u BiH a naročito u FBiH koja je posebno izražena u KS na relaciji FBiH–Kanton-Grad–općina, utiče znatno na funkcionalnost i efikasnost javnih organa vlasti u svim oblastima pa tako i u oblasti kulture.

U skladu sa ustavnim uređenjem, oblast kulture je decentralizirano uređena. Ministarstvo civilnih poslova BiH nadležno je za utvrđivanje osnovnih principa koordinacije, usklađivanje planova entitetskih tijela vlasti i definsanje strategije na međunarodnom planu u oblasti kulture. Na nivou entiteta postoje ministarstva nadležna za pitanja kulture i to u RS Ministarstvo prosvjete i kulture, a u FBiH Ministarstvo kulture i sporta. U FBiH nadležnosti u oblasti kulture prevashodno je na nivou kantonalnih ministarstava. Brčko Distrikt BiH ima odjel nadležan za pitanja u oblasti kulture. Kao što se može zapaziti sektor kulture u BiH, u odnosu na druge sektore, je znatno marginalizovan.

Bitno je naglasiti da se Institucije kulture, nauke i umjetnosti u BiH a naročito one čiji status nije riješen nalaze u teškom materijalnom, kadrovskom i organizacionom stanju i zahtijevaju značajniju podršku institucija vlasti. Učešće nevladinog sektora u kreiranju kulturne politike je značajno, ali je nedovoljno podržano sistemskim mjerama i kulturnom politikom. Imajući u vidu realno ekonomsko i socijalno stanje u kojem se nalazi BiH nije realno očekivati da će liberalizacija tržišta i potpuno prepuštanje kulture slobodnom tržištu omogućiti intenziviranje njenog razvoja bez prisustva institucionalne podrške od strane svih nivoa vlasti. Naročito problematičnim treba istaći neriješen normativni okvir djelovanja institucija kulture od državnog značaja sa neriješenim statusom. Ustanove čiji status nije riješen (institucije državnog značaja: Akademija nauka i umjetnosti BiH, Zemaljski muzej, Historijski muzej, Muzej književnosti i pozorišne umjetnosti, Umjetnička galerija BiH, Kinoteka BiH, Nacionalna i univerzitetska biblioteka BiH). Ovih sedam institucija kulture od državnog značaja sa neriješenim statusom BiH finansira se isključivo grantovima, putem javnog konkursa, iz Budžeta FBiH i Kantona Sarajevo (preko resornih Ministarstva za kulturu i sport) te grant iz Budžeta Vijeća ministara BiH (preko Ministarstva civilnih poslova). Ova sredstva su nepredvidiva, neredovna i umanjuju se iz godine u godinu. Ovakav način finansiranja skoro u potpunosti blokira rad institucija i otežava pripremanje ozbiljnih finansijskih planova. U skorijoj budućnosti nije za očekivati postizanje takvog dogovora i normativnog rješavanja statusa ovih institucija. Međutim, nejasno je odnosno problematično imenovanje direktora i upravnih odbora ovih institucija od strane Vlade FBiH jer FBiH nije preuzela osnivačka prava niti je ovo ustavna nadležnost FBiH. Kanton Sarajevo iako nije osnivač ovih sedam institucija kulture od značaja za BiH, on kroz institucionalno djelovanje Ministarstva kulture i sporta Kantona Sarajevo kroz objave javnog poziva i evaluacije projekata uspijeva bar djelimično kroz dodijele finansijska sredstva ovim institucijama iste pomoći i održati ih otvorenim.

Normativni okvir uređenja kulture u Kantonu Sarajevo možemo podijeliti prema kriteriju njenog sadržaja odnosno oblasti i materiji regulacije pravnih normi na: pravnu regulativu kojom se reguliše predmetna djelatnost iz oblasti kulture, pravnu regulativu koja reguliše uslove za sticanje određenog statusa iz oblasti kulture (prava i obaveze), pravnu regulativu koja reguliše osnivanje ili preuzimanje osnivačkih prava Javnih ustanova iz oblasti kulture od strane Kantona Sarajevo i na pravnu regulativu koja reguliše korištenja sredstava Budžeta i utroška kapitalnih transfera iz Budžeta Kantona Sarajevo.

Potrebno je naglasiti postojanje institucionalnog i normativnog okvira uređenja i privatnog sektora u oblasti kulture u Kantonu Sarajevo koji ima veliki značaj za oblast kulture Kantona Sarajevo. Normativni okvir uređenja stausa oblika osnivanja i rada privatnog sektora u oblasti kulture u Kantonu Sarajevo je regulisan prevashodno Zakonima o udruženjima i fondacijama, jer se institucije privatnog sektora u oblasti kulture prevashodno registruju kao udruženja i fondacije. Potrebno je spomenuti da je moguće, ali je rijetko pronaci iste (institucije privatnog sektora u oblasti kulture) u registrovanom obliku obrta u skladu sa Zakonom o obrtu i srodnim djelatnostima u FBiH (SNFBiH 75/21) ili u obliku privrednog društva u skladu sa Zakonu o privrednim društvima (SNFBiH 81/15 i 75/21). Potrebno je naglasiti da svi ostali relevantni zakoni koji se odnose na djelatnost koja se obavlja u oblasti kulture u Kantonu Sarajevo se odnose i na ove

institucije u oblasti kulture u privatnom sektoru. Pod tim mislimo na sveukupnost normativnog okvira uređenja kulture u KS. Prevažodno mislimo na pravnu regulativu kojom se reguliše predmetna djelatnost iz oblasti kulture pa sljedstveno tome i na pravnu regulativu koja reguliše uslove za sticanje određenog statusa iz oblasti kulture (prava i obaveze), kao i na pravnu regulativu koja reguliše korištenja sredstava Budžeta i utroška kapitalnih transfera iz Budžeta KS na koje se iste institucije mogu javiti. Naravno obavezujuće su i pravne norme viših nivoa vlasti koji reglišu ovu oblast na istovjetan način kao što su obavezne i za javne ustanove iz oblasti kulture na prostoru Kantona Sarajevo ukoliko se odnose na djelokrug njihovog rada.

Osnovna preporuka je da se zakonodavstvo u oblasti kulture treba harmonizovati sa standardima Evropske unije, a prioritet predstavlja preuzimanje osnivačka prava ovih institucija kulture od državnog značaja kao i donošenje Zakona o kulturnom naslijeđu BiH. Princip subsidijarnosti bi trebao biti vodilja djelovanja u oblasti kulture, odnosno donošenja strategija /zakona/propisa/odluka na onom nivou na kojem je to najracionalnije i najefikasnije.

1.3. Aktualna politika kulture

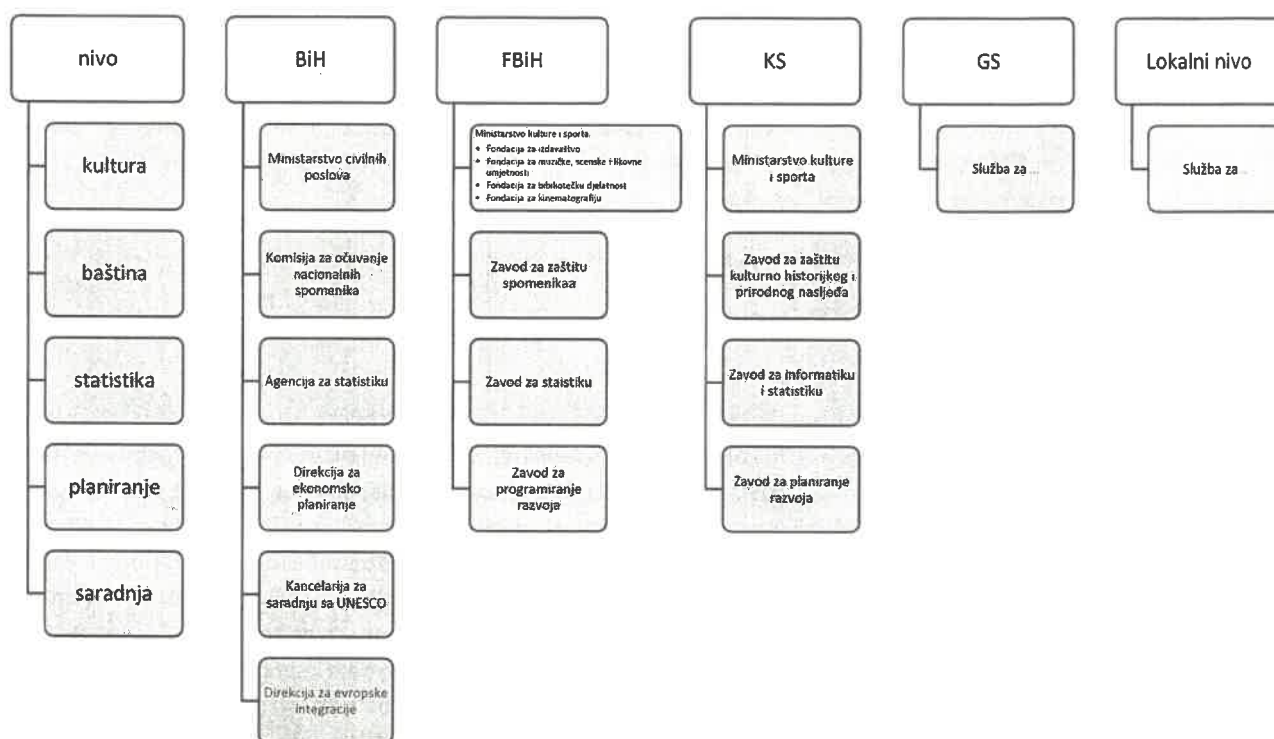
Aktualna politika kulture Kantona Sarajeva reflektira prvo, globalne, evropske i regionalne trendove (uključivo tehnologiju), zatim državni zakonski, institucionalni, društveni i ekonomski okvir, kao eksterna iskustva, prilike i prijetnje. Drugo, viziju, misiju, strateške ciljeve razvoja Kantona Sarajevo artikulirane i prezentirane u strategiji razvoja KS, dogovor vladajuće većine u Skupštini KS, ekspozije Premijera Vlade KS, Program rada Vlade i program rada resornog ministarstva. Treće, aktualno stanje na strani ponude kulture i na strani potražnje za proizvodima kulture. Kada je riječ o strani ponude, nju čine zakonodavna i izvršna vlast, zatim institucije kulture od značaja za KS (13 javnih ustanova kulture) sa imovinom KS⁶⁵, zaposlenim u Kantonu⁶⁶, budžetom koji dolazi iz budžeta KS, planovima i programima rada koje usvaja KS, upravljačkim strukturama koje imenuje Kanton, izvještajima rada koje usvaja KS. Prema ovim institucijama usmjeravaju su i transferi po javnom pozivu za projekte kulture. Tu je i privatni (doo, ddo, drugi) i civilni sektor (udruženja građana, fondacije, neprofitne organizacije, vjerske zajednice, drugi) kulture KS čiji rad je uređen odgovarajućim zakonima, a koji se sa svojim projektima kulture, baštine i kulturnih i kreativnih industrija javljaju na javni poziv za transfer sredstava kulture. Politika kulture Kantona odražava i interese, potrebe, specifičnosti privatnog i civilnog sektora i dominantne trendove širenja prostora kulture za privatni i civilni sektor. Na strani ponude sadržaja kulture, baštine i kulturnih i kreativnih industrija su brojni pojedinci, kao što su istaknuti umjetnici, kulturni radnici, članovi, učesnici, ulični umjetnici. Tu su i druge institucije javnog sektora državnog značaja, od značaja za Grad Sarajevo i od značaja za lokalne zajednice. Na strani potražnje su pojedinci (publika, gosti, posjetoci, korisnici, čitaoci, gledatelji, drugi), sa svojim potrebama i preferencijama (starost, rod, obrazovanje, zanimanje, zdravstveno stanje, finansijsko stanje, ekonomsko stanje, socijalni status, lokacija stanovanja, drugo). Četvrto, koordinaciju i kooperaciju po vertikali vlasti u području kulture. Peto, nivo ekonomske razvijenosti, ali i filozofiju razvoja,

⁶⁵ Registar imovine Kantona Sarajevo

⁶⁶ Registar zaposlenih Kantona Sarajevo

pristup razvoju kulture u kontekstu ostvarivanja tri strateška ključna cilja: egzistencija, poštovanje i sloboda izbora.

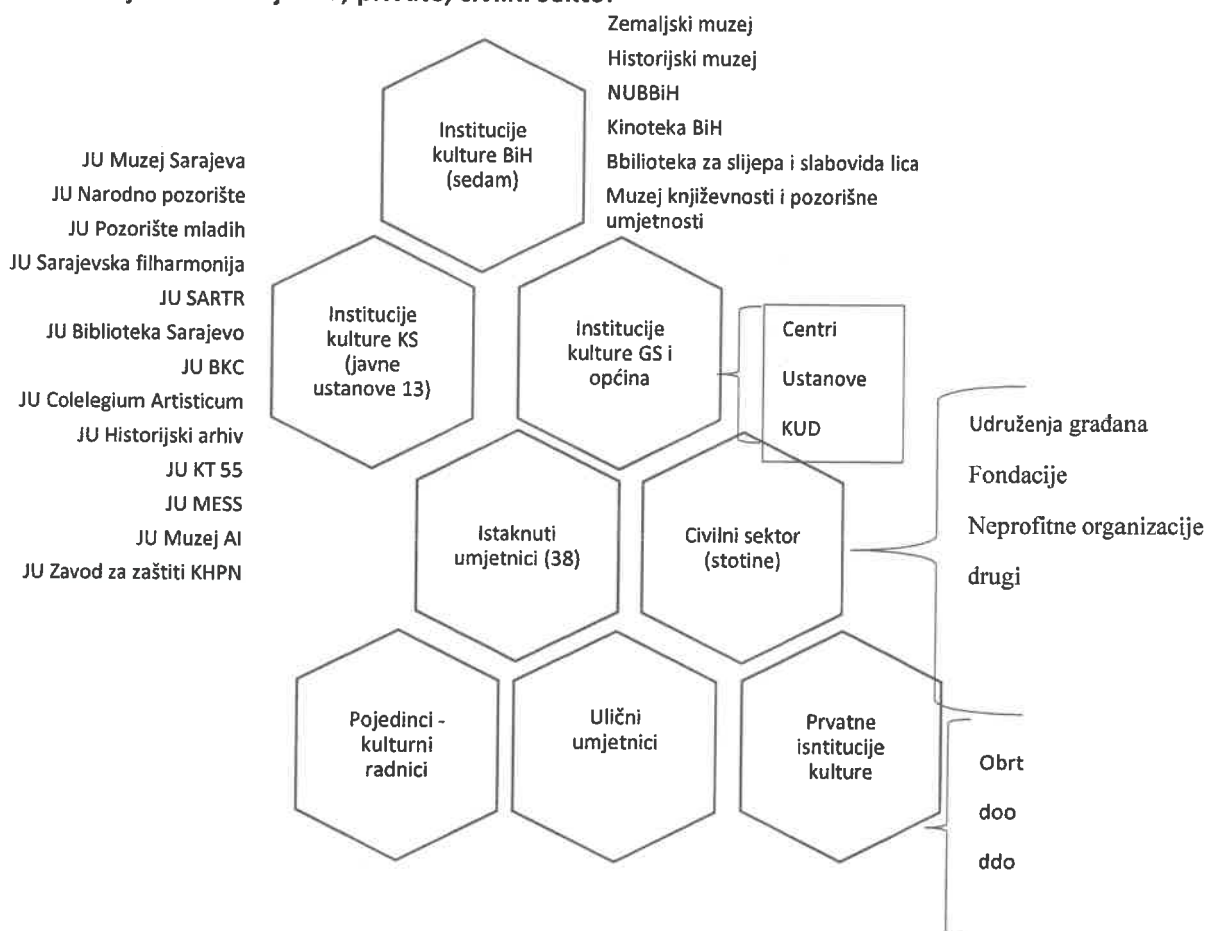
Slika 2. Zakonodavna i izvršna vlast i kultura

1.3.1. Učesnici

S obzirom na brojne uzročno posljedične veze na relaciji politika i učesnici, politika determinira broj, strukturu i aktivnosti učesnika, a istovremeno učesnici temeljem svojih interesa, preferencija i referenci, na narednoj slici se vizualiziraju učesnici na tržištu kulture prostora KS.

Slika 3. Institucije kulture – javna, private, civilni sektor

Izvori: Osmanković i Halilbašić, 2022

Kanton ima sve nadležnosti koje nisu izričito povjerene Federalnoj vlasti ili koje ne spadaju u vlastite nadležnosti jedinica lokalne samouprave, a posebno je nadležan, između ostalog, za utvrđivanje i provođenje kulturne politike. Iz ove Ustavne odredbe izvode se nadležnosti Skupštine KS. U tom kontekstu Skupština je formirala Komisiju za kulturu i sport.

1.3.2. Aktivnosti

Politika kulture KS respektira opredjeljenje da je kvaliteta života građana je centralni fokus ove Vlade i zato je neophodno podsticati kreativni razvoj i duh, omogućiti bogatstvo sadržaja te osigurati sve pretpostavke za zdrav i aktivan život, kao i da kultura mora biti dostupni i usporedivi s onim što se vidi u regiji i Evropi. (Forto, 2021: 5) U Sporazumu o prioritetima skupštinske većine u KS posebno je naglašena zaštita javnih ustanova, institucija, zavoda i firmi od stranačke kontrole i stranačkog upravljanja uz uspostavu stručnosti i etičnosti kao osnovnih kriterija i imenovanje stručnih rukovodilaca i rukovoditeljica u svim poduzećima, ustanovama, zavodima, fondovima i ostalim institucijama čiji je osnivač KS, bez obzira

na stranačku pripadnost. Sve mjere kojima se provodi politika kulture su sistematizirane kao dugoročne, srednjoročne i kratkoročne radi efikasnosti i učinkovitosti planiranja i upravljanja procesima u cilju ostvarivanja vizije razvoja kulture.

Na listi kratkoročnih mjera nalaze se: donošenje strategije razvoja kulture u KS; donošenje zakona o kulturi; pooštavanje i unapređenje interne kontrole u oblasti kulture, povećanje stepena transparentnosti u financiranju programa i projekata Ministarstva; unapređenje Uredbe o kriterijima za financiranje programa i projekata udruženja koja se financiraju i sufinanciraju iz budžeta KS, Pravilnik o procedurama i kriterijima za izbor korisnika sredstava tekućih grantova za oblast kulture i umjetnosti, revidiranje uspješnosti rada pojedinih javnih ustanova kulture sa ciljem optimizacije financiranja i realizacijom namijenjene kulturne funkcije; revidiranje liste i obaveza istaknutih samostalnih umjetnika i umjetnica u cilju podrške onima koji uistinu zaslužuju taj status; prepoznavanje kategorije slobodnog umjetnika i umjetnice, uključujući i status uličnog umjetnika/ulične umjetnice; proglašenje KSC Skenderija arhitektonskim i kulturnim spomenikom prvog reda uz kontinuiranu revitalizaciju ovog objekta; uvođenje balansa u financiranju sporta i kulture u KS; aktivnije učesće odgovarajuće skupštinske komisije pri nadzoru nad financiranjem i utroškom sredstava projekata Ministarstva; preuzimanje održavanja spomenika historijskim ličnostima od značaja u KS; unapređenje i modernizacija rada JU Biblioteka Sarajeva; mapiranje kulturnih manifestacija i infrastrukture; poboljšane internet stranice Ministarstva tako da prezentira sve potrebne informacije i tako olakša rad kulturnim radnicima/cama i umjetnicima/cama i upozna ih sa njihovim pravima; revizija registra istaknutih umjetnika i umjetnica; Program podrške plasiranju domaćih autorskih djela na strana tržišta, sa posebnim naglaskom na podršku za prevođenje domaćih djela na strane jezike; pružanje prilike lokalnim umjetnicima i umjetnicama da osmisle i ožive javni prostor i tako pomognu razvoj kulture i turizma, priprema registra javnih prostora za ovu namjenu; lista nematerijalne kulturne baštine KS po UNESCO standardima; omogućiti internet posjete muzejima, spomenicima, historijskim mjestima i objektima i tako olakšati pristup kulturnoj baštini; podizanje razine svih vrsta pismenosti i poticanje čitanja kroz provođenje ciljanih promotivnih aktivnosti JU Biblioteke Sarajeva; kontinuirana podrška kulturnim sadržajima i manifestacijama⁶⁷, osiguravanje odgovarajućih organizacijskih oblika bibliotečke djelatnosti u svim lokalnim zajednicama u skladu sa Zakonom, poticanje djelovanje postojećih i osnivanje novih odjeljenja biblioteke; besplatan pristup internetu i suvremenoj informacijskoj i komunikacijskoj opremi u bibliotekama⁶⁸.

Srednjoročne mjere se odnose na: registracije i formiranja Galerije Collegium artisticum i njenog kapacitiranja za rad u skladu sa zakonom; izgradnja, obnova i održavanje objekata od interesa za kulturu; pretvaranje prostora u vlasništvu KS u umjetničke centre s ateljeima i radionicama za čije će korištenje aplicirati umjetnici i umjetnice; podrška projektu ljevaonice Akademije likovne umjetnosti za izvođenje praktične nastave; realizacija projekta rekonstrukcije i sanacija stare željezničke stanice Ilidža u saradnji sa lokalnom zajednicom, uključujući rješavanje imovinsko-pravnih odnosa; podrška projektima jačanja povezanosti djece i mladih sa kulturnim ustanovama.

Dugoročne mjere uključuju: usmjeravanje grantova za promociju individualnosti, ohrabrivanje originalnosti i poticanje na autorstvo i produkciju novih autorskih djela u muzici, pozorišnoj i vizualnoj umjetnosti; vođenje i posredovanje u procesu rješavanja pitanja sedam državnih institucija kulture;

⁶⁷ Poput književnih promocija, čitalačkih programa, književnih radionica za djecu i mlade, koncertima, izložbama, predstavama, performansima, akcijama, multimedijalnim događajima, posebno onima koje organiziraju akademije i fakulteti, srednje i druge umjetničke škole;

⁶⁸ Ministarstvo kulture i sporta Kantona Sarajevo, Vlada Kantona Sarajevo, Kanton Sarajevo

nastavak aktivnosti na pripremi za izgradnju muzeja Ars Aevi; izrada spomenika značajnim historijskim ličnostima BiH uz obavezne konsultacije i rasprave sa historičarima i historičarkama umjetnosti, urbanistima i urbanisticama te umjetnicima i umjetnicama⁶⁹, izgradnja koncertne dvorane, uključujući rješenje smještaja Sarajevske filharmonije; izrada projekta izgradnje pozorišta na lokaciji izvan općina Centar i Stari Grad; rješavanje problema smještaja Historijskog arhiva u skladu sa preporukama struke, pojačane aktivnosti Zavoda za zaštitu kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Sarajevo⁷⁰.

Posebno težište stavlja se na poboljšanje postojećeg stanja prvenstveno javnih ustanova kulture čiji je osnivač KS⁷¹,⁷² zatim na aktivno pomaganje i sufinanciranje značajanog broja udruženja iz oblasti kulture, nevladinih organizacija, kulturno-umjetničkog amaterizma i raznih drugih oblika produkcijskih sadržaja kulture, kao i pojedinačnih zahtjeva koji svi zajedno čine ukupnost kulture u Kantonu Sarajevo, te nastavlja aktivnosti rekonstrukcije i sanacije objekata kulture. Pažnja je posvećeno poticanju kulture sjećanja⁷³. Nastavljaju se aktivnosti na upravnim poslovima vezanim za kontrolu zakonitosti rada muzeja, galerija i muzejskih postavki koje su osnovala druga pravna i fizička lica. Cilj je da se svi muzejski objekti i postavke standardiziraju prema propisima koje tretiraju ovu oblast⁷⁴. Politika disperzije programa kulture osigurava se kroz aktivniju ulogu domova kulture i kulturno-sportskih centara, prije svega sa aspekta redovnog uključivanja teatarskih, filmskih i muzičko scenskih programa u produkciju alternativne scene i izvedbu na čitavom prostoru Kantona Sarajevo⁷⁵,⁷⁶ Politika podrške kreativnim i kulturnim industrijama realizira se finansijskom podrškom za produkciju kreativne industrije: dokumentarnih, kratkih igranih i dugometražnih igranih filmova, izdavačke djelatnosti, likovne djelatnosti, primijenjene umjetnosti, IT sektora i sl. Radi se o poticajnim sredstvima za kreativnu industriju, koja uključuju i druge industrije, a koja se temelji na iskustvima i analizi direktnih i indirektnih efekata sredstava investiranih u ove industrije.⁷⁷ Politika financiranja kulture temelji se na korištenju sredstava budžeta (svih nivoa vlasti – horizontalno i vertikalno), projekata, fondova i programa EU i drugih, crowdfunding, partnerstva, kao i kontinuiranom iznalaženju novih modaliteta financiranja.

⁶⁹ Isa-beg Ishaković, Kralj Tvrtko I, Kuln Ban, itd.

⁷⁰ Ministarstvo kulture i sporta Kantona Sarajevo, Vlada Kantona Sarajevo, Kanton Sarajevo

⁷¹ Prema Program rada Vlade Kantona Sarajevo za 2022.

⁷² Problemi sa kojima se suočava većina institucija kulture su potrebe za ulaganjima u kadrove, programsku orijentaciju, objekte kulture kao i za nabavku odgovarajuće opreme neophodne za normalan rad. Tu je i problem malog broja zaposlenih u većini institucija kulture što se posebno odnosi na one koje proširuju svoju djelatnost

⁷³ U Kantonu Sarajevu, pored Javne ustanove „Muzej Sarajeva“, koja obuhvata četiri muzejska depadansa (Brusa bezistan, Svrzina kuća, Despića kuća, Muzej Jevreja, Muzej Sarajevo 1787.-1914.) i Muzeja „Alija Izetbegović“, djeluju i muzejske javne ustanove, čiji je osnivač Republika Bosna i Hercegovina, a to su Zemaljski muzej, Muzej književnosti i pozorišne umjetnosti, Historijski muzej, Biblioteka za slijepa i slabovidna lica, Kinoteka BiH, kao i Umjetnička galerija. U Sarajevu djeluju brojne muzejske postavke, čiji su osnivači drugi subjekti. Među njima posebnu ulogu imaju muzejske postavke koje svakako treba spomenuti: Galeriju 1995.-Srebrenica, Bosanski muzej sjećanja, Muzej ratnog djetinjstva, Art kuću sevdaha, Muzej suvremene umjetnosti ArsAevi, Tunel DB, Bošnjački institut itd.

⁷⁴ U ovim aktivnostima značajnu ulogu ima Muzej Sarajeva, kao matična kuća u oblasti muzeologije na području Kantona Sarajevo.

⁷⁵ Postoje i djeluju Dom kulture Hrasnica, Kulturno-sportski centar Ilidža, Kulturno-sportski centar Hadžići, Dom kulture Tarčin, Dom kulture Pazarić, Međunarodni omladinski centar Novo Sarajevo, Dječiji centar Novo Sarajevo, Kulturno-sportski centar Ilijaš, Kulturno-sportski centar Vogošća, Centar za kulturu Centar, KSC Skenderija, Multimedijalni centar Novi grad i sl..

⁷⁶ Organizatori brojnih kulturnih manifestacija trebali bi se opredijeliti za disperzivno prikazivanje umjetničkih programa i to na području cijelog kantona Sarajevo u domovima i centrima kulture. To pretpostavlja i veću zainteresiranost lokalnih zajednica, ali i umjetnika i umjetničkih udruženja

⁷⁷ <https://svijetfilma.eu/28-filmova-koji-su-zaradili-preko-milijardu-dolara/>

Kontinuirani poslovi kulture temelje se na nastojanje da se kultura valorizira kao značajan dio ukupnog razvoja KS, FBiH, BiH i šire regije; zatim da se prati razvoj kulturnih djelatnosti iz nadležnosti Ministarstva/KS; da se osigura zaštita, revitalizacija, restauracija kulturno-historijskog i graditeljskog naslijeđa muzeja, spomenika i spomeničkih ansambala na području KS. Pažnja je posvećena unapređenju osnovne djelatnosti institucija kulture od kantonalnog značaja i kulturno-umjetničkog amaterizma⁷⁸. Težište je i na kulturnim projektima međunarodnog karaktera s obzirom na činjenicu da se u Sarajevu kao glavnom gradu BiH i najvećim dijelom odvija međunarodna saradnja u ovim oblastima na nivou BiH. Kontinuirano se radi na disperziji kulturnih programa na području cijelog KS kroz gostovanje odgovarajućih institucija kulture sa svojim programima u svim općinama Kantona. Pomažu se pojedinačni programski zahtjevi organizacija kulture, te pojedinih udruženja i umjetnika u raznim oblastima kulturnog stvaralaštva⁷⁹. U kinematografiji se potiče proizvodnja igranih, dokumentarnih i kratkih filmova i radi na zaštiti filmske i scenarističke građe. U kooperaciji sa subjektima kreativne industrije u KS, radi se na stvaranju institucionalnog okvira i nadležnosti za razvoj kreativne industrije, formiranju operativnih centara kreativnih industrija, razvoju kapaciteta za podršku kreativnim industrijama, kao i edukaciji subjekata iz oblasti kreativne industrije⁸⁰

Aktivno se provode mjere usmjerene na zaštitu i promoviranje različitosti kulturnog izraza, stvaranje, produkciju, širenje, distribuciju i uživanje domaćih kulturnih djelatnosti, stvaranje mogućnosti domaćim neovisnim kulturnim, privrednim granama i djelatnostima u neformalnom sektoru u cilju pružanja finansijske potpore za produkciju, širenju i distribuciju kulturnih djelatnosti; da potiče rad neprofitnih organizacija kao i javnih i privatnih institucija i umjetnika kao i drugih profesionalaca na polju kulture u cilju razvijanja i promoviranja slobodne razmjene i protoka ideja, kulturnih izraza i kulturnih djelatnosti, roba i usluga, te stimuliranju kreativnog i poduzetničkog duha u ovim djelatnostima; kao i da radi na njegovanju i pružanju finansijske potpore umjetnicima i drugim kulturnim radnicima koji se bave stvaranje kulturnih izraza. Politika kulture se temelji na načelima slobode udruživanja, slobodnog organiziranja, a u okvirima pravila definiranih međunarodnim i domaćim propisima⁸¹.

Nadzor u kulturi je specifičnog karaktera, jer oblast kulture obuhvata posebne djelatnosti: arhivska, bibliotečka, muzejska, zaštita kulturne baštine, pozorišna djelatnost, filmska djelatnost, estradna djelatnost, kao i djelatnosti samostalnih umjetnika⁸²

U sektoru za kulturu Ministarstva popunjena su dva od pet sistematiziranih radnih mjesta (40%), Ministarstvo ukupno ima 25 sistematiziranih radnih mjesta, a od toga 12 popunjenih (prosjeak na nivou Ministarstva 48%)⁸³. Sektor za kulturu Ministarstva (dva zaposlena) vrši upravne i druge stručne poslove koji se odnose na: utvrđivanje i predlaganje politike razvoja kulture i kulturnih djelatnosti, pripremanje, provođenje i praćenje zakona i propisa u oblasti kulture, osnivanje i nadzor nad radom javnih ustanova kulture iz nadležnost Ministarstva, organiziranje i učestvovanje u organiziranju kulturnih manifestacija od značaja za Kanton, reguliranje i obezbjeđivanje uslova za zaštitu, revitalizaciju, restauraciju kulturno-

⁷⁸ Vlada KS

⁷⁹ Vlada KS

⁸⁰ Vlada KS

⁸¹ Vlada KS

⁸² Vlada KS

⁸³ Minisarstvo kutlure i sporta KS

historijskog i graditeljskog naslijeđa, muzeja, spomenika i spomeničkih ansambala na KS i druge stručne poslove koji se odnose na nadležnost Ministarstva u oblasti kulture.

Provodi se politika nulte tolerancije na korupciju u javnom sektoru. U tom kontekstu urađena je Analiza antikorupcijskog okruženja u javnom sektoru KS i sa osvrtom na analizu sistema financiranja programa i projekata neprofitnih organizacija i udruženja iz Budžeta KS, koja je pokazala da nije moguće donijeti sud o doprinosu analiziranih programa/projekata interesima građana KS ili afirmaciji i razvoju Kantona. Nedostatci u dokumentaciji ukazuju na nedostatak kontrolnih mehanizama ili neprovođenje kontrole u bilo kojem smislu. Kao optimalno rješenje predloženo je da se donese nova Uredba o kriterijima za financiranje programa i projekata neprofitnih organizacija i udruženja iz Budžeta KS, u koju će biti uvrštene sve preporuke Uredbe i koja će na jedan sveobuhvatan način regulirati ova pitanja.

Posebno bitno mjesto u provođenju politike, pored registra imovine i registra transfera, ima registar zaposlenih.

Kontinuirano se brine o održivosti i otpornosti institucija kulture državnog značaja na sljedeće način: pokretanjem i/ili podržavanjem inicijativa da se riješe sva njihova statusna pitanja, zatim financiranjem putem transfera za različite namjene i putem financiranja projekata, njihovim prezentiranjem i promoviranjem na međunarodnom nivou (u međunarodnim komunikacijama), uključivanjem u aktivnosti institucija i organizacija Kantona.

Ministarstvo kulture se posebno angažira na očuvanju sljedećih institucija BH od međunarodnog značaja: Zemaljski muzej, Historijski muzej, Kinoteka BiH, Umjetnička galerija BiH, Bblioteka za slijepa i slabovidna lica, Muzej književnosti i pozorišne umjetnosti. Na godišnjem nivou transferira se oko milion KM⁸⁴. U njima je zaposleno oko sto lica⁸⁵. Interes i posvećenost Kantona brizi o ovim institucijama temelji se na njihovom značaju, njihovoj lokaciji (položaju) u najužem gradskom jezgri, vrijednosti i značaju imovini koja im je povjerena, kao i svijesti o dalekosežnim i nenadoknadivim štetama koje bi mogle nastupiti propustima u čuvanju i radu. Zemaljski muzej je najstarija kulturna i naučna ustanova (1888). Historijski muzej je 2021 obilježio 75 godina postojanja i rada. Muzej književnosti i pozorišne umjetnosti BiH je rijetka kulturna i naučna institucija osnovana 1961. Biblioteka za slijepa i slabovidna lica jedinstvena je institucija ove vrste u BiH. Umjetnička galerija BiH osnovana je 1946.

1.3.3. Planiranje i upravljanje kulturom

U oblikovanju, predlaganju, provođenju, praćenju, evoluiranju i monitoringu politike kulture, odnosno planiranju i upravljanju kulturom participiraju i sljedeće institucije KS: Zavod za planiranje razvoja, Zavod za izgradnju, Zavod za zaštitu kulturno historijskog i prirodnog naslijeđa zajedno sa drugim ministarstvima, drugim organizacijama i institucijama Kantona, Skupštinom Kantona i njenim komisijama, posebno Komisijom za kulturu.

⁸⁴ Ministarstvo kulture i sporta KS 2021 1,012 miliona KM | 2022. 0,953 miliona KM

⁸⁵ Ministarstvo kulture i sporta KS zaposleno 96 lica 2021 (Zemaljski muzej 47 zaposlenih, Historijski 16, Umjetnička galerija 13, Muzej književnosti ... 9, Bbliotea za slijepa i slabovidna lica 7, Kinoteka 4)

Zavod za planiranje razvoja KS⁸⁶ ima nadležnosti vezano za planiranje prostornog i društveno-ekonomskog razvoja Kantona; izradu, čuvanje i stavljanje na stalni javni uvid planova prostornog uređenja i davanje stručnih mišljenja i informacija u postupku izdavanja urbanističke suglasnosti, u skladu sa zakonom; rad i razvoj geografsko-informacionog sistema Kantona, koji se odnosi na nadležnosti Kantona u oblasti planiranja razvoja; vršenje drugih stručnih poslova utvrđenih zakonom i drugim propisima, odlukama Vlade Kantona i Skupštine Kantona⁸⁷. Zavod za planiranje razvoja vrši stručne i druge poslove iz nadležnosti Kantona koji se odnose na: izradu i implementaciju strategije razvoja Kantona, poslove nosioca izrade razvojnih planova, koordinaciju sa domaćim i stranim institucijama i ekspertima i učešće u izradi naučnih projekata i studija o dugoročnom i srednjoročnom razvoju Kantona, analiziranje izrade planskih dokumenata, međuzavisnost u razvoju između općina i Kantona, uz utvrđivanje međuzavisnosti u razvoju između općina i Kantona, koordinaciju i učešće u pripremi i praćenju realizacije projekata obnove i razvoja Kantona, kao i promocije Kantona, obezbjeđenje naučnih i stručnih podloga za ostvarivanje Ustavom utvrđenih nadležnosti Kantona, vršenje poslova nosioca izrade provedbenih planova i pripremanje propisa koji su sastavni dio plana, poslove izrade smjernica i programa aktivnosti za izradu provedbenih planova, poslove stručno-tehničke pripreme za izradu godišnjeg programa za donošenje prostorne i urbanističke dokumentacije, učešće u pripremi propisa iz oblasti prostornog uređenja, izradu programa sanacije, rekonstrukcije, rušenja i raščišćavanja terena, obnove i izgradnje Kantona, neposredno učestvovanje u izradi planske dokumentacije i vršenje koordinacije sa stranim i domaćim ekspertima i organizacijama, stručno mišljenje u postupku odobravanja građenja za potrebe općina sa područja Kantona, poslove koje ugovorom povjeri Zavodu općina sa teritorije Kantona, poslove koje odredi Skupština Kantona i Vlada Kantona, vršenje drugih stručnih poslova utvrđenih zakonom i drugim propisima koji se odnose na nadležnosti Kantona u ovoj oblasti.⁸⁸

Slika 4. Planiranje i upravljanje kulturom i baštinom

Izvor: Osmanković i Halilbašić, 2022

⁸⁶ osnovan 1954

⁸⁷ <https://www.zpr.ks.gov.ba/zavod/o-zavodu>

⁸⁸ <https://www.zpr.ks.gov.ba/zavod/o-zavodu>

U okviru Sektora za prostorno planiranje i zaštitu okoliša obrazovane je Služba za zaštitu kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa kao unutrašnje organizacione jedinice. Služba vrši poslove koji se odnose na: prikupljanje, pripremu i obradu podataka za dobra kulturno historijskog i prirodnog naslijeđa zaštićenog područja, kulturno-historijsko i prirodno naslijeđe, zaštitu stanovništva i dobara, kao i izradu dokumentacione osnove kao faze iz oblasti zaštite kulturno historijskog i prirodnog naslijeđa, izradu prostorno-planske dokumentacije za dijelove KS gdje je izražen specijalistički pristup iz domena oblasti zastupljenih u Službi, pripremu potrebnih dodatnih tumačenja po predmetnim oblastima, obezbjeđenje i koordinaciju izrade studijskih, ekspertnih i drugih specijalističkih istraživanja po predmetnim oblastima zastupljenim u Službi, ostvarivanje saradnje sa subjektima planiranja, učestvovanje u izradi stručno-tehničkih poslova nosioca pripreme razvojnih i detaljnih planova, izradi programa aktivnosti, odluka o pristupanju izradi planova i smjernica za izradu planova, odluka o provođenju planova i odluka o usvajanju planova prostornog uređenja, učestvovanje u obradi predmeta za davanje stručnih mišljenja, koordiniranje izrade dijela prostorno-planske dokumentacije povjerene izvršiocu van Zavoda, a koja se odnosi na problematiku zaštićenih područja, izradu tehničke dokumentacije za potrebe detaljne planske dokumentacije, praćenje propisa, normativa, standarda i kriterija iz djelokruga rada Službe, praćenje i proučavanje stanja iz oblasti uređenja zaštićenih područja i dobara na području Kantona Sarajevo i analiziranje primjene zakonskih i drugih propisa donesenih u ovoj oblasti, učestvovanje u pripremi novih propisa koji se odnose na zaštićena područja i druge poslove iz djelokruga rada Službe, odnosno i druge poslove po nalogu pomoćnika direktora za prostorno planiranje i zaštitu okoliša i direktora Zavoda.⁸⁹

Pored sektora za prostorno planiranje za sve aspekte strategije i politike kultura Kantona relevantna su znanja, vještine, dokumentacija i drugih sektora Zavoda za planiranje, i to: Sektor za detaljnu plansku dokumentaciju, Sektor za infrastrukturu, Sektor za planiranje društveno-ekonomskog razvoja, Sektor za GIS, Sektor za tehničku pripremu, Sektor za pravne, opće i računovodstvene poslove. S obzirom na rastući značaj novih tehnologija i novih softvera posebno mjesto ima GIS i projekt digitalizacije baštine koji je inicirao Zavod.⁹⁰ Zavod zapošljava 45 državnih službenika i 23 namještenika, od čega su četiri doktora nauka i 21 magistar/master.⁹¹

Zavod za izgradnju KS⁹² obavlja poslove: pripremanje programa i planova uređenja gradskog građevinskog zemljišta, preuzimanje gradskog građevinskog zemljišta u državnom vlasništvu, eksproprijaciju nekretnina u privatnom vlasništvu, pribavljanje i raspolaganje stečenim nekretninama u funkciji provođenja navedenih programa i planova, pripremanje investiciono-tehničke dokumentacije za radove vanjskog uređenja, objekte komunalne infrastrukture, društvenog standarda, koordinacija aktivnosti svih učesnika u realizaciji navedenih programa i planova, uspostavljanje i održavanje katastra komunalnih uređaja i odobravanje korištenja podataka katastra komunalnih uređaja, učešće u pripremi akata iz oblasti zemljišne politike koji se odnose na predlaganje načina i obima zahvatanja i usmjeravanja sredstava rente iz osnova dodjele gradskog građevinskog zemljišta na korištenje i u zakup, praćenje i usklađivanje priliva i odliva sredstava po utvrđenoj namjeni, vođenje finansijskih poslova vezanih za realizaciju poslova iz djelokruga Zavoda, vršenje drugih stručnih poslova utvrđenih zakonom i drugim propisima koji se odnose na nadležnosti Kantona u ovoj oblasti.⁹³

⁸⁹ <https://zpr.ks.gov.ba/sektori/prostornoplaniranje>

⁹⁰ <https://www.zpr.ks.gov.ba/zavod/o-zavodu>

⁹¹ https://zpr.ks.gov.ba/sites/zpr.ks.gov.ba/files/izvjestaj_o_radu.pdf

⁹² formiran 1975

⁹³ <https://zik.ks.gov.ba/o-nama>

Zavod za zaštitu kulturno-historijskog i prirodnog nasljeđa KS⁹⁴ ima nadležnosti da se: stara o zaštiti, korištenju i obnovi dobara baštine, utvrđuje mjere i metode zaštite⁹⁵, vodi Registar dobara baštine i dobara baštine pod prethodnom zaštitom, dostavlja podatke o dobrima baštine i dobrima baštine pod prethodnom zaštitom Federalnom ministarstvu radi uspostavljanja i održavanja Centralnog registra FBiH i BiH, daje mišljenje o postupku eksproprijacije ili ograničenja prava korištenja zaštićenog dobra baštine, surađuje sa kantonalnim zavodima drugih kantona, Federalnim ministarstvom, Komisijom za očuvanje nacionalnih spomenika BiH, organima i institucijama nadležnim za prostorno uređenje Kantona, odgovarajućim institucijama u FBiH i RS i drugim.⁹⁶ Kantonalni zavod za zaštitu i očuvanje kulturno-historijskog i prirodnog nasljeđa svoje nadležnosti ostvaruje kroz: evidentiranje, utvrđivanje svojstva spomenika-valorizacija, izradu projekata, elaborata i studija, radove na spomenicima, radove na održavanju-konzervatorsko-restauratorski nadzor, popularizaciju baštine, usavršavanje, dokumentiranje građe, drugo. U okviru Zavoda obavljaju se sljedeće djelatnosti: djelatnost biblioteka i arhiva, djelatnost muzeja, rad historijskih mjesta i građevina te sličnih znamenitosti za posjetioce, djelatnost botaničkih i zooloških vrtova i prirodnih rezervata, gradnja stambenih i nestambenih zgrada.⁹⁷ U zavodu je sistematizirano 38 radnih mjesta, a tokom 2021. bilo je popunjeno polovina.⁹⁸ Aktivnosti Zavoda se odvijaju u okviru sljedećih organizacionih jedinica, i to: sektor zaštite pokretne i nematerijalne baštine, sektor zaštite nepokretne i prirodne baštine, konzervatorsko-restauratorski sektor, informacijsko-dokumentacioni sektor i sektor općih, pravnih i računovodstvenih poslova.⁹⁹ Zavod transparentno i pravično angažira vanjske suradnike (pravna ili fizička lica) kao garanciju pri izradi kvalitetnih i uspješnih projekata iz oblasti zaštite kulturne baštine na području kantona¹⁰⁰. Zavod se financira iz sredstava budžeta KS, FBiH, naknada za obavljanje intelektualnih i drugih usluga, legata, poklona, zavještanja i iz drugih izvora. Sredstva Zavoda su sredstva za redovnu djelatnost i grantovi – namjenska sredstva.¹⁰¹

Uočava se prostor za bolju koordinaciju i komunikaciju u području strateškog planiranja i upravljanja kulturom i integriranja u strateško planiranje i upravljanje Kantom, Gradom i lokalnim zajednicama.

1.3.4. Statistika kulture

Posebnu odgovornost za statistiku kulture ima Zavod za informatiku i statistiku KS, koji je organiziran u tri sektora, i to: Sektor informatike i razvoja, Sektor statistike, Sektor za pravne i finansijske poslove. U okviru Sektora informatike i razvoja obrazovana je Služba za informatiku i Služba za razvoj i održavanje projekata. Uspostava i upravljanje računarskim sistemom organa uprave i stručnih službi Kantona te upravnih organizacija na zahtjev; uspostava, održavanje, razvoj i zaštita mrežne infrastrukture, Internet i Intranet prisustva, elektronske pošte, elektronskog upravljanja podacima; održavanje računarske opreme organa uprave i stručnih službi Kantona; tehnička podrška drugog nivoa za računarske korisnike organa uprave i stručnih službi Kantona; planiranje i realizacija sistema informaciono-komunikacionih tehnologija i

⁹⁴ https://www.spomenici-sa.ba/wp-content/uploads/2022/08/izvjestaj_kzzkhpn_21.pdf

⁹⁵ osnovan 1963, Konzervacija, restauracija, adaptacija, revitalizacija, rekonstrukcija, obnova, nadzor nad interpolacijom unutar dobra baštine

⁹⁶ https://www.spomenici-sa.ba/wp-content/uploads/2022/08/izvjestaj_kzzkhpn_21.pdf

⁹⁷ https://www.spomenici-sa.ba/wp-content/uploads/2022/08/izvjestaj_kzzkhpn_21.pdf

⁹⁸ https://www.spomenici-sa.ba/wp-content/uploads/2022/08/izvjestaj_kzzkhpn_21.pdf

⁹⁹ https://www.spomenici-sa.ba/wp-content/uploads/2022/08/izvjestaj_kzzkhpn_21.pdf

¹⁰⁰ https://www.spomenici-sa.ba/wp-content/uploads/2022/08/izvjestaj_kzzkhpn_21.pdf

¹⁰¹ https://www.spomenici-sa.ba/wp-content/uploads/2022/08/izvjestaj_kzzkhpn_21.pdf

frekventnih resursa Kantona; razvoj informaciono-komunikacionih tehnologija; izrada aplikacija i programiranje su sadržaj rada. U okviru Sektora informatike i razvoja obrazovane su dvije službe kao unutrašnje jedinice i to: uspostavu i upravljanje računarskim sistemom organa uprave i stručnih službi Kantona te upravnih organizacija na zahtjev; uspostavu, održavanje, razvoj i zaštitu mrežne infrastrukture, Internet i Intranet prisustva, elektronske pošte, elektronskog upravljanja podacima; održavanje računarske opreme organa uprave i stručnih službi Kantona; tehničku podršku drugog nivoa za računarske korisnike organa uprave i stručnih službi Kantona. Služba za razvoj i održavanje projekata, kao unutrašnja organizaciona jedinica, obrazovana je za vršenje poslova koji se odnose na: planiranje i realizacija sistema informaciono-komunikacionih tehnologija i frekventnih resursa Kantona; razvoj informaciono-komunikacionih tehnologija; izrada aplikacija i programiranje¹⁰².

Sektor statistike vrši poslove koji se odnose na: organiziranje, prikupljanje i provođenje statističkih istraživanja prema programu statističkih istraživanja za potrebe Kantona i kantonalnih organizacija na zahtjev; priprema i slanje materijala i obrazaca izvještajnim jedinicama od interesa za Kanton i u vezi s tim vrši konsultacije sa davaocima i korisnicima podataka; blagovremena priprema, ocjena i obrada statističke građe; analiza, obrada, objavljivanje i ažuriranje statističkih i drugih podataka, saopćenja i sl.; izdavanje statističkih mjesečnih i godišnjih biltena i godišnjaka Kantona, ažuriranje statističkih podataka na internet stranici Zavoda.¹⁰³ U Zavodu je 19 radnih pozicija popunjeno od sistematiziranih 33.¹⁰⁴ U procesu izrade strategije razvoja Kantona Sarajevo, a posenbo u procesu izrade strategije razvoja kulture (radionice, diskusije, drugo), u komunikacijama sa ekspertima i saradnicima UNESCO konstatovane su manjkavosti (slabosti) statistike kulture Kantona.

Prema tome, politika kulture KS fokusirala se na rješavanje uočenih ključnih problema, i to: deficita u ljudskom kapitalu, deficita u društvenom kapitalu i deficita u razvoju. Naprijed navedene institucije su javne institucije čiji je vlasnik i osnivač KS. KS ih financira iz Budžeta. Svi zaposleni su državni službenici i/ili namještenici KS. Planovi, programi rad i izvještaji su predmet razmatranja i usvajanja na Vladi i Skupštini. Na strani ponude intervencije KS su se fokusirale na sva tri sektora, i to: javni, privatni i civilni, na institucije, organizacije, udruženja i pojedince. Na strani potražnje, KS je svoje aktivnosti usmjerio na pojedince, njihove skupine, turiste i poslovni sektor.

Kada je riječ o baštini, ona je pozicionirana kao bitna determinanta rješavanja uočenog deficita društvenog (socijalnog) kapitala, a preko toga deficita ljudskog kapitala i razvoja. Do sadašnje aktivnosti KS u rješavanju ovog problema bile su formiranje i kapacitiranje relevantnih i stručnih institucija, kao i kontinuirano finansijska podrška.

Aktualnu sektorsku politiku razvoja kulture u KS karakterizira podrška očuvanju institucija kulture od značaja za BiH (Zemaljski muzej BiH, Historijski muzej BiH, Nacionalna i univerzitetska biblioteka BiH, Kinoteka BiH, biblioteka za slijepa i slabovidna lica, Muzej književnosti i pozorišne umjetnosti BiH), putem transfera i kontinuirano zalaganje za rješavanje pravnog i finansijskog statusa, upravljanja.

Jedna od karakteristika politike kulture KS je i podrška javnih ustanovama kulture KS (13 institucija: JU Muzej Sarajevo, JU Narodno pozorište Sarajevo, JU Pozorište mladih Sarajevo, JU Sarajevska filharmonija, JU Sarajevski rani teatar SARTR Sarajevo, JU Biblioteka Sarajevo, JU Bosanski kulturni centar KS, JU

¹⁰² <https://zis.ks.gov.ba/zavod>

¹⁰³ <https://zis.ks.gov.ba/zavod>

¹⁰⁴ <https://zis.ks.gov.ba/sites/zis.ks.gov.ba/files/2022-08/Izvjestaj-o-radu-za-2021-godinu-ZIS-KS.pdf>

CollegiumArtisticum, JU Historijski Arhiv Sarajevo, JU Kamerni teatar 55, JU MES Međunarodni teatarski festival-scena MESS, JU Muzej Alija Izetbegović i JU Kantonalni zavod za zaštitu kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa.) putem budžeta (planovi, programi, izvještaji oradu) i transfera iz budžeta za podršku kulturi.

Podrška civilnom sektoru odnosno udruženjima građana i nevladinim organizacijama putem transfera (javni poziv) što generira eksponencijalni rast broja udruženja građana i NGO u sektoru kulture je jedna od bitnih odrednica politike. Orijentacija na inkluziju javnog, privatnog i civilnog sektora i orijentacija na inkluziji svih stanovnika Sarajeva olakšavanjem pristupa kulturi i njenim sadržajima bitno određuje politiku. U komparaciji sa civilnim sektorom mali broj učesnika iz privatnog sektora. Ministarstvo je prema <https://www.anticorruptiks.com/registar-transfera> podržala putem transfera sedam institucija kulture državnog značaja, 13 institucija kulture Kantona Sarajevo, 26 neprofitnih organizacija, 559 udruženja i 129 pojedinaca. (skoro 80% transfera je transferirano prema udruženjima, oko 18% prema pojedincima, a ostatak prema neprofitnim organizacijama). Prema pregledu korisnika transfera za 2021 oko 250 aplikacija sa oko 370 aplikacija (fondacije 10 ili 8%, udruženja 120 ili 52% , KUD 6 ili 3%, pojedinci 74 ili 32%, doo sedam ili 3%, izdavači pet ili 2% i centri sedam ili 3 %). Pored toga aplicirale su sve institucije kulture državnog značaja, kao i vjerske zajednice i njihove institucije i organizacije (Preporod, Prosveta, Napredak itd)

Orijentacija na nultu toleranciju korupcije i sukoba interesa, transparentnost procesa određuju politiku. Analiza pokazuje da postoji prostor za poboljšanja vezano za: kriterije, fokus na budžetska sredstva KS kao glavni izvor financiranja, monitoring, evaluacija, ocjena učinaka (efekti angažiranih javnih sredstava), broj zaposlenih u sektoru kultura Ministarstva kulture i sporta (dva zaposlena od pet sistematiziranih mjesta, 100% žene), pažnja na upravljanje i odgovornost za upravljanje prostorom, lokacijama, sadržajima, brendom kao važnom i vrijednom imovinom (značajni prostori, velike kulturno, historijske, graditeljske vrijednosti, najatraktivnije lokacije u ekstra i prvoj zoni), statistiku finansijskih tokova od javnog prema pojedincima u civilnom i privatnom sektoru, registre zaposlenih, imovine, transfera, baštine, kao web stranice učesnika na tržištu kulture (institucije, organizacije, udruženja građana, neprofitne organizacije, fondacije, doo, ddo, drugi) kao ključne inpute u oblikovanju politike.

Politika kulture se bitno fokusirala na finansijsku podršku (sredstva budžeta) institucijama kulture od značaja za KS, zatim institucijama kulture od značaja za BiH, zatim na omogućavanje pristupa kulturi i njenim sadržajima za sve stanovnike Kantona bilo disperzijom sadržaja na cijeli prostor Kantona ili olakšavanjem pristupa stanovništvu institucijama kulture i njihovim sadržajima, na intervencije na strani ponude sadržaja kulture (institucije, organizacije, javni, privatni, civilni sektor, državni, entitetski, kantonalni, gradski i lokalni nivo, istaknuti umjetnici, pojedinci i ulični umjetnici), ali i na strani potražnje za sadržajima (mladi, osobe treće životne dobi, marginalizirane skupine). Bila u funkciji jačanja ljudskog kapitala, društvenog (socijalnog) kapitala i ekonomskog razvojnog jačanja.

Tabela 2. Intervencije na strani ponude i tražnje usluga kulture

KULTURA			
NA STRANI PONUDE		NA STRANI POTRAŽNJE	
Sektor/učesnici	Intervencija KS	Intervencija KS	Nosioci
Javni i sektor			Pojedinci/skupine
Institucije kulture od državnog značaja	Podrška rješavanju statusa Podrška iz budžeta KS	Plaćanje/subvencioniranje karata/ulaznica mladim (djeci, učenicima) (budžetska sredstva) Plaćanje/subvencioniranje karata/ulaznica za 65+ (budžetska sredstva)	Olakšavanje pristupa sadržajima kulture
JU (13) kulture KS	Državno vlasništvo nad imovinom JU (atraktivna lokacija, objekti velike kulturno-historijske vrijednosti) Zaposleni – sistematizacije, zapošljavanje, plaćanje odobrava KS Plan i program rada razmatra Vlada i Skupština Izveštaj rada usvaja Vlada i Skupština Financiranje putem budžeta	Plaćanje/subvencioniranje karata/ulaznica za marginalizirane kategorije (bolest, drugo) (budžetska sredstva) Organiziranje transporta do institucija kulture Arhitektonsko prilagođavanje samih institucija kulture Distribucija ponude sadržaja u prostoru i vremenu Distribucija objekata kulture u prostoru (fokus na periferiju)	
Ustanove kulture GS	Podrška putem transfera po javnom pozivu Kriteriji za dodjelu sredstava	Podrška KUD kulturno umjetničkim društvima Podrška civilnom sektoru Podrška domovima kulture	Uključivanje stanovništva u kulturne aktivnosti
Ustanove na lokalnom nivou	Podrška putem transfera po javnom pozivu Kriteriji za dodjelu sredstava		
Civilni sektor			
Udruženja građana	Podrška putem transfera po javnom pozivu	Promocija putem medija, mreža, obrazovanja, drugo Sponzorstva, donatorstva, partnerstva sadržajima koji se preferiraju Financiranje drugim modalitetima Volontiranje	Utjecaj na kulturne izbore – širenje slobode izbora
Fondacije			
Neprofitne organizacije	Kriteriji za dodjelu sredstava	Nagrade, priznanja Vidljivost u medijima, društvu, drugim aktivnostima	Društvena i svaka druga afirmacija ove dimenzije ljudskog kapitala
Drugi	Registracija		
Privatni sektor			Turisti
DOO i DD	Podrška putem transfera po javnom pozivu	Promotivni materijali Podrška digitalizaciji Afirmacija mreže, ... Drugo	
Drugi	Učešće na javnim nabavkama		
Pojedinci			Poslovni sektor

Istaknuti umjetnici	Dodjeljivanjem statusa i prava po osnovu statusa Dodjeljivanje sredstva putem transfera po javnom pozivu Kriteriji dodjeljivanja sredstava.	Afirmacija sponzorstva, partnerstva, donatorstva Nagrade, priznanja za podršku kulturi Olakšavanje pristupa određenim uslugama javnog sektora	
Kulturni radnici	Dodjeljivanje sredstava putem transfera po javnom pozivu Kriteriji dodjeljivanja sredstava		
Ulični umjetnici	Reguliranje statusa Otvaranje prostora za apliciranje na javne pozive		

Izvor: Osmanković i Halilbašić, 2022

1.4. Osvrt na stanje u sektoru kulture Kantona Sarajevo

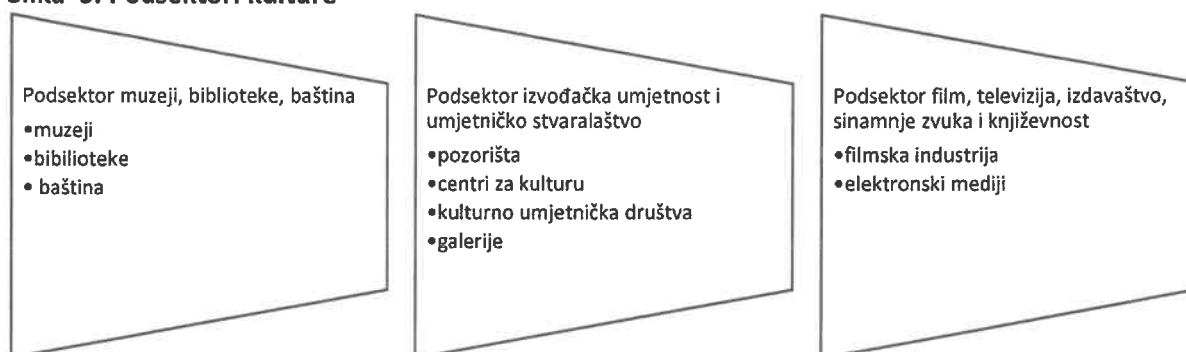
Pozitivni aspekti kulture i umjetnosti KS su dobre prakse, uspješna događanja, vrijedno kulturno historijsko nasljeđe, diferencirana ponuda. Učesnici u kulturi KS smatraju da su snage sektora kulture bogata kulturno historijska baština, vrijedni i rijetki sadržaji u muzejima, bibliotekama, arhivima, galerijama, zatim ljudski kapital (njegovi talenti, kreativnost, inovativnost, obrazovanje, vještine, znanje), pozicija Sarajeva kao glavnog grada BiH, entiteta FBiH, sjedišta KS, redovna godišnja izdvajanja iz budžeta KS za kulturu, učešće civilnog i privatnog sektora u kulturi KS, međunarodna priznanja, ugled i vidljivost, broj internacionalnih festivala, kao i broj međunarodnih i evropskih projekata. Pored pozitivnih aspekata stanja sektora kulture, postoje i određeni negativni aspekti, prepreke u području kulture ili interne slabosti sektora kulture. Neke od njih su nedostatak sistemske kontinuirane brige o baštini, stanje baštine, nedovoljna i neadekvatna promocija baštine, neriješeni pravni i finansijski status institucija kulture od značaja za državu Bosnu i Hercegovinu, nepostojanje registra institucija kulture sva tri sektora (javni, privatni, civilni bez obzira na nivo registracije po vertikali i horizontali) sa svim relevantnim i aktualnim informacijama (imovina – objekti, fondovi, lokacija, zaposleni, sredstva, rezultati, valorizacija rezultata), nizak nivo samoodrživosti institucija kulture, dugovi javnih ustanova (institucija) kulture, posebno civilnog sektora, fokus na korištenje budžetskih sredstava, visoka osjetljivost na krize (zdravstvenu, energetska, ekonomsku, finansijsku, sigurnosnu, druge), odnos i aktivnosti na polju međunarodne saradnje i u vezi sa korištenjem evropskih i drugih fondova, kompetencije u znanju i vještinama, ICT, kao i slabosti vezane za odgovornosti u upravljanju resursima (inputima i outputima), slabosti u suradnji sa drugim institucijama kulture i u suradnji sa ostalim sektorima po vertikali i horizontali (javnim, privatni, civilnim; turizmom, obrazovanjem, drugim poslovnim aktivnostima, građanima u funkciji podizanja kvaliteta života lokalnog stanovništva).

Kulturni infrastrukturu KS čine ustanove kulture različitih nivoa (državnog, entitetskog, kantonalnog, gradskog i lokalnog, kao i određene međunarodne institucije koje djeluju na prostoru Kantona), zatim centri za kulturu¹⁰⁵, pozorišta (profesionalna, amaterska, dječija, za mlade), biblioteke (nacionalna, gradska sa odjeljenjima), galerije, kina, muzeji, ateljei, kulturna dobra (historijska, graditeljska, druga).

¹⁰⁵ Postoje određene varijacije u nazivu

Kulturnoj ponudi doprinose sva tri sektora i javni i privatni i civilni. Pojedinci imaju posebno mjetnost u sektoru kulture Kantona. U tom kontekstu 38 osoba je dobilo status istaknutih umjetnika¹⁰⁶ Najveći broj je likovnih umjetnika/umjetnica (dvije trećine). Na listu su književnici, umjetnički fotografi, modni dizajneri, kaligraf, glumica, primjenjivi umjetnik. Na godišnjem nivou na ulicama Kantona je preko sto uličnih umjetnika. Prema institucijama Kantona u svrhu financiranja različitih kulturnih aktivnosti jave se stotine pojedinaca.

Slika 5. Podsektori kulture

Izvor: Osmanković i Halilbašić, 2022

U nastavku se daje osvrt na stanje u podsektoru muzeji, biblioteke, baština, zatim podsektoru izvođačka umjetnost i umjetničko stvaralaštvo, podsektoru film, televizija, izdavaštvo, sinamne zvuka i književnost. Pored toga, s obzirom na veoma dinamičan rast, posebno je dat osvrt na stanje civilnog društva i nevladinog sektora u kulturi. Pri tome, treba imati u vidu da postoji razlika između broja udruženja građana, fondacija, neprofitnih organizacija, vjerskih organizacija i drugih članova civilnog sektora koji su registrirani u Kantonu Sarajevo i broja ovih organizacija koje podržava Kanton Sarajevo iz budžeta putem transfera temeljem javnih poziva.

1.4.1. Podsektor muzeji, biblioteke, baština

Djelatnost muzeja

Broj muzeja na području KS u javnom i privatnom vlasništvu raste. To je rezultat potražnje, prije svega, sa strane turista posebno za period 1992-1995, kao i za neke nove sadržaje. Trenuto na teritoriji kantona djeluje preko dvadeset muzeja u sva tri sektora.

¹⁰⁶ 2022. godina.

Tabela 2. Muzeji

	Broj			Broj zbirki			Zaposleni		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021
FBH	11	8	8	158	116	74	203	154	104
KS	3	3	3	64	55	45	124	108	92
KS/FBH %	27	38	38	41	47	61	61	70	88

Izvor: Tematski bilteni Kultura i umjetnost, 2020, 2021, 2022, Federalni zavod za statistiku, Sarajevo

Od ukupnog broja muzeja u FBH na prostoru KS nalazi se skoro dvije petine muzeja, više od polovine muzejskih zbirki i preko četiri petine zaposlenih u muzejima. U strukturi zaposlenih u muzejima više od polovine otpada na žene.

Cijena ulaznica u muzeje je ispod prosječne cijene u muzejima, ali je i sadržaj i način prezentacije sadržaja također ispod prosjeka (komparativno). Radno vrijeme muzeja moglo bi biti više prilagođeno potrebama turista i lokalnog stanovništva (učenika, škola, studenata, istraživača, starijih i drugih lica) tokom cijele godine. Preko polovine zaposlenih u Muzejima i Kantona i Federacije su žene. Danas su muzeji sve fleksibilniji, prilagođavaju se životu i potrebama posjetitelja, razvoju multimedijске i drugih informacijsko-komunikacijskih tehnologija. Dolazi do uvođenja novih tehnologija, izložbenih projekata i uvođenjem novih programa. Većina muzeja ima vlastitu internet stranicu. Iako je funkcija muzeja prije svega didaktička, sve je učestalije uvođenje elemenata zabave i razonode u muzejsku ponudu. Utjecaj tehnološkog razvoja na muzejsku djelatnost očituje se i u procesu digitalizacije muzejske građe i dokumentacije te stvaranje javno dostupnih virtualnih kreacija. Muzeji na internet stranicama nude 3D preglede predmeta, odjeljenja, muzeja. Stranice se ažuriraju i veoma brzo reagiraju na upite posjetitelja i drugih zainteresiranih vezano za ponudu Muzeja. Kada je riječ o muzejskoj građi u specijaliziranim muzejima na području Kantona Sarajevo je posebno izražena koncentracija arheoloških, numizmatičkih, etnoloških, književno-izdavačkih predmeta (u rasponu od oko četiri petine do 100%)¹⁰⁷.

Tabela 3. Pregled radnog vremena, cijene ulaznica u muzejima

	Muzej	Radno vrijeme	Ulaznica
1.	Zemaljski muzej	od utorka do petka od 10:00 do 19:00, subotom i nedjeljom od 10:00 do 14:00	Ulaz: djeca predškolskog uzrasta besplatno, odrasli 6,00 KM, djeca 6-18 godina i penzioneri 3,00 KM, ulazak u trezor sobu (utorak-petak 10:00-16:00 sati) 10,00 KM, ulazak u trezor sobu-original Sarajevska hagada (uz najavu dva dana unaprijed) 30,00 KM, stručno vođenje grupe (do 30 osoba) 30,00 KM.
2.	Muzej Sarajeva	Svrzina kuća, Despića kuća, Brusa Bezistan, Muzej "Sarajevo 1878-1918" od ponedjeljka do petka 10:00-16:00, subotom 10:00-15:00. Muzej Jevreja od ponedjeljka do petka 10:00-16:00, nedjeljom 10:00-13:00.	Svrzina kuća, Despića kuća, Brusa bezistan i Muzej Jevreja odrasli 3,00 KM djeca 1,00 KM. Muzej "Sarajevo 1878-1918" odrasli 4,00 KM djeca 1,00 KM. Zajednička ulaznica za svih pet muzeja je 10,00 KM.
3.	Historijski muzej	svakim danom od 09:00 do 19:00 (april – oktobar) i od 09:00 do 17:00 (novembar – mart)	5,00 KM, školske grupe 2,00 KM, osobe sa posebnim potrebama 1,00 KM.

¹⁰⁷ Domazet, A., Halibašić, M., Osmanković, J. i Peštek, A. (2016), Kreativna industrija u Kantonu Sarajevo, Ekonomski institut Sarajevo

4.	Muzej Gazi Husrev-bega	oktobar-april: od ponedjeljka do petka 09:00-16:00, subotom i nedjeljom 10:00-17:00. April-oktobar: od ponedjeljka do petka 9:00-21:00, subotom i nedjeljom 10:00-21:00.	3,00 KM, ulaz u džamiju 2,00 KM. Paket ulaznica za Muzej Gazi Husrev bega, Begovu džamiju i Muzej Gazi Husrev-begove biblioteke je 6,00 KM.
5.	Muzej Gazi Husrev-begove biblioteke	od ponedjeljka do nedjelje 09:00-18:00	3,00 KM, ulaz u džamiju 2,00 KM. Paket ulaznica za Muzej Gazi Husrev bega, Begovu džamiju i Muzej Gazi Husrev-begove biblioteke je 6,00 KM.
6.	Muzej Vijećnica	Pon - Ned: 09:00 - 17:00	
7.	Muzej književnosti i pozorišne umjetnosti-Galerija "Mak"	od ponedjeljka do petka 08:00-19:00, subotom 12:00-20:00.	
8.	Olimpijski muzej	od ponedjeljka do petka 09:00-16:00	Besplatno
9.	Stara pravoslavna crkva i muzej	Svim danima osim ponedjeljkom i pravoslavnim praznicima 10:00-15:00. Crkva je otvorena svaki dan 08:00-17:00.	2,00 KM za muzej, a ulaz u crkvu je besplatan.
10.	Muzej Alije Izetbegovića	Zimski period (oktobar – mart): od ponedjeljka do petka 10:00-16:00; subota 10:00-15:00 Ljetni period (april – septembar): od ponedjeljka do petka 10:00-18:00; subota 10:00-15:00	2,00 KM
11.	Spomenički kompleks "Tunel spasa"	svakim danom od 09:00-17:00	10,00 KM
12.	Muzej "Valter brani Sarajevo"		
13.	Muzej Sarajevske pivare	svakim danom 10:00-18:00	Cijena ulaznice koja uključuje gratis pivo ili sok (0,33 l) u Pivnici HS je 5,00 KM. Cijena ulaznice koja uključuje posjetu objektu, te ručak u Pivnici HS za jednu osobu (prema jednom od četiri ponuđena menija) je 25,00 KM.
14.	Brusa bezistan	Zimski period (oktobar – mart): od ponedjeljka do petka 10:00-16:00, subotom 10:00-15:00, ljetni period (april – septembar): od ponedjeljka do petka 10:00-18:00, subotom 10:00-15:00	Ulaz: 3,00 KM.
15.	Art kuća sevdaha		2,00 KM

Izvori: Osmanković i Halilbašić, 2022 na osnovu informacija institucija

Muzeji koji se nalaze na području KS se finansiraju iz više izvora. Kantonalne javne ustanove se finansiraju najviše iz Budžeta Kantona. Pored finansiranja JU KS vrše se transferi i prema drugim muzejima koji djeluju na području KS. Tako se iz Budžeta Kantona, a često iz posebnih općinski i budžeta Grada Sarajeva prebacuju sredstva prema tri muzeja od nacionalnog značaja (Zemaljski, Historijski i Muzej književnosti i pozorišne umjetnosti). Bez ovih sredstava opstanak ovih muzeja ne bi bio moguć. Pronalaze se različiti moduli i mehanizmi zainteresovanih strana kako bi se riješio problem održivosti ovih institucija. Od polovine 2022. Zemaljski muzej je naučno-nastavna baza za Univerzitet u Sarajevu. U cilju diverzifikacije izvora finansiranja, obezbjeđenja većeg nivoa samoodrživosti i unapređenja tržišnog nastupa, a u skladu sa svjetskim trendovima, mnoge institucije kulture u KS rade na povećanju udjela komercijalnih aktivnosti u portfoliju djelatnosti, inoviranju ponude, praćenju trendova, primjeni savremenih menadžerskih i marketinških znanja, a u skladu sa tim i unapređenja znanja i vještina menadžmenta i zaposlenih. Proces

profesionalizacije i razvoja novih poslovnih modela za 21. vijek je na početku i potrebno ga je intenzivirati, a tu primarnu ulogu osim menadžmenta institucija imaju Vlada i nadležna ministarstva KS.

U muzejima KS se nalazi 2,9 miliona muzejskih predmeta ili oko 97% ove građe FBH, što snažno ilustrira bogatstvo i značaj muzeja i njihove građe.

Djelatnost biblioteka i arhiva

Prema dostupnim podacima Federalnog zavoda za statistiku, na području Kantona djeluje preko 120 biblioteka ili skoro petina svih biblioteka FBH, koje raspolažu za više od petine knjiga i brošura, a imaju više od petine članova i korisnika biblioteka u FBH¹⁰⁸. Oko 85% zaposlenih u bibliotekama KS su žene. Među stručnim osobljem žene participiraju sa 87%. Prema dostupnim podacima Federalnog zavoda za statistiku oko 7% bibliotečke građe je digitalizirano. Biblioteke KS koriste preko 290 prostorija na oko 15,8 hiljada metara kvadratnih. Kada je riječ o prostorima, prema Federalnom zavodu za statistiku, biblioteke KS imaju oko 9% slobodnih polica za nove naslove.

Tabela 4. Biblioteke

Biblioteka	Broj	Knjige i brošure	Članovi	Korisnici
Nacionalna	1	2103	567	312
Univerzitetska	1	8137	752	30975
Visokoškolska	19	27117	19990	1173
Školska	97	249047	40791	7460
Predškolska	1			
Osnovna škola	65	150381	28164	6847
Srednja škola	31	98666	12627	613
Za osobe sa posebnim potrebama	1			
Vjerska	1			
Narodna	4	128742	7839	
UKUPNO KS	124	415321	71273	12920
FBH	666	1925164	306153	55176
KS/FBH %	19	22	23	23

Izvor: Tematski bilten Kultura i umjetnost, 2020, Federalni zavod za statistiku, Sarajevo

Budžet JU Biblioteka Sarajeva (16 odjeljenja, Centralna čitaonica, Dječija čitaonica, Njemačka čitaonica i Američki kutak) je iz godine u godinu sve manji, što predstavlja realan problem za realizaciju brojnih projekata i planiranih aktivnosti, te većeg odnosno značajnijeg razvoja ove ustanove. Stoga Biblioteka učestvuje u svim objavljenim Konkursima/Natječajima u BiH, ali i Konkursima za pristup EU fondovima. Dobijena novčana sredstva su uvijek simbolična i nedostatna, te je potreban veći angažman i finansijska podrška resornog Ministarstva (Ministarstvo kulture i sporta KS). Također, treba naći sistemski rješenja kojima će se stimulirati ostvarivanje vanbudžetskih prihoda, pogotovo iz EU fondova, umjesto krajnje

¹⁰⁸ Tematski bilten Kultura i umjetnost 2019, Federalni zavod za statistiku, Sarajevo, 2020.

destimulativne prakse umanjivanja dotacija za iznose ostvarene na taj način¹⁰⁹. Javna ustanova Biblioteka Sarajeva kontinuirano radi na digitalizaciji vrijedne bibliotečke građe te sarađuje sa drugim kulturnim institucijama koje su svojim arhivskim primjercima i digitalnim resursima dijelom upotpunile zbirke/fondove Biblioteke (i obratno). S ciljem boljeg pristupa građi i njenog očuvanja najprije se krenulo s digitalizacijom vlastite zbirke. Nakon procesa digitalizacije neke publikacije postale su javno dostupne, bilo putem interneta (na matičnoj web stranici Biblioteke) bilo kao specijalno/digitalizirano izdanje na optičkom nosaču zapisa (CD/DVD). Biblioteka Sarajeva planira nastaviti, a po mogućnosti i intenzivirati, rad na digitalizaciji kulturno-historijske baštine (digitalizacija/remedijalizacija zbirki, fondova i rariteta u vlastitom posjedu i javnom vlasništvu) u skladu sa UNESCO-vim Smjernicama za projekte digitalizacije (IFLA) i standardima Evropske unije. S tim u vezi, Biblioteka je izradila i vlastite smjernice odnosno uputstvo za odabir bibliotečke građe za digitalizaciju, pohranjivanje i prezentaciju digitaliziranih sadržaja, u kojem je navedeno koje su to ključne komponente projekta digitalizacije, zatim date smjernice za izradu digitalnog registra, smjernice za odabir građe, te prikazan način digitalizacije, organizacije i prezentacije digitaliziranog sadržaja¹¹⁰.

Nacionalna i univerzitetska biblioteka BiH osnovana je 1945. To je institucija kulture od značaja za BiH, jer već 70 godina u kontinuitetu predstavlja središnju instituciju u oblasti bibliotekarstva. Nacionalna i univerzitetska biblioteka BiH je uspjela obnoviti dio fondova, uključujući i rekonstrukciju zgrade u krugu univerzitetskog kampusa. Nacionalna i univerzitetska biblioteka aktivno učestvuje u svim projektima čiji je cilj obnova dokumentarnog nasljeđa. Osnovni problem biblioteke je neriješen pravni status, adekvatna zgrada i neriješeno finansiranje.

Na teritoriji KS djeluje više arhiva. Arhiv Bosne i Hercegovine se nalazi u zgradi Predsjedništva. Državni Arhiv BiH je osnovan 1947. Arhiv kao samostalna ustanova skuplja, sređuje, čuva arhivsku građu i omogućava njeno proučavanje. Arhivska građa dio je svjetske kulturne baštine i državno je dobro od općeg interesa i značaja. Arhivska i registrirana građa zaštićena je bez obzira na to u čijem je vlasništvu ili posjedu. U BiH postoji bogata tradicija čuvanja i zaštite arhivske građe. Arhiv FBiH osnovan je 1994. Arhiv Federacije vrši stručne i druge poslove, koji se odnose na: evidentiranje, sređivanje, obradu, zaštitu i korištenje ukupne arhivske građe i registratorskog materijala; izradu metodskih uputstava, standarda i normativa za arhivsku djelatnost; razvoj arhivske djelatnosti u Federaciji; mjere osiguranja i zaštite arhivske građe; stručni nadzor nad čuvanjem i zaštitom registratorskog materijala i arhivske građe i odabiranje arhivske građe iz registratorskog materijala, izdvajanje uvjerenja, potvrda i drugih zvaničnih isprava o činjenicama i dokazima koji se nalaze u građi koju čuva; stručno usavršavanje radnika arhivske službe i naučno-istraživački i publicistički rad u arhivskoj djelatnosti kao i međunarodnu arhivsku saradnju. Tradicija čuvanja arhivske građe na području Sarajeva seže do srednjeg vijeka. O tome svjedoče brojni sačuvani primjerci listina, povelja, rukopisnih knjiga i raznih drugih dokumenata povijesnog, kulturnog, privrednog, političkog i drugog značenja i vrijednosti. KS prava osnivača JU Istorijski arhiv Sarajevo preuzima 1997. Upravna zgrada Arhiva je 1999., preseljena u nove prostore u ulici Alipašina 19, koji ne odgovaraju ni njegovim potrebama, ali ni njegovom ugledu. Što u velikoj mjeri znatno otežava njegov normalan i efikasniji rad¹¹¹.

¹⁰⁹ Strategija JU Biblioteka Sarajeva prema mladima 2017-2022

¹¹⁰ <https://medijskapismenost.ba/digitalizirana-zbirka-lu-biblioteka-sarajeva-kolekcija-starih-i-riletkih-knjiga-serijskih-publikacija-dokumenata-i-druge-gradjie-o-sarajevu-i-bih/> pristup 11.07.2022.

¹¹¹ Domazet, A., Halibašić, M., Osmanković, J. i Peštek, A. (2016) Kreativna industrija u Kantonu Sarajevo, Ekonomski institut Sarajevo, više vidjeti na zvaničnoj stranici institucija

Tabela 5. Arhivi

	Broj			Zaposleni			Korisnici		
	2015	2018	2020	2015	2018	2020	2015	2018	2020
FBiH	9	9	7	117	106	80	2627	2657	1528
KS	3	3	2	61	60	38	313	464	152
KS/FBiH %	33	33	29	52	60	48	12	17	10

Izvor: Tematski bilten Kultura i umjetnost, 2015, 2019, 2021, Federalni zavod za statistiku, Sarajevo

U KS se nalazi trećina ukupnog broja arhiva FBiH i preko polovine arhivskih fondova i zbirke. Broj posjetilaca u KS je oko dvije petine ukupnog broja posjetilaca arhivama u FBiH. Korisnici arhiva u KS čine desetinu svih korisnika arhiva u FBH. Zaposleni u arhivima KS čine skoro 50% ukupnog broja zaposlenih arhiva FBiH. Preko 50% zaposlenih su žene (u Federaciji oko 60%). Destina arhivske građe je nesređeno, što je u okvirima federalnog prosjeka. Skoro 90% korisnika su domaći korisnici, a na nivou FBH oko 99%.

Baština

Kanton Sarajevo prednjači u odnosu na druge sredine u BiH u koncentraciji kulturno–historijske baštine. Dobra baštine, u smislu zakona¹¹² su lokaliteti, druge nepokretne stvari i pokretne stvari, kao i njihovi dijelovi, grupe i cjeline: koji u svom sadašnjem obliku, stanju, sadržaju, suštini i vrsti imaju svojstva koja se smatraju kao historijska, arhitektonska, stilska, ambijetalna, naučna, umjetnička, duhovna, odnosno religiozna, dokumentarna, estetska, ili etnografska vrijednost; koji predstavljaju izvor saznanja, dokaz historijskih zbivanja, civilizacijskih kretanja i uticaja; koji su izraz narodnog života i običaja ili svjedoci o značajnim događajima, ljudima, idejama, legendama i vjerovanjima; koji mogu biti od značaja za razumijevanje i obilježavanje historijskih i kulturno-historijskih zbivanja ili za koje postoji javni interes da budu sačuvani. U nadležnosti KS se nalaze dobra kulturno-historijskog naslijeđa u skladu sa Zakonom o zaštiti kulturne baštine KS. Aktivnosti nadležne institucije za zaštitu naslijeđa su evidencija, sistematizacija, valorizacija, propisivanje mjera zaštite objekata, (definisanje obuhvata prirodnog i kulturno-historijskog naslijeđa sa mjerama zaštite), izrada elaborata i separata zaštite za potrebe izrade planske dokumentacije, te izdavanje stručnih mišljenja imaju veliku važnost i za djelatnost prostornog planiranja. Postojanje značajnog fundusa dobara naslijeđa iziskuje potrebu određene sistematizacije, inventarizacije i klasifikacije. Kantonalni zavod za zaštitu kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Sarajevo je ustanovio klasifikaciju koja se načelno oslanja na usmjerenja IECH kako slijedi: Historijska i memorijalna područja; Naseljena područja (cjeline); Fortifikacione cjeline i vojna arhitektura; Objekti stambene i poslovne arhitekture; Javni objekti; Privredni objekti (trgovački, ugostiteljski, turistički i zanatsko-industrijski); Sakralni objekti; Prirodna baština¹¹³. Studija Kulturno-historijsko i prirodno naslijeđe KS (2009) je u oblasti zaštite kulturnohistorijskog naslijeđa izvršila novelaciju podataka u smislu liste dobara kao i njihove sistematizacije 2009¹¹⁴.

¹¹² Zakon o zaštiti kulturne baštine, 2000

¹¹³ Strategija razvoja Kantona Sarajevo 2021-2027. (2020)

¹¹⁴ Strategija razvoja Kantona Sarajevo 2021-2027. (2020)

Tabela 6. Nepokretna i pokretna kulturna dobra

	Nepokretna kulturna dobra				Pokretna kulturna dobra		
	2018	2019	2020	2021	2018	2019	2020
FBiH	6.409	6374	5691	5278	693	1004	983
KS	2.011	2014	1992	1138	388	391	383
KS/FBiH %	31	31	35	22	56	39	39

Izvor: Kultura i umjetnost, 2019, 2020, 2022, Federalni zavod za statistiku, Sarajevo *potrebna dodatna provjera

Nepokretna kulturna dobra KS u nepokretnim kulturnim dobrima FBH participiraju sa trećinom, a pokretna kulturna dobra sa oko dvije petine. U strukturi zaposlenih u zavodima za zaštitu kulturnog i prirodnog naslijeđa žene učestvuju sa skoro više trećine.

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku za 2021. na području KS registrirano je 1138 nepokretnih kulturnih dobara i osam pokretnih kulturnih dobara. Prema istom izvoru, u KS registrirano je 201 prirodno dobro na 11 lokacija kojima javnost može lako prići. U posljednjem biltenu Kultura i umjetnost¹¹⁵ za KS nedostaju podaci i broju urađenih separata zaštite naslijeđa u oblasti prostornih i urbanističkog planiranja, broju urađenih separata, broju izdatih stručnih mišljenja za kulturno naslijeđe i prirodno naslijeđe. Kada je riječ o FBiH evidentirano je da je urađen jedan separat zaštite naslijeđa u oblasti prostornog i urbanističkog planiranja, a izdato je 50 stručnih mišljenja, i to: 48 za kulturno naslijeđe i dva za prirodno naslijeđe.

Obzirom na broj i diferenciranost (1.020) spomenika kulturnih dobara, oni su svrstani u više skupina¹¹⁶. Najveći broj dobara naslijeđa čine historijsko-memorijalna područja (495, i to: 75 arheoloških lokaliteta, 364 nekropole, kao i 56 historijsko memorijalnih kompleksa)¹¹⁷. Naseljena područja uključuju 85 dobara koje čine urbane i ruralne cjeline koje sadrže vrijedne ansamble očuvanih ambijentalnih i uličnih gradskih ili arhaičnih seoskih cjelina¹¹⁸. Fortifikacione cjeline i vojna arhitektura uključuju sedam dobara i imaju veliki historijski i dokumentarni značaj, kao i značaj zbog monumentalnih vrijednosti¹¹⁹. 163 dobra su Objekti stambene i poslovne arhitekture, od toga su 123 javni, 31 privredni i 116 sakralni objekti. Dobra su najvećim dijelom koncentrisana na urbanom području Sarajeva¹²⁰.

Tabela 7. Separati zaštite i stručna mišljenja u oblasti prostornog i urbanističkog planiranja

	Separati zaštite naslijeđa u oblasti prostornog i urbanističkog planiranja (broj)				Broj izdatih stručnih mišljenja – kulturno naslijeđe				Broj izdatih stručnih mišljenja – prirodno naslijeđe			
	2018	2019	2020	2021	2018	2019	2020	2021	2018	2019	2020	2021
FBH	27	27	27	1	750	757	757	48	47	47	47	2
KS	22	22	22	-	423	431	431	-	45	45	45	-
KS/FBH %	81	81	81		56	57	57		96	96	96	

Izvor: Tematski bilteni Kultura i umjetnost, Federalni zavod za statistiku BiH, 2020-2022

¹¹⁵ Objavljeno krajem 2022.

¹¹⁶ Strategija razvoja Kantona Sarajevo 2021-2027. (2020)

¹¹⁷ Strategija razvoja Kantona Sarajevo 2021-2027. (2020)

¹¹⁸ Strategija razvoja Kantona Sarajevo 2021-2027. (2020)

¹¹⁹ Strategija razvoja Kantona Sarajevo 2021-2027. (2020)

¹²⁰ Strategija razvoja Kantona Sarajevo 2021-2027. (2020)

U ukupnom broju urađenih separata zaštite naslijeđe u oblasti prostornog i urbanističkog planiranja KS učestvuje sa preko četiri petine. Kada je riječ o izdatim stručnim mišljenjima u vezi sa kulturnim naslijeđem, KS učestvuje sa skoro tri petine u FBH. Sa oko 96% KS učestvuje u broju izdatih stručnih mišljenja vezanih za prirodno naslijeđe u FBH.

U razgovoru sa predstavnicima Zavoda za zaštitu kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa¹²¹, ističe se da su nedovoljni ljudski resursi, zastarjela legislativa, neusklađenost sa evropskim standardima u zaštiti baštine, komplikovane procedure definisane u važećem Zakonu o zaštiti kulturne baštine, slaba vidljivost sektora za kulturnu baštinu posebno u odnosu na nebaštinske djelatnosti u kulturi, ograničenja u korištenju vlastitih prihoda, nemogućnost razvijanja segmenta korištenja EU fondova zbog ograničenih ljudskih kapaciteta i kompetencija, ali i zbog neadekvatnih naknada/plata na pozicijama projekt menadžera unutar institucija. Naglašava se da postoje velike prilike kako da se uspostavi sistem koji bi omogućavao generisanje dodatnih taksi (spomenička taksa) koja bi se usmjeravala na zaštitu dobara baštine, da je potrebno u perspektivi izraditi strateški dokument koji će se baviti samo kulturnom baštinom (Strategija za kulturnu baštinu KS), Strategijom kojom će se moći utvrditi ciljevi i akcione planovi koji će u puno većoj mjeri odgovoriti na problematiku i složenost koju ovaj sektor posjeduje. Neki od ciljeva koji bi mogli biti integrirani u ovaj strateški dokument su: Uspostavljeni i organizovani komunikacijski kanali uz jasno definisane ključne poruke koje će povećati vidljivost sektora baštine (od izrade i implementacije planova komunikacije i promocije, do umrežavanja i konekcija sa sličnim institucijama unutar i van BiH); Unaprijeđene metode rada koje će doprinijeti boljoj efikasnosti, dostupnosti i transparentnijem poslovanju i rezultatima (od unaprijeđenja IT sistema i prelaska na elektronsko poslovanje do razvoja procedura i jačanja internih kapaciteta); Kreiran okvir za mogućnosti generisanje i raspolaganje dodatnim prihodima; Unaprijeđena zakonska legislativa – Zakon o zaštiti kulturne baštine KS.

Stanje baštine Kantona na temelju uvida na terenu, diskusija na radionicama, drugih istraživanja može se ocijeniti kao nezadovoljavajuće u sljedećim elementima, i to:

- postojeća evidencija je fragmentirana i sadržana u različitim separatima, dokumentima, planovima u papirnoj (hard copy) formi i nije objedinjena tako da reflektira holistički pristup baštini kao bitnoj komponenti identiteta i društvenog (socijalnog) kapitala
- postojeće evidencije nisu digitalizirane, interaktivne, mapirane sa mogućnošću relevantnih analiza za potrebe oblikovanja domaćih i međunarodnih projekata u funkciji baštine, prostornog planiranja i ukupnog razvoja
- statistika baštine ne reflektira aktualne pristupe baštini i razvoju, istraživanju njihove povezanosti na lokalnom, urbanom, kantonalnom, nacionalnom i međunarodnom nivou
- učesnici u prostoru, u razvoju baštini ne pristupaju kao veoma vrijednom resursu čija vrijednost nije konstantna nego je veoma podložno različitim utjecajima. U ovom kontekstu misli se na negativne eksternalije.
- evidentne su situacije veoma brzog poništavanja investicija i intervencija u baštinu, što izaziva određeni zamor velikog broja učesnika odgovornih za upravljanje baštinom

¹²¹ Selma Karačić-Kapić, Stručna savjetnica za zaštitu graditeljske baštine, Kantonalni zavod za zaštitu kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa

- evidentno je da u sukobu (konfliktu) baštine i drugih sadržaja, aktivnosti, interesa, interes baštine strada do mjere koji nepovratno ugrožava njenu vrijednost
- dominacija tradicionalnog konzervatorskog pasivnog pristupa baštini koja „guši“ ne samo druge aktivnosti u zoni baštine nego i samu baštinu. „Isisavanje“ pasiviziranje razvoja u zoni baštine ima negativne posljedice i na samu baštinu. Postavlja se pitanje, da li baština može da preživi ili kako da preživi postojeće modele zaštite?
- fizičko stanje samih objekata, prostora u njima i oko njih, pristup objektima nije adekvatan (ratne štete, štete koje nosi starost objekata, utjecaj klime, štete po osnovu ne adekvatne upotrebe, održavanja, koncentracija otpada, pasa, izloženost uništavanju i oštećivanju, koncentracija lica u stanju materijalne potrebe, ovisnika o alkoholu, narkoticima, kriminogene nedozvoljene aktivnosti jer ugrožavaju sigurnost ljudi i imovine, opasnost od urušavanja i po tom osnovu ugrožavanja imovine i ljudi) sa negativnim posljedicama po baštinu ili i sve učesnike u kontaktnoj zoni
- osnovnih i komplementarnih sadržaja koji trebali pozitivno uticati na atraktivnost baštine i suportirati njene vlastite prihode (ugostiteljstvo, lokacije za snimanje, edukacija, istraživanje, drugi eventi, itd.
- uključenosti baštine u snimanje (film, muzika, video, foto, drugo), turizam, obrazovanje, istraživanje, kultura, umjetnost, druge poslovne aktivnosti koje ne ugrožavaju baštinu nego imaju win win efekat i na strani baštine i na strani drugih poslovnih aktivnosti
- koordinacije i kooperacije institucija koje upravljaju baštinom na različitim nivoima od lokalnog preko urbanog i kantonalnog do državnog i međunarodnog
- orijentacije na aktivan, holistički, ekonomski, ekološki, tehnološki i socijalno održiv, humani odnos prema baštini baziran na međunarodnim dokumentima uz poštovanje konsenzusa o održivosti i otpornosti
- otvorenosti prema novim tehnologijama (digitalizacija, web stranice, on line posjete, virtualne posjete, dron,)
- otvorenosti prema novim potrebama lokalnog stanovništva, turista, učenika, istraživača, studenata, akademske zajednice, umjetnika, kulturnih radnika
- otvorenosti prema volonterima, partnerima, donatorima, sponzorima iz domaćeg i međunarodnog okruženja
- otpornosti na sigurnosnu, energetska, ekonomsku, finansijsku krizu u rasponu od njenog potpunog ignoriranja do stava da je to briga i odgovornost nekog drugog
- određenog autizma baštine i eutanazije svake najave da baština može opstati samo ako prežive i žive i razvijaju se prostori i ljudi kojima pripada, samo u kohabitaciji (tvrdoj ili nekoj drugoj)
- disperziranog projektnog pristupa koji umanjuje finansijske, istraživačke i druge efekte investicija (domaćih i međunarodnih) u baštinu
- registra (potpunog, ažurnog, svi sektori, svi nivoi) svih transfera prema baštini
- registra imovine (potpun, ažuran)
- kontinuirane procjene efekata učinaka investirano u baštinu
- stanje baštine vezane za naš hebrejski identitet (objekt BKC, objekt na Mejtašu, jevrejske groblje, drugo)

1.4.2. Podsektor izvođačka umjetnost i umjetničko stvaralaštvo

Pozorišta

Na području KS djeluje: profesionalna, amaterska pozorišta, pozorište mladih i pozorište za djecu.

Tabela 8. Profesionalna pozorišta

	Broj				Zaposleni				Posjetioci			
	2018	2019	2020	2021	2018	2019	2020	2021	2018	2019	2020	2021
FBiH	7	8	8	9	390	447	422	224	104225	124372	28173	46000
KS	2	3	3	5	231	291	260	78	52859	61536	14674	21433
KS/FBiH %	29	38	38	56	59	65	62	35	51	49	54	47

Izvor: Tematski bilten Kultura i umjetnost, 2019, 2020, 2021, 2022, Federalni zavod za statistiku, Sarajevo

Profesionalna pozorišta u KS čine oko 60% ukupnog broja profesionalnih pozorišta u FBiH. Oko polovine posjetilaca i skoro polovina posjetilaca programima profesionalnih pozorištima FBiH otpada na KS%. U komparacija sa BiH, na KS otpada petina zaposlenih u profesionalnim pozorištima BiH i više od trećine posjetilaca profesionalnim pozorištima 2021. Evidentan je rast žena sa petine u 2018. na skoro polovinu u ukupnom broju zaposlenih u profesionalnim pozorištima 2020. u Kantonu Sarajevo. U ukupnom broju predstava koje su realizirala profesionalna pozorišta u FBiH, KS učestvuje sa skoro 50% (varira između 30 i 50% po godinama). Od ukupnog broja zaposlenih u profesionalnim pozorištima KS 47% su umjetnici.

Tabela 9. Amaterska pozorišta

	Broj				Zaposleni				Posjetioci			
	2018	2019	2020	2021	2018	2019	2020	2021	2018	2019	2020	2021
FBiH	13	10	13	7	246	198	154	8	41351	42920	10710	9756
KS	1	1	2	-	3	3	16	-	5600	5600	2265	-
KS/FBiH %	8	10	15		1	2	10		14	13	21	

Izvor: Tematski bilten Kultura i umjetnost, 2020, 2022, Federalni zavod za statistiku, Sarajevo; * nema podataka

Prema dostupnim podacima za 2020. u amaterskim pozorištima KS zaposleno je oko desetine zaposlenih u amaterskim pozorištima FBH. U strukturi zaposlenih dominiraju žene (oko dvije trećine i na nivou FBH i na nivou KS). Kada je riječ o posjetiocima, KS učestvuje sa jednom petinom u FBH. Amaterska pozorišta KS generiraju skoro desetinu predstava koje su odigrane u FBH.¹²²

Tabela 10. Pozorišta za mlade

	Broj				Zaposleni				Posjetioci			
	2018	2019	2020	2021	2018	2019	2020	2021	2018	2019	2020	2021
FBiH	2	2	3	3	47	47	47	68	17247	17247	11495	12606
KS	1	1	1	1	42	19	42	-	14587	14587	5235	-
KS/FBiH %	50	50	33	33	89	41	89		85	85	46	

Izvor: Tematski bilten Kultura i umjetnost, 2019, 2020, 2021, 2022, Federalni zavod za statistiku, Sarajevo;

Kada je riječ o pozorištima za mlade, KS ima posebno bitnu ulogu, jer u ukupnom broju ovih pozorišta učestvuje sa trećinom, u zaposlenim sa skoro 90% i u broju posjetilaca sa skoro polovinom. U strukturi zaposlenih pozorišta mladih žene participiraju sa skoro 90% u KS, a u FBH sa skoro 50%. Pozorište mladih KS generira jednu ili dvije trećine ukupne produkcije pozorišta mladih FBH.

¹²² <https://mess.ba/o-festivalu-mess/> preuzeto 12.07.2022.

Centri za kulturu

Na području KS djeluju više centara kulture¹²³ ili 15% svih centara za kulturu FBiH.

Tabela 11. Centri za kulturu

	Broj				Zaposleni				Posjetioci			
	2018	2019	2020	2021	2018	2019	2020	2021	2018	2019	2020	2021
FBiH	57	49	53	40	538	454	555	412	683736	535098	94347	224316
KS	12	8	8	6	157	71	100	45	156616	58500	9780	30885
KS/FBiH %	21	16	35	15	29	16	18	11	23	10	11	14

Izvor: Tematski bilten Kultura i umjetnost, 2020, 2022, Federalni zavod za statistiku, Sarajevo

Centre za kulturu u KS posjeti skoro 31 hiljada posjetilaca ili 14% ukupnog broja posjetilaca centara za kulturu u FBiH. Više od desetine zaposlenih u centrima za kulturu FBiH je zaposleno u KS. Kada je riječ o centrima kulture evidentna je njihova distribucija na cijelom prostoru KS (u svim općinama).¹²⁴ Žene u ukupnom broju zaposlenih u centrima kulture participiraju sa skoro 44% u KS, odnosno 46% u FBH, a u broju posjetilaca sa oko 53% i u KS i u FBH. Više od desetine svih aktivnosti centara za kulturu FBH se realizira u KS.

Orkestri, ansambli, horovi, KUD

Orkestri u KS čine petinu ukupnog broja orkestara u FBiH i skoro desetinu ukupnog broja posjetilaca. Negativan trend je posljedica pandemije. U produkciji orkestara, odnosno izvedenom broju djela KS doprinosi sa oko 50%. Oko dvije trećine izvedenih djela su djela stranih autora.

Tabela 12. Orkestri

	Broj				Posjetioci			
	2018	2019	2020	2021	2018	2019	2020	2021
FBiH	22	16	18	10	148800	117855	34150	18350
KS	5	2	3	2	38300	19805	3300	1400
KS/FBiH %	23	13	17	20	26	17	10	8

Izvor: Tematski bilten Kultura i umjetnost, 2020, 2022, Federalni zavod za statistiku, Sarajevo

Ansambli u KS čine deset do dvadeset posto ukupnog broja ansambala u FBiH ovisno od godine koja se posmatra. Broj posjetilaca se smanjio i na nivou FBH i na nivou KS, kao posljedica pandemije. U KS se izvede oko desetine programa ansabala. Oko dvije trećine izvedenih programa su djela stranih autora.

Tabela 13. Ansambli

	Broj				Posjetioci			
	2018	2019	2020	2021	2018	2019	2020	2021
FBiH	21	20	21	12	90767	91060	23740	5600
KS	4	4	4	1	19467	15650	820	150
KS/FBiH %	19	20	19	8	21	18	3	3

¹²³ Domazet, A., Halibašić, M., Osmanković, J. i Peštek, A. (2016), Kreativna industrija u Kantonu Sarajevo, Ekonomski institut Sarajevo

¹²⁴ Prema podacima Agencije za statistiku BiH u centrima za kulturu je bilo zaposleno 795 lica, a registrirano je oko 403 hiljade posjetilaca

Izvor: Tematski bilten Kultura i umjetnost, 2020, 2022, Federalni zavod za statistiku, Sarajevo

Horovi u KS čine nešto više od desetine ukupnog broja horova u FBiH. Dvije trećine izvedenih djela su djela stranih autora. Smanjenje broja izvedenih djela/programa horova, posjetilaca programima horova je rezultat pandemije.

Tabela 14. Horovi

	Broj				Posjetioci			
	2018	2019	2020	2021	2018	2019	2020	2021
FBiH	29	25	25	16	142417	139050	33100	13700
KS	5	3	3	*	23217	10550	350	*
KS/FBiH %	17	12	12		16	8	1	

Izvor: Tematski bilten Kultura i umjetnosti, 2020, 2022, Federalni zavod za statistiku Bosne i Hercegovine, Sarajevo
* nema podatka

U KS djeluje i Savez amaterskih kulturno-umjetničkih društava KS (SAKUD KS) koji okuplja 17 punopravnih članica. Članice saveza okupljaju preko 4.000 članova svih uzrasta i sekcija. Kulturno umjetnička društva djeluju u svim općinama KS. U KS djeluje desetina svih kulturno-umjetničkih društava u FBiH. Broj posjetilaca programima kulturno-umjetničkih društava u KS čini 6% ukupnog broja posjetilaca u FBiH.

Tabela 15. Kulturno-umjetnička društva

	Broj				Posjetioci				Članovi		
	2018	2019	2020	2021	2018	2019	2020	2021	2019	2020	2021
FBiH	148	135	136	88	957763	864896	117309	125985	12637	11353	5233
KS	16	12	14	10	158049	89171	5000	7317	2105	2494	1022
KS/FBiH %	11	9	10	11	16	10	4	6	17	22	20

Izvor: Tematski bilten Kultura i umjetnost, 2020, 2022, Federalni zavod za statistiku, Sarajevo

Članovi kulturno-umjetničkih društava u KS čine petinu članova i isto toliko izvođača kulturno-umjetničkih društava u FBiH. U strukturi članova kulturno-umjetničkih društava žene participiraju sa 14% u KS, odnosno sa oko 10% u FBH.

Posebno je značajno mjesto institucija kulture naroda, i to: BZK Preporod, HKD Napredak, SKD Prosveta i JKPHD La Benevolencija¹²⁵.

Galerije

U KS se nalazi skoro dvije petine ukupnog broja galerija u FBiH, u njima je zaposlene oko dvije trećine svih zaposlenih u galerijama FBiH. Na području KS realizira se između jedne trećine i više od dvije trećine izložbi galerija u FBH. Na KS otpada između petine i polovine, zavisno od godine analize, posjetilaca galerijama u FBH. Stalne izložbene postavke KS predstavljaju preko dvije petine svih stalnih izložbenih postavki u FBH. Kada je riječ o višednevnim izložbama, na prostoru KS se realizira (u galerijama) više od četvrtine višednevnih izložbi FBH. Stručno osoblje u ukupnom broju zaposlenih u galerijama na nivou KS učestvuje sa oko trećinom, a na nivou FBH sa više od dvije petine.

¹²⁵ Agencija za statistiku BiH evidentirala je za BiH 132 KUD i čije programe je posjetilo oko 1 163 hiljade posjetilaca.

Tabela 16. Galerije

	Broj				Zaposleni				Posjetioci	
	2018	2019	2020	2021	2018	2019	2020	2021	2019	2020
FBiH	17	12	14	11	100	62	64	50	47830	19038
KS	6	4	6	4	37	31	40	33	25430	4133
KS/FBiH %	35	33	43	36	37	50	63	66	52	21

Izvor: Tematski bilten Kultura i umjetnosti, 2019, 2020, 2021, 2022, Federalni zavod za statistiku Bosne i Hercegovine, Sarajevo

Na području Kantona djeluju galerija u sva tri sektora: javnom, privatnom i civilnom¹²⁶.

Na temelju diskusija u okviru fokus grupa, radionica, intervjua, sastanka, posjeta, uvida u stanje na terenu, uvida u dokumentaciju, planove, programe, izvještaje i drugih relevantnih izvora stanje u kulturi, diferencirano od stanja baštine i stanja kulturne i kreativne industrije, moglo bi se rezimirati na sljedeći način, i to:

- Snažan rast civilnog sektora u području kulture KS (raste broj udruženja građana, neprofitnih organizacija, fondacija, pojedinaca i drugih formi djelovanja)
- Rast privatnog sektora u području kulture KS (posebno rast broja privatnih muzeja, privatnih galerija, ateljei, privatnih muzičkih produkcija, muzičara, drugi) kao proizvođača kreatora kulturnih sadržaja i kao donatora, sponzora, partnera, financijera, te kao korisnika prostora i usluga sektora kulture
- Djelovanje privatnih obrazovnih institucija u sektoru kulture (baletne škole, muzičke škole, škola u okviru MTM i u saradnji sa prestižnim institucijama iz Londona, drugi) samostalno i u suradnji sa prestižnim međunarodnim autoritetima
- Poteškoće (prepreke) kod pristupanja domaćim, posebno međunarodnim fondovima, programima i projektima zbog neriješenog pravnog statusa i problema koji se iz toga izvode
- Određene, uslovno rečeno, imperfektnosti tržišta konkurencije kod apliciranja za budžetska sredstva u funkciji podrške sektoru kulture temeljem široko postavljenih kriterija u okviru jednog poziva.
- Problem vrednovanja aplikacija, problem komparacije i izbora među aplikantima koji dolazi iz vrlo različitih tema dimenzija kulture, sa veoma različitim referencama od onih sa velikom umjetničkom i kulturnom vrijednošću međunarodnog značaja do na drugom kraju amatera i onih koji nemaju rezultate u području kulture ni na međunarodnom ni na lokalnom nivou. Veoma je teško birati između vrhunske umjetnosti, elitne umjetnosti na jednom kraju i preko različitih modaliteta do amaterske i ulične umjetnosti na drugom kraju (problem komisije koja bi trebala da ima univerzalne kompetencije)
- Postavlja se i pitanje referenci (licence) za isporučivanje kulture odnosno kulturnih sadržaja temeljem korištenja javnih sredstava
- Deficit kritičkog (pro)mišljenja u razumijevanju i ocjenjivanju sadržaja kulture, forme, javnih koristi i troškova naspram privatnih, ukupnih efekata na pojedince i zajednice danas i u budućnosti, u identificiranju iluzije kulture ili „nadrikulture“. Zloupotrebe alternativne kulture za smanjivanje prostora za djelovanje stvarne kulture i po tom osnovu njeno ugrožavanje i snižavanje općeg nivoa kulture sa brojnim negativnim posljedicama po sve aspekte života". Kako bi se smanjila manipulacija kulturom ili manipulacije kulture potrebna je supervizija na temelju relevantnog kritičkog mišljenja
- Deficit odgovornosti

¹²⁶ <https://sarajevo.co.ba/kultura/galerije-u-sarajevu/>

- Određene nejasnoće (pravne, etičke, druge prirode) vezane za potencijalni i/ili stvarni sukob interesa temeljem personalnih veza javnog i civilnog sektora
- Određeni deficit upravljačkih i menadžerskih kapaciteta
- Zbog specifičnosti potrebnih znanja, talenata, vještine i drugog u sektoru kulture javlja se problem sa selektiranjem motiviranjem i zadržavanjem umjetnika i drugih zaposlenih u sektoru kulture
- Pozitivne i negativne eksternalije disperzije ljudskog kapitala (posebno umjetničkog i kreativnog potencijala) istovremeno na umjetnost, kulturu, menadžerske pozicije, upravljanje, politiku drugo
- Odsustvo kulture kontinuiranog propitivanja odnosa javnih i privatnih troškova i javnih i privatnih benefita, odnosno propitivanja društvenih koristi i troškova naspram privatnih u sektoru kulture polazeći od svakog individualnog projekta pa do sektora u cjelini
- Određene nesigurnosti (rizici) u vezi sa kontinuitetom programske, umjetničke i upravljačke politike uključujući stabilnost financiranja
- Snažan utjecaj novih tehnologija, medija i novih potreba na sektor kulture, s jedne strane i određeno „slijepilo“ za to u samom sektoru kulture
- Snažna orijentacija na egzistencijalno, na materijalno, na preživljavanje partipicpanata u sektoru ima negativne reperkusije na kvalitetu rada, doprinos umjetnosti i kulturi, dostojanstvo i stvaralačku slobodu izbora koja je tako bitna u ovom sektoru
- Visoka osjetljivost (elastičnost) sektora kulture na sve promjene na tržištu, društvu, tehnologijama, posebno u okolnostima sigurnosne, energetske, zdravstvene, ekonomske i

1.4.3. Podsektor film, televizija, izdvaštvo, snimanje zvuka i književnost

Filmska industrija

Kulturne i kreativne industrije su od strane svih učesnika u procesu razvoja KS formalno i neformalno prepoznate i priznate kao značajan generator i akcelerator razvoja. U slučaju Sarajeva, film je identificiran kao jezgro kome gravitiraju sve druge kulturne i kreativne industrije, ali i brojne druge aktivnosti, institucije, organizacije, pojedinci, poslovi, resursi. Film je s njima povezan brojnim vezama unaprijed i unazad (forward and backward links).¹²⁷ Sarajevo je proglašeno gradom filma UNESCO-a 31. oktobra 2019. i članom globalne Mreže kreativnih gradova UNESCO-a. Sarajevo grad filma UNESCO-a posvećen je

¹²⁷ Filozofi, historičari, psiholozi, književnici, novinari, lingvisti, prevodioci, tumači, lektori, fonetičari, ilustratori, karikaturisti, kipari, kostimografi, scenografi, slikari, crtači, umjetnički stvaraoci, aranžeri muzike, muzičari, inscipijnt, instrumentalisti, kompozitori, korepetitori, muzičari, muzičar urednik, muzičar redaktor, pjevači, koreografi, asistenti koreografa, plesači, koreografi, direktor poslovanja preduzeća za filmsku i video djelatnost, organizator muzičke i muzičko scenske produkcije, organizator televizijske i filmske produkcije, producent, režiser, glumci, statisti, animatori, spikeri, voditelji, artisti, artist deser, lutkar, statisti, sufleri, žongleri, frizeri, kozmetičari i srodna zanimanja, agenti, pravnici, menadžeri, vozači, osiguranje, svjetlo, ton, kameramani, mikseri, kuriri, scenografija, kostimi, krojači, šminka, maske, asistenti za kameru, muziku, režiju, produkciju, scenaristi, autori teksta, autori muzike, ketering, montaža, računovodstvo, hrana i piće na setu, smještaj na setu, smještaj u toku snimanja, organizacija putovanja, pravnici, menadžeri, osiguranje, briga o pratiocima, iznajmljivači prostora za snimanje, policija, osiguravanje i promjena režima saobraćaja, svjetlo, razni efekti, postprodukcija, novinari, snimatelji, promotori, kritičari, isporučioi niza roba, opreme i usluga, stručnjaci za autorska prava, stručnjaci za prodaju, custing, statističari, ...

filmu i kreativnosti kao ključnim pokretačima kulturnog, ekonomskog i društvenog razvoja grada, te saradnji i partnerstvima s drugim kreativnim gradovima unutar Mreže kreativnih gradova UNESCO-a.¹²⁸

Sarajevo grad film UNESCO-a fokusira se na sljedeće ciljeve: Podržati razvoj gradskih filmskih festivala, kina i filmskih muzeja kako bi se poboljšao pristup kvalitetnim i raznolikim filmskim sadržajima tokom cijele godine; Stvarati nova radna mjesta i prilike za razvoj vještina mladih i profesionalaca u filmskom sektoru povećanjem obima filmske i TV proizvodnje; Doprinositi uspješnoj regionalnoj i međunarodnoj saradnji kao mjesto susreta za filmske profesionalce u regiji, s posebnim fokusom na širenje regionalne koprodukcije; Oživjeti gradske javne prostore povećanjem učešća svih u filmskoj kulturi kroz zajedničke cross-cutting projekte koji povezuju film s drugim kreativnim industrijama; Sarađivati sa drugim kreativnim gradovima UNESCO-a i razmjenjivati najbolje prakse, stvarati zajedničke programe i poticati razmjenu studenata i profesionalaca na filmskim projektima.

Filmski centar Sarajevo je javno preduzeće s misijom čuvanja tradicije i baštine bh. kinematografije, ali i razvoja filmske industrije i audiovizuelnog sektora u Bosni i Hercegovini te je pravni nasljednik nekadašnjih velikih filmskih kuća Bosna film, Studio film i Sutjeska film iz vremena bivše Jugoslavije. Fondacija za kinematografiju i Filmski Centar Sarajevo realizovali su projekat nabavke izuzetno vrijedne opreme koja će u narednom periodu omogućiti da se u Sarajevu radi digitalizacija BH filmova koja se do sada radila izvan naše zemlje i na taj način za sve buduće generacije građana i filmskih radnika omogući očuvanje izuzetnog bogatog fundusa BH kinematografije. Produkcijske/producentske kuće koje djeluju u Sarajevu su: FIST produkcija, Mebius films, SCCA/pro.ba filmska i tv produkciska kuća (Danis Tanović), Refresh Production, Deblokada Produkcija, KISS FM Produkcija, video production Gotiva, SAGA film production, Source Produkcija, AHA Produkcija, Boom Produkcija, dron.ba, Hayat.ba proukcija, New Media People

Tabela 17. Festivali

	Broj				Učesnici				Posjetioci			
	2018	2019	2020	2021	2018	2019	2020	2021	2018	2019	2020	2021
FBiH	62	53	43	38	22519	17729	12801	3911	358505	359432	96193	56616
KS	11	8	5	9	4677	4657	100	420	157275	145647	26736	15990
KS/FBiH %	18	15	12	24	21	26	1	11	44	41	28	28

Izvor: Tematski bilten Kultura i umjetnost, Federalni zavod za statistiku, Sarajevo

Festivali u KS čine četvrtinu ukupnog broja festivala u FBiH, a od toga 29% filmskih festivala, 21% pozorišnih festivala, 33% likovnih kolonija, 7% muzičkih festivala, 33% literarnih festivala i 18% multidisciplinarnih festivala FBiH. Festivali u KS posjeti više od četvrtine posjetilaca festivala u FBiH¹²⁹. KS generira između desetine i četvrtine učesnika festivala u FBH po godinama analiziranog perioda. Festivale u Sarajevu posjeti između 28 i 44% posjetilaca festivala FBH. Kada je riječ o sudionicima festivala, žene participiraju sa 40 do 56% na nivou FBH, a sa 45-52% na nivou KS. Rodna struktura posjetilaca festivala je sljedeća. Žene na nivou FBH generiraju između 53 i 44% posjeta festivalima, na na nivou KS između 50 i

¹²⁸ U Mreži kreativnih gradova UNESCO-a ukupno 21 grad nosi status grada filma UNESCO-a, a Sarajevo se nalazi uz gradove Bitolu (Sjeverna Makedonija), Bradford (Ujedinjeno Kraljevstvo), Bristol (Ujedinjeno Kraljevstvo), Busan (Južna Koreja), Čingdao (Kina), Galvej (Irska), Gdiniu (Poljska), Jamagatu (Japan), Kan (Francuska), Kluž-Napoku (Rumunija), Lođ (Poljska), Mumbaj (Indija), Potsdam (Njemačka), Rim (Italija), Santos (Brazil), Sidnej (Australija), Sofiju (Bugarska), Terasu (Španija), Valjadolid (Španija) i Velington (Novi Zeland). Navedeni gradovi su dobili status gradova filma UNESCO-a na osnovu svoje bogate historije filma, prepoznatljivih filmskih festivala, značajnih filmskih lokacija i produkcijske infrastrukture, te svoje posvećnosti razvoju i regeneraciji grada putem filma, kreativnosti i inovativnosti.

¹²⁹ Prema podacima Agencije za statistiku BiH, na nivou BiH u 2021. registrirano je 49 festivala, koje je posjetilo skoro 64 hiljade posjetilaca. Oko 4500 učesnika festival je registrirano.

47% u analiziranom periodu 2019-2021. Kada je riječ o članovima organizacionih tijela, žene učestvuju na nivou FBH i KS sa oko 50%.

Tabela 18. Kina

	Broj				Zaposleni				Posjetioči			
	2018	2019	2020	2021	2018	2019	2020	2021	2018	2019	2020	2021
FBH	15	14	14	11	99	103	79	44	33401	813090	224240	178
KS	4	429	4	3	47	47	48	9	8382	353023	93004	35
KS/FBiH %	27	29	29	27	47	46	61	20	25	43	42	20

Izvor: Tematski bilten: Kultura i umjetnost, 2020, 2022, Federalni zavod za statistiku Bosne i Hercegovine, Sarajevo

U KS se nalaze četvrtina kina u FBiH, koja zapošljavaju petinu zaposlenih u kinima u FBiH. Žene participiraju sa oko 50% u zaposlenim i sa preko 50% među posjetiocima kina. Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku, u KS u 2021 svi posjetioci kina su bile žene. U kinima KS i FBiH oko 98% emitovanih filmova su strani filmovi.¹³⁰ U KS 2021. proizveden je jedan kratkometražni film ili trećina snimljenih kratkometražnih filmova u FBiH. Kada je riječ o izvozu filmova, KS generira 100% izvoza dugometražnih filmova FBiH. U KS otkupljeno je 169 prava za prikazivanje filmova (100% FBiH), a prodano je 170 prava za dalje prikazivanje (100% FBiH). U proizvodnji filmova registrirano je 20 radnih mjesta. Od ovog broja na KS otpada 65%. U ukupnom broju zaposlenih u proizvodnji filmova žene participiraju sa oko 30%, što je iznad prosjeka FBiH.¹³¹

Djelatnost Javne ustanove Kinoteka Bosne i Hercegovine sastoji se od arhivskog, istraživačkog i prikazivačkog odjela. U filmskom arhivu Kinoteke BiH se štite i čuvaju filmski materijali i filmska građa od historijskog, umjetničkog, kulturnog, obrazovno-odgojnog i naučnog značaja. Radi se o igranim, dokumentarnim, kratkim-igranim i animiranim filmovima koji sačinjavaju BiH nacionalnu zbirku, kao i značajan fond inozemnog filma. Uposlenici ove ustanove istražuju, prikupljaju, arhivistički obrađuju, štite i čuvaju ovo filmsko blago.¹³²

Stanje u vezi sa kulturnim i kreativnim industrijama može se ocijeniti dobrim u sljedećim elementima:

- Svi učesnici u procesu razvoja (javni, privatni i civilni sektor) prepoznali su kulturne i kreativne industrije kao sektor koji doprinosi razvoju.
- Postoji interes za financiranje kulturnih i kreativnih industrija kako od lokalnih, regionalnih, tako i od međunarodnih institucija i organizacija (budžeti, kompanije, projekti, fondovi)
- Evidentan je interes kompanija koje u kontinuitetu ostvaruju dobre ili nadprosječne poslovne rezultate da se kreću prema ovom sektoru i taj proces su otvorile.¹³³

¹³⁰ Tematski bilten Kultura i umjetnost 2021, Federalni zavod za statistiku, Sarajevo, 2022.

¹³¹ Tematski bilten Kultura i umjetnost 2021, Federalni zavod za statistiku, Sarajevo, 2022.

¹³² <https://sarajevo.co.ba/kultura/kina-u-sarajevu/>

¹³³ BH Telecom je ponosni glavni sponzor Sarajevo Film Festivala, kao najznačajnijeg filmskog festivala u Bosni i Hercegovini, već tri godine zaredom, a saradnju ćemo nastaviti i tokom narednih godina. Od samog početka želja BH Telecoma je da postane aktivni dio filmske industrije, ne samo kao partner Festivala, nego i kao učesnik u kreiranju filmskog sadržaja. Saradnja BH Telecoma sa Obala Art Centrom proširena je u dijelu zajedničke realizacije projekata iz oblasti kinematografije koji se realizuju posredstvom BH Content Lab platforme. BH Content Lab je najveća domaća platforma za produkciju audio vizuelnih sadržaja kojoj je cilj podrška bh. kinematografiji, te kreiranje kvalitetnog sadržaja koji će povećati zadovoljstvo korisnika kroz atraktivnost ponude na Moja TV usluzi i ostalim platformama BH Telecoma. BH Telecom planira investirati 25 miliona KM u produkciju audio-vizuelnog sadržaja, od čega je već 7 miliona uloženo u realizaciju snimanja serija sa domaćim producentskim kućama i bh.

- Sarajevo Film Festival je zajednička platforma za filmski biznis čitave regije, postavljajući visoke standarde u festivalskoj organizaciji, filmskoj promociji i prezentaciji u Jugoistočnoj Evropi.
- Sarajevo film festival u 28 godina svog postojanja od 1995 je izrastao u međunarodni filmski festival sa posebnim fokusom na regiju Jugoistočne Evrope (Albanija, Armenija, Austrija, Azerbejdžan, Bosna i Hercegovina, Bugarska, Hrvatska, Kipar, Grčka, Gruzija, Mađarska, Kosovo*, Makedonija, Malta, Moldavija, Crna Gora, Rumunija, Srbija, Slovenija, Turska, Ukrajina). Zahvaljujući njemu filmovi, talenti i budući projekti iz regije dopijevaju u centar pažnje međunarodne filmske javnosti. Činjenica da su se u realizaciju SFF 2022 uključili kao glavni sponzori CocaCola, BHTelecom, UniCredit Bank, kao ekskluzivni sponzori ATLANTIC grupa i Mastercard, kao festivalski partneri Doha Film Institute i TRT sinema, kao zlatni sponzori Loreal, Cineplexx, ali i PORSCHE, Securitas, DHL, Mistral, Disti, Carlsberg, Eurofarmcentar, MEGGLE, dm, Lutrija, Wiener isiguranje, Centrottrans, UNHCR, UN, FES SEE, NL, Switzelend, RCC, BHRT. Aljazeera Balkans, Adria Media Zagreb, RSG klix, FENA, cineurope, FNE, Modern Times Review, HRT, večernji list, MONDO, Danas, buka, Bonjour, business, Fashion Beauty Love, klipping, eurolakat, BlowUp, MIBO, cinema next, Intergralog, CityDeal, Granoff, Gazzda, drugi snažno ilustrira razvojni i svaki drugi potencijal filmske industrije, odnosu kulturne i kreativne industrije. Implementacionu podršku osigurala je Creative Europe MEDIA Programme EU.
- Postoje producenstke kuće sa resursima, talentima, tradicijom, međunarodnom prepoznatljivošću. Neke od njih su: FIST produkcija, Mebius films, SCCA/pro.ba filmska i tv produkcjska kuća, Refresh Production, Deblokada Produkcija, KISS FM Produkcija, video production Gotiva, SAGA film production, Source Produkcija, AHA Produkcija, Boom Produkcija, dron.ba, Hayat.ba proukcija, New Media People doo.itd.
- UFR Udruženje filmskih radnika, FCS Filmski centar Sarajevo, Kinoteka
- Talent agencija ZONA osnovana je 2008 i zastupa glumce iz BiH, Hrvatske, Srbije, Makedonije, Crne Gore, Slovenije, Italije, Rumunije, Njemačke, Turske. Rezultati su brojni filmovi, serije. Agencija zastupa zvijezde, ali i nadolazeće talente. Radi casting za glumce i statiste.
- Muzej filma BiH sa dvije lokacije Stanica Bistrik i Filmski studio Jagomir.
- Postoje talenti prepoznati i priznati na lokalnom, regionalnom, evropskom i međunarodnom planu u svim relevantnim kategorijama (režiseri, glumci, producenti, snimatelji, muzičari, scenaristi, drugi) (Cannes, Berlin, Venice, Rotterdam, Toronto, Oscar, itd.).
- Lokacije za snimanje. 2011 objavljen je Location Guide za BiH gdje je na teritoriji Kantona Sarajevo identificirano skoro 40 lokacija atraktivnih za snimanje filmova (Stari grad, mostovi, sarajevsku muzeji, stara pravoslavna crkva, Baščaršija, Vijećnica, Kozija ćuprija, džamije, katedrala, crkve, Pivara, Inat kuća, Groblje Alifakovac, Konak, Muzej književnosti i pozorišne umjetnosti, At Mejdani – muzički

redateljima, a dodatnih 18 miliona je osigurano kroz kontinuirani javni poziv BH Content Lab-a. Putem ove platforme je objavljen Javni poziv za dostavljanje prijedloga scenarija za snimanje i produkciju igranih tv serija (high end, procedurals i sit coms). Odabrano je 7 scenarija i to kriminalistička drama „Kotlina“, kreatora Danisa Tanovića i Amre Bakšić-Čamo u režiji Danisa Tanovića, kriminalistička drama „Znam kako dišeš“ redateljice Jasmile Žbanić, sitcom „Na rubu pameti“ kreatora Adnana Kapetanovića, a u režiji Elmira Jukića, serije „Komar“ i „Princ iz Eleja“ Centra za savremenu umjetnost, te serija „Tender“ reditelja Srđana Vuletića i serija „Kad sam bio Hodža“ reditelja Ademira Kenovića. Na 28. Sarajevo Film Festivalu će 13.08.2022. godine biti upriličena premijerna projekcija serije „Kotlina“, a ista će biti ekskluzivno emitovana na MY TV, odnosno Moja TV platformi u septembru. Saradnja sa OAC je ostvarena i kroz pokroviteljstvo takmičarske kategorije „Srce Sarajeva za TV serije“ čiji smo generalni sponzor. Obzirom na značajne projekte koji su već snimljeni ili su u procesu snimanja posredstvom BH Content Lab platforme, od iduće godine će BH Telecom biti dio projekta kao učesnik u takmičarskom dijelu sa našim serijama. Festival je mjesto otkrivanja i promocije najboljih, a BH Telecom se u proteklom periodu svojim kanalima sa kvalitetnim sadržajem, a zatim i velikim finansijskim ulaganjem posebno u segmentu serija, pozicionirao kao apsolutni lider u proizvodnji domaćeg sadržaja u audio-vizualnom sektoru. Moje Sarajevo. Moja priča.

paviljon, Aškenazi Sinagoga, Bistrička stanica, Groblje Kovači, Jajce kasarna, Pravoslavna crkva, Gazi husrev begova džamija, Bjela tabija, Žuta tabija, Narodno pozorište, Staro Jevrejsko groblje, Veliki park, Olimpijski muzej – Kuća Mandića, Zemaljski muzej, Kasarna Maršala Tita – univerzitetski kampus, Historijsku muzej, Hotel Holiday, Vilsonovo šetalište, Grbavica, Gorica, Zetra, Skakavac vodopad, Dobrinja, Alipašino polje, Vrelo Bosne, Kanjon rijeke Rakitnice, Hotel Igman, Bjelašnica, Lukomir. Postoje potencijali za proširivanje liste.

- Međunarodna i evropska priznanja za rezultate (mreža European Film Promotion, Film New Europe, European Film Challenge, saradnja sa Zagreb Film Festivalom, sa ABH u New Yorku, Creativa Europa MEDIA, Ministarstvo Republike Slovenije, Ambasada SAD, British Council itd.
- Interes međunarodnih produkcijskih kuća (na primjer filma Quo Vadis, Aida? Producerske kuće: Deblokada Film, Digital Cube, Coop99 Filmproduktion N279 Entertainment Razor Filmproduktion Extreme Emotions Indie Prod Tordenfilm TRT države Austrija Bosna i Hercegovina Francuska Nizozemska Norveška Njemačka Poljska Rumunjska Turska, budžet 3,5-4 milijuna eura).
- Partnerstva lokalnih autora, organizacija i institucija sa međunarodnim i njihovi rezultati
- Uspješna saradnja sa lokalnim zajednicama, gradom i Kantonom Sarajevo, entitetom i organizacijama i institucijama BiH, poslovnom zajednicom, međunarodnim organizacijama i zajednicama.
- Infrastruktura - filmski studio Renoviranje Filmskog studija počelo je prošle godine uz podršku američke ambasade u Bosni i Hercegovini, odnosno Fonda američkih ambasadora za očuvanje kulture. Osnovan 1950. Pored studija za snimanje i izgrađenih scenografskih objekata, imao je i dodatne prostorije: svlačionicu za glumce, veću šminkernicu sa dvije stolice, redateljsku sobu, dvije mračne odaje za asistenta kamere, prostoriju za kostimografa i kameru. Sve što je bilo potrebno za snimanje jednog dugometražnog filma bilo je u studiju. Tokom rata studio je uništen, a dio arhive prebačen je na televiziju – tako je sačuvano 70 igranih filmova, blizu 700 originalnih dokumentarnih filmova, kao i hiljade drugih namjenskih materijala. JP Filmski centar Sarajevo je pravni sljedbenik nekadašnjih filmskih kuća Bosna film, Studio film i Sutjeska film. JP Filmski centar Sarajevo kao strateška tačka za razvoj kinematografije i audio-vizuelnog sektora u BiH.
- Infrastruktura – kino dvorane: Kino Meeting Point, multiplex CINEMA CITY, Cineplexx, CineStar grupa, Kino Novi Grad.
- Obrazovna infrastruktura (Akademija scenskih umjetnosti, Akademija likovnih umjetnosti, Muzička akademija, Arhitektonski fakultet, Filozofski fakultet, Muzička škola, Baletna škola, IUS)
- Informaciono komunikacione i druge tehnologije omogućavaju uključivanje na različite platforme (na primjer: e-TALMENT The casting platforma for Europa (60.000 profesionalnih glumaca, 3.000 casting direktora, producenata, režisera) i tako se osigurava međunarodna vidljivost i šire poslovne, umjetničke i kulturne mogućnosti, šanse, prilike

1.4.4. Civilno društvo i nevladin sektor u kulturi

Sporazum o saradnji Vlade KS i NVO sektora u KS, potpisan je u martu 2010. Jedan od osnovnih principa na kojima počiva ovaj Sporazum je priznavanje različite, ali komplementarne uloge koju ova dva sektora imaju u društvu¹³⁴. Nvladin sektor u KS je značajno doprinio obogaćivanju kulturnog života u KS tako da su upriličeni programi kulture za sve uzraste kao što su Festival dječije umjetnosti i Dječiji sajam, Festival

¹³⁴ Strategija razvoja Kantona Sarajevo 2021-2027. (2020)

Juventa fest, Festival omladinskog filma, Majske večeri muzike, POP Art Festivala POPO Art Festival Ljeto na Vilsu, itd.

Složenost kulturno-turističkih proizvoda zahtjeva uključenost i usku saradnju između svih nivoa nadležnih vlasti, visokoobrazovnog sektora, ne-vladinog sektora, privatnih djelatnika i raznih predstavnika privatne prakse. Dizajn, razvoj i implementacija projekata u sferi kulturnog turizma na nacionalnom, regionalnom i međunarodnom nivou, kreiranje kulturno-turističkih proizvoda, promocija aktivnosti organizacija, promocija kulturno-turističkih destinacija, kulturnih manifestacija, materijalne i nematerijalne kulturne baštine, i uopšteno kulturnih institucija (muzeja, galerija, pozorišta, itd) s ciljem generisanja pozitivnog imidža, uspostavljanje partnerstva sa organizacijama i institucijama čije aktivnosti su od istog ili sličnog interesa, organizacija radionica, treninga, okruglih stolova i konferencija, inicijative koje kroz kulturne aktivnosti povezuju Sarajevo i gradove širom svijeta s ciljem ostvarenja kulturne razmjene i boljeg razumijevanja. Pored organizacije kulturnih aktivnosti, nevladin sektor skreće pažnju na potrebe uvođenja novog oblika obrazovanja i na taj način utiče i na procese razvoja kulture kroz učešće na evropskim projektima, npr. UG Sarajevo susret kultura kao što su ERASMUS+ Razvoj kapaciteta CULTURWB, ERASMUS+ Strateška partnerstva (CUBES, DicultYouth, ARTHubs for Youth)¹³⁵. Udruženje za kulturu i umjetnost Crvena¹³⁶ iz Sarajeva daje podršku razvoju kulture i umjetnosti kroz unapređenje stvaralaštva u oblasti kulture i umjetnosti u BiH, a posebice ženskog stvaralaštva. Podržava, inicira i implementira projekte, kao i istraživanja u oblasti umjetnosti, kulture, feminizma, obrazovanja, ekologije, jednakopravnosti spolova, ljudskih prava, civilnog društva i demokratizacije te podizanje svijesti o svim navedenim oblastima. UG «Akcija»¹³⁷ nastoji zagovarati sistemske promjene u sektoru kulture u BiH. To se može postići insistiranjem na znanju i kompetencijama, oslanjanjem na relevantne policy analize, advocacy aktivnosti, umrežavanje i edukativne programe. Poseban naglasak stavlja se na prikupljanje informacija i educiranje ključnih aktera u sektoru kulture, kao i na kolektivno djelovanje, partnerstva unutar sektora kulture, te intersektorsku saradnju. UG „Pogon” udruženje za promicanje svih oblika kulturnog stvaralaštva - muzičkog, scenskog i likovnog. U KS djeluje 29% od ukupnog broja udruženja građana iz oblasti kulture u FBiH.

Tabela 19. Udruženja građana iz oblasti kulture

	Broj				Članovi			Od toga žene			Plaćene osobe		
	2018	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021
FBiH	118	118	100	72	6265	6189	4673	3595	3575	2519	142	159	211
KS	31	36	29	25	1126	1074	325	706	654	150	66	47	76
KS/FBiH %	26	31	29	35	18	17	7	20	18	6	46	30	36

Izvor: Tematski bilten: Kultura i umejtnost 2018, 2019, 2020, 2021, Federalni zavod za statistiku Bosne i Hercegovine, Sarajevo

U ukupnom broju udruženja građana i u ukupnom broju plaćenih osoba u udruženjima građana KS participira sa trećinom u FBH. U ukupnom broju članova udruženja KS doprinosi sa 7 do 18% ovisno o godini koja se analizira. U ukupnom broju članova žene učestvuju sa preko 50%.

U Kantonu Sarajevo udruženja građana su fokusirana na neformlano obrazovanje (jedna četvrtina) i izdavaštvo (skoro jedna petina). Slične preferencije udruženja su i na nivou Federacije. U Kanotnu su

¹³⁵ www.smoc.ba/ projekti

¹³⁶ www.crvena.ba

¹³⁷ <http://akcija.org.ba/o-nama>

registrirana Udruženja građana u domeni muzika, scenska umjetnost, likovna umjetnost, arhitektura, književnost, izdavačka djelatnost, kinematografija, neformalno obrazovanje, novinarstvo, Radio i TV.

Sarajevski muzeji, biblioteke i baština imaju potencijal da budu bitna karika u lancu razvoja kreativnih i kulturnih industrija KS. To se, prije svega, temelji na tradiciji koja seže od 1888. Zatim na iskustvu, znanju, vještinama i ugledu zaposlenih u muzejima. Na lokaciji muzeja u najužem gradskom centru u blizini drugih turistički interesantnih objekata i sadržaja. Muzeji su lako dostupni i stanovnicima Sarajeva i nalaze se koncentrirani na dvije tačke. Prva staro gradsko jezgro (JU Muzej Sarajeva sa depadansima, Muzej-galerija 11/7/95, Muzej književnosti i pozorišne umjetnosti, Muzej Pivara, Kuća sevdaha, Muzej u Bošnjačkom institutu). Tu su i komplementarni sadržaji (galerije, kulturno-historijski objekti, pozorišta). Druga tačka je u Novom Sarajevu, na samom Vilsonovom šetalištu, koje ima veliku kulturno-historijsku i prirodnu vrijednost, gdje se nalaze: Historijski muzej i Zemaljski muzej.¹³⁸ Najavljena je izgradnja Muzeja Ars Aevi u neposrednoj blizini. U neposrednoj blizini je Orijentalni institut, Nacionalna i univerzitetska biblioteka BiH, Raiffeisen galerija, univerzitet, srednje i osnovne škole, rezidencije, ambasade i državne institucije. Muzeji raspoložu vrlo vrijednim zbirkama, odnosno muzejskim predmetima. Menadžment muzeja je pokazao interes, spremnost i znanje da uspostavi saradnju i/ili partnerstva u cilju komercijalizacije sadržaja.

Tabela 20. Rodna dimenzija kulture

	Zaposleni		Posjetioci/korisnici	
	2019	2021	2019	2021
Profesionalna pozorišta	45	24		
Amaterska pozorišta	33	63		
Pozorišta mladih	89	89		
Muzeji	53	59		
Kina	43	56	54	100
KUD članovi	63	14		
UG članovi	63	46		
Centri za kulturu	37	44	56	53
Festivali (učesnici)	52	39	50	47
Biblioteka	85	85		
Biblioteke stručni zaposleni	87	87		
Sektoru za kulturu Ministarstva kulture i sporta KS	100	100		
Radna grupa za nadzor i monitoring nad izradom strategije razvoja kulture KS do 2027		50		

... dominacija žena

Izvo: Osmanković i Halilbašić, 2022 na osnovu podataka preuzetih iz Tematskih biltena Kultura i umjetnost, Federalni zavod za statistiku BiH, Sarajevo

¹³⁸ Kanton Sarajevo

Prema tome, analiza rodne strukture zaposlenih u kulturi, članova, učesnika, posjetilaca, korisnika i drugih relevantnih kategorija pokazuje da je kultura i na strani ponude, a posebno na strani potražnje izuzetno rodno senzitivna sa dominacijom žena.

Institucije i organizacije kulture KS su locirane na najatraktivnijim i posebno vrijednim lokacijama. Uglavnom koriste objekte od značaja za kulturnu, historijsku i graditeljsku baštinu Sarajeva velike vrijednosti. Na raspolaganju imaju vrlo vrijedna kulturna dobra. Registar imovine je potrebno ažurirati i kompletirati. Zaposleni u ovom sektoru imaju visoko obrazovanje, kao i druga obilježja vrlo vrijednog i rijetkog ljudskog kapitala (talenat, kreativnost, znanje, vještine, međunarodnu vidljivost, tradiciju, drugo). Među zaposlenim u sektoru kulture (na strani ponude) i među korisnicima usluga kulture (na strani potražnje) dominiraju žene. Registar zaposlenih je potrebno kontinuirano ažurirati i uključiti (dopuniti) svim relevantnim podacima o zaposlenim u privatnom i civilnom sektoru. Zavisno od sektora kome pripadaju postoje određene diferencije vezane za vlasništvo, planove i programe rada, izvještavanje, upravljačke strukture i upravljanje. Ovisno o sektoru postoje određene diferencije vezane za odnos između umjetničkog i komercijalnog (tržišnog). Kada je riječ o korištenju budžetskih sredstava, transferima potrebno je ažuriranje i kompletiranje sa softverskim rješenjima koja omogućavaju iskazivanje po svim relevantnim obilježjima i u realnom vremenu.

Stanje kulture KS, između ostalog, determinira nerješen pravni status kulturnih instituta od posebnog značaja za državu BiH, njihova pravna i finansijska (ne)stabilnost, fokus na korištenje sredstava budžeta kantona Sarajevo, ali i drugih budžeta po vertikali, nedovoljno korištenje drugih izvora za financiranje planova i programa rada, nedovoljna i neadekvatna statistika kulture, neadekvatna zaštita i upotreba baštine, nedovoljno precizirani kriteriji za dodjelu sredstava, neadekvatni menadžerski kapaciteti u institucijama kulture, nedovoljno korištenje modaliteta javno-privatnog partnerstva u kulturu, nedovoljna koordinacija i kooperacija kulture i obrazovanja, nedovoljna promocija kulture, neadekvatna evidencija, valorizacija, čuvanje i korištenje baštine, nedovoljna otpornost institucija kulture na krize (zdravstvenu, sigurnosne, energetske, finansijske, ekonomske).

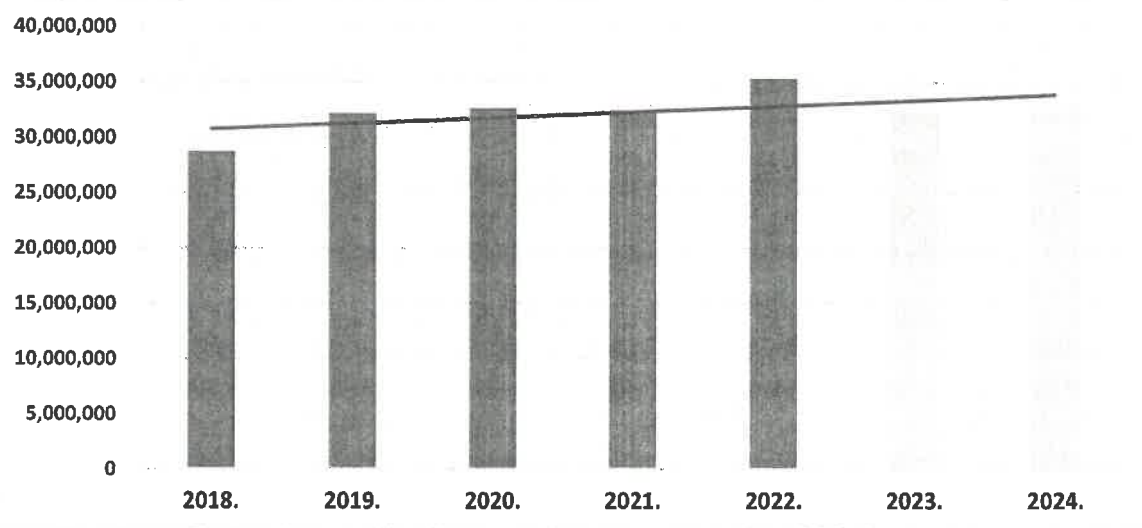
Situacija u eksternom okruženju otvara brojne prilike za institucije, organizacije i pojedince u sektoru kulture Kantona Sarajeva. Neke od njih su jasna i nedvosmislen stav da je kultura bitna za jačanje ljudskog, društvenog i ukupnog kapitala i razvoja svake zajednice od lokalne preko urbane i regionalne do državne i globalne, zatim postojanje međunarodne tehničke i finansijske podrške. Eksterno okruženje određuju i određene prijetnje rizici po kulturu. Prije svega, sigurnosna kriza i krize koje je generirala, kao što su energetska, finansijska, ekonomska.

1.5. Finansiranje kulture u Kantonu Sarajevo

U ovom dijelu dokumenta analiziran je finansijski okvir za implementaciju Strategije razvoja kulture u KS. Za tu svrhu preuzeti su budžeti Kantona Sarajevo za period 2018-2022. Pored toga, korištene su i projekcije budžeta za 2023. i 2024.. Rashodi su posmatrani kroz prizmu izdataka za usluge kulture evidentirane u budžetu koristeću funkcionalnu klasifikaciju budžeta. Nalazi su predstavljeni na grafikonu ispod i tabelama.

Kao što se može vidjeti iz prezentiranih podataka, sredstva za kulturu¹³⁹ su značajno povećana u dva navrata – 2019. za 3,5 miliona KM i 2022. za oko 3 miliona KM. U periodu pandemije korona virusa sredstva se nisu povećavala. Obzirom da će početkom 2023. očekuje početak primjene izmjena Zakona o pripradnosti javnih prihoda u FBiH, koji podrazumijeva značajno smanjenje koeficijenta raspodjele u slučaju KS i posljedično smanjenje prihoda od indirektnih poreza, očekuje se da će se sredstva za kulturu će se smanjiti za oko 3 miliona KM, tj. na iznos od 32,5 miliona KM. Navedeno smanjenje (oko 10 posto) će bez sumnje predstavljati značajan izazov za funkcionisanje kulturnih institucija u KS, posebno imajući u vidu očekivano povećanje troškova izazvano inflatornim pritiscima i generalno nepovoljnim ekonomskim i društvenim kretanjima u narednom periodu.

Slika 6. Izdvajanja za kulutru u KS 2018-2022. (projekcije 2023-2024.)

Izvor: Halilbašić, 2022. elaboracija na osnovu podataka Ministarstvo finansija KS

Ukoliko se izdvajanja za kulturu po godinama stave u odnos prema ukupnom budžetu KS možemo uočiti da ista čine oko tri posto budžeta, s tim da se učešće ove vrste izdvajanja vremenom smanjuje – sa 3,37% 2018. na 2,89% 2022.

Tabela 21. Analiza budžeta KS; 2018-2022. (izdvajanja za usluge kulture)

	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
Ukupno budžetirana sredstva za kulturu	28,713,165	32,165,062	32,621,057	32,447,729	35,274,143
Sredstva iz budžeta	26,661,844	28,952,790	26,153,191	27,822,424	32,212,553
Prihodi korisnika	1,989,547	2,580,156	4,138,474	2,784,026	1,661,590
- Vlastiti izvori	1,254,426	1,375,800	1,641,650	1,121,000	835,100
- Donacije	17,339	139,380	199,660	330,429	148,389

¹³⁹ U pitanju su ukupna budžetirana sredstva za subjekte iz javnog, privatnog i civilnog sektora.

- Transferi	717,782	1,064,976	2,297,164	1,332,597	678,101
Namjenska sredstva	2,660	2,002	2,002	2,002	0
Primici	59,114	630,114	2,327,390	1,839,277	1,400,000
Budžet KS	851,680,835	1,055,753,584	1,135,335,825	1,143,627,972	1,220,787,840
Bužetska sredstva – ukupno	700,523,091	804,643,133	771,843,427	855,829,375	977,355,177

Izvor: Halilbašić, 2022 Elaboracija na osnovu podataka Ministarstvo finansija KS

U tabelama je predstavljena i struktura izvora finansiranja kulture u KS iz koje se može vidjeti da se najveći dio odnosi na budžetska sredstva – oko 90 posto. Takođe, ukoliko se isključe donacije i transferi, može se uočiti da vlastiti izvori institucija kulture iznose ispod 5 posto ukupno budžetiranih sredstava.

Tabela 22. Struktura izvora finansiranja; 2018-2022. (izdvajanja za usluge kulture)

	2018.	2019.	2020.	2021.	2022.
Ukupno budžetirana sredstva	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00
Sredstva iz budžeta	92.86	90.01	80.17	85.75	91.32
Prihodi korisnika	6.93	8.02	12.69	8.58	4.71
- Vlastiti izvori	4.37	4.28	5.03	3.45	2.37
- Donacije	0.06	0.43	0.61	1.02	0.42
- Transferi	2.50	3.31	7.04	4.11	1.92
Namjenska sredstva	0.01	0.01	0.01	0.01	0.00
Primici	0.21	1.96	7.13	5.67	3.97
Učešće u budžetu KS	3.37	3.05	2.87	2.84	2.89
Učešće u budžetskim sredstvima	3.81	3.60	3.39	3.25	3.30

Izvor: Halilbašić, 2022. elaboracija na osnovu podataka Ministarstvo finansija KS

U tabeli ispod predstavljena su budžetirana sredstva (koja kao izvore uključuju kantonalni budžet, vlastita sredstva, donacije i transfere) za 12 kantonalnih institucija kulture. Može se vidjeti da su budžetirana sredstva za navedene institucije u 2022. iznosila 23,9 miliona KM ili oko 2/3 ukupno budžetiranih sredstava za kulturu na nivou kantona. Takođe, može se uočiti i rast izdvajanja za oko 3 miliona KM u 2022. Dakle, rast budžeta u 2022. odnosio se na rast izdvajanje za kantonalne institucije kulture.

Tabela 23. Budžetirana sredstva i zaposleni u kantonalnim institucijama kulture

Institucije	Izdvojena sredstva mil. KM					Zaposleni		
	2020.	2021.	2022.	2023.	2024.	2020.	2021.	2022.
JU Narodno pozorište	7,2	7,2	8,0	7,8	7,8	253	253	253
JU Sarajevska filharmonija	2,3	2,1	2,4	2,3	2,3	55	55	55
JU pozorišta mladih	1,6	1,5	1,9	1,8	1,8	42	42	45
JU KT55	2,1	2,0	2,3	2,2	2,2	49	49	49
JU SART	1,1	1,1	1,3	1,3	1,3	27	27	29

JU MESS	1,0	0,9	1,2	1,2	1,2	9	9	10
JU Muzej Sarajeva	0,9	0,9	0,9	0,9	0,9	22	22	22
JU Historijski Arhiv	0,9	0,9	1,0	1,0	1,0	26	26	26
JU Collegium artisticum	0,07	0,08	0,6	0,2	0,2	4	4	7
JU Biblioteka Sarajevo	1,8	1,8	1,9	1,9	1,9	60	60	60
JU Muzej AI	0,4	0,3	0,3	0,3	0,3	5	5	5
JU BKC KS	1,2	1,2	1,4	1,3	1,3	36	30	30
UKUPNO	20,2	20,9	23,9	22,9	22,9	588	582	596

Izvor: Halilbašić na osnovu podataka iz budžeta KS za različite godine, 2022.

U tabeli iznad prikazan je i broj zaposlenih u institucijama kulture u Kantonu Sarajevo. Da se uočiti da je isti stabilan u analiziranom periodu – nešto ispod 600 zaposlenih.

Preostala sredstva do iznosa od 35 miliona KM odnose se na podršku nevladinim organizacijama i pojedincima (oko 5 miliona KM) koja se uglavnom realizira kroz formu tekućih transfera. Ovi transferi obuhvataju i podršku kulturnim institucijama od državnog značaja koja na godišnjem nivou iznosi oko 1 milion KM. Tu su još i sredstva koja se izdvajaju za finansiranje JU Kantonalni zavod za zaštitu kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa Sarajevo u iznosu od 730 hiljada KM¹⁴⁰. 1,9 miliona KM su kapitalni transferi Ministarstva kulture i sporta prema Gradu i općinama u KS. Ostatak čine sredstva za usluge kulture koja se realiziraju preko drugih ministarstava u KS.

Analizom budžeta institucija kulture u KS uočen je problem nedovoljnih iznosa za investiciono održavanje objekata u kojima su iste smještene. Prema podacima iz 2021., ove institucije su od 24 miliona budžetiranih sredstava svega 300 hiljada ili 1,3% raspoloživih sredstava izdvojile na ime rekonstrukcije i održavanja objekata (tabela ispod).

Tabela 24. Izdvajanja za rekonstrukciju i održavanje u institucijama kulture; 2021.

	Rekonstrukcija i održavanje	Godišnji budžet
JU Narodno pozorište	21.000	8.007.000
JU Sarajevska filharmonija	2.000	2.420.000
JU Pozorište mladih	26.000	1.850.000
JU KT55	8.975	2.305.000
JU SARTR	6.100	1.277.000
JU MESS	4.500	1.155.000
JU Muzeji Sarajeva	37.000	919.000
JU Colegijum Artisticum	1.500	574.000
JU Bioblioteke Sarajeva	13.000	1.922.000
JU Muzej A. Izetbegovića	13.600	319.000

¹⁴⁰ Sa 23 zaposlene osobe.

JU BDK	100.000	1.426.000
JU Zavod za HKHPN	3.000	754.000
JU Historijski arhiv	70.000	1.012.000
UKUPNO	306.675	23.940.000

Izvor: Halilbašić na osnovu godišnjih izvještaja institucija kulture u KS, 2022

Za sektor kulture u KS, pored sredstava iz budžeta KS, relevantni su i transferi utvrđeni budžetom FBiH, pri Federalnom ministarstvu kulture i sporta. U pitanju su transferi za obnovu kulturnog i graditeljskog nasljeđa (budžetom za 2022. predviđen iznos od 0,72 miliona KM), transferi za kulturu od značaja za FBiH (budžetom za 2022. predviđen iznos od 1,48 miliona KM), transferi za institucije nauke i kulture od značaja za BiH (budžetom za 2022. predviđen iznos od 0,65 miliona KM), kao i javni poziv za raspodjelu dijela prihoda ostvarenih po osnovu naknada za priređivanje igra na sreću (promoviranje kulture).¹⁴¹

Sredstva za finansiranje kulture sa nivoa FBiH osiguravaju se i preko fondacija, i to: Fondacije za izdavaštvo, Fondacije za bibliotečku djelatnost, Fondacije za muzičke, scenske i likovne umjetnosti i Fondacije za kinematografiju. Preko ovih fondacija osigurava se oko 3,5 miliona KM (2022. godina), i to: oko 60% za kinematografiju, oko 15% za bibliotečku djelatnost, 14% za muzičke, scenske i likovne umjetnosti i 11% za izdavaštvo (tabela ispod).

Tabela 25. Sredstva za kulturu koja se izdvajaju preko fondacija na nivou FBiH; 2022.

	Iznos u KM 2022	Učešće
Fondacija za izdavaštvo ¹⁴²	380.000 ¹⁴³	11%
Fondacije za bibliotečku djelatnost ¹⁴⁴	500.000 ¹⁴⁵	15%
Fondacija za muzičke, scenske i likovne umjetnosti ¹⁴⁶	478.000 ¹⁴⁷	14%
Fondacija za kinematografiju Sarajevo ¹⁴⁸	2.000.000 ¹⁴⁹	60%
UKUPNO	3.358.000	100%

Izvor: Halilbašić na osnovu objavljenih javnih poziva, 2022

¹⁴¹ Više vidjeti program utroška sredstava po godinama od 2010 do 2022 godine. <https://www.fmks.gov.ba/program-utroska-sredstava>

¹⁴² http://www.fondacijaizdavastvo.ba/web/images/stories/dokumenti/2022/Konkurs_za_izbor_korisnika_sredstava_Fondacije_za_izdavastvo_za_2022_godinu.doc.pdf

¹⁴³ http://www.fondacijaizdavastvo.ba/web/images/stories/dokumenti/2022/Konkurs_za_izbor_korisnika_sredstava_Fondacije_za_izdavastvo_za_2022_godinu.doc.pdf

¹⁴⁴ http://www.fondacijabiblioteka.ba/web/images/dokumenti/2022/Konkurs_Fondacije_za_bibliotecku_djelatnost_za_2022_godinu.pdf

¹⁴⁵ http://www.fondacijabiblioteka.ba/web/images/dokumenti/2022/Konkurs_Fondacije_za_bibliotecku_djelatnost_za_2022_godinu.pdf

¹⁴⁶ <http://fmslu.ba/wp-content/uploads/2022/06/1.1.-Konkurs-za-odabir-korisnika-sredstava-Fondacije-za-muzic%CC%8Cke-scenske-i-likovne-umjetnosti-za-2021.godinu.pdf>

¹⁴⁷ <http://fmslu.ba/wp-content/uploads/2022/06/1.1.-Konkurs-za-odabir-korisnika-sredstava-Fondacije-za-muzic%CC%8Cke-scenske-i-likovne-umjetnosti-za-2021.godinu.pdf>

¹⁴⁸ <https://fondacijakinematografija.ba/wp-content/uploads/2022/09/ODLUKA-O-IZBORU-KORISNIKA-JAVNI-POZIV-2022-pozicije-sufinansiranja-filmskih-projekata-za-2022.-godinu.pdf>

¹⁴⁹ <https://fondacijakinematografija.ba/wp-content/uploads/2022/09/ODLUKA-O-IZBORU-KORISNIKA-JAVNI-POZIV-2022-pozicije-sufinansiranja-filmskih-projekata-za-2022.-godinu.pdf>

Pored federalnog nivoa vlasti, treba imati u vidu i sredstva koja se za potrebe kulture izdvajaju iz budžeta nižih nivoa vlasti – Grad Sarajevo i općine u KS. Rezultati analize izdvajanja za kulturu ovih nivoa vlasti predstavljeni su u tabeli ispod.

Tabela 26. Izdvajanja za kulturu na nivou Grada Sarajeva i općina; 2022.

	Grad Sarajevo	Stari Grad Sarajevo	Centar Sarajevo	Novo Sarajevo	Novi Grad Sarajevo	Ukupno
Izdvajanja za kulturu	2.445.000	355.000	2.002.000	850.000	885.000	6.537.000
Budžet ukupno	21.280.673	19.414.200	57.580.000	22.680.000	46.556.000	167.510.873
Učešće %	11,49	1,83	3,48	3,75	1,90	3,90

Izvor: Halilbašić na osnovu bužeta, 2022

Kao što se može uočiti iz prezentiranih podataka, radi se o značajnim iznosima. Ukupna izdvajanja za kulturu nižih nivoa vlasti u KS (Grad Sarajevo i četiri gradske općine) u 2022. iznose oko 6,5 miliona KM ili oko 20 posto izdvajanja na nivou kantona. Učešće navedenih izdvajanja u ukupnom budžetima ovog nivoa vlasti su gotovo 4 posto. Navedena izdvajanja su posebno značajna u slučaju Grada Sarajeva i općina Centar i Novo Sarajevo. Izdvajanja Grada Sarajeva i Općine Centar čine 2/3 ukupnih izdvajanja za kulturu lokalnog nivoa vlasti u KS.

Budžetirana sredstva za kulturu na nivou KS su u 2022. povećana su za oko 10 posto i iznose 32,5 miliona KM. Navedena sredstva čine oko tri posto ukupnog budžeta KS, s tim da se učešće ove vrste izdvajanja vremenom smanjuje. Očekivano smanjenje budžeta KS u 2022. kao rezultat primjene izmjena Zakona o pripadnosti javnih prihoda podrazumijeva i smanjenje izdvajanja za kulturu na 32,5 miliona KM. Ovo će predstavljati značajan izazov za funkcionisanje institucija kulture i kulturnih događaja u KS, posebno imajući u vidu inflacijske pritiske sa kraja 2021. i tokom 2022. Oko 2/3 budžetiranih sredstava (24 miliona KM) odnosi se na finansiranje 12 kantonalnih institucija kulture. Budžet čini više od 90 posto ukupnih izvora finansiranja kantonalnih institucija kulture. Vlastiti izvori institucija kulture čine manje od 5% njihovih budžeta. Broj zaposlenih u 12 kantonalnih institucija kulture je relativno stabilan – nešto ispod 600 zaposlenika. Tekući transferi neprofitnim organizacijama (koji uključuju i podršku institucijama kulture od državnog značaja) i pojedincima na godišnjem nivou iznose oko pet miliona KM. Za sektor kulture u KS relevantni su i transferi utvrđeni budžetom FBiH koji u 2022. iznose ukupno 2,85 miliona KM, a koja se realiziraju kroz transfere za obnovu kulturnog i graditeljskog nasljeđa, transfere za kulturu od značaja za FBiH, i transfere za institucije nauke i kulture od značaja za BiH. Tu su još i sredstva koja se realiziraju preko Fondacije za izdavaštvo, Fondacije za bibliotečku djelatnost, Fondacije za muzičke, scenske i likovne umjetnosti, kao i Fondacije za kinematografiju Sarajevo – u kupnom iznosu od 3,35 miliona KM. Konačno, treba istaći i sredstva koja idvajaju niži nivoi vlasti. Tako su Grad Sarajeva i općine u KS u 2022. za potrebe finansiranja kulture budžetima predvidjeli sredstva u iznosu od 6,5 miliona KM.

2. SWOT analiza, strateški fokusi, strateški ciljevi

2.1. SWOT matrica

SWOT analiza (analiza snaga, slabosti, prilika i prijetnji) je izrađena na temelju podataka iz prethodno sačinjene situacione analize koja uključuje baze podataka relevantnih institucija i ocjenu stanja kulture u KS. SWOT analiza uključuje definisane interne snage i slabosti u domenu raspoloživih resursa, organizacije i rezultata rada, te eksterne faktore političkog, ekonomskog, socijalnog/društvenog, tehnološkog, pravnog i ekološkog okruženja koji su prepoznati kao prilike ili prijetnje vezano za razvoj kulture u KS. SWOT matrica stavlja fokus na interne snage i slabosti i iz njihove perspektive promatra eksterne prilike i prijetnje. Fokus je na internom sektoru kulture.

Tabela ispod sadrži prikaz onih snaga, slabosti, prilika i prijetnji koje su identificirane kao „ključne“, tj. najbolje odražavaju stanje u kulturi u KS, odnosno potencijal ili ograničenja za njegov dalji razvoj.

SWOT matrica kulture prezentirana je sa elementima PESTLE analize. SWOT matrica je rezultat analize provedene na prvoj¹⁵⁰ i drugoj¹⁵¹ radionici fokus grupe 1 i fokus grupe 2¹⁵² uz prisustvo Ministarstva kulture i sporta Kantona Sarajevo i predstavnika SERDA-e, kao i komunikacije nakon održane prve radionice i komunikacije u pripremi druge radionice. Predstavnici UNESCO su prisustvovali na obje radionice. Na radionicama su učešće uzeli svi prisutni. Snage su pozitivni interni faktori koji se mogu iskoristiti za ostvarenje strateških ciljeva, a slabosti ukazuju na područja i resurse unutar sistema koji predstavljaju razvojne izazove te se trebaju unaprijediti / osnažiti u perspektivi razvojnog planiranja. Prilike i prijetnje predstavljaju faktore iz vanjskog okruženja koji mogu pozitivno, odnosno negativno uticati na razvoj sistema socijalne i dječije zaštite u FBiH.

Predstavnici sektora kulture, baštine i kreativnih industrija kao najsnažniju internu snagu naglasili su resurse sektora, zatim organizaciju i na kraju rezultate. Kao prve tri snage sektora identificirani su: bogata kulturno-historijska baština, vrijedni i rijetki sadržaji u muzejima, bibliotekama, galerijama, arhivima zatim ljudski kapital sektora. Tu su, na listi snaga sektora, pozicija Sarajeva kao glavnog grada BiH, FBiH, sjedište KS, zatim redovno godišnje izdavanje iz budžeta KS prijedloga Ministarstva kulture i sporta, Vlade KS i odluke Skupštine KS, participacija javnog (javna uprava, upravne organizacije, institucije, komisije, službe, ministarstva, izvršna i zakonodavna vlast), civilnog (udruženja građana, NGO, drugi) i privatnog sektora u sektoru kulture Kantona Sarajevo, međunarodna priznanja, ugled i vidljivost institucija kulture i umjetnika, brojni međunarodni festivali i drugi kulturni i umjetnički događaji, kao i broj međunarodnih i evropskih projekata, posebno vezanih za film.

Kada je riječ o internim slabostima na prvom mjestu su slabosti vezane za organizaciju, zatim za rezultate i na kraju, na trećem mjestu, slabosti vezane za resurse. Kao prve tri ključne slabosti učesnici su identificirali: nedostatak sistemskog pristupa i brige o baštini i nedovoljnu promociju baštine.

¹⁵⁰ Održana u četvrtak, 30. jun 2022. od 10 do 15 sati.

¹⁵¹ Održana u ponedjeljak, 18. jula 2022. od 9 do 13 sati.

¹⁵² Fokus grupe formirane rješenjem Ministra kulture i sporta KS nakon izlaganja i prihvatanja Metodologije od strane radnog tijela (7. Juni 2022 u 10,00 sati) u četvrtak, 9. Juna 2022.

Tabela 27. SWOT matrica

	SNAGE	SLABOSTI
INTERNE	Bogata kulturno historijska baština Vrijedni i rijetki sadržaji u muzejima, bibliotekama, arhivima, galerijama Ljudski kapital Pozicija Sarajeva kao glavnog grada Redovno godišnje izdvajanje iz budžeta za kulturu Učešće civilnog i privatnog sektora Međunarodna priznanja, ugled i vidljivost Broj internacionalnih festivala Broj međunarodnih i evropskih projekata	Nedostatak sistemskog pristupa i brige o baštini Neriješen pravni i finansijski status institucija kulture BH značaja (sedam) Nedovoljna promocija baštine Nepostojanje registra kulturnih institucija sa svim relevantnim i aktualnim informacijama Nedostatak budžetskih sredstava za razvoj kulture u odnosu na iskazane potrebe Nizak nivo samoodrživosti institucija kulture, NGO i fokus na budžet Nepostojanje sistemske podrške međunarodnoj suradnji i korištenju fondova Kompetencije u znanju i vještinama, ICT, odgovornost Nizak nivo suradnje javnih ustanova kulture međusobno i sa ostalim sektorima
	PRILIKE	PRIJETNJE
EKSTERNE	Podrška međunarodnih organizacija i institucija razvoju i promociji kulture baštine Korištenje fondova EU Mogućnost korištenja sredstava drugih institucija KS Mogućnost korištenja sredstava drugih nivoa vlasti Utvrđeni prioriteti na globalnom i EU nivou vezano za kulturu Mogućnost pristupa fondovima, projektima, pozivima, edukacijama putem otvorenih platformi u BiH, Evropi i svijetu Pozitivni trendovi u turizmu Razvoj poticaja za kulturu kroz ekonomsku valorizaciju usluga sektora kultura Mogućnost korištenja ICT i društvenih mreža	Nepostojanje državne politike kulture Kratkoročno politika kulture fokusirana na jednogodišnji period Prepletanje nadležnosti Nepostojanje interesa za rješavanje pravnog i finansijskog statusa sedam institucija kulture državnog značaja Percepcija kulture kao troška koji ne generira novu vrijednost Smanjenje budžeta KS kao posljedica izmjene modela raspodjele prihoda od indirektnih poreza Ograničeni pristup EU fondovima zbog nedefiniranog statusa Marginalizacija i relativizacija umjetnosti i kulture, nerazumijevanje pojmova kreativne i kulturne industrije Povećanje troškova održavanja operativnog funkcioniranja objekata institucija

Na drugom mjestu je neriješen pravni i finansijski status sedam institucija kulture od državnog (Bosanskohercegovačkog) značaja. Riječ je o izuzetne kulturno-historijske, graditeljske i naučne baštine, sa veoma vrijednim sadržajima, hiljada m² zatvorenog i otvorenog prostora, lociranim na najvrjednijim, najatraktivnijim i najskupljim lokacijama na prostoru najužeg urbanog centra. Riječ je o objektima koji se ne održavaju i koji zbog toga ugrožavaju sadržaj u njima pohranjen, zaposlene, ali i druge korisnike ovog i kontaktnih prostora. Na listi slabosti su i nepostojanje registra kulturnih institucija, udruženja, nevladinih i drugih organizacija koje povlače sredstva iz budžeta države, federacije, kantona, grada i općina, međunarodnih i domaćih fondova, programa i projekata, kao i donatora, partnera i sponzora kulture sa svim relevantnim i ažurnim informacijama (od referenci svih pojedinaca i institucija (udruženja, organizacija) temeljem kojih povlače sredstva za kulturu preko projekata, monitoringa, evaluaciju do preciznog pregleda svih novačnih tokova (in i out) do krajnjeg korisnika ad nomen). Predstavnici kulture eksterne prilike i prijetnje u sferi politike pozicioniraju na prvo mjesto po snazi. Prilike vezane za tehnologije su pozicionirane na drugom mjestu, a one vezane za ekonomiju na trećem mjestu. Prve tri

ključne prilike za sektor kulture su: podrška međunarodnih organizacija i institucija razvoju i promociji kulture baštine, zatim korištenje fondova EU i mogućnost korištenja sredstava drugih institucija KS i drugih nivoa vlasti. Tu su i Utvrđeni prioriteti na globalnom i EU nivou vezano za kulturu, Mogućnost pristupa fondovima, projektima, pozivima, edukacijama putem otvorenih platformi u BiH, Evropi i svijetu, Pozitivni trendovi u turizmu, Razvoj poticaja za kulturu kroz ekonomsku valorizaciju usluga sektora kultura ili snažna orijentacija na ekonomsku tržišnu valorizaciju kulture i baštine, Mogućnost korištenja ICT i društvenih mreža.

Na drugom mjesto po snazi među prijetnjama su prijetnje vezane za društvo, a na trećem mjestu one vezane za ekonomiju. Ključne prijetnje sektoru kulture su: Nepostojanje državne politike kulture, Kratkoročno politika kulture fokusirana na jednogodišnji period, Prepletanje nadležnosti. Tu su i Nepostojanje interesa za rješavanje pravnog i financijskog statusa sedam institucija kulture državnog značaj, Percepcija kulture kao troška koji ne generira novu vrijednost, Smanjenje budžeta KS kao posljedica izmjene modela raspodjele prihoda od indirektnih poreza, Ograničeni pristup EU fondovima zbog nedefiniranog statusa, Marginalizacija i relativizacija umjetnosti i kulture, nerazumijevanje pojmova kreativne i kulturne industrije i Povećanje troškova održavanje operativnog funkcioniranja objekata institucija.

Kombinacijom SWOT i TOWS analize izvode se strateški fokusi i ključne strategije razvoja.

Transferiranjem fokusa sa internih snaga i slabosti na eksterne prijetnje i prilike formira se TOWS matrica. Drugim riječima iz perspektive eksternih prilika i prijetnji identificiraju su interne snage i slabosti. Fokus je dakle na eksternom. Fokus je na okruženju i sektor kulture u tom kontekstu traži interne snage koje mogu osigurati valoriziranje prilika i/ili minimiziranje prijetnji, odnosno identificira interne slabosti koje mogu ugroziti eksterne prilike i/ili maksimizirati eksterne prijetnje.

Za svaku kombinaciju eksternih i unutrašnjih faktora okoline, razmatra se kako se mogu koristiti za kreiranje dobrih strateških opcija:

- Snage i mogućnosti (SO) – Kako iskoristiti svoje snage da se iskoristite prilike?
- Snage i prijetnje (ST) – kako iskoristiti svoje prednosti da bi se izbjegle stvarne i potencijalne prijetnje?
- Slabosti i mogućnosti (WO) – kako iskoristiti svoje prilike da se prevaziđu slabosti?
- Slabosti i prijetnje (WT) – kako minimizirati svoje slabosti i izbjeći prijetnje?

Kada postoji mnogo faktora koje treba uzeti u obzir, može biti od pomoći da se napravi matrica koja će upariti individualne snage i slabosti sa pojedinačnim prilikama i prijetnjama. Može se konstruirati matricu za svaki kvadrant (SO, ST, WO i WT).

Tabela 28. TOWS matrica strateških alternativa

	EKSTERNE PRILIKE	EKSTERNE PRIJETNJE
INTERNE SNAGE	Maxi-Maxi strategija Strategije koje koriste prednosti za maksimiziranje mogućnosti.	Maxi-Mini strategija Strategije koje koriste prednosti za smanjenje prijetnji.
INTERNE SLABOSTI	Mini-Maxi strategija Strategije koje minimiziraju slabosti iskorištavanjem mogućnosti.	Mini-mini strategija Strategije koje minimiziraju slabosti i izbjegavaju prijetnje.

TOWS analiza strateških alternativa kulture KS predstavljena je u tabeli ispod.

Tabela 29. TOWS matrica strateških alternativa kulture KS

	PRILIKE	PRIJETNJE
SNAGE	Podrška međunarodnih organizacija i institucija razvoju i promociji kulture baštine, Korištenje fondova EU, Mogućnost korištenja sredstava drugih institucija KS / Bogata kulturno historijska baština, Vrijedni i rijetki sadržaji u muzejima, bibliotekama, arhivima, ... ljudski kapital/	Nepostojanje državne politike kulture Kratkoročno politika kulture fokusirana na jednogodišnji period Prepletanje nadležnosti Nepostojanje interesa za rješavanje pravnog i financijskog statusa sedam institucija kulture državnog značaj/ Bogata kulturno historijska baština, Vrijedni i rijetki sadržaji u muzejima, bibliotekama, arhivima, ... ljudski kapital/
SLABOSTI	Podrška međunarodnih organizacija i institucija razvoju i promociji kulture baštine, Korištenje fondova EU, Mogućnost korištenja sredstava drugih institucija KS / Nedostatak sistemskog pristupa i brige o baštini Neriješen pravni i financijski status institucija kulture BH značaja (sedam) Nedovoljna promocija baštine	Nedostatak sistemskog pristupa i brige o baštini Neriješen pravni i financijski status institucija kulture BH značaja (sedam) Nedovoljna promocija baštine / Nepostojanje državne politike kulture Kratkoročno politika kulture fokusirana na jednogodišnji period Prepletanje nadležnosti Nepostojanje interesa za rješavanje pravnog i financijskog statusa sedam institucija kulture državnog značaj

Optimalna (idealna) strategija - Strategija maksimiziranja snaga i prilika kako bi se osigurao sinergijski efekt - Bogata kulturno historijska baština, Vrijedni i rijetki sadržaji u muzejima, bibliotekama, arhivima, ... ljudski kapital, kao snage kombinirane sa prilikama: Podrška međunarodnih organizacija i institucija razvoju i promociji kulture baštine, Korištenje fondova EU, Mogućnost korištenja sredstava drugih institucija KS.

Rješenje: oblikovanje porjekata koji se baziraju na bogatom kulturno historijskom nasljeđu, vrijednim sadržajima institucija kulture za apliciranje prema međunarodnim, evropskim i domaćim fondovima.

Realna strategija - Strategija minimiziranja slabosti i maksimiziranjem prilika. - Drugim riječima korištenje eksternih prilika za minimiziranje ili eliminiranje internih slabosti. Interne slabosti: Nedostatak sistemskog pristupa i brige o baštini, Neriješen pravni i finansijski status institucija kulture BH značaja (sedam), Nedovoljna promocija baštine, minimizirate ili eliminirati korištenjem eksternih prilika: Podrška međunarodnih organizacija i institucija razvoju i promociji kulture baštine, Korištenje fondova EU, Mogućnost korištenja sredstava drugih institucija KS.

Rješenje: korištenje međunarodnih, evropskih i domaćih budžeta, fondova, projekata za osiguravanje sistemskog pristupa i brige o baštinu, rješavanje pravnog i finansijskog statusa sedam institucija kulture državnog značaja.

Realna strategija - Maksimiziranje snaga i minimiziranje prijetnji - Bogata kulturno historijska baština, Vrijedni i rijetki sadržaji u muzejima, bibliotekama, arhivima, ... Ljudski kapital/ Nepostojanje državne politike kulture, Kratkoročno politika kulture fokusirana na jednogodišnji period, Prepletanje nadležnosti, Nepostojanje interesa za rješavanje pravnog i finansijskog statusa sedam institucija kulture državnog značaj

Rješenje: orijentacija na strateške projekte bazirane na baštini, sadržajima kulture, relevantnom i međunarodno prepoznatom ljudskom kapitalu i definiranje dana D za rješavanje pravnog i finansijskog statusa sedam institucija kulture uz puno valoriziranje finansijskih i svih drugih resursa koje je Kanton Sarajevo transferirao prema ovim institucijama od 1992 do 2022.

Pesimistična strategija - Minimiziranje slabosti i prijetnji - Nedostatak sistemskog pristupa i brige o baštini, Neriješen pravni i finansijski status institucija kulture BH značaja (sedam), Nedovoljna promocija baštine / Nepostojanje državne politike kulture, Kratkoročno politika kulture fokusirana na jednogodišnji period, Prepletanje nadležnosti, Nepostojanje interesa za rješavanje pravnog i finansijskog statusa sedam institucija kulture državnog značaj

Rješenje: definiranje pravnog i finansijskog statusa sedam institucija kulture državnog značaja uz punu pravnu i finansijsku valorizaciju svih uloga Kantona Sarajevo tokom posljednjih trideset godina u ove institucije (plate, doprinosi, održavanje, grijanje, projekti, komunalne i druge naknade (na primjer voda, odvoz smeća, električna energija, plin, grijanje, drugo), oblikovanje plana i programa zaštite, očuvanja, korištenja, prezentacija i promocije baštine.

2.2. Strateški fokusi

Na osnovu urađene interne kvantitativne i kvalitativne analize trenutnog stanja kulture u KS, rezultata radionica i konsultacija, identificiranih internih snaga i slabosti (vezanih za resurse, organizaciju ili rezultate rada), kao i prilika i prijetnji u užem i širem okruženju, općih zaključaka vezanih za razvoj kulture u KS, proizilazi nekoliko ključnih strateških izazova sa kojima se KS morati suočiti u peirodu do 2027. Identificirani su, izmedju ostalog, strateški izazovi vezani za ljudski kapital, za očuvanje i valoriziranje baštine, povećanje učinkovitosti utroška javnih sredstava, internacionalizacija kulture, bolja koordinacija i kooperacija vertikalna i horizontalna, veća iskorištenost raspoloživih međunarodnih finansijskih izvora, Kontinuirano promišljanje i pronalaženje akceleratora koji osiguravaju najveće razvojne efekte za KS,

nedovoljni kapaciteti Ministarstva kulture i sporta, te smanjivanje, usporavanje i promjene na strani tražnje za uslugama kulture (pogledati tabelu).

Strateški izazovi predstavljaju podlogu za definiranje strateških fokusa za dalji rad na Strategiji razvoja kulture u KS do 2027. godine. Strateško fokusiranje je utemeljeno na jedinstvenim internim snagama sistema kao i ključnim nedostacima i izazovima koje u nekoliko narednih godina treba riješiti. Osim nalaza koji su proizašli iz SWOT analize, vodilo se računa i o vezi sa fokusima međunarodnih razvojnih dokumenata, razvojnih dokumenata na nivou BiH i Razvojnom strategijom KS 2021-2027.

Kako bi se odgovorilo identificiranim izazovima predlaže se fokusiranje na sljedeće, i to: pozicioniranje kulture u kontekstu značajnog aktiviranja ljudskog potencijala, ažuriranje i digitalizaciju baštine, njeno integriranje u prostorni i ukupni razvoj, postavljanje jasnih ciljeva politika, monitoring efekata i učinaka korištenih resursa, rješavanje pitanja statusa i funkcioniranja institucija kulture od državnog značaja, korištenje međunarodnih fondova, programa i projekata, podršku kulturnim i kreativnim industrijama, jačanje kapaciteta ministarstva, kreiranje tražnje.

Tabela 30. Strateški izazovi i strateški fokusi

Strateški izazovi	Strateški fokusi
- Nedovoljno aktiviranje i korištenje potencijala ljudskog kapitala Kantona Sarajevo - Slabosti (propusti) u evidentiranju, digitaliziranju baštine i njenom integriranju prostorni i ukupni razvoja KS - Odsustvo dokaza o efektima angažiranih javnih sredstava u kontekstu ostvarivanja ili postizanja utvrđenih ciljeva - Prepoznavanje, identificiranje i podržavanje projekata i programa koji imaju potencijal internacionalizacije i koji značajno doprinose umjetnosti i kulturi na međunarodnom planu. - Neriješen pravni i finansijski status institucija kulture od značaja za državu BiH koje su locirane na teritoriji Kantona, odnosno na njegovim najatraktivnijim lokacijama - Nedovoljna vertikalna i horizontalna koordinacija i komunikacija od lokalnog do državnog nivoa i obrnuto. - Neiskorišteni potencijali internacionalizacija i korištenja međunarodnih projekata, programa i fondova, kao i potencijala dijaspore. - Korištenje pozitivnih trendova u turizmu uz poštovanje očuvanja i zaštite baštine, te kvaliteta života lokalnog stanovništva, kako bi se prevenirali potencijali konflikti - Kontinuirano promišljanje i pronalaženje akceleratora koji osiguravaju najveće razvojne efekte za KS	- Kultura u funkciji procesu aktiviranje potencijala ljudskog kapitala KS - Ažuriranje i digitaliziranje registara baštine i njeno integriranje u prostorni i ukupni razvoja KS u suradnji sa relevantnim institucijama i organizacijama javnog i privatnog sektora - Jasno definirani ciljevi i politike njihovog postizanja, kao i monitoring efekata i učinaka u domenu kulture, baštine i kreativnih industrija - Kontinuirana podrška rješavanju pitanja statusa i funkcioniranja institucija kulture od značaja za BiH - Kroz proces strateškog i operativnog planiranja i interaktivne registre transfera, zaposlenih, imovine i projekata osigurati pripremu i realizaciju zajedničkih projekata. - Kroz edukaciju, promociju, informiranje i finansijsku podršku (sufinanciranje) ojačati kapaciteta za korištenje međunarodnih fondova, programa i projekata - Respektiranje prihvatnog kapaciteta u oblikovanju turističke ponude sa fokusom na kulturni turizam. - Podrška kulturnim i kreativnim industrijama kao budućem veoma značajnom akceleratoru razvoja Sarajeva. - Jačanje kadrovskih i drugih kapaciteta Ministarstva. - Saradnja sa drugim sektorima posebno obrazovanjem, orijentacija na korištenje novih tehnologija i uvažavanje potreba svih kategorija stanovništva, posebno marginaliziranih, inkluzija, kao i disperzija sadržaja u vremenu i prostoru.

Izvor: Vlastita elaboracija na osnovu analize stanja i provedenih fokus grupa

2.3. Vizija, strateški ciljevi sa indikatorima

Vizija oslikava težnju KS da kroz razvoj, odnosno unapređenje stanja u oblasti kulture, baštine, kulturnih i kreativnih industrija doprinese kvalitetu života građana i daljem osnaživanju ljudskog i društvenog kapitala, te u konačnici i ukupnom održivom razvoju KS.

Vizija razvoja kulture u Kantonu Sarajevo
"Kultura, baština, kulturne i kreativne industrije bitno doprinose kvalitetu dobrog života, daljem osnaživanju ljudskog i društvenog kapitala i ukupnom održivom razvoju Kantona Sarajevo, koji osigurava osjećaj vrijednosti i poštovanje svakom pojedincu i njihovim zajednicama, kao i kontinuirano širenje prostora ljudske slobode.."

Vizija posebno potencira dimenziju slobode koja se u ovom kontekstu shvata kao oslobađanje od neznanja, siromaštva, ovisnosti o stvarima i drugim ljudima, grupama, institucijama, dogmama, oslobađanje od svega što onemogućava potpuno aktiviranje ljudskog potencijala i njegovo povećavanje, njegovu kreativnost, inovativnost, produktivnost, (internu i eksternu) harmoniju, stvaralaštvo, autentičnost, identitet, dostojanstvo, poštovanje, čast, domaće i međunarodno priznanje.

Misija. KS je fokusiran na očuvanje baštine, razvoj i stalno širenje spektra kulturnih izraza, te razvoj kulturnih i kreativnih industrija, kapacitiranje kulturnih institucija i organizacija, pojedinaca u javnom, privatnom i civilnom sektoru, kao i na povećanje doprinosa umjetnosti i kulturi i na međunarodnom planu.

Svi učesnici u sektoru kulture individualno i zajedno, te u partnerstvu sa drugim sektorima svoje napore usmjeravaju ka:

- Povećavanju korištenja potencijala ljudskog kapitala
- Povećavanju društvenog (socijalnog) kapitala
- Podizanju nivou ukupnog održivog i otpornog razvoja
- Stalnom širenju prostora ljudske slobode
- Stalnom povećavanju doprinosa univerzalnoj svestremenskoj umjetnosti i kulturi

Učinak provedbe strategije treba se, između ostalog, očitovati kroz: (1) poboljšanje kvaliteta života građana; (2) povećanje međunarodne vidljivosti; (3) jačanje umjetničkog i kulturnog stvaralaštva; (4) rast prihoda i zapošljavanja u kulturnim i kreativnim industrijama. Polazeći od strateških fokusa oblikovani su strateški ciljevi razvoja kulture KS u periodu do 2027. i to:

- Prvi strateški cilj se oblikuje na sljedeći način: Poduprijeti razvoj i raznolikost kulturnog i umjetničkog stvaralaštva u kontekstu poboljšanja kvaliteta života u KS i jačanja ljudskog kapitala.
- Drugi strateški cilj se oblikuje na sljedeći način: Očuvati, zaštititi i promicati materijalnu i nematerijalnu kulturnu baštinu u kontekstu jačanja identiteta i društvenog kapitala Kantona Sarajeva.

- Treći strateški cilj se oblikuje na sljedeći način: Poduprijeti kulturne i kreativne industrije u kontekstu osnaživanja održivog ekonomskog i ukupnog razvoja.

Stepen realizacije definisanih strateških ciljeva će se pratiti kroz nekoliko ključnih indikatora/pokazatelja uticaja, na osnovu kojih će se moći ocijeniti stepen promjena u planskom razdoblju obuhvaćenom ovom strategijom. Za svaki od navedena tri cilja identificirani su i inikatori njihovog praćenja sa polaznim i krajnjim vrijednostima.

Tabela 31. Strateški ciljevi sa indikatorima

Strateški cilj	Indikator	Polazna vrijednost	Krajnja vrijednost
Poduprijeti razvoj i raznolikost kulturnog i umjetničkog stvaralaštva u kontekstu poboljšanja kvaliteta života u Kantonu Sarajevu i jačanja ljudskog kapitala.	Broj zaposlenih u sektoru kulture (javni, civilni i privatni sektor) u odnosu na zaposlene u KS	4	6
	Broj posjetilaca izložbi KS	Učešće u FBiH 43%	60%
	Broj posjetilaca festivala KS	Učešće u FBiH 44%	60%
	Broj posjetilaca pozorišta KS	47%	60%
	Broj posjetilaca centrima za kulturu	156.616	200.000
	Podrška neprofitnim organizacijama kulture i sporta, učešće u budžetu (%)	1,21	1,50
Očuvati, zaštititi i promicati materijalnu i nematerijalnu kulturnu baštinu u kontekstu jačanja identiteta i društvenog kapitala Kantona Sarajeva.	Ulaganja u očuvanje spomenika	0,8 miliona KfM	2,0 miliona KM
	Broj KHN dobara KS (postotak)	100	150
	Broj zaštićenih kulturnih dobara KS (%)	100	150
	Broj ugroženih dobara KS (%)	100	75
Poduprijeti kulturne i kreativne industrije u kontekstu osnaživanja održivog ekonomskog i ukupnog razvoja.	Ulaganja iz Budžeta KS za kreativne i kulturne industrije (godišnje)	3,0 mil KM	4,0 mil KM
	Broj zaposlenih u kreativnoj i kulturnoj industriji u KS	16,4 hiljade	25,0 hiljada
	Broj zaposlenih u kreativnoj industriji (% ukupne zaposlenosti)	6	9
	Bruto dodana vrijednost u kreativnoj i kulturnoj industriji KS	0,5 miliona KM	0,8 mil KM
	Bruto dodana vrijednost u kreativnoj i kulturnoj industriji u odnosu na prosjek KS (%)	100	150

3. PRIORITETI I MJERE ZA OSTVARIVANJE STRATEŠKIH CILJEVA

Prioriteti predstavljaju ključna polja i smjerove djelovanja za ostvarenje vizije i strateških ciljeva i kao takvi imaju najveći uticaj na razvoj, odnosno ostvarenje strateških indikatora. Prioriteti svoju osnovanost pronalaze u utvrđenim rezultatima strateške platforme i grupisani su prema strateškim ciljevima (pogledati tabelu ispod).

Tabela 32. Pregled prioriteta po strateškim ciljevima

Strateški cilj 1: Poduprijeti razvoj i raznolikost kulturnog i umjetničkog stvaralaštva u kontekstu poboljšanja kvaliteta života i jačanja ljudskog kapitala
Prioritet 1.1. Osnaživanje kvaliteta i raznovrsnosti kulturne i umjetničke produkcije
Prioritet 1.2. Unaprjeđenje saradnje unutar sektora kulture i saradnje kulture sa drugim sektorima
Prioritet 1.3. Jačanje internacionalizacije kulturnog i umjetničkog stvaralaštva
Prioritet 1.4. Snažnije integriranje obrazovanja i kulture
Prioritet 1.5. Vidljivija inkluzija kulture u osnaživanje stanovništva
Strateški cilj 2: Očuvati, zaštititi i promicati materijalnu i nematerijalnu baštinu u kontekstu jačanja identiteta i društvenog kapitala
Prioritet 2.1. Poboljšanje stanje i upravljanje baštinom
Prioritet 2.2. Valorizaciju baštine
Prioritet 2.3. Osnaživanje međunarodne saradnje u području baštine
Strateški cilj 3: Poduprijeti kulturne i kreativne industrije u kontekstu osnaživanja održivog ekonomskog razvoja
Prioritet 3.1. Jačanje podrške razvoju kulturnih i kreativnih industrija
Prioritet 3.2. Kulturne i kreativne industrije u funkciju razvoja turizma i disperzije turističkih tokova
Prioritet 3.3. Kontinuirana i sistematska podrška razvoju filmske industrije
Prioritet 3.4. Razvoj tržišta dobara i usluga kulture, baštine, kulturnih i kreativnih industrija

Kao što se može vidjeti iz tabele, u cilju operacionalizacije tri strateška cilja, definirano je ukupno dvanaest prioriteta. Pet prioriteta će doprinijeti ostvarenju prvog strateškog cilja, tri prioriteta ostvarenju drugog strateškog cilja i četiri prioriteta ostvarenju trećeg strateškog cilja.

3.1. SC1 Poduprijeti razvoj i raznolikost kulturnog i umjetničkog stvaralaštva u kontekstu poboljšanja kvaliteta života u KS i jačanja ljudskog kapitala

Strateški cilj 1. Poduprijeti razvoj i raznolikost kulturnog i umjetničkog stvaralaštva u kontekstu poboljšanja kvaliteta života u KS i jačanja ljudskog kapitala, osigurava ostvarivanje vizije razvoja KS u periodu do 2027. u vezi sa podizanjem kvaliteta života i osnaživanjem ljudskog kapitala. Strateški cilj ima utemeljenje u Strategiji razvoja KS 2021-2027. i diskusijama vođenim u procesu izrade Strategije razvoja kulture KS. U cilju njegove operacionalizacije definirano je pet prioriteta.

Tabela 33. Prioriteti SC1: Poduprijeti razvoj i raznolikost kulturnog i umjetničkog stvaralaštva u kontekstu poboljšanja kvaliteta života u KS i jačanja ljudskog kapitala

Prioriteti	Indikatori (% promjene)	Početna vrijednost (2020)	Ciljana vrijednost (2027)
1.1. Osnaživanje kvaliteta i raznovrsnosti kulturne i umjetničke produkcije	Broj međunarodnih nagrada/priznanja	100	200
	% digitaliziranih sadržaja	100	300
1.2. Unaprjeđenje saradnje unutar sektora kulture i saradnje sa drugim sektorima	Broj zajedničkih projekata u okviru sektora kulture	100	200
	Broj zajedničkih projekata sektora kultura sa drugim sektorima	100	200
1.3. Jačanje internacionalizacije kulturnog i umjetničkog stvaralaštva	Broj međunarodnih projekata	100	200
	Broj međunarodnih priznanja	100	200
1.4. Snažnije integriranje obrazovanja i kulture	Broj sati nastave kulture sedmično	100	200
	Broj sati obrazovanja u institucijama kulture	100	200
1.5. Vidljivija i učinkovitija inkluzija kulture u osnaživanje stanovništva	Broj umjetnika/institucija uključenih u osnaživanje stanovništva	100	200
	Broj osnaženih stanovnika temeljem napora umjetnika i institucija kulture	100	300

Kao što se to vidi iz tabela, definirani su sljedeći prioriteti: prvo, Osnaživanje kvaliteta i raznovrsnosti kulturne i umjetničke produkcije, drugo, Unaprjeđenje saradnje unutar sektora kulture i saradnje sa drugim sektorima, treće, Jačanje internacionalizacije kulturnog i umjetničkog stvaralaštva, četvrto, Snažnije integriranje obrazovanja i kulture i, na kraju, peto, Vidljivija i učinkovitija inkluzija kulture u osnaživanje stanovništva.

Prvi prioritet, Osnaživanje kvaliteta i raznovrsnosti kulturne i umjetničke produkcije, podrazumijeva na prvom mjestu, poboljšanje kvaliteta upravljanja institucijama kulture temeljenog na relevantnim znanjima, statistikama, informacijama i resursima, zatim kvalitet zaposlenih (međunarodne reference zaposlenih umjetnika, kulturnih radnika i drugih, veći doprinos zaposlenih/institucija kulturi i umjetnosti), osnaživanje mladih, poboljšanje kvaliteta i funkcionalnost prostora, kvalitet produkcije mjereno doprinosom umjetnosti i kulturi na nacionalnom i međunarodnom planu, praćenje i primjenjivanje novih tehnologija (digitalizacija, drugo). Ovaj prioritet uključuje i rješavanje statusa institucija, ustanova i organizacija sva tri sektora (javnog, privatnog i civilnog) i na svim nivoima, a posebno institucija od državnog značaja, kao i jačanje kapaciteta resornog ministarstva. Osnaživanje kvaliteta i raznovrsnosti kulturne i umjetničke produkcije posebno u polju javnih politika i upravljanja kulturom pretpostavlja digitalizacija sadržaja i institucija, adekvatnu i pouzdanu statistiku, ažurne i potpune registre zaposlenih, referenci, transfera, prostora, javnih nabavki, rezultata i drugo, praćenje, poznavanje i korištenje novih medija u kulturi i stvaralaštvu. Novi mediji bi trebali biti u funkciji povećanja vidljivosti svih aspekata kulture, umjetnosti, baštine i kulturno kreativne industrije na međunarodnom, evropskom, regionalnom, nacionalnom i lokalnom nivou. Transparentnost, efikasno upravljanje resursima, kvalitet produkcije trebalo bi da rezultira ostvarivanju temeljnih vrijednosti i strateških ciljeva razvoja kulture i ukupnog razvoja KS.

Fokus drugog prioriteta, Unaprjeđenje saradnje unutar sektora kulture i saradnje sa drugim sektorima, je inter i intra kooperacija. Drugim riječima, istovremena osnaživanje saradnji samih institucija kulture (po horizontali i vertikalni) koje djeluju na području KS (institucije kulture od značaja za BiH, FBiH, KS, GS i jedinice lokalne samouprave) i njihova saradnja sa drugim sektorima u KS, kao što je obrazovanje, turizam, urbanizam. Ovaj prioritet je uzročno-posljedično povezan sa prvim i trećim prioritetom, a osigurava

racionalnije korištenje javnih sredstava i postizanje sinergijskog efekta, kao i minimiziranje potencijalnih inter i intra konflikata.

Treći prioritet, Jačanje internacionalizacije kulturnog i umjetničkog stvaralaštva, uključuje regionalnu saradnju, saradnju u okviru Evropske Unije, kao i saradnju na globalnom nivou, posebno sa ključnim organizacijama Ujedinjenih naroda, UNESCO. Kako su umjetnici nosioci kvaliteta kulturne produkcije, saradnje i internacionalizacije, jedna od dimenzija ovog prioriteta je i njihova mobilnost. Ovaj prioritet doprinosi jačanju uloge Sarajeva kao glavnog grada/kantona koji je fokusiran na kulturu, baštinu, kulturne i kreativne industrije u kontekstu poboljšanja kvaliteta života i osnaživanja ljudskog kapitala Sarajeva.

Fokus četvrtog prioriteta, Snažnije integriranje obrazovanja i kulture, fokusira se na osiguravanje pristupa kulturi i umjetnosti kroz proces formalnog i neformalnog obrazovanje na svim nivoima (predškolsko, osnovno i srednjoškolsko, univerzitetsko i cjeloživotno obrazovanje), i to, s jedne strane, po osnovu integriranja kulture u planove i programe obrazovanja i s druge strane, po osnovu realizacije obrazovanja u institucijama kulture i sa angažiranjem umjetnika, posebno istaknutih umjetnika sa međunarodnom reputacijom. Jedna od dimenzija u okviru ovog prioriteta je i kontinuirana edukacija svih angažiranih u području kulture, posebno u vezi sa upravljanjem, kreiranjem politika, održivim razvojnim ciljevima i novim pristupima razvoju, novim tehnologijama, novim potrebama gradova i zajednica.

Peti prioritet, Vidljivija i učinkovitija inkluzija kulture u osnaživanje stanovništva, uključuje povećanje interesa za kulturu i umjetnost što uključuje pristup knjizi, čitanju, pozorištu, izložbama, koncertima, drugim sadržajima kulture i umjetnosti i osiguravanje pristupa sadržajima kulture i umjetnosti putem olakšavanja pristupa lokacijama i objektima kulture, kretanja unutar objekata, boravka u njima, kao i putem radnog vremena prilagođenog potrebama korisnika (stanovnika, učenika, studenata, nastavnika, profesora, 65+ osoba, turista, istraživača, umjetnika, kulturnih radnika, poslovne zajednice, međunarodne zajednice, protokola, drugih). Ovako shvaćen prioritet uključuje, s jedne strane, pristup kulturi za siromašne/socijalno ugrožene, nezaposlene, zaposlene, sve starosne i obrazovne grupe, posebno marginalizirane grupe (migranti, žrtve nasilja shvaćeno u najširem smislu, kao i na isti način shvaćene nasilnike, etničke grupe, razne kategorije stanovnika sa zdravstvenim deficitima), a s druge pristup kulture ovim grupama kako bi se uočeni jazovi popunili, otklonili i po tom osnovu osiguralo njihovo osnaživanje ili jačanje humanog kapitala. U konačnom to bi vodilo podizanju kvaliteta života i širenju mogućnosti izbora, samopoštovanju i dostojanstvu svih stanovnika Sarajeva.

Iz definiranih prioriteta izvedene su mjere, i to: tri mjera za ostvarivanje prvog prioriteta, dvije mjere za ostvarivanje drugog prioriteta, tri mjere za postizanje trećeg prioriteta, tri mjere u okviru četvrtog prioriteta, dvije mjere u vezi sa petim prioritetom.

Tabela 34. Pregled mjera po prioritetima SC1: Poduprijeti razvoj i raznolikost kulturnog i umjetničkog stvaralaštva u kontekstu poboljšanja kvaliteta života u KS i jačanja ljudskog kapitala

Prioritet	Mjera
1.1. Osnaživanje kvaliteta i raznovrsnosti kulturne i umjetničke produkcije	1.1.1. Poboljšanje kvaliteta produkcije, zaposlenih, menadžmenta, prostora 1.1.2. Rješavanje statusa institucija, ustanova, organizacija 1.1.3. Nove tehnologije (digitalizacija), statistika, registri, novi mediji u kulturi
1.2. Unaprjeđenje saradnje unutar sektora kulture i saradnje kulture sa drugim sektorima	1.2.1. Kooperacija unutar sektora kulture 1.2.2. Povezivanje sa drugim sektorima posebno obrazovanjem, turizmom i urbanizmom

1.3. Jačanje internacionalizacije kulturnog i umjetničkog stvaralaštva	1.3.1. Jačanje uloge Sarajeva kao grada/kantona na regionalnom, EU i globalnom nivou koji se fokusira na kulturu, baštinu i kulturne i kreativne industrije 1.3.2. Regionalna saradnja i saradnja u okviru EU 1.3.3. Mobilnost umjetnika (zaposlenih u kulturi)
1.4. Snažnije integriranje obrazovanja i kulture	1.4.1. Uključivanje kulture, baštine i kulturnih i kreativnih industrija u programe obrazovanja 1.4.2. Povećanje participacije mladih u pripremi, oblikovanju i realizaciji programa kulture 1.4.3. Kontinuirano obrazovanje o upravljanju, novim tehnologijama, novim pristupima razvoju u kulturi i baštini
1.5. Vidljivija i učinkovitija inkluzija kulture u osnaživanje stanovništva	1.5.1. Povećanje interesa za knjigu i čitanje kod svih ciljnih skupina 1.5.2. Povećanje pristupačnosti institucija i sadržaja (lokacija, prostor, radno vrijeme) kulture

3.1.1. Prioritet 1.1. Osnaživanje kvaliteta i raznovrsnosti kulturne i umjetničke produkcije

U okviru prioriteta 1.1. Osnaživanje kvaliteta i raznovrsnosti kulturne i umjetničke produkcije, oblikovane su sljedeće mjere, i to: Poboljšanje kvaliteta produkcije, zaposlenih, menadžmenta, prostora; Rješavanje statusa institucija, ustanova, organizacija kulture; Integracija mladih u programe kulture, Nove tehnologije (digitalizacija), statistika, registri, novi mediji u kulturi.

Tabela 35. Mjere sa indikatorima Prioriteta 1.1. Osnaživanje kvaliteta i raznovrsnosti kulturne i umjetničke produkcije

Mjera	Indikatori za praćenje rezultata mjere (% promjene)	Početna vrijednost	Ciljana vrijednost
1.1.1. Poboljšanje kvaliteta produkcije, zaposlenih, menadžmenta, prostora	Broj domaćih nagrada za doprinos kulturi za institucije i pojedince	100	200
	Broj međunarodnih nagrada za doprinos kulturi za institucije i pojedince	100	200
1.1.2. Rješavanje statusa institucija, ustanova i organizacija	Riješen status svih institucija kulture od značaja za BiH	100	75
1.1.3. Nove tehnologije (digitalizacija), statistika, registri, novi mediji u kulturi	% digitalizacije sadržaja	100	300
	% ažuriranja registara	100	150
	% usklađenosti statistike kulture sa SDG	100	150

Cilj mjere 1.1.1. Poboljšanje kvaliteta produkcije, zaposlenih, menadžmenta, prostora je podići kvalitetu kulturne i umjetničke produkcije temeljem saradnje umjetnika i institucija kulture na lokalnom, nacionalnom, regionalnom i evropskom prostoru. Zatim, cilj je osigurati i podržati međunarodne reference i univerzalnu umjetničku izvrsnost zaposlenih, njihov doprinos umjetnosti i kulturi, što pretpostavlja ažuriranje postojećih registara i njihovu dopunu institucionalnim i individualnim referencama. Ova mjera bi trebala rezultirati međunarodnim referencama menadžmenta institucija kulture. U tom kontekstu posebno ima resorno ministarstvo kulture Kantona. I na kraju, ali ne manje bitno, u okviru ove mjere potrebno je osigurati odgovarajuće prostore koji podržavaju kvalitetu i omogućavaju pristup umjetnicima, izvođačima, istraživačima, turistima, stanovnicima, drugim. To uključuje pristup lokaciji, fleksibilno korištenje prostora, odgovarajuće tehničke i druge uslove za rad, stvaranje i boravak. Pretpostavka je dubinsko i detaljno mapiranje svih prostora (lokacija, vlasništvo, upravljanje, održavanje, stanje, sve

karakteristike objekta, procjena namjene, modaliteti korištenja 24/365, potrebna ulaganja, objedinjavanje određenih funkcija na nadinstitucionalnom nivou, drugo). U institucionalnom i prostornom smislu potrebno je razmotriti benefite različitih modaliteta integriranja kulture. U Strategiji razvoja KS 2021-2027. posebno je naglašena podrška razvoju JU Gradski muzeji.

Cilje mjere 1.1.2. Rješavanje statusa institucija, ustanova i organizacija se snažno fokusira na institucije kulture od značaja za umjetnost i kulturu Bosne i Hercegovine. To uključuje sve relevantne pravne, vlasničke, financijske (obaveze, dugovanja, presude), prostorne, kadrovske i druge aspekte njihovog postojanja i rada u periodu do danas, a posebno u periodu realizacije strategije razvoja kulture Kantona Sarajeva, periodu do 2027., ali i evaluaciju doprinosa umjetnosti i kulturi u prve dvije dekade XXI stoljeću sa procjenom potencijalnog doprinosa u narednim decenijama. Strategijom razvoja KS 2021-2027. planiran je nastavak podrške za sedam institucija kulture od značaja za državu BiH.

Cilj treće mjere u okviru prvog prioriteta je digitalna transformacija, statistika i registri. Drugim riječima respektiranje novih tehnologija i omogućavanje pristupa institucijama kulture i sadržajima kulture korištenjem novih tehnologija. Ažuriranje i kompletiranje statistike kulture i registara (zaposlenih, vrhunskih umjetnika, prostora/imovine, transfera, rezultata/referenci i drugih relevantnih elemenata) je pretpostavka za kreiranje javnih politika, bolje upravljanje, racionalnije i transparentnije korištenje javnih sredstava, konkurentnost, veći doprinos umjetnosti, kulturi i ostvarivanju ciljeva razvoja kulture i ukupnog razvoja Sarajeva.

3.1.2. Prioritet 1.2. Unaprjeđenje saradnje unutar sektora kulture i saradnje sa drugim sektorima

U okviru drugog prioriteta, Unaprjeđenje saradnje unutar sektora kulture i saradnje sa drugim sektorima, definirane su dvije mjere koje će doprinijeti njegovom ostvarenju, i to: kooperacija unutar sektora kulture i povezivanje institucija kulture sa drugim sektorima posebno obrazovanjem i urbanizmom.

Tabela 36. Mjere sa indikatorima Prioriteta 1.2. Unaprjeđenje saradnje unutar sektora kulture i saradnje sa drugim sektorima

Mjera	Indikatori za praćenje rezultata mjere (% promjene)	Početna vrijednost	Ciljana vrijednost
1.2.1. Kooperacija unutar sektora kulture	Broj koprodukcija	100	200
	Broj koprodukcija sa većim brojem učesnika i većim brojem ponavljanja (izvođenja)	100	200
1.2.2. Povezivanje sa drugim sektorima posebno obrazovanjem, turizmom i urbanizmom	Broj zajedničkih projekata sektora kultura sa drugim sektorima (obrazovanje, urbanizam, drugo)	100	200
	Broj umjetnika uključenih u proces obrazovanja	100	200
	Broj učenika/studenata koji su nastavne aktivnosti realizirali u institucijama kulture	100	200

Cilj mjere 1.2.1. Kooperacija unutar sektora kulture, je podizanje kvaliteta i raznolikosti kulturnog i umjetničkog stvaralaštva, racionalno i efikasno korištenje resursa (prostora, znanja, talenta, kreativnosti zaposlenih, sposobnosti menadžmenta, opreme, tehnike, drugih inputa), posebno javnih resursa i na tim osnovama stvaranje pretpostavki da kultura i umjetnost dopru do svih stanovnika i svih prostora Kantona. Cilj mjere 1.2.2. Povezivanje sa drugim sektorima posebno obrazovanjem, turizmom i urbanizmom, je racionalno i efikasno korištenje resursa (financijskih, prostornih, ljudskih, upravljačkih, institucionalnih,

drugih) i osiguravanje sinergijskog efekta, efekta pozitivnih eksternalija, ekonomije obime, lokacione i urbane ekonomije, kompetitivnosti, efekata kombinacije talenta, tradicije i tolerancije (3T).

3.1.3. Prioritet 1.3. Jačanje internacionalizacije kulturnog i umjetničkog stvaralaštva

U okviru ovog prioriteta definirane su tri mjera, i to: Jačanje uloge Sarajeva kao grada/kantona na regionalnom, EU i globalnom nivou koji se fokusira na kulturu, baštinu i kulturne i kreativne industrije, Regionalna saradnja i saradnja u okviru Evropske Unije, kao i Mobilnost umjetnika.

Tabela 37. Mjere sa indikatorima Prioriteta 1.1. Jačanje internacionalizacije kulturnog i umjetničkog stvaralaštva

Mjera	Indikatori za praćenje rezultata mjere (% promjene)	Početna vrijednost	Ciljana vrijednost
1.3.1. Jačanje uloge Sarajeva kao grada/kantona na regionalnom, EU i globalnom nivou ...	Broj sklopljenih međunarodnih ugovora o dugoročnoj saradnji u području kulture	100	200
1.3.2. Regionalna saradnja i saradnja u okviru EU	Broj sufinanciranih kulturnih projekata financiranih od strane EU	100	200
	Broj projekata kulture realiziranih sa regionalnim i EU partnerima	100	200
1.3.3. Mobilnost umjetnika	Broj umjetnika KS uključenih u međunarodne projekte	100	200
	Broj umjetnika izvan KS uključenih u projekte kulture u KS	100	200

Cilj mjere 1.3.1. Jačanje uloge Sarajeva kao grada/kantona na regionalnom, EU i globalnom nivou je osnažiti ulogu Sarajeva u nacionalnom, regionalnom, evropskom i globalnom kontekstu u području kulture, baštine, kulturnih i kreativnih industrija i na ovim resursima temeljiti strategiju održivog, otpornog i pametnog razvoja.

Cilj mjere 1.3.2. Regionalna saradnja i saradnja u okviru EU je, kako se to vidi, osigurati saradnju u okviru regije i Evropske Unije u svim fazama procesa stvaranje kulturne produkcije, njene promocije, konzumiranja i evaluacije.

Cilj mjere 1.3.3. Mobilnost umjetnika je osiguravanje različitih, po vremenu i sadržaju, boravaka umjetnika i kulturnih radnika iz Sarajeva u regije i Evrope i obrnuto, iz regije i Evrope u Sarajevu.

3.1.4. Prioritet 1.4. Snažnije integriranje obrazovanja i kulture

U okviru prioriteta 1.4. oblikovane su mjere, i to: Uključivanje kulture, baštine i kulturnih i kreativnih industrija u programe obrazovanja; Povećanje participacije mladih u pripremi, oblikovanju i realizaciji programa kulture i Kontinuirano obrazovanje o upravljanju, novim tehnologijama, novim pristupima razvoju u kulturi i baštini.

Tabela 38. Mjere sa indikatorima Prioriteta 1.5. Obrazovanje u funkciji kreiranja publike

Mjera	Indikatori za praćenje rezultata mjere (% promjene)	Početna vrijednost	Ciljana vrijednost
1.4.1. Uključivanje kulture, baštine i kulturnih kreativnih industrija u sve programe obrazovanja	Broj nastavnih sati kulture u obrazovnim institucijama	100	200
	Broj učenika (sati) obrazovanja u institucijama kulture	100	200
	Broj umjetnika/zaposlenih u kulturi uključenih u obrazovanje	100	200
1.4.2. Povećanje participacije mladih u pripremi, oblikovanju i realizaciji programa kulture	Broj mladih uključenih u programe kulture (učesnici, izvođači)	100	200
	Anketa o kulturnim preferencijama mladih	Jedna godišnje	
	Broj mladih posjetilaca (korisnici, publika)	100	200
1.4.3. Kontinuirano obrazovanje o upravljanju, novim tehnologijama, novim pristupima razvoju u kulturi i baštini	Broj programa edukacije u području upravljanja (učesnika)	Jedan godišnje	
	Broj programa edukacije u području novih pristupa razvoju i financiranju (učesnika)	20 godišnje	
	Broj programa edukacije u području novih tehnologija (učesnika)	Jedan godišnje	

Cilj mjere 1.4.1. Uključivanje kulture, baštine i kulturnih kreativnih industrija u sve programe obrazovanja, je podizanje kvaliteta obrazovanja, osiguravanje relevantnih ishoda obrazovanja (znanje, vještine, sposobnosti) i adekvatno osposobljavanje za tržište rada.

Cilj mjere 1.4.2. Povećanje participacije mladih u pripremi, oblikovanju i realizaciji programa kulture, je osiguravanje pretpostavki za dalji razvoj i jačanje kulturnog kapitala u XXI stoljeću i istovremeno jačanje ljudskog kapitala (obrazovanje, znanje, vještine, inovativnost, kreativnost, liderstvo, zdravlje, emocionalna i socijalna inteligencija, preveniranje konflikata, nasilja, drugo).

Cilj mjere 1.4.3. Kontinuirani rad na ažuriranju i razvijanju statistike kulturnog života je osiguravanje pretpostavki za strateško planiranje i upravljanje, istraživanje, kreiranje politika, bolje targetiranje ograničenih resursa (posebno financijskih), monitoring i evaluacija politika i ulaganja. Ažuriranje i razvoj registara u funkciji unaprjeđenja planiranja i upravljanja kulturom, transparentnosti.

3.1.5. Prioritet 1.5. Vidljivija i učinkovitija inkluzija kulture u osnaživanje stanovništva

Tabela 39. Mjere sa indikatorima Prioriteta 1.5. Vidljivija i učinkovitija inkluzija kulture u osnaživanje stanovništva

Mjera	Indikatori za praćenje rezultata mjere (% promjene)	Početna vrijednost	Ciljana vrijednost
1.5.1. Povećanje interesa za knjigu i čitanje svih ciljnih skupina	Broj odjela za mlade, 65+, migrante, druge u okviru biblioteka	100	300
	Broj korisnika biblioteka po kategorijama	100	150
	Broj pročitanih (posuđenih) knjiga (standardni i e-format)	100	175
1.5.2. Povećanje pristupačnosti (lokacija, prostor, vrijeme)	Broj radnih sati dnevno/nedjeljno	100	175
	Fizičke prepreke za pristup objektu/za kretanje u objektu	100	75
	Uslovi za duži boravak korisnika (toalet, garderoba, osvježenje, internet)	100	200

1.5.3. Razvijanje posebnih programa za osnaživanje marginaliziranih pojedinaca i zajednica	Broj razvijenih i realiziranih programa	100	200
	Broj učesnika u realizaciji programa	100	200
	Broj korisnika	100	200

U strategiji razvoja KS 2021-2027. planirano je promocija kulturnog življenja i dostupnosti kulturnih usluga (3,5 miliona KM), izgradnja i održavanje objekata za razvoj kulture na području Općine Trnovo, pozorište i film za sve generacije u Općini Novo Sarajevo, razvoj filmskih festivala, kina i muzeja, podrška kulturnim manifestacijama i institucijama kulture u Općini Ilijaš.

Cilj mjere 1.5.1. Povećanje interesa za knjigu i čitanje svih ciljnih skupina je da se osiguraju brojni poznati i dokazani benefiti čitanja na zdravlje i obrazovanje, a temeljem toga neposredno na kulturni i ljudski kapital, a posredno na druge relevantne kapitale za razvoj Sarajeva (društveni, finansijski, institucionalni, drugi). Poseban fokus je na siromašnim, osoba u stanju socijalne potrebe, marginaliziranim, mladim, 65+, Romima, bolesnim, migrantima, nezaposlenim, ali i licima koja generiraju nasilje i/ili su žrtva nasilja na poslu, porodici, društvu, javnom prostoru.

Cilj mjere 1.5.2. Inkluzija svih kategorija stanovništva je, s jedne strane, omogućiti pristup kulturi i umjetnosti svih društvenih grupa bez obzira na imovinu, starost, obrazovanje, radni angažman, etničku pripadnost i drugo i s druge strane, obavezati institucije kulture i umjetnike sva tri sektora da kreiraju posebne programe koji će imati relevantan impakt na osnaživanje targetiranih kategorija i u konačnom doprinijeti jačanju ljudskom na nivou targetiranih pojedinaca, skupina, prostora i Kantona.

Cilje mjere 1.5.3. je razvijanje posebnih programa osnaživanja marginaliziranih grupa kako bi se popunili uočeni defiti ili jazovi u priходу, obrazovanju, zdravlju, radnom angažmanu, društvenom statusu koji ih drže ispod linije siromaštva ili u njoj neposrednoj zoni tako da mogu na najmanje potrese na tržištu pasti ispod linije siromaštva.

3.2. SC2. Očuvati, zaštititi i promicati materijalnu i nematerijalnu baštinu u kontekstu jačanja identiteta i društvenog kapitala KS

U strategiji razvoja KS 2021-2027. kao jedna od mjera definirano je unaprjeđenje zaštite kulturno-historijskog nasljeđa sa fokusom na: unaprjeđenje očuvanja tekovina odbrambeno-oslobodilačkog rata 1992-1995. (podršku vezanu za obilježavanje značajnih događaja, datum, ličnosti iz perioda NOR 1941-1945 i OOR 1992-1995, kao i podršku vezanu za izdavaštvo koje se odnosi na OOR, izgradnju spomen obilježja i memorijalnih centara), zatim na unaprjeđenje i zaštitu kulturno-historijskog nasljeđa (izgradnja spomenika kralju Tvrtku I, kolorizacija i iluminacija fasada objekata od značaja za Grad Sarajevo), promocija i povećanje dostupnosti i kvaliteta kulturnih usluga i podrške festivalskim manifestacijama (izgradnja spomenika, spomen ploča i drugih vidova u znak sjećanja na istaknute sarajevske kulturne radnike), uspostavljanje muzeja nacionalnih manjina u KS (izgradnja centralnog spomen obilježja šehidima i poginulim brocima u Novom Sarajevu, izgradnja i održavanje objekata za kulturno historijski razvoj na području Trnova, otvaranje muzeja Vijećnica, revitalizacija Stari Grad Dubrovnik u Općini Ilijaš). Polazeći od ovih strateških opredjeljenja i diskusija vođenih u procesu pripreme Strategije razvoja kulture oblikovan je Strateški cilj 3.2. Očuvati, zaštititi i promicati materijalnu i nematerijalnu baštinu u kontekstu jačanja identiteta i društvenog kapitala KS osigurava ostvarenje vizije razvoja u periodu do 2027. U cilju njegove operacionalizacije definisana su tri prioriteta.

Tabela 40. Prioriteti SC2: Očuvati, zaštititi i promicati materijalnu i nematerijalnu baštinu u kontekstu jačanja identiteta i društvenog kapitala KS

Prioriteti	Indikatori (% promjene)	Početna vrijednost (2020)	Ciljana vrijednost (2027)
2.1. Poboljšati stanje i upravljanje baštinom	Broj registriranih objekata	100	125
	Broj ugroženih objekata	100	75
2.2. Valorizaciju baštine	Broj objekata u funkciji	100	125
	Prihod baštine	100	175
2.3. Osnažiti međunarodnu saradnju u području baštine	Broj međunarodnih projekata	100	125

Kao što se to vidi iz tabela definirani su sljedeći prioriteti: prvi, Poboljšati stanje i upravljanje baštinom, drugi, Valorizirati baštinu i treći, Osnažiti međunarodnu saradnju u području baštine.

Prvi prioritet, Poboljšati stanje i upravljanje baštinom, u fokus stavlja stanje baštine i upravljanje baštinom. Pretpostavka jačanja identiteta i snaženja društvenog kapitala je ažurirana i potpuna registracija (sa svim relevantnim elementima i u skladu sa međunarodnim standardima i kriterijima) baštine, njena evaluacija, interpretacija, promocija, zaštita, korištenje koje osigurava ekonomsku, ekološku, društvenu i historijsku održivost i otpornost.

Drugi fokus iz okvira ovog prioriteta je usmjeren na valorizaciju baštine KS u skladu sa standardima i kriterijima oko kojih je postignut konsenzus na globalnom (UNESCO), evropskom, regionalnom i nacionalnom nivou, odnosno filozofijom održivog razvoja u svim njenim bitnim komponentama.

I na kraju, treći fokus se odnosi na osnaživanje međunarodne saradnje u području baštine, posebno saradnje sa UNESCO i u okviru UNESCO, što je u skladu sa stavom da je baština univerzalna, kao i da su vrijednosti vezane za baštinu univerzalne vrijednosti.

Iz definiranih prioriteta izvode se mjere, i to: četiri mjere u okviru prvog prioriteta, dvije mjere u okviru drugog i trećeg prioriteta.

Tabela 41. Pregled mjera po prioritetima SC2: Očuvati, zaštititi i promicati materijalnu i nematerijalnu baštinu u kontekstu jačanja identiteta i društvenog kapitala Kantona Sarajevo

Prioritet	Mjera
2.1. Poboljšati stanje i upravljanje temeljem aktivne zaštite	2.1.1. Integracija i ažuriranje dokumentacije/registara baštine
	2.1.2. Osnaživanje i kooperacija institucija za upravljanje i planiranje
	2.1.3. Poboljšati stanje baštine i raditi na njenoj promociji
2.2. Valorizirati baštinu	2.2.1. Valorizacija kroz obrazovanje, kulturu, urbanizam, film
	2.2.2. Valorizacija kroz turizam
2.3. Osnažiti međunarodnu saradnju u području baštine	2.3.1. Saradnja u okviru EU
	2.3.2. Saradnja sa UNESCO

3.2.1. Prioritet 2.1. Poboljšati stanje i upravljanje baštinom

U okviru prvog prioriteta definisane su tri mjere, i to: Integracija i ažuriranje dokumentacije/registara baštine, Osnaživanje i kooperacija institucija za upravljanje i planiranje, Poboljšati stanje baštine i raditi na njegovoj promociji.

Tabela 42. Mjere sa Prioriteta 2.1. Poboljšati stanje i upravljanje temeljem aktivne zaštite

Mjera	Indikatori za praćenje rezultata mjere (% promjene)	Početna vrijednost	Ciljana vrijednost
2.1.1. Integracija i ažuriranje dokumentacije/registara baštine	Broj registrovanih objekata baštine	100	125
	Broj ugroženih objekata baštine	100	75
	Broj objekata baštine u funkciji	100	150
2.1.2. Osnaživanje i kooperacija institucija za upravljanje i planiranje	Broj projekata realiziranih u saradnji institucija odgovornih za upravljanje baštinom i strateško planiranje razvoja Sarajeva	100	150
2.1.3. Poboljšati stanje baštine i raditi na njegovoj promociji	Broj ugroženih objekata baštine	100	75
	Broj promotivnih materijala/događaja/tekstova		

Cilj mjere 2.1.1. Integracija i ažuriranje dokumentacije/registara baštine, je kontinuirano ažuriranje informacija o baštini i integracija različitih baza koje sadrže informacije o baštinu u GIS i digitaliziranom formatu. Ova mjera doprinosi boljem planiranju i upravljanju baštinom i ima poseban značaj u kontekstu prostornog, urbanističkog (uključujući regulacione planove), ekonomskog planiranja razvoja Sarajeva. Područja djelovanja su: ažuriranje, integracija, mapiranje, GIS format, digitalizacija, on line potpuna i besplatna dostupnost.

Cilj mjere 2.1.2. Osnaživanje i kooperacija institucija za upravljanje i planiranje, je kontinuirana programska profesionalna saradnja Zavoda za zaštitu kulturno historijskog i prirodnog naslijeđa, drugih institucija koje imaju odgovornosti vezane za baštinu sa institucijama koje mandiraju i odgovornost planiranja razvoja Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajeva, zatim institucijama odgovornim za izgradnju, informatiku i statistiku (Zavod za izgradnju, Zavod za informatiku i statistiku KS). Područje djelovanja je strateško planiranje i upravljanje razvojem bazirano na baštini. Od ne manjeg značaja je rješavanje statusnih, finansijskih i drugih pitanja kulturnih institucija naroda (Preporod, Napredak, Prosvjeta, Benevolencija).

Cilj mjere 2.1.3. Poboljšati stanje baštine i raditi na njegovoj promociji, kako se to vidi i iz njenog naslova, poboljšati postojeće stanje u svakom pogledu (registracije, dokumentacije, stanja objekta/građe, zaštite, korištenja, promocije, dostupnosti). Područja djelovanja su: registracija, dokumentacija, rekonstrukcija, restauracija, korištenje, dostupnost, promocija, uključivanje u turizam, urbani razvoj i druge aktivnosti.

3.2.2. Prioritet 2.2. Valorizirati baštinu

U okviru drugog prioriteta definirane su dvije mjere, i to: Valorizacija kroz obrazovanje, kulturu, odmor, zabavu, posao, film, razvoj novih medija, urbanizam i Valorizacija kroz turizam.

Tabela 43. Mjere sa indikatorima Prioriteta 2.2. Valorizirati baštinu

Mjera	Indikatori za praćenje rezultata mjere (% promjene)	Početna vrijednost	Ciljana vrijednost
2.2.1. Valorizacija kroz obrazovanje, kulturu, urbanizam	Prihod po osnovu korištenja baštine za obrazovanje, kulturu, odmor, zabavu, poslovne aktivnosti, film, drugo (direktni/indirektni)	100	150
2.2.2. Valorizacija kroz turizam	Broj domaćih i stranih turista posjetilaca baštine	100	150

Cilj mjere 2.2.1. Valorizacija kroz obrazovanje, kulturu, urbanizam, je korištenje baštine u obrazovne, kulturne i druge svrhe koje doprinose u krajnjoj liniji jačanju ljudskog kapitala, identiteta, društvenog kapitala, ekonomskog razvoja, odnosno održivog i otpornog razvoja utemeljenog i na tradiciji (baštini). Na taj način se omogućava očuvanje i zaštita baštine, kao i njena ekonomska i svaka druga drživost i topornost. Područja djelovanja: uključivanje baštine kao nastavne baze, otvaranje baštine za programe kulture, uključivanje baštine u turističku ponudu, kao i pozicioniranje baštine kao relevantne determinante urbanog kontinuiteta i identiteta Sarajeva, te jačanja njegove prepoznatljivosti na regionalnoj, evropskoj i globalnoj sceni.

Cilj mjere 2.2.2. Valorizacija kroz turizam, je kako se iz naslova mjere vidi posebno fokusiranje na uključivanje baštine u turističku ponudu i promociju Sarajeva. Efekti mjere omogućavaju dalji razvoj turizma. Područja djelovanja ubuhvataju: identifikiranje baštine pogodne za turističku valorizaciju, njenu pripremu, uključivanje u promotivne materijale (printane, elektronske, digitalne, druge), uključivanje u turističke rute uz poštovanje specifičnosti objekata i lokalnog stanovništva. U okviru ove mjere realizirao bi se projekat „450 godina života Jevreja u Sarajevu“, kao i drugi projekti koji svjedoče o kulturi življenja naroda na prostoru Sarajeva.

3.2.3. Prioritet 2.3. Osnažiti međunarodnu saradnju u području baštine

U okviru drugog prioriteta definirane su dvije mjere, i to: saradnja u okviru Evropske Unije i saradnja sa UNESCO.

Tabela 44. Mjere sa indikatorima Prioriteta 2.2. Osnažiti međunarodnu saradnju u području baštine

Mjera	Indikatori za praćenje rezultata mjere (% promjene)	Početna vrijednost	Ciljana vrijednost
2.3.1. Saradnja u okviru EU	Broj programa/projekata realiziranih u okviru saradnje sa EU u području baštine	100	150
2.3.2. Saradnja sa UNESCO	Broj projekata/programa realiziranih u saradnji sa UNESCO u području baštine	100	150

Cilj mjere 2.3.1. Saradnja u okviru EU, je popunjavanje jazova u području baštine temeljem saradnje u okviru Evropske unije (transfer znanja vezanih za upravljanje, promociju, korištenje, planiranje, nove tehnologije, etiku, odgovornost, transparentnost, financiranje putem javno privatnog partnerstva, koncesija, drugih modela, drugo).

Cilj mjere 2.3.2. Saradnja sa UNESCO, je kontinuirano podizanje upravljačkih, istraživačkih, obrazovnih, drugih kapaciteta u području baštine temeljem edukacija, transfera znanja, tehničke pomoći, zajedničkih

projekata, kontinuiranih konsultacija u funkciji pripreme, praćenja, monitoringa, evaluacije strateških i drugih dokumenata, planova, programa.

3.3. SC3. Poduprijeti kulturne i kreativne industrije u kontekstu osnaživanja održivog ekonomskog razvoja

Strateški cilj tri izvodi iz strateških opredjeljenja razvoja KS 2021-2027., kao i iz diskusija vođenih u procesu izrade Strategije razvoja kulture KS i oblikuje se na sljedeći način: Poduprijeti kulturne i kreativne industrije u kontekstu osnaživanja održivog ekonomskog razvoja. U cilju operacionalizacije SC3. Poduprijeti kulturne i kreativne industrije u kontekstu osnaživanja održivog ekonomskog razvoja, definirana su četiri prioriteta čija bi realizacija trebala doprinijeti održivom ekonomskom razvoju KS, što uključuje kvalitetna radna mjesta, odgovarajući profit, zaštitu i očuvanje životne sredine, valorizaciju znanja, talenata, tradicije. Ovaj cilj se izvodi iz strateškog opredjeljenja da se osigura sistemaska podrška razvoju kreativnih industrija kroz osnivanje hub-a za razvoj kreativnih industrija.

Tabela 45. Prioriteti SC3: Poduprijeti kulturne i kreativne industrije u kontekstu osnaživanja održivog ekonomskog razvoja

Prioriteti	Indikatori (% promjene)	Početna vrijednost (2020)	Ciljana vrijednost (2027)
3.1. Jačanje podrške razvoju kulturnih i kreativnih industrija	Iznos javnih sredstava svih nivoa vlasti za podršku filmskoj industriji	100	300
3.2. Kulturne i kreativne industrije u funkciji razvoja turizma i disperzije turističkih tokova	Broj turista (domaćih/stranih) koji dolaze zbog kulture i baštine	100	150
3.3. Kontinuirana i sistematska podrška razvoju filmske industrije	Broj projekata realiziranih u međunarodnoj koprodukciji	100	150
	Broj međunarodnih priznanja	100	200
	Zarada na međunarodnom tržištu	100	300
	Povrat uložених sredstava u filmsku industriju	100	300
	Direktni i indirektni broj radnih mjesta	100	200
3.4. Razvoj tržišta dobara i usluga kulture, baštine, kulturnih i kreativnih industrija	Platforma za trgovanje dobrima i uslugama kulture, baštine, kulturnih i kreativnih industrija	Uspostavljena u 2023	
	Promet	100	200

Kao što se to vidi iz tabele definirani su sljedeći prioriteti: Jačanje podrške razvoju kulturnih i kreativnih industrija, Kulturne i kreativne industrije u funkciji razvoja turizma i disperzije turističkih tokova, Kontinuirana i sistematska podrška razvoju filmske industrije, Razvoj tržišta dobara i usluga kulture, baštine, kulturnih i kreativnih industrija.

Prvi prioritet, Jačanje podrške razvoju kulturnih i kreativnih industrija, uključuje osiguravanje trajnijih i stabilnijih uslova za razvoj kreativnih industrija, veću vidljivost aktivnosti i aktera kulturne i kreativne industrije Kantona, sistematsku podršku i razvoj kreativnih industrija, kao i formiranje i osnaživanje Centra KKI KS. Prioritet se temelji na iskustvima Sarajevo film festivala, produkcijskih kuća, međunarodim iskustvima, teorijskim i empirijskim istraživanjima o direktnom i indirektnom povratu uložених javnih

sredstava u filmsku industriji (prihod, radna mjesta, turističke i poslovne posjete, korištenje baštine i drugih javnih i privatnih objekata i prostora (interijera i eksterijera).

Fokus drugog prioriteta, koji se odnosi na Kulturne i kreativne industrije u funkciji razvoja turizma i disperzije turističkih tokova, je na povećanju udjela domaćih i stranih turista koji dolaze u Sarajevo zbog kulture i baštine, te na disperziji turističkih i drugih sadržaja na cijeli prostor Kantona, što bi doprinijelo aktiviranju potencijala cijelog prostora i smanjivanju ili eliminiranju negativnih eksternalija zbog prevazilaženja prihvatnog kapaciteta određenih lokacija.

Kontinuirana i sistematska podrška razvoju filmske industrije, osiguravanje pristupa kvalitetnoj filmskoj produkciji i osnaživanje imidža Sarajeva kao grada filma su mjere u okviru trećeg prioriteta, Kontinuirana i sistematska podrška razvoju filmske industrije. S obzirom na filozofiju i pristup strategiji razvoja kulture, filmu se pristupa kao specifičnom umjetničkom i kulturnom sadržaji koji ima brojne i snažne efekte na učesnike u procesu stvaranja, produkcije i postprodukcije, na gledatelje posebno mlade gledatelje u formativnim godinama koji formiraju ili propituju vrijednosti, ciljeve i odnose. U tom kontekstu ovi sadržaji imaju poseban značaj. Potreba kontinuirane i sistematske podrške razvoju filma se izvodi i iz ekonomskih efekata (povrat na jedinicu angažiranih sredstava, broj jedinica privatnih i drugih sredstava na jedinicu javnih sredstava, efekti na platni promet, prihod po osnovu izvoza, radni angažmani, radi putem agencija i platformi, drugo).

Razvoj tržišta dobara i usluga kulture, baštine, kulturnih i kreativnih industrija, četvrti prioritet se koncentrira na edukaciju i informiranje o potencijalima tržišta dobara i usluga kulture, baštine i kulturnih i kreativnih industrija i na izgradnju platforme za trgovanje dobrima i uslugama kulture, baštine, kulturnih i kreativnih industrija.

Tabela 46. Pregled mjera po prioritetima SC3: Poduprijeti kulturne i kreativne industrije u kontekstu osnaživanja održivog ekonomskog razvoja

Prioritet	Mjera
3.1. Podrška razvoju kulturnih i kreativnih industrija	3.1.1. Osigurati trajnije i stabilnije uvjete za razvoj kreativnih industrija 3.1.2. Veća vidljivost aktivnosti i aktera kulturne i kreativne industrije 3.1.3. Sistematska podrška i razvoj kreativne industrije 3.1.4. Formiranje i osnaživanje Centra KKI KS
3.2. KKI u funkciji razvoja turizma i disperzije turističkih tokova na prostor KS	3.2.1. Povećati udio domaćih i stranih turista koji posjećuju Sarajevo zbog kulturne ponude uključujući i baštinu 3.2.2. Disperzija sadržaja na cijeli prostor
3.3. Podrška razvoju filmske industrije	3.3.1. Kontinuirana i sistematska podrška filmskoj industriji 3.3.2. Osigurati pristup kvalitetnoj filmskoj produkciji 3.3.3. Učvrstiti imidž Sarajeva kao grada filma
3.4. Razvoj tržišta dobara i usluga kulture, baštine, kulturnih i kreativnih industrija	3.4.1. Edukacija i informiranje o potencijalima tržišta dobara i usluga kulture, baštine i kulturnih i kreativnih industrija 3.4.2. Izgradnja platforme za trgovanje dobrima i uslugama kulture, baštine i kulturnih i kreativnih industrija

3.3.1. Prioritet 3.1. Podrška razvoju kulturnih i kreativnih industrija

U okviru prvog prioriteta definirane su sljedeće mjere, i to: Osigurati trajnije i stabilnije uvjete za razvoj kreativnih industrija, Veća vidljivost aktivnosti i aktera kulturne i kreativne industrije KS, Sistematska podrška i razvoj kreativne industrije, Formiranje i osnaživanje Centra KKI KS

Tabela 47. Mjere sa indikatorima Prioriteta 3.1. Podrška razvoju kulturnih i kreativnih industrija

Mjera	Indikatori za praćenje rezultata mjere (% promjene)	Početna vrijednost	Ciljana vrijednost
3.1.1. Osigurati trajnije i stabilnije uvjete za razvoj kulturnih i kreativnih industrija	Detaljna analiza KKI i modaliteta podrške	Realizirana u 2023	
3.1.2. Veća vidljivost aktivnosti i aktera kulturne i kreativne industrije KS	Broj projekata KKI	100	300
	Broj učesnika KKI	100	300
	Prihod KKI	100	500
	Broj priloga, tekstova, istraživanja, radova o KKI	100	200
3.1.3. Sistematska podrška i razvoj kreativne industrije	Broj odobrenih sufinanciranih međunarodnih projekata	100	300
	Uspostavljeni certificirani kursevi LLL	Uspostavljen 2023/24	
	Pokretanje postdiplomskog studija	Pokrenut 2024	
3.1.4. Formiranje i osnaživanje Centra KKI KS	Formiranje Centra KKI KS	Formiran 2023/24	
	Transfer prema Centru KKI KS na godišnjem nivou ili njegovo pozicioniranje kao budžetske stavke	100	300

U Strategiji razvoja Kantona Sarajevo 2021-2027., izmedju ostalog, planirana je podrška radu i razvoju Centra kreativnih industrija.

3.3.2. Prioritet 3.2. Kulturne i kreativne industrije u funkciji razvoja turizma i disperzije turističkih tokova

U okviru drugog prioriteta definirane su dvije mjere, i to: Povećati udio domaćih i stranih turista koji posjećuju Sarajevo zbog kulturne ponude uključujući i baštinu i Disperzija sadržaja na cijeli prostor KS.

Tabela 48. Mjere sa indikatorima Prioriteta 3.2. KKI u funkciji razvoja turizma i disperzije turističkih tokova na prostor KS

Mjera	Indikatori za praćenje rezultata mjere (% promjene)	Početna vrijednost	Ciljana vrijednost
3.2.1. Povećati udio domaćih i stranih turista koji posjećuju Sarajevo zbog kulturne ponude uključujući i baštinu	Broj turista (domaćih i stranih) kojima je kultura, baština i/ili KKI motiv za boravak u Sarajevu	100	150
3.2.2. Disperzija sadržaja na cijeli prostor	Kreiranje biltena, vodiča, digitalna mapa sa svim relevantnim elementima kulturnog turizma	Jedan dokument godišnje	

3.3.3. Prioritet 3.3. Podrška razvoju filmske industrije

U okviru trećeg prioriteta definirane su tri mjere, i to: Kontinuirana i sistematska podrška filmskoj industriji, Osigurati pristup kvalitetnoj filmskoj produkciji, Učvrstiti imidž Sarajeva kao grada filma

Tabela 49. Mjere sa indikatorima Prioriteta 3.3. Podrška razvoju filmske industrije

Mjera	Indikatori za praćenje rezultata mjere (% promjene)	Početna vrijednost	Ciljana vrijednost
3.3.1. Kontinuirana i sistematska podrška filmskoj industriji	Iznos javnih sredstava za podršku filmskoj industriji	100	300
	Broj snimljenih filmova i TV serija uz podršku KS	100	300
3.3.2. Osigurati pristup kvalitetnoj filmskoj produkciji	Evaluacija kritički osvrt na umjetničku kvalitetu filmske produkcije podržane javnim sredstvima	Jedna godišnje	
	Evaluacija kvaliteta prezentirane filmske produkcije	Jedna godišnje	
	Edukacija i uključivanje mladih u produkciju filmova, serija, TV programa	Jedna godišnje	
3.3.3. Učvrstiti imidž Sarajeva kao grada filma	Broj filmova o Sarajevu	100	300
	Informacija (vodič) u printanoj i digitalnoj formi sa relevantnim informacijama za snimanje na području KS	Jedna godišnje	
	Kreirana (ažurirana) mapa sa opisom lokacija za snimanje	2023, ažuriranje konitnuirano	
	Broj tekstova/priloga o Sarajevu gradu filma	100	300

3.3.4. Prioritet 3.4. Razvoj tržišta dobara i usluga kulture, baštine, kulturnih i kreativnih industrija

U okviru prvog prioriteta definirane su dvije mjere, i to: Edukacija i informiranje o potencijalima tržišta dobara i usluga kulture, baštine i kulturnih i kreativnih industrija i Izgradnja platforme za trgovanje dobrima i uslugama kulture, baštine i kulturnih i kreativnih industrija

Tabela 50. Mjere sa indikatorima Prioriteta 3.4. Razvoj tržišta dobara i usluga kulture, baštine, kulturnih i kreativnih industrija

Mjera	Indikatori za praćenje rezultata mjere (% promjene)	Početna vrijednost	Ciljana vrijednost
3.4.1. Edukacija i informiranje o potencijalima tržišta dobara i usluga kulture, baštine i kulturnih i kreativnih industrija	Plan i program edukacije sa definiranim kompetencijama i ishodima učenja	2023, izvještaj o realizaciji godišnje	
	Broj polaznika edukacije	100	200
	Broj tekstova, emisija u e i drugim medijima i platformama o tržištu dobara i usluga kulture, baštine, kulturnih i kreativnih industrija	100	200
3.4.2. Izgradnja platforme za trgovanje dobrima i uslugama kulture, baštine i kulturnih i kreativnih industrija	Kreirana platforma	2023	
	Broj korisnika platforme	100	300

Kao što se to i iz samog naslova mjere vidi, mjera 3.4.1. Razvoj tržišta dobara i usluga kulture, baštine, kulturnih i kreativnih industrija, se fokusira na obrazovanje o tržištu dobara i usluga kulture, baštine, kulturnih i kreativnih industrija kako mladih (učenika i studenata), članova civilnog sektora, posebno nevladinih organizacija i udruženja građana, fondacija, tako i zaposlenih u javnom i privatnom sektoru, a posebno u kulturi, baštini i kulturno-kreativnim industrijama. Riječ je o kontinuiranom (LLL) cjeloživotnom obrazovanju. Područje djelovanja u okviru ove mjere: aktivnosti vezane za informiranje, aktivnosti vezane za pripremu specifičnih planova i programa za različite ciljne grupe, realizacija programa, evaluacija, modifikacije, drugo. Ovom mjerom se popunjavaju deficiti vezani za znanje, vještine, potencijale, kadrove.

4. Strateški projekti

U funkciji realizacije mjera, odnosno prioriteta u okviru strateških ciljeva identificirani su strateški projekti. Projekti su specificirani u Prilogu 1. koji sadrži opis mjera. U nastavku su naznačeni projekti koji bi mogli imati ključni doprinos realizaciji mjera, ostvarivanju prioriteta i postizanju strateških ciljeva, odnosno ostvarivanju vizije razvoja kulture Kantona Sarajevo do 2027.

S obzirom da postoji na svim nivoima konsenzus da digitalne tehnologije oblikuju kulturu i odnos prema kulturi, jedan od strateških projekata je **Projekt digitalizacije kulture i baštine**. Od 3D satelitskih snimaka baštine preko muzeja virtualne stvarnosti do digitalne umjetnosti, digitalizacija i nove tehnologije bitno utiču na kulturu i baštinu. Projekt digitalizacije respektira efekte novih tehnologija u svim aspektima kulture i baštine, kao i kreativnih industrija.¹⁵³ Projekat podržava strateški cilj 1. Poduprijeti razvoj i raznolikost kulturnog i umjetničkog stvaralaštva u kontekstu poboljšanja kvaliteta života i jačanja ljudskog kapitala (prioritet 1.6. mjera 1.6.1.) i strateški cilj 2. Očuvati, zaštititi i promicati materijalnu i nematerijalnu baštinu u kontekstu jačanja identiteta i društvenog kapitala (prioritet 2.1. mjera 2.1.1.) Realizacija projekta podrazumijeva saradnju institucija kulture, baštine, strateškog planiranja i upravlja razvojem, izgradnje, informatike i statistike, relevantnih obrazovanih i istraživačkih institucija svih nivoa i sva tri sektora. Sredstva za finansiranje se osiguravaju iz budžeta svih nivoa, iz međunarodnih fondova, programa i projekata uz participaciju relevantnih javnih kompanija, uz podršku EU i globalnih institucija kulture i baštine, kao i podršku turističkih zajednica i drugih potencijalnih korisnika rezultata projekta.

S obzirom da su kultura i obrazovanje ključni stupovi ljudskog razvoja, da su međusobno povezani brojnim uzročno posljedičnim interakcijama, da ih karakteriše sinergija koja osigurava rješavanje složenih izazova s kojima se gradovi i regije suočavaju, jedan od strateških projekata je **Projekat kultura i obrazovanje**. Bitne dimenzije Projekta su prva, kultura u procesu obrazovanja od predškolskog preko osnovno i srednje školskog do univerzitetskog i cjeloživotnog i druga, obrazovanje u institucijama kulture i sa zaposlenim odnosno umjetnicima i drugim angažiranim u ovim institucijama. Projekt osigurava čvrste i dugoročne javne politike u sektoru obrazovanja i sektoru kulture korisne za oba sektora pogođena COVID-19 i drugim recentnim krizama. Projekt se temelji na spoznaji da integracija kulture u učenje poboljšava kvalitet obrazovanja, a da istovremeno obrazovanje jača očuvanje, zaštitu i korištenje baštine, kao i da potiče kreativne i druge vještine za budućnost¹⁵⁴. Rezultati Projekta su i osposobljavanje zajednice vještinama, stavovima, vrijednostima, ponašanjima, koja osiguravaju agilnost i otpornost na promjene i krize. Projekat je direktno u funkciji postizanja strateškog cilja 1. Poduprijeti razvoj i raznolikost kulturnog i umjetničkog stvaralaštva u kontekstu poboljšanja kvaliteta života i jačanja ljudskog kapitala (prioritet 1.5. mjera 1.5.1. i mjera 1.5.2.), a posredno i u funkciji strateškog cilja 2. Očuvati, zaštititi i promicati materijalnu i nematerijalnu baštinu u kontekstu jačanja identiteta i društvenog kapitala i strateškog cilja 3. Poduprijeti kulturne i kreativne industrije u kontekstu osnaživanja održivog ekonomskog razvoja. Nosioi i učesnici u realizaciji projekta su ministarstva kulture i obrazovanja, kao i druge institucije i organizacije odgovorne za kulturu i obrazovanja u okviru javnog, privatnog i civilnog sektora Kantona. Sredstva za realizaciju projekta se osiguravaju iz budžeta preusmjeravanjem i/ili racionalnijom i efikasnijom upotrebom budžetskih sredstava namijenjenih za kulturu i obrazovanje uz apliciranje na međunarodne i evropske fondove, programe i projekte.

¹⁵³ Više vidjeti u Kultura u Agendi 2030

¹⁵⁴ Više vidjeti u dokumentima UNESCO

Kao što je poznato, prema podacima UNESCO, kulturni turizam jedan je od najvećih i najbrže rastućih segmenata globalnog turističkog sektora. Prema podacima UNESCO, četiri od deset turista destinaciju svog putovanja biraju na temelju kulturne ponude. U tom kontekstu, kao strateški, oblikuje se **Projekt kulturna raznolikost - kultura naroda na prostoru Sarajeva** sa posebnim fokusom na prisustvo, život, rad i ukupnu kulturu naroda na prostoru Sarajeva. Projekat „450 godina Sarajevo je dom Jevreja“ fokusira se na kulturu življenja Jevraja na prostoru Sarajeva od njihovog dolaska na ove prostore (materijalna i nematerijalna baština) prije 450 godina. Projekat je funkciji ostvarivanja strateškog cilja 2. Očuvati, zaštititi i promovirati materijalnu i nematerijalnu baštinu u kontekstu jačanja identiteta i društvenog kapitala (direktno prioritet 2.1., mjere 2.1.1., 2.1.2. i 2.1.3. u okviru ovog prioriteta) indirektno prioritet 2.2. i prioritet 2.3.), a indirektno i u funkciji ostvarivanja strateškog cilja 3. Poduprijeti kulturne i kreativne industrije u kontekstu osnaživanja održivog ekonomskog razvoja (prioritet 3.2. mjere 3.2.1.). Nosioци i učesnici u realizaciji Projekta su Zavod za zaštitu kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa, Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo, Zavod za izgradnju Kantona Sarajevo, Jevrejska zajednica, relevantne institucije kulture, turistička zajednica Kantona Sarajevo, Grad Sarajevo i općine Stari Grad Sarajevo i Centar Sarajevo. Sredstva za realizaciju projekta se osiguravaju iz budžeta Kantona, Grada i lokalnih zajednica, kao i po osnovu apliciranja na međunarodne i evropske fondove, programe i projekte. U okviru ovog projekta kao podprojekat realizira se „**Osnaživanje kulturnih institucija naroda**“ koji žive na prostoru Kantona Sarajevo (Preporod, Napredak, Prosvjeta, Benevolencija, kao i Vijeće kongresa bošnjačkih intelektualaca, Srpsko građansko vijeće, Hrvatsko narodno vijeće) osiguravanje stabilnih, trajnih, adekvatnih izvora finansiranja njihovog rada.

Kreativna ekonomija koja se temelji na kulturnim i kreativnim industrijama, prema procjenama UNESCO, na godišnjem nivou vrijedi preko 500 milijardi dolara. Pored toga, ovaj sektor doprinosi značajnim društvenim i drugim promjenama na putu ostvarivanje Agende 2030. Razvojni benefiti kulturnih i kreativnih industrija za lokalne zajednice, gradove i regije su poznati i prepoznati. Posebno su bitna refleksije na budućnost rada. Kada je riječ o Sarajevu, snažan sinergijski efekat imaju filmska industrija i kulturni turizam. U tom kontekstu se oblikuju projekat: Sarajevo grad filma. **Projekt Sarajevo grad filma** doprinosi ostvarivanju strateškog cilja 3. Poduprijeti kulturne i kreativne industrije u kontekstu osnaživanja održivog ekonomskog razvoja (prioritet 3.3. mjere 3.3.1. 3.3.2. 3.3.3. prioriteta 3.4. mjera 3.4.2.). Učesnici u realizaciji projekta su Ministarstvo kulture i sporta Kantona Sarajevo, Fondacija za kinematografiju, Federalno ministarstvo kulture i sporta, Ministarstvo civilnih poslova, Grad Sarajevo, lokalne zajednice, javna preduzeća (BHTelecom i druga), produkcije kuće, relevantne institucije, organizacije, fondacije, udruženja javnog, privatnog, civilnog sektora. Sredstva se osiguravaju iz budžeta, domaćih, međunarodnih i evropskih fondova, programa, projekata, donacija, sponzorstva, partnerstva sa privatnim sektorom.

Prostor ima posebno mjesto u ostvarivanju vizije kulture, njenih strateških ciljeva, ali i strategije prostornog, urbanog i ekonomskog razvoja Kantona Sarajevo. Prostor svojim geopolitičkim položajem i sadržajima determinira aktivnosti, ali i aktivnosti povratno djeluju na prostor. Kultura (institucije kulture) u Kantonu Sarajevo koriste objekte velike vrijednosti jer su locirani na najatraktivnijom lokacijama (ekstra zona, ekstra renta) i jer je riječ o objektima kulturno historijskog naslijeđa. Objekti i prostori koje koriste institucije kulture imaju svoje mjesto u osiguravanju određenih funkcija, zatim u urbanom tkivu Sarajeva, determiniraju turističku i drugu atraktivnost Sarajeva, bitni su za kvalitet života lokalnog stanovništva. S obzirom da je Sarajevo glavni grad Bosne i Hercegovine i Federacije BiH, kao i sjedište Kantona ovi prostori imaju i reprezentativnu ulogu. Strategija kulture pretpostavlja otvorene i zatvorene prostore koji omogućavaju razvoj i raznolikost kulturnog i umjetničkog stvaralaštva, podizanje kvaliteta života, jačanje ljudskog kapitala, čuvanje, zaštitu i promociju materijalne i nematerijalne baštine, jačanje identiteta, osnaživanje društvenog kapitala, kulturne i kreativne industrije kao okosnicu ekonomskog razvoja, razvoj

filmske industrije i kulturnog turizma. Drugim riječima, svi ovi strateški cijevi i prioriteti postavljaju određene zahtjeve prema prostoru (graditeljskoj baštini, javnim prostorima). U tom kontekstu oblikuje se **Projekat kultura i prostor** koji bi trebao osigurati adekvatne prostore za funkcije kulture, čuvanja i zaštite baštine, kulturne i kreativne industrije. Istovremeno bi to trebali biti prostori dostupnim svim kategorijama stanovnika, posebno grupama koje imaju deficit prihoda, znanja, zdravlja, socijalnih interakcija. Strategija naglašava integraciju kulture i obrazovanja, što također generira određene zahtjeve prema prostorima kulture. Sve prostori u javnom vlasništvu (uprava, institucije, organizacije, drugo) bilo bi potrebno staviti u funkciju kulture kako bi ona mogla povratno podržati razvoj Sarajeva. Posebno mjesto imaju javni prostori koje bi trebalo ispuniti raznolikim kulturnim i umjetničkim sadržajima (dinamičnim, vibrantnim, kvalitetnim, motivirajući, inkluzivnim) tokom cijele godine (365 dana). To bi trebao biti prostor za stvaranje i prezentaciju stvaralaštva i kulture vrhunskih umjetnika, kulturnih radnika, kulturno umjetničkih društava, akademskih i amaterskih umjetnika, učenika, udruženja, pojedinaca kako iz Sarajeva tako i sa drugih prostora (BiH, regija, Evropa). Sve vezano za prostor trebalo bi da reflektira stav da je Sarajevo kao grad/kanton fokusiran na kulturu, baštinu i kulturne i kreativne industrije, na saradnju, na integraciju u kulturnu zajednicu Evrope i svijeta. Drugim riječima, da je kultura prisutna u svemu i u svakom korisniku prostora Sarajeva 24/365. Nosioci i učesnici u izradi projekta bi bili ministarstva i vlada Kantona Sarajevo, Zavod za zaštitu kulturno historijskog i prirodnog naslijeđa, Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo, Zavod za izgradnju Kantona Sarajevo, Grad Sarajevo, lokalne zajednice, federalne institucije, Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika, odgovarajuće akademske i istraživačke institucije i organizacije, eksperti. Sredstva za realizaciju projekta bi se osigurala iz budžeta svih nivoa vlasti i svih korisnika prostora, kao i po osnovu međunarodne saradnje. Projekat je u funkciji ostvarivanja SC1. prioritet 1.3. prioritet 1.4. prioritet 1.5. zatim SC2 prioritet 2.1. SC prioritet 3.1. prioritet 3.2. i prioritet 3.3.

Jedan od temeljnih održivih ciljeva oko koga je postignuta saglasnost na globalnom nivou, ali i svim drugim nivoima do nivoa lokalnih zajednica je borba protiv siromaštva, protiv isključenosti, protiv nemogućnosti da se pristupi egzistencijalnim robama i uslugama, ali i onim koji su bitni za lično dostojanstvo i slobodu. U skladu s tim kultura ima posebno mjesto u osnaživanju siromašnih po bilo kom osnovu. Drugim riječima, siromašnim nije dovoljno osigurati pristup hrani/vodi/zdravlju/stanovanju (kao egzistencijalnim potrebama), ukoliko to ne prati pristup knjizi, čitanju, učenju, sticanju i usavršavanju emocionalne i socijalne inteligencije i njihovo priprema za tržište rada, za vlastitu ekonomsku i socijalnu održivost i otpornost. Fokus samo na transfer egzistencijalnih roba i usluga kroz vrijeme će samo povećavati i komplicirati problem (troškove) i cijelu zajednicu će odvesti u zamku ovisnosti (psihologija prosjaka), potpuno odsustvo samopoštovanja, dostojanstva, identiteta, kreacije, inovacije, motivacije, bilo kakvog napretka. **Projekat kultura u borbi protiv siromaštva i ovisnosti**, trebao bi da osigura poboljšanje kvaliteta života, jačanje ljudskog kapitala (SC1), jačanje identiteta, jačanje društvenog kapitala (SC2) i osnaživanje ekonomskog razvoja, više kvalitetnijih radnih mjesta (SC3). Nosioci i učesnici u realizaciji projekta bi bila relevantne ministarstva, institucije i organizacije Kantona, Grada i lokalnih zajednica, EU i UN, kao i predstavnici privatnog i civilnog sektora. Sredstva za realizaciju projekta bi se osiguravala integriranje javnih i privatnih sredstava, donacija, zaklada, fondacija.

Kao sredstvo za postizanje strateških ciljeva, dostizanje prioriteta i ostvarivanje mjera koristiti će se **javni pozivi**, i to: javni poziv za jačanje internacionalizacije kulturnog i umjetničkog stvaralaštva, poziv za unaprjeđenje saradnje unutar sektora kulture i saradnje sa drugim sektorima, poziv za inkluziju u području kulture i umjetnosti, poziv vezan za obrazovanje u kulturi i o kulturi, poziv vezan za očuvanje, zaštitu i promociju materijalne baštine, kao i poziv sa podršku kulturnim i kreativnim industrijama, poziv za podršku filmskoj industriji, poziv za kulturni turizam, poziv za razvoj tržišta dobara i usluga kulture, baštine, kulturnih i kreativnih industrija. U cilju osiguravanja kvaliteta, transparentnosti i efekata za svaki poziv će

se formirati posebna ekspertna komisija. Na ovaj način će se osigurati finansiranje i/ili sufinansiranje javnim sredstvima projekata koji osiguravaju postizanje strateških ciljeva razvoja kulture.

S obzirom da na prostoru Kantona djeluje i druge institucije kulture i da njihove aktivnosti direktno i indirektno utiču na ostvarivanje strategije razvoja kulture biće osigurana horizontalna i vertikalna koordinacija aktivnosti, sredstava, projekata, drugih resursa. Posebna pažnja će biti posvećena **Projektu iniciranja rješavanja statusa (shvaćeno holistički) institucija kulture od značaja za Bosnu i Hercegovinu.**

Projekat Edukacija u upravljanje u kulturi i kreativnoj industriji pokriva široki spektar aktivnosti, djelatnosti kao i kompetencija potrebnih za intervencije u različitim granama kreativne industrije. Analizom situacije u sektoru kulture i kreativnih industrija u Kantonu Sarajevo da se zaključiti da je potrebno raditi na unapređenju savremenih poslovnih znanja menadžmenta i zaposlenih u institucijama kulture i umjetnosti, ministarstava, lokalnih zajednica, javnih ustanova, neprofitnih organizacija, te biznisima povezanih sa oblasti kreativnih industrija. U svrhu unapređenja poslovnih procesa u oblasti kulture i kreativnih industrija potrebno je razviti programe cjeloživotnog učenja (LLL). Ovo bi bila i obaveza u okviru stručnog usavršavanja osoblja zaposlenih u javnim institucijama Kantona. Osnovne teme u okviru programa cjeloživotnog učenje bi bile: Novi pristupi razvoju kulture i baštine, Održivi razvojni ciljevi u kulturi i baštine ili kultura i baština u održivim razvojnim ciljevima, Finansiranje razvoja kulture i baštine, Strateško planiranje i upravljanje razvojem kulture i baštine, Tržište dobara i usluga kulture, baštine, kulturnih i kreativnih industrija, Preispitivanje modela valorizacije kulture i baštine u urbanom i ukupnom razvoju. Projekt snažno doprinosi jačanju ljudskog kapitala institucija kulture i baštine, a preko toga podizanju kvaliteta i raznovrsnosti umjetničke i kulturne produkcije, uključujući baštinu, kao i jačanju društvenog kapitala i identiteta, što u karjnoj liniji vodi podizanju kvaliteta života i nivoa ukupnog održivog društvenog i ekonomskog razvoja.

Projekat Kapacitiranje ministarstva kulture i sporta Kantona Sarajevo u dijelu koji ima odgovornosti za kulturu, baštinu, kulturne i kreativne idnustrije je jedan od strateških projekata. Podrazumijeva bolje kadrovsko kapacitiranje u funkciji strateškog planiranja i upravljanja procesima razvoja kulture, baštine i kulturnih i kreativnih industrija, horizontalne i vertikalne koordinacije procesa, projekata, infromacija, sredstava, što pretpostavlja adekvatne (ažurne i kompletne) registre institucija sva tri sektora, zaposlenih, personalnih/institucionalnih referenci, prostora/imovine, transfera, statistike kulture i drugo. Orijentacija na planiranje i upravljanje razvojem kulture koje uključuje javni, privatni i civilni sektor svih nivoa od lokalnog nivoa preko gradskog i kantonalnog do entitetskog i državnog, te regionalnog, evropskog i globalnog pretpostavlja adekvatnu kadrovsko, informatičko, prostorno i drugo kapacitriranje ministarstva u dijelu odgovornom za kulturu. Realizacija ovog projekta doprinosi ostvarivanju posebno strateškog cilja jedan i strateškog cilja dva, ali ima svoje mjesto i u ostvarivanju strateškgo cilja tri. U konačnom doprinosi ostvarivanju strategije razvoja Kantona Sarajevo. Realizaciju strateških ciljeva, prioriteta i mjera Ministarstvo samostalno i u saradnji sa Vladom Kantona Sarajevo, odnosno Skupštinom Kantona Sarajevo podržava finansijskim sredstvima (direktni transferi, transferi putem javnih poziva za projekte u funkciji ostvarivanja strategije, podrška za apliciranje za druge izvore sredstva, participacija), zatim putem zakona, uredbi i drugih akata, definiranih kriterija za pristupanje sredstvima, stavljanjem na raspolaganje lokacija/objekata, subvencioniranjem komunalnih i drugih troškova, imenovanjem menaždmenta i uprava u javnim institucijama kulture, prihvatanjem (usvajanjem) planova i programa rada, kao i izvještaja o radu, preko sistematizacija i zapošljavanja, nagrađivanjem, putem javnih nabavki (posebno za obilježavanje značajnih događaja i ličnosti iz bliže i dalje prošlosti, kao i drugih događaja), putem dodjeljivanja statusa (status istaknutih umjetnika na primjer), uvrštavanja u budžet kao budžetske stavke (na primjer kulturne isntitucije naroda), preuzimanja troškova i/ili oslobađanja dijela troškova, imenovanjem u fokus grupe, komisije, radna tijela, otvaranjem prostora za participaciju u oblikovanju prihodne i rashodne strane

budžeta, i drugo. **Institucije kulture od značaja za Kanton** finansirane sredstvima budžeta Kantona će svoje planove i programe rada, menažderske, prostorne, umjetničke i druge reference kapacitirani na način da osiguraju ostvarivanje mjera, postizanje prioriteta i dostizanje strateških ciljeva. Izvještaji o radu će jasno odražavati doprinos svake institucije finansirane iz budžeta Kantona (javni, privatni, civilni sektor) ostvarivanju usvojenih mjera, prioriteta, strateških ciljeva i vizije razvoja kulture.

Projekat Sarajevo susret kultura je projekat koji podržava podizanje kvaliteta i raznovrsnosti umjetničkog i kulturnog stvaralaštva, turizma, industrija inspirisanih baštinom naroda koji su živjeli na prostoru Sarajeva. Projekat ima refleksije na kulturu, baštinu, kulturne i kreativne industrije, turizam, urbanizam, obrazovanje i druge poslovne aktivnosti na prostoru Sarajeva. Uključuje javni, privatni i civilni sektor svih nivoa od lokalnog preko gradskog i kantonalnog do entitetskog i državnog, kao i regionalnog, evropskog i međunarodnog.

Jedan od kapitalnih projekata i **Projekt izgradnje Univerzitetske biblioteke**. Zgrada Biblioteke, bruto površine cca 15.000 m², svojim prostorno-funkcionalnim sklopom slijedi programske elemente definirane postojećim master-planom i regulacionim planom Kampusu Univerziteta u Sarajevu. Kampus Univerziteta u Sarajevu je sigurno najvažniji projekat ne samo za Univerzitet već za cijelo Sarajevo i sigurno će unaprijediti kvalitet života ne samo studenata već svih stanovnika. Bibliotekom će zvanično biti prva zgrada u okviru Kampusu. Projekt finansira Saudijski fond za razvoj. Riječ je o kapitalnom projektu u okviru obrazovanja, ali i sa posebnim značajem za kulturu. Bosna i Hercegovina i Kraljevina Saudijska Arabija potpisale su ju Sarajevu memorandume o podršci Saudijskog fonda za razvoj Univerzitetske biblioteke u Sarajevu (grant 22 miliona \$ za vanjske i unutrašnje građevinske radove, opremanje i namještanje Biblioteke)

Jedan od kapitalnih projekata u narednom periodu je **Projekat izgradnja Muzeja savremene umjetnosti "Ars Aevi"**. Jedinstven je projekat osnivanja muzeja savremene umjetnosti u Sarajevu, razvijen kao izraz kolektivne volje i etičke saradnje međunarodnih umjetnika, kustosa i muzeja savremene umjetnosti. Kolekcija ARS AEVI, nastala je tokom rata, 1992. godine. Kolekcija danas obuhvaća oko 150 umjetničkih djela koje su donirali neki od najuglednijih domaćih i međunarodnih savremenih umjetnika, među kojima, Michelangelo Pistoletto, Joseph Kosuth, Joseph Beuys, Bizhan Bassiri, Maja Bajević, Jusuf Hadžifejzović i Jannis Kounellis. Idejni projekt novog muzeja, Gradu Sarajevu, poklonio je italijanski arhitekt, Renzo Piano, koji je također, u saradnji sa drugim partnerima iz Italije, prikupio i donirao sredstva za izgradnju pješačkog mosta preko rijeke Miljacke, u neposrednoj blizini lokacije budućeg Muzeja Ars Aevi. Italijanska agencija za razvojnu saradnju (AICS) je dugogodišnji partner Projekta ARS AEVI i ponudila je finansijsku podršku za završni i izvedbeni projekat muzeja, zasnovan na idejnom projektu Renza Piana, u uskom partnerstvu s domaćim vlastima i Renzo Piano Building Workshop-om. U novembru 2021. godine, Grad Sarajevo, Kanton Sarajevo i Zavod za izgradnju Kantona Sarajevo, potpisali su okvirni sporazum o implementaciji Projekta izgradnje Muzeja savremene umjetnosti "Ars Aevi", a Općina Novo Sarajevo je izdala građevinsku dozvolu za Kvadrant C – Marijin Dvor, lokaciju budućeg izgradnje muzeja. Italijanska agencija za razvojnu saradnju (AICS) radi na dostavljanju završnog i izvedbenog projekta muzeja. Poduzeti su koraci s relevantnim međunarodnim organizacijama, poput Ureda UNESCO-a u BiH, na osnivanju jednog multi-donatorskog fonda koji će prikupljati doprinose, javne i privatne, za izgradnju Muzeja „Ars Aevi“.

5. Provjera usklađenosti sa drugim strateškim dokumentima

U skladu sa Zakonom o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji Bosne i Hercegovine, utvrđena je obaveza vertikalne koordinacije i usklađivanja strateških dokumenata na različitim nivoima vlasti prema zajedničkim razvojnim ciljevima. Prilikom provjere usklađenosti Strategije razvoja kulture KS do 2027. nastojale su se identificirati veze utvrđenih strateških ciljeva sa ciljevima iz Strategije razvoja KS, zatim Strategije razvoja FBiH, Strategijom kulturne politike u BiH, strateških ciljeva iz Okvira za realizaciju ciljeva održivog razvoja u BiH, kao i SDG 2015-2030, univerzalnih razvojnih ciljeva i vrijednosti (Slika ispod)

Na samom početku ističe se da je tokom izrade strateške platforme pripremljen pregled strateških dokumenata istog i viših nivoa vlasti sa izdvojenim ključnim elementima i to: strateškim ciljevima, prioritetima, mjerama i indikatorima. Istovremeno pripremljen je i pregled relevantnih dokumenata u procesu evropskih integracija i pregled SDG okvira – razvojnih pravaca, akceleratora, pokretača i indikatora.

Nakon što je zaokružen kreativni proces u nastavku se elaboriraju poveznice između Strategije razvoja i konkretnih strateških ciljeva, prioriteta i indikatora viših nivoa vlasti i planskih dokumenata nastalih u procesu evropskih integracija i SDG okvira.

U procesu izrade Strategije razvoja kulture KS, nakon utvrđene Situacione analize i strateških fokusa, definisana su tri strateška cilja i to:

1. Poduprijeti razvoj i raznolikost kulturnog i umjetničkog stvaralaštva u kontekstu poboljšanja kvaliteta života u KS u jačanja ljudskog kapitala
2. Očuvati, zaštititi i promicati materijalnu i nematerijalnu baštinu u kontekstu jačanja identiteta i društvenog kapitala KS
3. Poduprijeti kulturne i kreativne industrije u kontekstu osnaživanja održivog ekonomskog i ukupnog razvoja KS

Analizom opisa/sadržaja strateških ciljeva u navedena tri strateška dokumenta jasno se uočava povezanost i usklađenost strateških ciljeva Strategije razvoja kulture KS. Usklađenost je osigurana i po obimu, obuhvatu, sadržaju i odgovornostima.¹⁵⁵

Posebno se ističe da je Strategijom razvoja KS 2021-2027., između ostalog, predviđena i izrada sektorske strategije razvoja kulture u Kantonu Sarajevo. Definirana tri strateška cilja ove strategije su usklađena sa prioritetom "Unaprijediti ambijent za razvoj kulture i sporta", odnosno dvije mjere unutar ovog prioriteta: "Uspostavljanje sistema podrške razvoju kulture i kreativnih industrija" i "Unapređenje zaštite kulturnohistorijskog naslijeđa".

Prva mjera odnosi se na kreiranje okvira za djelovanje, ulaganje u infrastrukturu, praćenje trendova i prilagođavanje ponude, transformaciju i modernizaciju institucija kulture uz povećanje nivoa održivosti i popularizaciju kulture, kao i intenzivnije finansiranje/sufinansiranje događaja i institucija kulture. Ova mjera naglašava potrebu ravnomjernog rasporeda sadržaja na području KS-a i omogućavanje pristup institucijama kulture i umjetnosti svim građanima, a posebno osobama s invaliditetom. Dalje, ukazuje se

¹⁵⁵ Posebno se osvrćemo na vezu ovog strateškog dokumenta sa Strategijom razvoja Kantona Sarajevo 2021-2027. Naime, pitanje razvoja kulture nije tretirano Strategijom razvoja FBiH 2021-2027. Strategija kulturne politike za BiH, iako je još uvijek na snazi, je izrađena 2008. U toku je rad na akcionim planovima u saradnji sa UNESCO.

na potrebu intenzivnijeg korištenja novih digitalnih tehnologije u komunikaciji, promociji, prodaji i produkciji, kao i unapređenja savremenih poslovnih znanja menadžmenta i zaposlenih u institucijama kulture i umjetnosti, ali i u biznisima u oblasti kreativnih industrija. Mjera takođe sugerira i intenziviranje odnosa s obrazovnim institucijama u cilju veće zastupljenosti kulture u obrazovanju i promociji/popularizaciji kulture kod mlađih generacija. Pored, finansiranja/sufinansiranja događaja i manifestacija, mjera upućuje i na unapređenje saradnje između institucija kulture, zajedničke nastupe, brendiranje i dijeljenje resursa, te jačanje saradnje s nevladinim sektorom.

Slika 7. Vizualni prikaz povezanosti strateških ciljeva

Izvor: Osmanković i Halilbašić, 2022

Obzirom da su kultura i umjetnost važni motivi za dolazak turista u KS, sugerirše se i uključivanje institucija kulture i umjetnosti u razvoj turističkih proizvoda. U kontekstu internacionalizacije, istaknuta je potreba za osiguranjem podrške nastupima institucija i organizacija iz KS-a na međunarodnim događajima, festivalima, gostovanjima, kao i podrška apliciranju na otvorene konkurse pri međunarodnim fondovima u cilju osiguravanja sredstava i umrežavanja domaćih i međunarodnih institucija. U cilju povećanje privatnih izvora finansiranja i održivosti institucija kulture potrebno je raditi na uspostavljanju partnerstava s društveno odgovornim privatnim kompanijama i kompanijama koje imaju komercijalni interes kroz kobrending aktivnosti.

Tabela 51. Strateški ciljevi razvoja kulture KS vs. Strateški ciljevi KS, FBiH, BiH

Strategija razvoja kulture Kantona Sarajevo			
Strateški cilj 1	Poduprijeti razvoj i raznolikost kulturnog i umjetničkog stvaralaštva u kontekstu poboljšanja kvaliteta života i jačanja ljudskog kapitala		
Strateški cilj 2	Očuvati, zaštititi i promicati materijalnu i nematerijalnu baštinu u kontekstu jačanja identiteta i društvenog kapitala		
Strateški cilj 3	Poduprijeti kulturne i kreativne industrije u kontekstu osnaživanja održivog ekonomskog razvoja		
			
	Strategija razvoja		Strategija kulturne politike
	KS	FBiH	BiH
	1. Unaprijediti konkurentnost privrede i povećati zaposlenost; 2. Stvoriti uslove za uključujući društveno-ekonomski rast i smanjenje siromaštva i unaprijediti dostupnost i pouzdanost svih javnih servisa 3. Unaprijediti stanje okoliša i javne infrastrukture održivim pravljnjem prirodnim i infrastrukturnim resursima; 4. Unaprijediti efikasnost i odgovornost javnog sektora	1. Ubrzani ekonomski razvoj 2. Prosperitetan i inkluzivan društveni razvoj 3. Resursno efikasan i odživ razvoj 4. Transparentna, efikasna i odgovorna javna infrastruktura	1. Istraživanje, zaštita, međusektorsko promoviranje objekata i kontinuirani razvoj svih vrijednosti koje čine kulturni kapital BiH, kulturni kapital u cjelini i kulturni kapital u okviru nacionalnih kultura 2. Održavanje kontrole/suvereniteta nad vrijednostima/objektima koji su presudni za dugoročnu samoodrživost kulturnog kapitala u BiH.

Izvor: Halilbašić i Osmanković, 2022 na osnovu relevantnih dokumenata

Takođe, osigurana je i usklađenost (posebno trećeg strateškog cilja) sa Mjerom "Sistemska podrška razvoju kreativnih industrija", a koja se odnosi na osiguravanje sistemske podrške razvoju kreativnog sektora s posebnim naglaskom na arhitekturu, stare zanate, dizajn, film, televiziju, video, izdavačku djelatnost, muzeje, galerije, biblioteke, muzičku, scensku i vizuelnu umjetnost i dizajn. Mehanizmi podrške uključuju osiguranje adekvatne infrastrukture kao što su adekvatan prostor, oprema, tehnologije, zatim odgovarajući finansijski podsticaji, te edukacija. Mjera također predviđa i uspostavljanje centra ili huba za podršku razvoju kreativnih industrija. Također se stavlja naglasak na promociju i digitalizaciju kreativnih industrija, izgradnja Muzeja savremene umjetnosti "Ars Aevi", itd.

Ciljevi Strategije razvoja kulture u potpunosti su usklađeni s odredbama UNESCO-vih konvencija; Konvencije o zaštiti nematerijalne kulturne baštine, Konvencije o zaštiti svjetske kulturne i prirodne baštine i Konvencije o zaštiti i promicanju raznolikosti kulturnih izričaja. Kao što je poznato UNESCO stavlja kulturu u kontekst socijalne kohezije, gradova, kulturne raznolikosti, kulturne diplomatije, rodne i svake druge ravnopravnosti, mladih, obrazovanja, turizma, kulturnih i kreativnih ekonomija, novih tehnologija, digitalizacije, budućnosti rada i drugo, što se refelktovalo na strategiju razvoja kulture Sarajeva.

Provedena detaljna analiza pokazala je da je ovaj dokument usklađen ne samo sa krovim kantonalnim/entitetskim razvojnim dokumentom, nego i sa Okvirom za realizaciju ciljeva održivog razvoja u BiH, SDG 2015-2030 (Agenda 2030), kao i sa univerzalnim ciljevima i vrijednostima razvoja.

6. Indikativni finansijski okvir

U ovom poglavlju prezentiran je indikativni finansijski okvir, odnosno pregled potrebnih finansijskih sredstava za implementaciju mjera i projekata predviđenih Strategijom. Pored toga, dat je i pregled potencijalnih izvora sredstava.

Strategijom razvoja razvoja kulture KS do 2027. predviđena je implementacija trinaest prioriteta i niza mjera, odnosno projekata u vrijednosti od oko 50 miliona KM na godišnjem nivou, što je oko 4% budžeta KS.

Za relaizaciju prvog strateškog cilja Poduprijeti razvoj i raznolikost kulturnog i umjentičkog stvaralaštva u kontekstu poboljšanja kvaliteta života i jačanja ljudskog kapitala, planirano je oko 22 miliona KM ili 44% ukupnih sredstava. Za relaizaciju drugog strateškog cilja Očuvati, zaštititi i promicati materijalnu i nematerijalnu baštinu u kontekstu jačanja identiteta i društvenog kapitala, planirano je 30% ukupnih sredstava ili oko 15 miliona KM. I, na kraju za postizanje trećeg strateškog cilja Poduprijeti kulturne i kreativne industrije u kontekstu osnaživanja održivog ekonomskog razvoja, planirano je oko 13 miliona KM na godišnjem nivou ili oko 26% ukupnih sredstava za realizaciju strategije razvoja KS¹⁵⁶.

Sredstva za realizaciju se generiraju iz budžet KS, budžet Grada Sarajeva, budžeti jedinica lokalne samouprave (općina), budžet FBiH (posebno Ministarstva kulture i sporta, kao i fondacija za kinematografiju, izdavaštvo, bibliotekarstvo, zaštitu baštine i drugi), budžet BiH (posebno Ministarstvo civilnih poslova: grantovi neprofitnim organizacijama za međunarodnu kulturnu saradnju, za učešće u programima pripreme projekata i kandidiranja za sredstva H2020, za učešće na Venecijanskom bijenalu, učešće u programima EU kreativna Evropa, članarine (kontribucija) u međunarodnim organizacijama, sredstva za rad institucija kulture (na primjer Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika, sredstva za rad sektora za kulturu Ministarstva civilnih poslova).

Tu su i značajna sredstva javnih i privatnih kompanija (partnerstva, donatorstva, pokroviteljstva), sredstva međunarodnih fondova, programa, projekata. Budžet KS participira sa oko 57% u realizaciji sva tri strateška cilja. Ako se analizira struktura unutar strateških ciljeva, uočava se da u okviru prvog strateškog cilja prioritet 1.1. osnaživanje kvaliteta i raznovrsnosti kulturne i umjetničke produkcije apsorbira oko četiri petine sredstava. U okviru drugog strateškog cilja prioritet 2.1. poboljšanje stanja baštine i upravljanja baštinom učestvuje sa oko četiri petine u strukturu planiranih sredstava. U trećem strateškom cilju na prioritet 3.3. kontinuirana i sistematska podrška razvoju filmske industrije otpada preko 70% planiranih sredstava. U okviru ovog strateškog cilja na prioritet 3.1. jačanje podrške razvoju kulturnih i kreativnih industrija planirana je četvrtina ukupnih sredstava za ovaj strateški cilj.

Budžet Kantona u realizaciji strateškog cilja jedan participira sa skoro 90%, a u ostvarivanju drugog i trećeg strateškog cilja sa jednom trećinom.

Struktura finansiranja drugog i trećeg strateškog cilja je izbalansirana na liniji budžet Kantona, budžeti drugih nivoa vlasti od lokalnih zajednica i Grada do entiteta i države i ostali izvori, odnosno međunarodni, evropski i regionalni projekti, fondovi, privatna sredstva, sredstva međunarodnih organizacija i institucija, javno-privatna partnerstva, sponzorstva, donatorstva, crowdfunding, drugi modaliteti finansiranja.

¹⁵⁶ Sredstva po mjerama se mogu vidjeti u prilogu

Tabela 52. Indikativni finansijski okvir za period važenja strateškog dokumenta (godišnje)

Strateški cilj / prioritet/mjera	Planirana sredstva KM	Struktura finansiranja		Izvor finansiranja mil KM		
		%	%	Budžet KS	Drugi budžeti*	Ostali izvori**
Strateški cilj 1.	22.000.000	100	44.0	19.4	1.5	1.1
Prioritet 1.1.	18.400.000	83.6	36.8	18.0	0.2	0.2
M1.1.1.	17.000.000					
M1.1.2.	1.000.000					
M1.1.3.	400.000					
Prioritet 1.2.	800.000	3.6	1.6	0.3	0.3	0.2
M1.2.1.	400.000					
M1.2.2.	400.000					
Prioritet 1.3.	1.200.000	5.5	2.4	0.4	0.4	0.4
M1.3.1.	200.000					
M1.3.2.	500.000					
M1.3.3.	500.000					
Prioritet 1.4.	600.000	2.7	1.2	0.2	0.2	0.2
M1.4.1.	200.000					
M1.4.2.	200.000					
M1.4.3.	200.000					
Prioritet 1.5.	1.000.000	4.5	2.0	0.4	0.4	0.2
M1.5.1.	300.000					
M1.5.2.	300.000					
M1.5.3.	400.000					
Strateški cilj 2.	15.000.000	100	30.0	5.0	5.0	5.2
Prioritet 2.1.	12.400.000	82.7	24.8	4.1	4.1	4.2
M2.1.1.	1.000.000					
M2.1.1.	400.000					
M2.1.3.	11.000.000					
Prioritet 2.2.	2.000.000	13.3	4.0	0.6	0.6	0.8
M2.2.1.	1.000.000					
M2.2.2.	1.000.000					
Prioritet 2.3.	600.000	4.0	1.2	0.2	0.2	0.2
M2.3.1.	400.000					
M2.3.2.	200.000					
Strateški cilj 3.	13.000.000	100	26.0	4.3	4.2	4.5
Prioritet 3.1.	3.100.000	23.8	6.2	1.0	1.0	1.1
M3.1.1.	40.000					
M3.1.2.	60.000					
M3.1.3.	1.000.000					
M3.1.4.	2.000.000					
Prioritet 3.2.	600.000	4.6	1.2	0.2	0.2	0.2
M3.2.1.	500.000					
M3.2.2.	100.000					
Prioritet 3.3.	9.200.000	70.8	18.4	3.0	3.0	3.2
M3.3.1.	9.110.000					
M3.3.2.	40.000					
M3.3.3.	50.000					
Prioritet 3.4.	100.000	0.8	0.2	0.1	-	-
M3.4.1.	50.000					
M3.4.2.	50.000					
Sveukupno	50.000.000		100	28.7	10.7	10.8
Struktura %	100			57.4	21.4	21.2

* Budžet lokalnih zajednica, Grada Sarajeva, Federacije BiH, Bosne i Hercegovine, ** međunarodni, evropski i regionalni projekti, fondovi, privatna sredstva, sredstva međunarodnih civilnih organizacija

Izvor: Halilbašić, 2022

Transparentnost, potpuna i pravovremena informiranost o svim tokovima sredstava u svakom trenutku, optimalan balans umjetničkog i tržišnog, pravu mjeru: zaštite, podrške i konkurentnosti, sa fokusom na efekte angažiranih sredstava na kvalitet života, ljudski i društveni kapital i ekonomski razvoj su bitne odrednice financiranja strategije razvoja kulture Kantona Sarajevo.

Realizaciju strateških ciljeva, prioriteta i mjera Ministarstvo samostalno i u saradnji sa Vladom KS, odnosno Skupštinom KS podržava finansijskim sredstvima (direktni transferi, transferi putem javnih poziva za projekte u funkciji ostvarivanja strategije, podrška za apliciranje za druge izvore sredstva, participacija). Pored toga, kultura se podržava putem zakona, uredbi i drugih akata, definiranih kriterija za pristupanje sredstvima, stavljanjem na raspolaganje lokacija/objekata pod posebnim uslovima, subvencioniranjem komunalnih i drugih troškova, imenovanjem menaždmenta i uprava u javnim institucijama kulture, prihvatanjem (usvajanjem) planova i programa rada, kao i izvještaja o radu, preko sistematizacija i zapošljavanja, nagrađivanjem, putem javnih nabavki (posebno za obilježavanje značajnih događaja i ličnosti iz bliže i dalje prošlosti, kao i drugih događaja), putem dodjeljivanja statusa (status istaknutih umjetnika na primjer), uvrštavanja u budžet kao budžetske stavke (na primjer kulturne institucije naroda), preuzimanja troškova i/ili oslobađanja dijela troškova, imenovanjem u fokus grupe, komisije, radna tijela, otvaranjem prostora za participaciju u oblikovanju prihodne i rashodne strane budžeta, pokroviteljstvom, partnerstvom, sponzorstvom, donacijama.

U pregled nisu uključena izdvajanja za izgradnju nekih kapitalnih projekata, kao što je Univerzitetske biblioteke (orijentacione vrijednosti oko 40 miliona KM) i Muzej savremene umjetnosti Ars Aevi. Zgrada Biblioteke, bruto površine cca 15.000 m², svojim prostorno-funkcionalnim sklopom slijedi programske elemente definirane postojećim master-planom i regulacionim planom Kampusu Univerziteta u Sarajevu. Kampus Univerziteta u Sarajevu je sigurno najvažniji projekat ne samo za Univerzitet već za cijelo Sarajevo i sigurno će unaprijediti kvalitet života ne samo studenata već svih stanovnika ovog grada. Bibliotekom će zvanično biti prva zgrada u okviru Kampusu. Projekat finansira Saudijski fond za razvoj. Riječ je o kapitalnom projektu u okviru obrazovanja, ali i sa posebnim značajem za kulturu. Bosna i Hercegovina i Kraljevina Saudijska Arabija potpisale su juče u Sarajevu memorandum o podršci Saudijskog fonda za razvoj Univerzitetskoj biblioteci u Sarajevu (grant 22 miliona \$ za vanjske i unutrašnje građevinske radove, opremanje i namještanje Biblioteke). Muzeja savremene umjetnosti "Ars Aevi" je projekat osnivanja muzeja savremene umjetnosti u Sarajevu, razvijen kao izraz kolektivne volje i etičke saradnje međunarodnih umjetnika, kustosa i muzeja savremene umjetnosti. Kolekcija ARS AEVI, nastala je tokom rata, 1992. godine. Kolekcija danas obuhvaća oko 150 umjetničkih djela koje su donirali neki od najuglednijih domaćih i međunarodnih savremenih umjetnika, među kojima, Michelangelo Pistoletto, Joseph Kosuth, Joseph Beuys, Bizhan Bassiri, Maja Bajević, Jusuf Hadžifejzović i Jannis Kounellis. Idejni projekat novog muzeja, Gradu Sarajevu, poklonio je italijanski arhitekt, Renzo Piano, koji je također, u saradnji sa drugim partnerima iz Italije, prikupio i donirao sredstva za izgradnju pješačkog mosta preko rijeke Miljacke, u neposrednoj blizini lokacije budućeg Muzeja Ars Aevi. Italijanska agencija za razvojnu saradnju (AICS) je dugogodišnji partner Projekta ARS AEVI i ponudila je finansijsku podršku za završni i izvedbeni projekat muzeja, zasnovan na idejnom projektu Renza Piana, u uskom partnerstvu s domaćim vlastima i Renzo Piano Building Workshop-om. U novembru 2021. godine, Grad Sarajevo, Kanton Sarajevo i Zavod za izgradnju Kantona Sarajevo, potpisali su okvirni sporazum o implementaciji Projekta izgradnje Muzeja savremene umjetnosti "Ars Aevi", a Općina Novo Sarajevo je izdala građevinsku dozvolu za Kvadrant C – Marijin Dvor, lokaciju budućeg izgradnje muzeja. Italijanska agencija za razvojnu saradnju (AICS) na dostavljanju završnog i izvedbenog projekta muzeja. Poduzeti su koraci s relevantnim međunarodnim organizacijama, poput Ureda UNESCO-a u BiH, na osnivanju jednog multi-donatorskog fonda koji će prikupljati doprinose, javne i privatne, za izgradnju Muzeja „Ars Aevi“. Kada je riječ o kapitalnim projektima relevantnim za olakšavanje pristupa kulturi, ilustracije radi, Općina Novi Grad

Sarajevo je planirala izgradnju objekta Doma kulture Ahatovići i objekta društvene infrastrukture u Brijesću.

7. Definiranje okvira za provođenje, praćenje, izvještavanje i evaluaciju

U ovom dijelu dokumenta opisuju se odgovornosti institucija nadležnih za provođenje, praćenje, izvještavanje i evaluaciju strateškog dokumenta, kao i pregled najvažnijih postupaka, odnosno, predviđene dinamike za provođenje, praćenje, izvještavanje i evaluaciju. Ovaj dio je od vitalnog značaja, s obzirom na to da se radi o osnovnim instrumentima upravljanja za sve, odnosno o odgovoru na pitanje što treba raditi nakon usvajanja strateškog dokumenta.

Provođenje strateških dokumenata vrši se putem trogodišnjih i godišnjih planova rada organa uprave. Naime, prilikom izrade trogodišnjeg plana rada organ uprave ima obavezu preuzeti relevantne mjere iz strateškog dokumenta sa pripadajućim indikatorima, kao i polazne i ciljne vrijednosti indikatora za svaku godinu trogodišnjeg razdoblja. Mjere iz strateškog dokumenta unose se u trogodišnji plan rada i za njih se definiraju aktivnosti/projekti čija realizacija u trogodišnjem periodu doprinosi ostvarenju mjere, prioriteta i strateškog cilja iz strateškog dokumenta. Godišnji plan rada je provedbeni dokument sa aktivnostima/projektima koji će se preduzimati na godišnjem nivou kako bi se realizirali programi iz trogodišnjeg plana rada, te ostvarile mjere, prioriteti i strateški ciljevi iz strateškog dokumenta.

Praćenje implementacije Strategije podrazumijeva konstantno praćenje, sistematično i kontinuirano sakupljanje, analiziranje i korištenje podataka i pokazatelja u svrhu mjerenja napretka ostvarivanja postavljenih ciljeva/prioriteta/mjera, kao i napretka u korištenju raspoloživih sredstava i preduzimanja odgovarajućih aktivnosti s ciljem eventualnih korekcija. Kako bi se uspostavio efikasan sistem praćenja, sve organizacione jedinice u općinskom organu uprave formirat će i redovno ažurirati elektronske evidencije indikatora ostvarenja strateških ciljeva, prioriteta i mjera iz strateškog dokumenta, te indikatora iz godišnjeg plana rada. Ove evidencije će biti osnov za izradu izvještaja o radu organa uprave i izradu izvještaja o razvoju.

Izvještavanje o realizaciji strategije vršit će se putem pripreme godišnjih izvještaja o radu i izvještaja o razvoju. Godišnji izvještaj o radu se priprema s ciljem praćenja provođenja planiranih aktivnosti/projekata i ocjene njihovog doprinosa u ostvarivanju programa (mjera) organa i institucija. U godišnjem izvještaju o radu precizno će se navoditi da li su i u kojoj mjeri izvršene planirane aktivnosti iz godišnjih programa rada, očekivani i ostvareni rezultati, planirana i utrošena sredstva za izvršenje aktivnosti, i za eventualno neizvršenje, razlog za neizvršenje ili djelomično izvršenje. Na osnovu uvida u stepen postignute implementacije, prema izvještajima o radu, i usporedbom sa postavljenim indikatorima, vršit će se eventualne korekcije planiranih mjera iz strateškog dokumenta ukoliko se pokaže da one ne daju očekivane rezultate.

Izvještaj o razvoju je implementacioni dokument kojim se na godišnjem nivou sagledavaju opći razvojni trendovi, kao i napredak u ostvarenju strateških ciljeva. Ovaj izvještaj stavlja fokus na ostvarene rezultate i uticaj tokom implementacije strateškog dokumenta, za razliku od izvještaja o radu, gdje je naglasak na aktivnostima organa uprave. U tom smislu, izvještaji o radu predstavljaju osnovu za pripremu izvještaja o

razvoju, što upućuje na potrebu vremenske usklađenosti izrade ovih izvještaja. Izvještaj o realizaciji Strategije razvoja pripremat će tijelo nadležno za poslove razvojnog planiranja.

Tabela 53. Pregled osnovnih aktivnosti i odgovornosti za provođenje, praćenje, izvještavanje i evaluaciju strategije razvoja

AKTIVOSTI	NADLEŽNOSTI
Priprema/ažuriranje Kalendara aktivnosti u skladu sa uredbama u ovoj oblasti	Nosilac pripreme: Ministar, Ministarstvo kulture i sporta KS Učesnici procesa: Ministarstvo kulture i sporta KS
Priprema mehanizma i alata za praćenje i izvještavanje o ostvarenju Strategije razvoja	Nosilac pripreme: Ministar, Ministarstvo kulture i sporta KS Učesnici procesa: Ministarstvo kulture i sporta KS
Definiranje prioriteta na osnovu strateško-programskih dokumenata za period 1+2 planski ciklus	Nosilac pripreme: Ministar, Ministarstvo kulture i sporta KS Učesnici procesa: Ministarstvo kulture i sporta KS, javni, privatni i civilni sektor kulture
Izrada Trogodišnjeg i Godišnjeg plana rada Jedinstvenog organa uprave	Nosilac pripreme: Ministar, Ministarstvo kulture i sporta KS Učesnici procesa: Ministarstvo kulture i sporta KS, javni, privatni i civilni sektor kulture
Uključivanje ključnih strateških projekata i aktivnosti u DOB	Nosilac pripreme: Ministar, Ministarstvo kulture i sporta KS Učesnici procesa: Ministarstvo kulture i sporta KS
Usklađivanje godišnjih planova rada organizacionih jedinica i Godišnjeg plana rada organa uprave sa usvojenim DOB-om i Budžetom	Nosilac pripreme: Ministar, Ministarstvo kulture i sporta KS Učesnici procesa: Ministarstvo kulture i sporta KS
Usvajanje Godišnjeg plana rada organa uprave	Nosilac pripreme: Vlada KS Učesnici procesa: Ministar, Ministarstvo kulture i sporta KS
Razrada projekata iz Godišnjeg plana rada organa uprave	Nosilac pripreme: Ministar, Ministarstvo kulture i sporta KS Učesnici procesa: Ministarstvo kulture i sporta KS, javni, privatni i civilni sektor kulture
Praćenje i privlačenje eksternih izvora finansiranja projekata	Nosilac pripreme: Ministar, Ministarstvo kulture i sporta KS Učesnici procesa: Ministarstvo kulture i sporta Kantona Sarajevo, javni, privatni i civilni sektor kulture
Praćenje provođenja Godišnjeg plana rada i ostvarivanja strateških ciljeva	Nosilac pripreme: Ministar, Ministarstvo kulture i sporta KS Učesnici procesa: Ministarstvo kulture i sporta Kantona Sarajevo, javni, privatni i civilni sektor kulture
Izrada godišnjih izvještaja o radu organizacionih jedinica unutar organa uprave	Nosilac pripreme: Ministar, Ministarstvo kulture i sporta KS Učesnici procesa: Ministarstvo kulture i sporta KS, javni, privatni i civilni sektor kulture
Izvještaj o provedbi Strategije razvoja	Nosilac pripreme: Ministar, Ministarstvo kulture i sporta KS Učesnici procesa: Ministarstvo kulture i sporta KS, javni, privatni i civilni sektor kulture
Usvajanje i objavljivanje Godišnjeg izvještaja (za prethodnu godinu)	Nosilac pripreme: Ministar, Ministarstvo kulture i sporta KS Učesnici procesa: Ministarstvo kulture i sporta KS

Evaluacija je postupak kojim se određuje vrijednost i značaj intervencije, odnosno, pojedinačnih mjera. U skladu sa Uredbom o evaluaciji strateških dokumenata, predviđena je tzv. evaluacija u toku realizacije Strategije razvoja kulture u KS, a koja će se provesti u predzadnjoj godini njene implementacije. Evaluacija u toku se provodi s ciljem utvrđivanja stepena implementacije strateških dokumenata, te efektivnosti i efikasnosti planiranih mjera i strateških rezultata prema zacrtanim ciljevima i očekivanjima, kao i radi sumiranja rezultata i osiguravanja ulaznih elemenata za strateške dokumente za sljedeći planski ciklus. Nosioци gore navedenih aktivnosti su Ministarstvo kulture i sporta KS, institucije kulture, javni, privatni i civilni sektor, a sve u skladu sa važećim uredbama u ovoj oblasti.

Prilog 1: Detaljan pregled mjera

Veza sa strateškim ciljem	SC1 Poduprijeti razvoj i raznolikost kulturnog i umjetničkog stvaralaštva u kontekstu poboljšanja kvaliteta života u KS i jačanja ljudskog kapitala		
Prioritet 1.1.	Osnaživanje kvaliteta i raznovrsnosti kulturne i umjetničke produkcije		
Naziv mjere 1.1.1.	Poboljšanje kvaliteta produkcije, zaposlenih, menadžmenta, prostora		
Opis mjere sa okvirnim područjem djelovanja	U okviru prioriteta osnaživanje kvaliteta i raznovrsnosti kulturne i umjetničke produkcije jedna od mjera, prva mjera, je poboljšanje kvaliteta produkcije, kvaliteta zaposlenih (umjetnika, kulturnih radnika, drugih), kvaliteta menadžmenta i kvaliteta prostora. On pretpostavlja uvođenje kriterija kvaliteta, izvrsnosti i referenci za institucije kulture (javni, privatni, civilni sektor) aplikante za javna (budžetska) sredstva KS u vezi sa zaposlenim/angažiranim, menadžmentom, produkcijom, prostorom i drugom infrastrukturom, kao i njihovo praćenje. Registar međunarodnih referenci svih koji pružaju usluge kulture (pojedina, institucija, ustanova, organizacija) i koji apliciraju za javna sredstva KS (ažuran, kompletan, dostupan javno), njegovo formiranje i kontinuirano ažuriranje je druga bitna odrednica ove mjere. Prema tome, okvirno područje djelovanja uključuje kvalitetu i njeno praćenje temeljem međunarodnih referenci.		
Ključni strateški projekti	Projekt digitalizacije kulture i baštine; Projekt kultura i prostor; Izgradnja Muzeja savremene umjetnosti "Ars Aevi", Izgradnja Univerzitetske biblioteke, Promocija kulturnog življenja i dostupnosti kulturnih usluga; Podrška i razvoj JU Gradski muzeji; Razvoj filmskih festivala, kina i muzeja; Muzej islamske kulture i umjetnosti;		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikator (izlaznog i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	Broj domaćih nagrada za doprinos kulturi (%)	100	200
	Broj međunarodnih nagrada za doprinos kulturi za institucije i zaposlene/pojedince (%)	100	200
	Međunarodne reference zaposlenih/institucija (%)	100	200
	Registar međunarodnih referenci institucija kulture i pojedinaca	Formiranje 2023 i godišnje ažuriranje	
Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarivanju prioriteta	Podizanje kvaliteta kulturne produkcije, veći doprinos kulturi, stvaralaštvu i umjetnosti u domaćim i međunarodnim okvirima		
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Iznos: 17.000.000		
	Izvor: budžet KS, budžet GS, lokalnih zajednica, budžet FBiH, BiH, međunarodni i EU fondovi i projekti		
Period implementacije	2023-2027		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Ministarstvo kulture i sporta KS		
Nosioci mjere	Komisija za prijem aplikacija i ocjenu aplikanata		
Ciljne grupe	Institucije i pojedinci javnog, privatnog i civilnog sektora kulture, stanovnici KS, kultura općenito		

Veza sa strateškim ciljem	SC1 Poduprijeti razvoj i raznolikost kulturnog i umjetničkog stvaralaštva u kontekstu poboljšanja kvaliteta života u KS i jačanja ljudskog kapitala		
Prioritet 1.1.	Osnaživanje kvaliteta i raznovrsnosti kulturne i umjetničke produkcije		
Naziv mjere 1.1.2.	Rješavanje statusa institucija, ustanova i organizacija		
Opis mjere sa okvirnim područjem djelovanja	KS će inicirati prema relevantnim entitetskim i državnim institucijama rješavanja svih problema vezanih za status (vlasništvo, imovina, zaposleni, upravljanje, prostor, dugovanja, programi) institucija kulture od državnog značaja, ali i svih drugih pitanja za institucije, ustanove i organizacije kulture javnog, privatnog i civilnog sektora koje apliciraju za javna sredstva u cilju potpune transparentnosti i eliminiranja konflikata interesa. U najkraćem, područje djelovanja je rješavanje statusnih pitanja institucija kulture i pojedinaca koji djeluju u području kulture.		
Ključni strateški projekti	Projekt rješavanja statusa institucija kulture od državnog značaja – pravni, prostorni, financijski, kadrovski i drugi aspekti i doprinosi kulturi u XXI; Nastavak podrške za sedam institucija kulture od značaja za BiH od strane KS		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikator (izlaznog i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	Riješen status institucija kulture od značaja za državu (%)	100	75
	Riješena sva pitanja vezana za privatne institucije kulture (%)	100	50
	Riješena sva pitanja vezana za civilni sektor u području kulture (%)	100	50
Razvojni efekt i doprinosi mjere ostvarivanju prioriteta	Rješavanje statusa javnih, privatnih i civilnih institucija, ustanova i organizacija kulture pretpostavka je boljeg kvaliteta kulturne produkcije i po tom osnovu daljeg razvoja kulturnog i umjetničkog stvaralaštva u funkciji poboljšanja kvaliteta života i jačanja ljudskog kapitala		
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Iznos: 1.000.000		
	Izvor: budžet KS, budžet GS, lokalnih zajednica, budžet FBiH, BiH, međunarodni i EU fondovi i projekti		
Period implementacije mjere	2023-2024		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Ministarstvo kulture i sporta KS		
Nosioci mjere	Ministarstvo civilnih poslova BiH i Federalno ministarstvo kulture		
Ciljne grupe	Korisnici javnih sredstava		

Veza sa strateškim ciljem	SC1 Poduprijeti razvoj i raznolikost kulturnog i umjetničkog stvaralaštva u kontekstu poboljšanja kvaliteta života u KS i jačanja ljudskog kapitala		
Prioritet 1.1.	Osnaživanje kvaliteta i raznovrsnosti kulturne i umjetničke produkcije		
Naziv mjere 1.1.3.	Nove tehnologije (digitalizacija), statistika, registri, novi mediji u kulturi		

Opis mjere sa okvirnim područjem djelovanja	Mjera se fokusira na digitalizaciju sadržaja, odnosno korištenje novih tehnologija, zatim na statistiku kulture harmoniziranu sa održivim razvojnim ciljevima, ažurne i kompletirane registre imovine/prostora, zaposlenih, individualnih i institucionalnih referenci, transfera, rezultata.		
Ključni strateški projekti	Projekt digitalizacije; Projekt poboljšanja statistike kulture; Projekt ažuriranja registara (zaposlenih, institucija, transfera, referenci, prostora, drugo)		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikator (izlaznog i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	Procenat digitalizacije sadržaja kulture (%)	100	300
	Stepen ažuriranosti i kompletiranosti registara (%)	100	300
	Stepen usklađenosti statistike kulture sa SDG (%)	100	300
Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarivanju prioriteta	Stvaranje pretpostavki za transparentnost, racionalno korištenje javnih resursa, poboljšanje upravljanja kulturom.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Iznos: 400.000		
	Izvor: budžet KS, budžet GS, lokalnih zajednica, budžet FBiH, BiH, međunarodni i EU fondovi i projekti		
Period implementacije mjere	2023-2024		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Ministarstvo kulture i sporta KS		
Nosioci mjere	Ministarstvo u saradnju sa drugim ministarstvima Kantona Sarajevo, zavodima za informatiku i statistiku, kao i drugim relevantnim organizacijama statistike, Eurostatom, UNESCO		
Ciljne grupe	Korisnici javnih sredstava, institucije, pojedinci sva tri sektora, institucije odgovorne za strateško planiranje i upravljanje razvojem, odgovorni (institucije, pojedinci) za racionalno korištenje javnih sredstava		

Veza sa strateškim ciljem	SC1 Poduprijeti razvoj i raznolikost kulturnog i umjetničkog stvaralaštva u kontekstu poboljšanja kvaliteta života u KS i jačanja ljudskog kapitala
Prioritet 1.2.	Unapređenje saradnje unutar sektora kulture i povezivanje sa drugim sektorima
Naziv mjere 1.2.1.	Kooperacija unutar sektora kulture
Opis mjere sa okvirnim područjem djelovanja	U okviru godišnjih i višegodišnjih javnih poziva za javni, privatni i civilni sektor kulture KS posebnu pažnju posvetiti projektima koji nadilaze okvire samo jedne produkcije (jedne institucije, ustanove, organizacije, KUD), kao i onima koji se temelje na kontinuiranoj programskoj suradnji unutar sektora kulture. U okviru godišnjih i višegodišnjih javnih poziva podržavati očuvanje, nastavak i jačanje suradnje amaterskih NVO, KUD i strukovnih organizacija (javnog, privatnog, civilnog sektora) kulture u području kulturno-umjetničkog stvaralaštva i obrazovanja. Područje djelovanja je kooperacija unutar sektora kulture.
Ključni strateški projekti	Projekat procjena mogućnosti (funkcionalne) integracije institucija kulture Kantona (formiranje kultura holdinga).

Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikator (izlaznog i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	Broj koprodukcija (%)	100	200
	Broj koprodukcija sa većim brojem učesnika i većim brojem ponavljanja (%)	100	200
Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarivanju prioriteta	Osnaživanje kooperacije institucija i pojedinaca unutar sektora kulture, racionalnije korištenje resursa kulture i KS u cjelini, bolji kvalitet produkcije i širenje prostora da svi ili što veći broj stanovnika KS ima pristup kulturi.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Iznos: 400.000		
	Izvor: budžet KS, budžet GS, lokalnih zajednica, budžet FBiH, BiH, međunarodni i EU fondovi i projekti		
Period implementacije mjere	2023-2027		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Ministarstvo kulture i sporta KS		
Nosioci mjere	Javni, privatni i civilni sektor kulture KS		
Ciljne grupe	Institucije kulture, pojedinci, stanovnici KS, turisti		

Veza sa strateškim ciljem	SC1 Poduprijeti razvoj i raznolikost kulturnog i umjetničkog stvaralaštva u kontekstu poboljšanja kvaliteta života u KS i jačanja ljudskog kapitala		
Prioritet 1.2.	Unapređenje saradnje unutar sektora kulture i povezivanje sa drugim sektorima		
Naziv mjere 1.2.2.	Povezivanje sa drugim sektorima KS posebno obrazovanjem i urbanizmom		
Opis mjere sa okvirnim područjem djelovanja	Uspostaviti dugoročnu suradnju između ustanova, institucija i organizacija kulture, obrazovanja, urbanizma Kantona Sarajevo. U okviru mjere bi trebalo: potaknuti izradu strategije kulturno-umjetničkog obrazovanja, koje uključuje obrazovne ustanove na području KS, uspostaviti kontinuiranu edukaciju roditelja o važnosti kulturno-umjetničkog obrazovanja djece, koji bi se provodili u obrazovnim ustanovama; uspostaviti sustav gostovanja umjetnika, posebno istaknutih umjetnika KS u obrazovnim ustanovama KS; uspostaviti kontinuirano usavršavanje koordinatora kulturno-umjetničkog obrazovanja; otvoriti prostor obrazovnih institucija, organizacija za kulturu i obrnuto prostore kulture KS učiniti prostorima obrazovanja od predškolskog preko osnovno i srednje školskog do univerzitetskog i cjeloživotnog; u okviru godišnjih i višegodišnjih javnih poziva za javni, privatni i civilni sektor kulture KS podržati međusektorsku suradnju sektora kulture KS sa drugim sektorima KS, kao što su: urbanizam, okoliš (priroda), socijala, mladi, turizam, gospodarstvo i drugo; potaknuti djelovanje svih institucija i organizacija (javni, privatni, civilni sektor) u području kulture KS koji provode trans disciplinarne kulturne programe i nadilaze tradicionalne podjele između umjetničkih aktivnosti. objavit i poseban poziv za trans disciplinarne kulturne programe u okviru godišnjih i višegodišnjih javnih poziva za programe kulture KS.		
Ključni strateški projekti	Projekat kultura i urbani razvoj; Projekat kultura i obrazovanje;		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikator (izlaznog i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti

	Broj zajedničkih projekata sektora kulture i drugih sektora, posebno obrazovanja i urbanizma (%)	100	200
	Broj umjetnika uključenih u obrazovanje (%)	100	200
	Broj učenika koji su nastavne aktivnosti realizirali u institucijama kulture (%)	100	200
Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarivanju prioriteta	Jačanje ljudskog i društvenog kapitala, identiteta KS, bolje, efikasnije i racionalnije korištenje ljudskih, prostornih i financijskih resursa		
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Iznos: 400.000		
	Izvor: budžet KS, budžet GS, lokalnih zajednica, budžet FBiH, BiH, međunarodni i EU fondovi i projekti		
Period implementacije mjere	2023-2027		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Ministarstvo kulture i sporta, Ministarstvo za odgoj i obrazovanja, Ministarstvo komunalne privrede, infrastrukture, prostornog uređenja, građenja i zaštite okoliša		
Nosioci mjere	Institucije kulture i obrazovanja		
Ciljne grupe	Učenici svih nivoa obrazovanja od predškolskog preko osnovno i srednjoškolskog do visokog i LLL obrazovanja, stanovnici i drugi korisnici prostora KS		

Veza sa strateškim ciljem	SC1 Poduprijeti razvoj i raznolikost kulturnog i umjetničkog stvaralaštva u kontekstu poboljšanja kvaliteta života u KS i jačanja ljudskog kapitala		
Prioritet 1.3.	Jačanje internacionalizacije kulturnog i umjetničkog stvaralaštva		
Naziv mjere 1.3.1.	Jačanje uloge Sarajeva kao prostora koji se fokusira na kulturu, baštinu i KKI na regionalnom, EU i globalnom nivou		
Opis mjere sa okvirnim područjem djelovanja	Jačanje međunarodne uloge KS u području kulture s ciljem globalne prepoznatljivosti Sarajeva kao grad kulture u kontekstu jačanja suradnja s europskim gradovima i međunarodnim organizacijama na terenu, odnosno djelovanje u području međunarodne kulturne suradnje. Mjera uključuju se: potpora međunarodnim koprodukcijama sva tri sektora kulture (javni, privatni, civilni) posebno kada je riječ o umjetnicima koji dolaze iz gradova pobratima; potpora sklapanju bilateralnih sporazuma o dugoročnoj kulturnoj suradnji sa odabranim stranim gradovima; jačanje uloge Sarajeva unutar regije, EU i drugih međunarodnih organizacije i mreža; jačanje suradnje u području kulture sa inozemnim kulturnim institucijama koji djeluju na području KS		
Ključni strateški projekti	Projekat profiliranje Sarajeva kao prostora kulture, baštine, kulturnih kreativnih industrija		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikator (izlaznog i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	Broj sklopljenih ugovora o dugoročnoj saradnji u području kulture sa stranim partnerima (%)	100	200

	Broj provedenih aktivnosti sukladno zaključenim bilateralnim sporazumima o kulturnoj saradnji (%)	100	200
Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarivanju prioriteta	Veće vidljivost Sarajeva na međunarodnoj sceni kao grada/kantona vrhunske kulturne ponude, razvijen kulturni menadžment i napredna kulturna politika; jačanje prisutnosti umjetnika i producenata u Evropi i svijetu, podizanje kvaliteta kulturne produkcije		
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Iznos: 200.000		
	Izvor: budžet KS, budžet GS, lokalnih zajednica, budžet FBiH, BiH, međunarodni i EU fondovi i projekti		
Period implementacije mjere	2023-2027		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Ministarstvo kulture i sporta KS		
Nosioci mjere	Javni, privatni i civilni sektor kulture		
Ciljne grupe	Umjetnici, kulturni radnici		

Veza sa strateškim ciljem	SC1 Poduprijeti razvoj i raznolikost kulturnog i umjetničkog stvaralaštva u kontekstu poboljšanja kvaliteta života u KS i jačanja ljudskog kapitala		
Prioritet 1.3.	Jačanje internacionalizacije kulturnog i umjetničkog stvaralaštva		
Naziv mjere 1.3.2.	Regionalna saradnja i saradnja u okviru EU		
Opis mjere sa okvirnim područjem djelovanja	Jačanje saradnje KS, Ministarstva kulture, Grada, gradskih službi i općina u području kulture sa regionalnim partnerima. Mjera uključuje: Podršku projektima koji uključuju regionalne partnere i EU partnere, Potporu kulturnim projektima koji se sufinanciraju iz proračuna EU. Područje djelovanja je saradnja institucija i pojedinaca kulture KS u okvirima regije i u okvirima EU.		
Ključni strateški projekti	Projekat podrške regionalnoj i EU saradnji u skladu sa redefiniranim kriterijima		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikator (izlaznog i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	Broj sufinanciranih projekata kulture financiranih od strane EU (%)	100	200
	Broj projekata kulture realiziranih sa regionalnim i EU partnerima (%)	100	200
Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarivanju prioriteta	Povećanje broja ambicioznijih projekata u području kulture koji se pojavljuju kao međunarodne koprodukcije, veća vidljivost Sarajeva na međunarodnoj ravni kao grada/kantona u kome rade vrsni koproducenti, umjetnici, institucije. Zatim, pristup sredstvima, znanjima, vještinama, programima, umjetnicima. Transfer kulture iz regionalnog i EU okruženja u prostor KS i obrnuto transfer kulture KS u regionalno i EU okruženje.		
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Iznos: 500.000		
	Izvor: budžet KS, budžet GS, lokalnih zajednica, budžet FBiH, BiH, međunarodni i EU fondovi i projekti		

Period implementacije mjere	2023-2027
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Ministarstvo kulture i sporta KS
Nosioci mjere	Javni, privatni i civilni sektor kulture
Ciljne grupe	Pojedinci i institucije kulture, KS

Veza sa strateškim ciljem	SC1 Poduprijeti razvoj i raznolikost kulturnog i umjetničkog stvaralaštva u kontekstu poboljšanja kvaliteta života u KS i jačanja ljudskog kapitala		
Prioritet 1.3.	Jačanje internacionalizacije kulturnog i umjetničkog stvaralaštva		
Naziv mjere 1.3.3.	Mobilnost umjetnika		
Opis mjere sa okvirnim područjem djelovanja	Mjera se odnosi na podršku programima i projektima mobilnosti umjetnika (iz Sarajeva i prema Sarajevu) uz istovremeno širenje mreže tzv. umjetničkih rezidencija ili povećanje prostornih kapaciteta za smještaj i rad umjetnika izvan Sarajeva. U najkraćem, područje djelovanja mjere 1.3.3. je mobilnost umjetnika, zaposlenih u sektoru kulture.		
Ključni strateški projekti	Projekat podrške mobilnosti umjetnika (uvođenje kriterija i posebnog javnog poziva za finansiranje mobilnosti umjetnika)		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikator (izlaznog i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	Broj umjetnika iz KS uključenih u međunarodne projekte (%)	100	200
	Broj umjetnika izvan KS uključenih u projekte u KS (%)	100	200
Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarivanju prioriteta	Osnaživanje ljudskog kapitala KS, povećanje vidljivosti KS u području kulture i kao prostora prijateljski naklonjenog kulturi, jačanje infrastrukture za smještaj i rad stranih umjetnika u KS		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Iznos: 500.000		
	Izvor: budžet KS, budžet GS, lokalnih zajednica, budžet FBiH, BiH, međunarodni i EU fondovi i projekti		
Period implementacije mjere	2023-2027		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Ministarstvo kulture i sporta KS		
Nosioci mjere	Javni, privatni i civilni sektor kulture		
Ciljne grupe	Umjetnici, stanovnici, turisti KS		

Veza sa strateškim ciljem	SC1 Poduprijeti razvoj i raznolikost kulturnog i umjetničkog stvaralaštva u kontekstu poboljšanja kvaliteta života u KS i jačanja ljudskog kapitala
Prioritet 1.4.	Snažnije integriranje obrazovanja i kulture

Naziv mjere 1.4.1.	Uključivanje kulture, baštine, kulturnih i kreativnih industrija u sve programe obrazovanja		
Opis mjere sa okvirnim područjem djelovanja	Okvirno područje djelovanja mjere 1.4.1. je integriranje obrazovanja, s jedne strane i kulture, baštine, kulturnih i kreativnih industrija s druge strane. U okviru ove mjere potrebno je u saradnji sa resornim ministarstvom obrazovanja redefinirati nastavne planove i programe kako bi se otvorio prostor za integriranje kulture, baštine i KKI u sve nivoje obrazovanja korištenjem prostora, ljudskih i drugih resursa (kulturnih, umjetničkih, itd) škola i institucija kulture. Angažirani u institucijama kulture, posebno istaknuti umjetnici KS trebali bi u okviru mentoring programa svake godine pratiti određenu školu ili određeni broj mladih.		
Ključni strateški projekti	Obrazovanje u institucijama kulture; Kultura u obrazovnim institucijama; Mentoring istaknutih umjetnika KS i institucija kulture; Institucije kulture kao naučna baza svih nivoa obrazovanja;		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikator (izlaznog i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	Broj nastavnih sati kulture u obrazovnim institucijama (%)	100	200
	Broj učenika (sati) obrazovanja u institucijama kulture (%)	100	200
	Broj umjetnika/zaposlenih u institucijama kulture uključenih u obrazovanju (posebno istaknutih umjetnika) (%)	100	200
Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarivanju prioriteta	Podizanje kvaliteta i raznovrsnosti kulturne i umjetničke produkcije, jačanje ljudskog kapitala, podizanje kvaliteta života		
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Iznos: 200.000		
	Izvor: budžet KS		
Period implementacije mjere	2023-2027		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Ministarstvo kulture i sporta KS		
Nosioci mjere	Institucije kulture, obrazovne institucije sva tri sektora, istaknuti umjetnici		
Ciljne grupe	Stanovnici KS posebno učenici, zaposleni u kulturi		

Veza sa strateškim ciljem	SC1 Poduprijeti razvoj i raznolikost kulturnog i umjetničkog stvaralaštva u kontekstu poboljšanja kvaliteta života u KS i jačanja ljudskog kapitala
Prioritet 1.4.	Snažnije integriranje obrazovanja i kulture
Naziv mjere 1.4.2.	Povećanje participacije mladih u pripremi, oblikovanju i realizaciji programa kulture
Opis mjere sa okvirnim područjem djelovanja	Povećati udio mladih posjetitelja kulturnih događanja (posebno dobne skupine 15-29 godina). Potaknuti učesnike u kulturi KS da rade na oblikovanju i provođenju strategije ili programa za mlade, kao i da razvijaju projekte koji bi omogućili veću uključenost mladih u

	pripremi, izvedbi i praćenju kulturnih događanja. Provesti anketu o kulturnim preferencijama mladih KS sa posebnim osvrtom na specifičnosti općina i starosnih grupa.		
Ključni strateški projekti	Projekat stipendiranja mladih u obrazovanju u području kulture		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikator (izlaznog i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	Broj mladih uključenih u programe kulture (učesnici, izvođači) i broj posjetitelja (%)	100	200
	Broj mladih uključenih u izradu strategije kulture i programa kulture (%)	100	200
Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarivanju prioriteta	Podizanje kvaliteta obrazovanja, jačanje ljudskog kapitala, podizanje kvaliteta života, osnaživanje sektora kulture, baštine, kulturnih i kreativnih industrija		
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Iznos: 200.000		
	Izvor: budžet		
Period implementacije mjere	2023-2025		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Ministarstvo kulture i sporta KS		
Nosioci mjere	Služba za kulturu u saradnji sa institucijama kulture sva tri sektora		
Ciljne grupe	Stanovnici, posebno mladi, učenici, zaposleni u kulturi i obrazovanju		

Veza sa strateškim ciljem	SC1 Poduprijeti razvoj i raznolikost kulturnog i umjetničkog stvaralaštva u kontekstu poboljšanja kvaliteta života u KS i jačanja ljudskog kapitala		
Prioritet 1.4.	Snažnije integriranje obrazovanja i kulture		
Naziv mjere 1.4.3.	Kontinuirano obrazovanje o upravljanju, novim tehnologijama, novim pristupima razvoju u kulturi i baštini		
Opis mjere sa okvirnim područjem djelovanja	U okviru mjere 1.4.3. cilj je osigurati popunjavanje deficita (jaza) u znanjima o upravljanju, novim tehnologijama, novim pristupima razvoju kulture i baštine		
Ključni strateški projekti	Projekat obrazovanje u području upravljanja kulturom, novim tehnologijama, novim pristupima razvoju u području kulture, baštine		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikator (izlaznog i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	Broj programa edukacije o upravljanju, novim tehnologijama, novim pristupima razvoju u kulturi i baštini (godišnje)	0	3
	Broj učesnika edukacije (godišnje)	0	20
Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarivanju prioriteta	Racionalne i efikasnije korištenje javnih sredstava, podizanje kvaliteta i raznovrsnosti kulturne i umjetničke produkcije, osnaživanje ljudskog kapitala, podizanje kvaliteta života,		
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Iznos: 200.000		
	Izvor: budžet		
Period implementacije mjere	2023-2025		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Ministarstvo kulture i sporta KS		
Nosioci mjere	Služba za kulturu u saradnji sa institucijama kulture sva tri sektora		
Ciljne grupe	Stanovnici, posebno mladi		

Veza sa strateškim ciljem	SC1 Poduprijeti razvoj i raznolikost kulturnog i umjetničkog stvaralaštva u kontekstu poboljšanja kvaliteta života u KS i jačanja ljudskog kapitala
Prioritet 1.5.	Vidljivija i učinkovitija inkluzija kulture u osnaživanju stanovništva
Naziv mjere 1.5.2.	Povećanje pristupačnosti (lokacija, prostor, radno vrijeme)

Opis mjere sa okvirnim područjem djelovanja	Jačanje pristupačnosti usluga biblioteka i arhiva i drugih institucija kulture građanima i korisnicima kroz: sadržajno profiliranje i sustavno vrednovanje resursa za koje su zadužene institucije kulture i upravljanja njima; mogućnost da se naruči materijal na odabranu lokaciju (knjižnica, dom, posao); uključivanje ranjivih skupina (mladi, stariji od 65 godina, lica sa problemima u kretanju, problemima sa sluhom, vidom, drugim zdravstvenim problemima).		
Ključni strateški projekti	Saradnja sa bolnicama i domovima zdravlja ili kultura u bolnicama i domovima zdravlja. Kultura u obrazovnim institucijama vs obrazovanje u institucijama kulture. Kultura i marginalizirane grupe stanovništva KS; Izgradnja i održavanje objekata za razvoj kulture na području Općine Trnovo, Pozorište i film za sve generacije Općina Novo Sarajevo; Podrška kulturnim manifestacijama i institucijama kulture Općina Ilijaš;		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikator (izlaznog i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	Broj radnih sati (dnevno/nedjeljno) (dani i sati) (%)	100	175
	Fizičke prepreke za pristupanje objektima i kretanje u objektima (%)	100	200
	Uslovi za duži boravak korisnika u objektima (institucijama) kulture (%)	100	200
Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarivanju prioriteta	Podizanje kvaliteta prostora, sadržaja i aktivnosti institucija kulture, inkluzija, osnaživanje svih kategorija, jačanje ljudskog kapitala, podizanje kvaliteta života		
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Iznos: 300.000		
	Izvor: budžet KS, budžet GS, lokalnih zajednica, budžet FBiH, BiH, međunarodni i EU fondovi i projekti		
Period implementacije mjere	2023-2027		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Ministarstvo kulture i sporta		
Nosioci mjere	Institucije kulture javnog, privatnog i civilnog sektora, Obrazovne i zdravstvene institucije, udruge odgovorne za specifične potrebe pojedinih kategorija stanovnika		
Ciljne grupe	Stanovnici KS (učenici, stariji od 65 godina života, marginalizirane grupe, Romi, siromašni		

Veza sa strateškim ciljem	SC1 Poduprijeti razvoj i raznolikost kulturnog i umjetničkog stvaralaštva u kontekstu poboljšanja kvaliteta života u KS i jačanja ljudskog kapitala
Prioritet 1.5.	Vidljivija i učinkovitija inkluzija kulture u osnaživanju stanovništva
Naziv mjere 1.5.1.	Povećanje interesa za knjigu i čitanje svih starosnih grupa

Opis mjere sa okvirnim područjem djelovanja	Područje djelovanja ove mjere je konitnuirani rad na povećavanju interesa za knjigu (standardni i e-format), kao preduvjetu za podizanje znanja i vještine, odnosno jačanje ljudskog kapitala.		
Ključni strateški projekti	Program prilagođavanja biblioteka za prihvata različitih korisnika		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikator (izlaznog i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	Broj odjela za mlade, 65+, migrante i druge u okviru biblioteka	100	300
	Broj korisnika biblioteka po kategorijama korisnika	100	150
	Broj pročitanih knjiga (standardni i e-format)	100	175
Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarivanju prioriteta	Podizanje kvaliteta ljudskog kapitala, kreiranje publike za programe kulture		
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Iznos: 300.000		
	Izvor: budžet KS, budžet GS, lokalnih zajednica, budžet FBiH, BiH, međunarodni i EU fondovi i projekti		
Period implementacije mjere	2023-2027		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Ministarstvo kulture i sporta KS		
Nosioci mjere	Biblioteka		
Ciljne grupe	Stanovnici KS (učenici, stariji od 65 godina života, marginalizirane grupe, Romi, siromašni		

Veza sa strateškim ciljem	SC1 Poduprijeti razvoj i raznolikost kulturnog i umjetničkog stvaralaštva u kontekstu poboljšanja kvaliteta života u KS i jačanja ljudskog kapitala		
Prioritet 1.5.	Vidljivija i učinkovitija inkluzija kulture u osnaživanju stanovništva		
Naziv mjere 1.5.3.	Razvijanje posebnih programa osnaživanja marginaliziranih pojedinaca i zajednica		
Opis mjere sa okvirnim područjem djelovanja	Područje djelovanja ove mjere je osnaživanje marginaliziranih pojedinaca i zajednica uključivanjem institucija i pojedinaca kulture. Mjera uključuje identificiranje pojedinaca i grupa i prostora koji su posebno ugroženi i koji se mogu osnažiti angažmanom institucija kulture, kao i profiliranje posebnih programa (sadržaj, trjanje, učesnici).		
Ključni strateški projekti	Kultura i marginalizirani pojedinci i zajednice.		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikator (izlaznog i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	Broj razvijenih i realiziranih programa	100	200
	Broj učesnika u realizaciji programa	100	200
	Broj korisnika	100	200

Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarivanju prioriteta	Podizanje kvaliteta prostora, sadržaja i aktivnosti institucija kulture, inkluzija, osnaživanje svih kategorija, jačanje ljudskog kapitala, podizanje kvaliteta života
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Iznos: 400.000
	Izvor:budžet KS, budžet GS, lokalnih zajednica, budžet FBiH, BiH, međunarodni i EU fondovi i projekti
Period implementacije mjere	2023-2027
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Ministarstvo kulture i sporta KS
Nosioci mjere	Institucije kulture javnog, privatnog i civilnog sektora, Službe socijalne zaštite; druge relevantne institucije i pojedinci
Ciljne grupe	Stanovnici KS (stariji od 65 godina života, marginalizirane grupe, Romi, siromašni, migranti, žrtve nasilja, nasilnici)

Veza sa strateškim ciljem	SC2 Strateški cilj Očuvati, zaštititi i promicati materijalnu i nematerijalnu kulturnu baštinu u kontekstu jačanja identiteta i društvenog kapitala KS		
Prioritet 2.1.	Poboljšati stanje i upravljanje baštinom		
Naziv mjere 2.1.1.	Integracija i ažuriranje dokumentacije/registara baštine		
Opis mjere sa okvirnim područjem djelovanja	Ažurirati i u duhu održivih razvojnih ciljeva i novih pristupa nadopuniti baze, registre i evidencije baštine KS. U tom kontekstu posebnu pažnju posvetiti digitalizaciji baštine i njenom prezentiranju u GIS formatu za potrebe strateškog planiranja i upravlja razvojem. U najkraćem područje djelovanja mjere 2.1.1. su registri, evidencije u standardnim i digitalnim formatima, odnosno formatima koji prate napredak tehnologije.		
Ključni strateški projekti	Projekat digitalizacije baštine, Projekat ažuriranja i kompletiranja dokumentacije		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikator (izlaznog i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	Broj registrovih objekata baštine (%)	100	125
	Broj ugroženih objekata baštine (%)	100	75
	Broj objekata u funkciji (%)	100	125
Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarivanju prioriteta	Osiguravanje transparentnosti, boljeg i efikasnijeg upravljanja javnim sredstvima, racionalnije korištenje resursa		
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Iznos: 1.000.000		
	Izvor: budžet i međunarodni fondovi (EU, UNESCO)		
Period implementacije mjere	2023-2025		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Zavod za zaštitu kulturno historijskog i prirodnog nasljeđa KS		
Nosioci mjere	Zavod za zaštitu kulturno historijskog i prirodnog nasljeđa KS u suradnji sa Zavodom za planiranje razvoja KS, Zavodom za informatiku i statistiku KS, Ministarstvom kulture i sporta KS i drugim ministarstvima Vlade KS, drugim institucijama zaštite na entitetskom i državnom nivou		
Ciljne grupe	Stanovnici KS, oni koji upravljaju baštinom i razvojem KS, istraživači, naučnici, obrazovne i druge institucije		

Veza sa strateškim ciljem	SC2 Strateški cilj Očuvati, zaštititi i promicati materijalnu i nematerijalnu kulturnu baštinu u kontekstu jačanja identiteta i društvenog kapitala KS		
Prioritet 2.1.	Poboljšati stanje i upravljanje baštinom		
Naziv mjere 2.1.2.	Osnaživanje i kooperacija institucija za upravljanje baštinom i strateško planiranje razvoja		
Opis mjere sa okvirnim područjem djelovanja	Osnaživanje institucija upravljanja baštinom KS, Zavod za zaštitu kulturno-historijskog i prirodnog nasljeđa KS, institucija strateškog planiranja i upravljanja razvojem KS, Zavod za planiranje razvoja KS, institucija odgovornih za statistiku i informatiku KS, Zavod za		

	informatiku i statistiku KS u kadrovskom i statusnom smislu, a u koordinaciji i komunikaciji sa institucijama koje imaju odgovornost i koje upravljaju baštinom entiteta i BiH i EU i UNESCO.		
Ključni strateški projekti	Projekat digitalizacije baštine, Projekat strateškog planiranja prostora		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikator (izlaznog i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	Broj projekata realiziranih u saradnji sa drugim organizacijama, ustanovama, institucijama (%)	100	150
Razvojni efekti i doprinos mjere ostvarivanju prioriteta	Bolje i efikasnije korištenje javnih sredstava (budžeta, prostora, zaposlenih), eliminiranje ili minimiziranje konflikata u prostoru, minimiziranje negativnih eksternalija, podizanje kvaliteta prostorno planske i razvojne dokumentacije, podizanje nivoa sigurnosti investitora i lokalnih zajednica		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Iznos: 400.000		
	Izvor: budžet		
Period implementacije mjere	2023-2027		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Zavod za zaštitu kulturno historijskog i prirodnog nasljeđa u saradnji sa Ministarstvom kulture i sporta		
Nosioci mjere	Zavod za zaštitu kulturno historijskog i prirodnog nasljeđa u saradnji sa Zavodom za planiranje razvoja KS, institucijama odgovornim za upravljanje kulturno historijskim nasljeđem na entitetskom, državnom, evropskom i globalnom nivou		
Ciljne grupe	Korisnici baštine (stanovnici, turisti, istraživači, biznisi, naučnici, mediji, KKI)		

Veza sa strateškim ciljem	SC2 Strateški cilj Očuvati, zaštititi i promicati materijalnu i nematerijalnu kulturnu baštinu u kontekstu jačanja identiteta i društvenog kapitala KS
Prioritet 2.1.	Poboljšati stanje i upravljanje baštinom
Naziv mjere 2.1.3.	Poboljšati stanje baštine i raditi na njenoj promociji
Opis mjere sa okvirnim područjem djelovanja	Svaka intervencija u vezi sa stanjem baštine u KS pretpostavlja studiozno holističko evidentiranje i procjenu postojećeg stanja sa presjekom na dan 31/12/2022, odnosno 30/6/2023. Drugi korak je definiranje vizije i budućeg stanja koje osigurava ostvarivanje vizije. Treći korak je identifikiranje procesa transformacije postojećeg u ciljno željeno stanje sa svim relevantnim elementima (vremensko segmentiranje, sredstva, kadrovi, efekti), što uključuje program ulaganja u obnovu i aktivnu zaštitu kulturno historijskog i prirodnog nasljeđa sa efektima. Unaprjeđenje stanje pretpostavlja senzibiliziranje lokalne zajednice (stanovništva, biznisa) i njeno prihvatanje integriranje objekata kulturno historijskog i prirodnog nasljeđa u njen život. U tom kontekstu posebno mjesto imaju mladi, turisti, poslovna zajednica.
Ključni strateški projekti	Projekat baština u novim medijima, Projekat baština i mladi vs mladi i baština; Unaprijediti očuvanje tekovina odbrambeno-oslobodilačkog rata 92-95; Podrška obilježavanju značajnih događaja, datum i ličnosti iz perioda NOR 41-45 i OOR 92-95, te podrška izdavaštvu koje se odnosi na OOR 92-95; Izgradnja spomen obilježja i memorijalnih centara shodno Odluci o osnivanju Projekta Opsada i odbrana Sarajeva 92-95, te ostalih prigodnih spomen obilježja

	koja se odnose na period NOR i OOR; Unaprjeđenje i zaštita kulturno-historijskog nasljeđa; Završetak obnove Bistričke stanice; Izgradnja spomenika kralju Tvrtku I; Kolorizacija i iluminacija fasada objekata od značaja za Grad Sarajevo; Promocij i povećanje dostupnosti i kvaliteta usluga kulture i podrška festivalskim manifestacijama – izgradnja spomenika, spomen ploča i drugih vidova u znak sjećanja na istaknute sarajevske kulturne radnike; Uspostavljanje muzeja nacionalnih manjina u KS; Izgradnja centralnog spomen obilježja šehidima i poginulim borcima u općini Novo Sarajevo; Izgradnja i održavanje objekata za kulturno historijski razvoj na području Općine Trnovo; Otvaranje muzeja Vijećnica; Revitalizacija Stari Grad Dubrovnik u Općini Ilijaš		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikator (izlaznog i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	Broj ugroženih objekata baštine	100	75
	Broj promotivnih materijala/ događaja (%)	100	150
Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarivanju prioriteta	Podizanje kvaliteta urbanog razvoja, sigurnosti lokalnih zajednica, jačanje društvenog kapitala, identiteta, širenje prostora zapošljavanja, podizanje kvaliteta življenja u zonama baštine		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Iznos: 11.000.000		
	Izvor: budžet KS, budžet drugih nivoa vlasti od lokalnog preko entitetskog i državnog do evropskog i međunarodnog		
Period implementacije mjere	2023-2025		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Zavod za zaštitu kulturno historijskog i prirodnog nasljeđa KS		
Nosioci mjere	Zavod za zaštitu kulturno historijskog i prirodnog nasljeđa KS u saradnji sa Zavodom za planiranje razvoja KS, drugim institucijama i ustanovama		
Ciljne grupe	Stanovnici KS, turisti, biznisi		

Veza sa strateškim ciljem	SC2 Strateški cilj Očuvati, zaštititi i promicati materijalnu i nematerijalnu kulturnu baštinu u kontekstu jačanja identiteta i društvenog kapitala KS		
Prioritet 2.2.	Valorizirati baštinu temeljem aktivne zaštite		
Naziv mjere 2.2.1	Valorizacija kroz obrazovanje, kulturu, urbanizam		
Opis mjere sa okvirnim područjem djelovanja	Omogućiti pristup stanovništvu, obrazovanju, kulturnim i filmskim radnicima, turistima, autorima i istraživačima različitih profila baštini KS adekvatnom signalizacijom, drugim informacijama i mogućnošću da se pristupi tokom cijele godine i u većem broju sati tokom dana. To pretpostavlja uklanjanje raznih fizičkih prepreka za osobe sa poteškoćama i izgradnju adekvatnih pomoćnih sadržaja (toalet, garderoba, osvježenje, slično) kako bi se posjetioci zadržali duže u objektima i prostorima baštine.		
Ključni strateški projekti	Projekat obrazovanje u objektima kulturno historijskog nasljeđa, Projekat kulturno historijsko nasljeđe u urbanom razvoju Sarajeva, Programi kulture u objektima baštine		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikator (izlaznog i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti

	Prihod po osnovu obrazovanja, odmora, zabave, posla, filma, medija, urbanizma ... (%)	100	175
Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarivanju prioriteta	Racionalne i efikasnije korištenje javnih resursa (prostor, zaposleni, sadržaj), podizanje nivoa obrazovanja (znanje, vještine, kompetencije), jačanje ljudskog kapitala, jačanje identiteta, društvenog kapitala		
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Iznos: 1.000.000		
	Izvor: budžet KS, budžet drugih nivoa vlasti, EU i UNESCO projekti		
Period implementacije mjere	2023-2027		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Ministarstvo kulture i sporta		
Nosioci mjere	Institucije odgovorne za upravljanje baštinom u saradnji sa obrazovnim institucijama, TZ, drugim organizacijama koje imaju odgovornosti i interes u turizmu, KKI, filmom, medijima itd.		
Ciljne grupe	Stanovnici, učenici, turisti, poslovna zajednica		

Veza sa strateškim ciljem	SC2 Strateški cilj Očuvati, zaštititi i promicati materijalnu i nematerijalnu kulturnu baštinu u kontekstu jačanja identiteta i društvenog kapitala KS		
Prioritet 2.2.	Valorizirati baštinu		
Naziv mjere 2.2.2.	Valorizacija baštine kroz turizam		
Opis mjere sa okvirnim područjem djelovanja	Integriranje baštine na cijelom prostoru KS u turističku ponudu i po tom osnovu disperziranje kretanja turista i efekata turizma, što pretpostavlja kontinuiranu i kvalitetnu saradnju sektora turizma i sektora kulture na nivou KS. Kontinuirani rad na novih turističkim proizvodima koji se temelje na prezentiranju baštine KS. Ilustracije radi: oblikovanje i ponuda turističke ture koja omogućava uvid u prisustvo (rođenje, život i smrt) Jevreja u Sarajevu od njihovog dolaska 1492. do 2022. godine		
Ključni strateški projekti	Projekat kulturne ture, Projekat 450 godina Jevreja u Sarajevu, Projekat osnaživanja institucija kulture naroda		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikator (izlaznog i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	Broj turista (domaći i strani) koji posjećuju baštinu (%)	100	150
Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarivanju prioriteta	Širenje turističke ponude u području kulturnog turizma, širenje mogućnosti zapošljavanja, podizanje nivoa društveno-ekonomskog razvoja		
Indikativna financijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Iznos: 1.000.000		
	Izvor: budžet, JPP, projekti, drugi izvori		
Period implementacije mjere	2023-2027		

Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Zavod za zaštitu kulturno historijskog i prirodnog nasljeđa i Turistička zajednica KS
Nosioci mjere	Zavod za zaštitu kulturno historijskog i prirodnog nasljeđa, Turistička zajednica KS, turističke agencije, mediji, KKI, drugi
Ciljne grupe	Turisti i turistički sektor KS

Veza sa strateškim ciljem	SC2 Strateški cilj Očuvati, zaštititi i promicati materijalnu i nematerijalnu kulturnu baštinu u kontekstu jačanja identiteta i društvenog kapitala KS		
Prioritet 2.3.	Osnažiti međunarodnu saradnju u području baštine		
Naziv mjere 2.3.1.	Saradnja u okviru EU u području baštine		
Opis mjere sa okvirnim područjem djelovanja	S obzirom na kandidatski status Bosne i Hercegovine, potrebno je dokumentaciju, istraživanja, promociju, valorizaciju baštine harmonizirati sa očekivanjima, normama, metodologijama Evropske unije.		
Ključni strateški projekti	Projekat baština Sarajeva na (digitalnoj) mapi EU i svijeta		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikator (izlaznog i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	Broj programa/projekata realiziranih u okviru saradnje sa EU u području baštine	100	150
Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarivanju prioriteta	Otvaranje prostora za uključivanje baštine u regionalne i evropske projekte, otvaranja prostora za transfer znanja, sredstava, pristup projektima, pristup edukaciji u različitim aspektima baštine (identificiranje, dokumentiranje, zaštita, čuvanje, interpretiranje, korištenje, promocija)		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Iznos: 400.000		
	Izvor: budžet, JPP, projekti, drugi izvori		
Period implementacije mjere	2023-2027		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Zavod za zaštitu kulturno historijskog i prirodnog nasljeđa i Turistička zajednica KS		
Nosioci mjere	Zavod za zaštitu kulturno historijskog i prirodnog nasljeđa, Turistička zajednica KS, turističke agencije, mediji, KKI, drugi		
Ciljne grupe	Turisti i turistički sektor KS		

Veza sa strateškim ciljem	SC2 Strateški cilj Očuvati, zaštititi i promicati materijalnu i nematerijalnu kulturnu baštinu u kontekstu jačanja identiteta i društvenog kapitala KS		
Prioritet 2.3.	Osnažiti međunarodnu saradnju u području baštine		
Naziv mjere 2.3.2.	Saradnja u području baštine sa UNESCO		

Opis mjere sa okvirnim područjem djelovanja	Ostvarivanje strategije razvoja kulture pretpostavlja dalje jačanje saradnje u području baštine sa Ujedinjenim narodima, posebno UNESCO kako bi se eksperti i institucije osnažile u znanjima, obrazovanju, informacijama, metodologijama, pristupima finansiranju, promociji, konzervaciji, interpretaciji, upravljanju i drugom.		
Ključni strateški projekti	Projekat saradnja sa UNESCO do 2027.		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikator (izlaznog i krajnjeg rezultata)	Polazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	Broj projekata/programa realiziranih u saradnji sa UNESCO u području baštine	100	150
Razvojni efekt i doprinos mjere ostvarivanju prioriteta	Otvaranje prostora za uključivanje baštine u međunarodne projekte, otvaranja prostora za transfer znanja, sredstava, pristup projektima, pristup edukaciji u različitim aspektima baštine (identificiranje, dokumentiranje, zaštita, čuvanje, interpretiranje, korištenje, promocija)		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima financiranja	Iznos: 200.000		
	Izvor: budžet, JPP, projekti, drugi izvori		
Period implementacije mjere	2023-2027		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Zavod za zaštitu kulturno historijskog i prirodnog nasljeđa i Turistička zajednica KS		
Nosioci mjere	Zavod za zaštitu kulturno historijskog i prirodnog nasljeđa, Turistička zajednica KS, turističke agencije, mediji, KKI, drugi		
Ciljne grupe	Turisti i turistički sektor KS		

Veza sa strateškim ciljem	SC3 Poduprijeti kulturne i kreativne industrije u kontekstu osnaživanja održivog ekonomskog i ukupnog razvoja		
Prioritet	3.1. Podrška razvoju kulturnih i kreativnih industrija		
Naziv mjere	3.1.1. Osigurati trajnije i stabilnije uvjete za razvoj područja kreativnih industrija		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	Cilj ove mjere je stvoriti trajnije i stabilnije uvjete za razvoj kreativnih industrija kroz racionalizaciju postojećih prostornih kapaciteta. Evidentan je nedostatak prostora u Kantonu Sarajevo, a na raspolaganju su nekretnine koje pripadaju Kantonu Sarajevo. Detaljan uvid u potrebe svih korisnika i racionalna raspodjela uz dodatna ulaganja u infrastrukturu.		
Ključni strateški projekti	Analiza stanja i procjena 2023- 2025		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Prolazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	Urađena detaljna analiza KKI i modaliteta podrške (godišnje)	Realizirano 2023. godišnje ažuriranje	

Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Očekuje se dobijanje informacija potrebnih za detaljno planiranje povećanja prostornih kapaciteta
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 40.000 Izvor: Kanton Sarajevo
Period implementacije mjere Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	2023 -2025, Ministarstvo kulture i sporta KS
Nosioci mjere	Kanton Sarajevo

Veza sa strateškim ciljem	SC3 Poduprijeti kulturne i kreativne industrije u kontekstu osnaživanja održivog ekonomskog i ukupnog razvoja		
Prioritet	3.1. Podrška razvoju kulturnih i kreativnih industrija		
Naziv mjere	3.1.2. Veća vidljivost aktivnosti i aktera kulturne i kreativne industrije KS		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	Uspostaviti digitalnu platformu sa svim informacijama o aktivnostima i projektima na Kantonu Sarajevo, uključujući sve aktere koji svojim radom djeluju na promociji Sarajeva. Veliki broj umjetnika radi u Sarajevu i izvozi svoje proizvode van Sarajeva i BiH. Digitalna platforma bi bila jasan pregled aktivnosti na promociji u Sarajevu i van Sarajeva. Ova platforma bi služila za svakodnevne informacije o svim kulturnim i umjetničkim aktivnostima u Kantonu Sarajevo i pomogla akterima kulture i kulturne industrije za širenje informacija prema korisnicima. Digitalna platforma bi bila kreirana uz direktno učešće svih korisnika kako bi se odgovorilo na potrebe svih korisnika platforme. Digitalna platforma bi podržavala i informacije koje se odnose i na mogućost učestvovanja u internacionalnim projektima i konkursima.		
Ključni strateški projekti	Kreiranje digitalne platforme za kulturne i kreativne industrije (Kultur- HUB)		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Prolazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	Broj projekata KKI	100	300
	Broj učesnika u KKI	100	300
	Prihodi KKI	100	500
	Broj priloga, tekstova, istraživanja, radova o KKI	100	200
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Kultur-Hub digitalna platforma okuplja i povezuje sve nositelje kreativnih industrija, kulturnih sadržaja, od samostalnih umjetnika i fizički osoba, javnih ustanova u kulturi, organizacija u kulturi, ministarstava, turističke zajednice, općina, pa sve do nevladinih organizacija.		

Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 60.000 Izvor: Ministarstvo kulture i sporta KS
Period implementacije mjere Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	2023-2027
Nosioci mjere	Ministarstvo kulture KS i Centar KKI
Ciljne grupe	Nositelji kreativnih industrija, kulturnih sadržaja, od samostalnih umjetnika i fizički osoba, javnih ustanova u kulturi, organizacija u kulturi, ministarstava, turističke zajednice, općina, pa sve do nevladinih organizacija

Veza sa strateškim ciljem	SC3 Poduprijeti kulturne i kreativne industrije u kontekstu osnaživanja održivog ekonomskog i ukupnog razvoja
Prioritet	3.1. Podrška razvoju kulturnih i kreativnih industrija
Naziv mjere	3.1.3. Sistematska podrška i razvoj kreativnih industrija
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	Kreativne industrije nastaju iz individualne kreativnosti, vještina i talenta koje imaju potencijal za obogaćivanje i otvaranje novih radnih mjesta stvaranjem i eksploatacijom intelektualnog vlasništva. Kreativne industrije uključuju medije, arhitekturu, tržište umjetnina i antikviteta, obrt, dizajn, modni dizajn, film i video, interaktivne softvere za slobodno vrijeme, muziku, scenske umjetnosti, izdavaštvo, televizija, radio i dr. Sa kreativnim industrijama su povezani i drugi sektori kao što su turizam, ugostiteljstvo, muzeji i galerije, nasljeđe i sport ¹⁵⁷ . Nacrt Strategije razvoja FBiH 2021.-2027. prepoznaje važnost kreativne industrije kroz prioritet „1.3. Podržavati razvoj preduzetništva kreativnog sektora“ gdje se kaže „Sistemski, kroz projekte podrške i poreske olakšice, potrebno je podržati razvoj kreativnog sektora, a posebno arhitekturu, zanate, turizam, dizajn, film, televiziju, video, izdavačku djelatnost, muzeje, galerije, biblioteke, muzičku, scensku i vizuelnu umjetnost, dizajn, brendiranje i primjenu informaciono-komunikacijskih tehnologija u ovim djelatnostima.“. Da bi bilo moguće upravljati projektima i procesima, a što je dobijeno analizom situacije u sektoru kulture i kreativnih industrija u KS, da se zaključiti da je potrebno raditi na unapređenju savremenih poslovnih znanja menadžmenta i zaposlenih u institucijama kulture i umjetnosti, ministarstava, lokalnih zajednica, javnih ustanova, neprofitnih organizacija, te biznisima povezanih sa oblasti kreativnih industrija. Ova mjera je dugoročna indirektna podrška razvoju kulturnih i kreativnih industrija.
Ključni strateški projekti	Uspostavljanje sistema podrške razvoju kulture i kreativnih industrija, Kontinuirano sufinansiranje međunarodnih projekata iz kulturno kreativnih industrija; Podrška različitim oblicima edukacije u svrhu što boljeg upravljanja kulturnim i kreativnim industrijama; Pokretanje postdiplomskog studija

¹⁵⁷ *Creative Industries Mapping Document*, Department for Digital, Culture, Media & Sport, UK

	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Prolazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Broj odobrenih sufinansiranih međunarodnih projekata (ukupno)	100	300
	Uspostavljeni certificirani kursevi za cjeloživotno učenje (ukupno)	Ustavljeno 2023/24 Realizacija svake godine	
	Pokretanje postdiplomskog studija (ukupno)	Porenut 2024 Godišnje upisivanje novih polaznika	
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Ova mjera podrazumijeva kontinuitet u sufinansiranju i redovnom obrazovanju kadrova za upravljanje procesima u kulturnoj i kreativnoj industriji kako bi bili u mogućnosti kvalitetno učestvovati u lokalnim i internacionalnim projektima u svrhu sistematske podrške kulturnim i kreativnim industrijama.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 1.000.000 Izvor: Kanton Sarajevo		
Period implementacije mjere Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	2023-2007 Ministarstvo kulture i sporta KS		
Nosioci mjere	Kanton Sarajevo, Univerzitet u Sarajevu		
Ciljne grupe	Svi zainteresovani u sektoru kulturne i kreativne industrije		

Veza sa strateškim ciljem	SC3 Poduprijeti kulturne i kreativne industrije u kontekstu osnaživanja održivog ekonomskog i ukupnog razvoja
Prioritet	3.1. Podrška razvoju kulturnih i kreativnih industrija
Naziv mjere	3.1.4. Formiranje i osnaživanje Centar KKI KS (KulturHub)
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	Doprinositi ostvarenju potencijala ekonomskog rasta, zapošljavanja i inovacija na KS kroz uspostavljanje institucije koja će biti centar koordinacije aktivnosti različitih aktera kreativne industrije u međusobnim odnosima, odnosima prema vladi, prema fondovima, donatorima, sponzorima i investitorima, prema NGO, prema korisnicima (turizam), prema edukacijskim ustanovama, nezaposlenim osobama, medijima i drugim stakeholderima kreativne industrije na KS Unaprijediti upravljanje kreativnom industrijom KS kroz aktivnosti. KulturHub u sferi pripreme zakonske regulative, zaštite intelektualnog vlasništva, podizanja konkurentnosti i strateškog i programskog usmjeravanja razvoja kreativne industrije, saradnja sa partnerima u BiH i u međunarodnim okvirima, omogućavanje pristupa finansijskim i drugim resursima koji podižu konkurentnost kreativne industrije, sistematizirano praćenje i izvještavanje o rezultatima i planovima razvoja, uspostavljanje i provođenje informacijskog sistema kreativne industrije, administraciju KulturHub platforme, distribuciju informacija o aktivnostima, projektima, edukacija mladih iz svih oblasti

	kreativne industrije sa posebnom pažnjom na produkciju i filmsku produkciju kroz novo formirani IdejaHub, kao i druge aktivnosti. KulturHub podrazumijeva i uvezivanje kreativnih prostora na potezu od mosta Čobanija, do KSC Skenderije, obuhvatajući Likovnu akademiju, Akademiju scenskih umjetnosti u izgradnji, Radićevu ulicu kao buduću otvorenu galeriju stvarajući buduću prepoznatljivu „kreativnu četvrt“		
Ključni strateški projekti	Pripremljena studija izvodljivosti uspostavljanja KulturHub i prijedlog odluke o uspostavljanju Centra za Vladu KS; Formiran organizacijski dio KulturHub; Uspostavljen odjel za edukaciju IdejaHub sa certificiranim programom profesionalnog osposobljavanja u oblasti kreativnih industrija; Pripremljena metodologija i način koordinacije za izradu srednjoročnih programa, godišnjih planova i izvještaja za kreativnu industriju na KS; Pripremljena metodologija o načinu kandidiranja, izrade i koordinacije u predlaganju programa i projekata aktivnosti kreativne industrije KS u domaćim i međunarodnim okvirima i za kandidiranje projekata prema EU i drugim fondovima i prema potencijalnim investitorima		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Prolazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	Formiran centar KKI sa kreativnom četvrti	Formiran 2023/24	
	Transfer prema Centru KKI KS (odišnje)	100	300
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Kreiranje radnih mjesta, kreiranje novih poslovnih mogućnosti		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 2.000.000 Izvor: Kanton Sarajevo		
Period implementacije mjere Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	2023-2027 Kanton Sarajevo		
Nosioci mjere	Vlada KS, akteri kreativne industrije, razvojne agencije koje djeluju u BiH, nevladine organizacije sa područja kreativne industrije KS, europske institucije i fondovi		
Ciljne grupe	Nositelji kreativnih industrija, kulturnih sadržaja, od samostalnih umjetnika i fizički osoba, javnih ustanova u kulturi, organizacija u kulturi, ministarstava, turističke zajednice, općina, pa sve do nevladinih organizacija		

Veza sa strateškim ciljem	SC3 Poduprijeti kulturne i kreativne industrije u kontekstu osnaživanja održivog ekonomskog i ukupnog razvoja
Prioritet	3.2. KKI u funkciji razvoja turizama i disperzije turističkih tokova na prostor KS
Naziv mjere	3.2.1. Povećati udio domaćih i stranih turista koji posjećuju Sarajevo zbog kulturne ponude uključujući i baštinu
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	Kulturne i kreativne industrije u posljednjih desetak godina postale su popularan smjer razvoja gradova/lokalnih zajednica. Mnogi ih gradovi/lokalne zajednice koriste kao alat za poticanje privrednog razvoja, kao i za postizanje veće vidljivosti u širem okruženju, posebno u sinergiji s turizmom. KKI igraju značajnu ulogu kao podrška razvoju turizma na regionalnom i lokalnom nivou; one nude priliku za ekonomsku diversifikaciju i pametnu

	specijalizaciju, kao i rastuću atraktivnost regije. Kulturne i kreativne industrije takođe direktno doprinose poslovima i rastu turističkog sektora. KEA studija iz 2006. godine "Economy of Culture in Europe" utvrdila je da kulturni poslovi čine 15% ukupnih poslova u sektoru turizma. „Kulturni turizam označava kretanje ljudi koje je uzrokovano kulturnim atrakcijama izvan njihovog uobičajenog mjesta stanovanja, s namjerom sakupljanja novih informacija i iskustava kako bi zadovoljili svoje kulturne potrebe“ Sarajevo ima festivale, potencijala za zimske atrakcije i povećanje turizma na 365 dana pružajući razne usluge domaćim i stranim korisnicima. Sarajevo grad susreta kultura sa svojim kulturnim lokacijama koje obilježavaju više od 500 godina postojanja različitih i sinergije različitih kultura i kulturnih baština.		
Ključni strateški projekti	Kreirati i kontinuirano objavljivati promotivne sadržaje po uzoru na Navigator- https://www.navigator.ba u printanom i digitalnom obliku koristeći nove tehnologije.; Postaviti 10 uličnih digitalni info tačaka/portali , uvezani sa digitalnom platformom (Kultur-Hub); Sarajevo susret kultura prepoznatljivi brend Sarajeva		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Prolazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	Broj turista (domaćih, stranih) kojima je kultura, baština, KKI motiv za dolazak i boravak u sarajevu	100	150
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Promocija Sarajeva, aktivnosti i događaji dostupni svim zainteresovanim posjetiocima u Sarajevu		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 500.000 Izvor: Turistička zajednica i Kanton Sarajevo, općine		
Period implementacije mjere Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	2023- 2026 Kanton Sarajevo, Turistička zajednica, općine KS		
Nosioci mjere	Turistička zajednica KS		
Ciljne grupe	Turistički radnici i turisti		

Veza sa strateškim ciljem	SC3 Poduprijeti kulturne i kreativne industrije u kontekstu osnaživanja održivog ekonomskog i ukupnog razvoja
Prioritet	3.2. KKI u funkciji razvoja turizama i disperzije turističkih tokova na prostor KS
Naziv mjere	3.2.2. Disperzija sadržaja na cijeli prostor KS
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	Uska saradnja sa opštinama i racionalizacija aktivnosti i disperzija na području KS i podrška projektima sa fokusom na opštine van prostora grada Sarajeva. U uskoj saradnji sa Turističkom zajednicom KS i i svim općinama na području Kantona Sarajevo napraviti pregled ključnih tačaka-lokacija u Kantonu Sarajevo i napraviti novi oblik ponude. Sarajevo ima bogatu historijsku baštinu kojoj su potrebne kreativne intervencije i rad na poboljšanju atraktivnosti sadržaja koji se nudi turistima. Sarajevo ima potencijala da sinergijski djeluje promovirajući sve grane turizma i to prema UN WTO 1. Ruralni turizam 2. Kulturni turizam

	3. Tematski turizam 4. Avanturistički turizam 5. Vjerski turizam 6. Kružna putovanja 7. Zdravstveni turizam 8. Kongresni i znanstveni turizam		
Ključni strateški projekti	Kreirati i kontinuirano nadopunjavati turistički bilten sa ponudama za posjetioce Kantona Sarajevo		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Prolazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	Kreirani bilten, vodič, digitalna mapa sa relevantnim elementima	Jedan dokument godišnje	
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Kroz sinergiju i uvezivanje svih grana turizma i jedinstvenim opisima lokacija i vrste aktivnosti očekuje se dolazak turista sa jasnim ciljem ciljem i očekivanjima.		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 100.000 Izvor: Kanton Sarajevo, Turistička zajednica KS, Opštine u KS		
Period implementacije mjere Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	2023- 2027 Turistička zajednica		
Nosioci mjere	Kanton Sarajevo, Turistička zajednica, općine na području KS		
Ciljne grupe	Turisti iz BiH i inostranstva		

Veza sa strateškim ciljem	SC3 Poduprijeti kulturne i kreativne industrije u kontekstu osnaživanja održivog ekonomskog i ukupnog razvoja
Prioritet	3.3. Podrška razvoju filmske industrije
Naziv mjere	3.3.1. Kontinuirana i sistemska podrška filmskoj industriji
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	Filmska industrija u Bosni i Hercegovini, a posebno u Kantonu Sarajevo ima veliku ulogu u kontekstu osnaživanja održivog ekonomskog i ukupnog razvoja. Ulaganja iz budžeta Kantona Sarajevo usmjerenih za kreiranje novih filmskih sadržaja direktno i indirektno multiplicira direktnu dobit za Kanton Sarajevo. Kontinuirana selekcija predloženih projekata je ključ u redovnom planiranju i finansiranju filmske produkcije. Kvartalni konkursi su potrebni radi specifičnosti potreba snimanja u posebnim vremenskim uslovima i godišnjem dobu. Produkcijski troškovi su specifični i zahtijevaju preciznu finansijsku konstrukciju i često se sredstva moraju odobriti u skladu sa zahtijevanim budžetom. Pored namjenskih sredstava potrebno je podržati finansiranje filmske produkcije putem javnih preduzeća, privatnih fondova, fondova koji dolaze iz inostranstva, Evropske unije, kao i finansiranja kao što je primjer Telekom (18.000.000,00 KM)
Ključni strateški projekti	Raspisivanje redovnih konkursa za finansiranje filmova i TV serija; Redovni monitoring kriterija predviđenih u konkursu za dobijanje sredstava

Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Prolazne vrijednosti KM	Ciljne vrijednosti KM
	Iznos sredstava podrške filmskoj industriji	100	300
	Broj snimljenih filmova i TV serija uz podršku	100	300
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Povećan broj domaće produkcije filmova i TV serija		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 9.110.000 Izvor: Kanton Sarajevo		
Period implementacije mjere	2023 – 2027		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Ministarstvo kulture i sporta KS		
Nosioci mjere	Kanton Sarajevo		
Ciljne grupe	Produkcijske kuće, filmski radnici		

Veza sa strateškim ciljem	SC3 Poduprijeti kulturne i kreativne industrije u kontekstu osnaživanja održivog ekonomskog i ukupnog razvoja		
Prioritet	3.3. Podrška razvoju filmske industrije		
Naziv mjere	3.3.2. Osigurati (pristup) realizaciju kvalitetnoj filmskoj produkciji		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	Na osnovu urađene Analize produkcijske infrastrukture i kapaciteta (2015) posmatrane su ključne dimenzije produkcije i na taj način i definirane potrebne mjere za pristup i realizaciju kvalitetnoj filmskoj produkciji. Infrastruktura i oprema, usluge, lokacije, filmska ekipa, ključni kreativni talenti predstavljaju stubove potrebne za kvalitetnu produkciju. Jedna od potrebnih mjera je detaljna evaluacija stanja i raspoloživih kapaciteta u uskoj saradnji sa produkcijskim kućama i filmskim radnicima. Povećanjem obima filmske i TV proizvodnje dovodi do potreba uvođenja nove radne snage, obrazovanje mladih i stvaranje prilike za nova radna mjesta.		
Ključni strateški projekti	Detaljna evaluacija raspoloživih kapaciteta i kreiranje novog ambijenta; Poticaj za učešće i edukaciju mladih filmskih radnika što dovodi do stvaranja uslova za nova radna mjesta.		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Prolazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	Urađena evaluacija raspoloživih kapaciteta i kvaliteta prezentirane filmske produkcije	Jedna godišnje	
	Edukacija i uključivanje mladih u produkciju filmov, serija i TV programa	100	300
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Jasna slika postojećeg stanja raspoloživih kapaciteta omogućava kvalitetno planiranje. Participatorna evaluacija koja će uključiti sve produkcijske kuće i filmske radnike. Stvaranje		

	nove radne snage omogućava jaču promociju i bolju ponudu za produkciju inostranih filmova i serija.
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 40.000 Izvor: Kanton Sarajevo, Edukativni programi festivala, Evropski edukativni fondovi
Period implementacije mjere	2023-2024
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	2023-2027 Ministarstvo kulture i sporta KS
Nosioci mjere	Kanton Sarajevo, filmski radnici
Ciljne grupe	Produksijske kuće, festivali, filmski radnici, nova radna snaga.

Veza sa strateškim ciljem	SC3 Poduprijeti kulturne i kreativne industrije u kontekstu osnaživanja održivog ekonomskog i ukupnog razvoja		
Prioritet	3.3. Podrška razvoju filmske industrije		
Naziv mjere	3.3.3. Učvrstiti imidž Sarajevo grad filma		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	Sarajevo je proglašeno gradom filma UNESCO-a 31. oktobra 2019. godine i članom globalne Mreže kreativnih gradova UNESCO-a. Sarajevo grad filma UNESCO-a posvećen je filmu i kreativnosti kao ključnim pokretačima kulturnog, ekonomskog i društvenog razvoja grada, te saradnji i partnerstvima s drugim kreativnim gradovima unutar Mreže kreativnih gradova UNESCO-a. U okviru mjere će se: Podržati razvoj gradskih filmskih festivala, kina i filmskih muzeja kako bi se poboljšao pristup kvalitetnim i raznolikim filmskim sadržajima tokom cijele godine; Doprinositi uspješnoj regionalnoj i međunarodnoj saradnji kao mjesto susreta za filmske profesionalce u regiji, s posebnim fokusom na širenje regionalne koprodukcije; Oživjeti gradske javne prostore povećanjem učešća svih u filmskoj kulturi kroz zajedničke cross-cutting projekte koji povezuju film s drugim kreativnim industrijama; Sarađivati sa drugim kreativnim gradovima UNESCO-a i razmjenjivati najbolje prakse, stvarati zajedničke programe i poticati razmjenu studenata i profesionalaca na filmskim projektima¹⁵⁸.		
Ključni strateški projekti	„Sarajevo na ekranu“ podrazumijeva filmske projekte koji u svojim sadržajima ili produkcijom promovišu Sarajevo; Kreiranje mape korištenih lokacija za snimanje jer je Sarajevo sa svojom okolinom veoma atraktivna lokacija za snimanje filmova i serija- Upotreba filmskih kadrova kao brend za privlačenje novih produkcijskih kuća i turista		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Prolazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	Broj filmova o Sarajevu (%)	100	300
	Ažurirana mapa sa opisom lokacija	Jednom godišnje	

¹⁵⁸Sarajevo grada filma UNESCO-a, Akcioni plan 2022 -2024

Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Jačanje imidža grada Sarajeva kao atraktivna lokacija za snimanje filmova; Jačanje imidža grada Sarajeva kao filmskog centra uz promociju baština i vrijednosti Sarajeva
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 50.000 Izvor: Kanton Sarajevo
Period implementacije mjere Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	2023- 2027 Ministarstvo kulture i sporta KS
Nosioci mjere	Kanton Sarajevo
Ciljne grupe	Produkcijske kuće, filmski radnici

Veza sa strateškim ciljem	SC3 Poduprijeti kulturne i kreativne industrije u kontekstu osnaživanja održivog ekonomskog i ukupnog razvoja		
Prioritet	3.4. Razvoj tržišta dobara i usluga kulture, baštine i KKI		
Naziv mjere	3.4.1. Edukacija i informiranje o potencijalima tržišta dobara i usluga kulture, baštine i KKI		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	Kulturni proizvod – proizvod koji utjelovljuje ili prenosi kulturni izraz bez obzira na komercijalnu vrijednost koju posjeduje. Često ipak kulturni proizvodi prenose kulturni izraz koji je zanimljiv za tržište pa ih kreira, distribuira i koristi publika u tržišnim uslovima. U Kanton Sarajevo posjeduje ogromne tržišne potencijala, pogotovo usmjerenih kao oblik turističke ponude. U KulturHub centru će biti organizovana kontinuirana radionica koja će zainteresovanim polaznicima pružati osnovne kompetencije iz poduzetništva iz oblasti kulturnih industrija sa posebnim osvrtom na potencijale tržišta nakita, slika, proizvoda starih zanata , kao i zaštite prava.		
Ključni strateški projekti	Analiza potreba za novim kompetencijama i znanjima o potencijalima tržišta dobara i usluga kulture, baštine; Kreiranje sadržaja kurseva za edukaciju		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Prolazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	Plan i program edukacije sa definiranim kompetencijama i ishodima učenja	2023 Godišnje izvještaj	
	Broj polaznika edukacije	100	200
	Broj tekstova, emisija, priloga u različitim medijima o tržištu dobara i usluga kulture, baštine, KKI	100	200
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Edukovani kadar o potencijalima tržišta dobara i usluga kulture, baštine		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 50.000 Izvor: Kanton Sarajevo		

Period implementacije mjere	2023-2027
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Ministarstvo kulture i sporta KS
Nosioci mjere	Kanton Sarajevo
Ciljne grupe	Zanatlije, radnici galerija, kustosi i svi zainteresovani za poduzetništvo u KKK

Veza sa strateškim ciljem	SC3 Poduprijeti kulturne i kreativne industrije u kontekstu osnaživanja održivog ekonomskog i ukupnog razvoja		
Prioritet	3.4. Razvoj tržišta dobara i usluga kulture, baštine i KKI		
Naziv mjere	3.4.2. Izgradnja platforme za trgovanje dobrima i uslugama kulture, baštine KKI		
Opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja	Direktno povezano sa aktivnostima u okviru mjere 3.1.2. Veća vidljivost aktivnosti i aktera kulturne i kreativne industrije KS, napraviće se i platforma za trgovanje dobrima i uslugama koja će imati standardizovane informacije i informacije o mogućnosti prodaje dobara i usluga. Na ovom dijelu platforme će biti dostupni i edukativni i informativni materijali, kao i primjeri iz prakse.		
Ključni strateški projekti	Kreiranje platforme		
Indikatori za praćenje rezultata mjere	Indikatori (izlaznog rezultata i krajnjeg rezultata)	Prolazne vrijednosti	Ciljne vrijednosti
	Kreirana platforma	2023	
	Broj korisnika plforme	100	300
Razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta	Bolja informisanost o mogućnostima i potencijalima za trgovanje dobrima i uslugama kulture		
Indikativna finansijska konstrukcija sa izvorima finansiranja	Iznos: 50.000 Izvor: Kanton Sarajevo		
Period implementacije mjere	2023 – 2027		
Institucija odgovorna za koordinaciju implementacije mjere	Ministarstvo kulture i sporta KS		
Nosioci mjere	Kanton Sarajevo		
Ciljne grupe	Učenici, studenti, mladi Zanatlije, radnici galerija, kustosi i svi zainteresovani za poduzetništvo u KKK		

Prilog 2. Matrice uparivanja prilika i prijetnji sa snagama i slabostima

Matrica 1. Prilike vs. Snage

Prilike/snage matrica	Prilika 1	Prilika 2	Prilika 3
Snaga 1	Podrška međunarodnih organizacija i institucija razvoju i promociji kulture baštine/ Bogata kulturno historijska baština	Korištenje fondova EU / Bogata kulturno historijska baština	Mogućnost korištenja sredstava drugih institucija KS / Bogata kulturno historijska baština
Snaga 2	Podrška međunarodnih organizacija i institucija razvoju i promociji kulture baštine / Vrijedni i rijetki sadržaji u muzejima, bibliotekama, arhivima,	Korištenje fondova EU / Vrijedni i rijetki sadržaji u muzejima, bibliotekama, arhivima,	Mogućnost korištenja sredstava drugih institucija KS / Vrijedni i rijetki sadržaji u muzejima, bibliotekama, arhivima,
Snaga 3	Podrška međunarodnih organizacija i institucija razvoju i promociji kulture baštine / Ljudski kapital	Korištenje fondova EU / Ljudski kapital	Mogućnost korištenja sredstava drugih institucija KS / Ljudski kapital

Matrica 2. Prilike vs. Slabosti

Prilike/slabosti matrica	Prilika 1	Prilika 2	Prilika 3
Slabost 1	Podrška međunarodnih organizacija i institucija razvoju i promociji kulture baštine/ Nedostatak sistemskog pristupa i brige o baštini	Korištenje fondova EU / Nedostatak sistemskog pristupa i brige o baštini	Mogućnost korištenja sredstava drugih institucija KS / Nedostatak sistemskog pristupa i brige o baštini
Slabost 2	Podrška međunarodnih organizacija i institucija razvoju i promociji kulture baštine / Neriješen pravni i finansijski status institucija kulture BH značaja (sedam)	Korištenje fondova EU / Neriješen pravni i finansijski status institucija kulture BH značaja (sedam)	Mogućnost korištenja sredstava drugih institucija KS / Neriješen pravni i finansijski status institucija kulture BH značaja (sedam)
Slabost 3	Podrška međunarodnih organizacija i institucija razvoju i promociji kulture baštine / Nedovoljna promocija baštine	Korištenje fondova EU / Nedovoljna promocija baštine	Mogućnost korištenja sredstava drugih institucija KS Nedovoljna promocija baštine /

Matrica 3. Prijetnje vs. Snage

Prijetnje/snage matrica	Prijetnja 1	Prijetnja 2	Prijetnja 3
Snage 1	Nepostojanje državne politike kulture / Bogata kulturno historijska baština	Kratkoročno politika kulture fokusirana na jednogodišnji period / Bogata kulturno historijska baština	Prepletanje nadležnosti / Bogata kulturno historijska baština
Snage 2	Nepostojanje državne politike kulture / Vrijedni i rijetki sadržaji u muzejima, bibliotekama, arhivima,	Kratkoročno politika kulture fokusirana na jednogodišnji period / Vrijedni i rijetki sadržaji u muzejima, bibliotekama, arhivima,	Prepletanje nadležnosti / Vrijedni i rijetki sadržaji u muzejima, bibliotekama, arhivima,
Snage 3	Nepostojanje državne politike kulture / Ljudski kapital	Kratkoročno politika kulture fokusirana na jednogodišnji period / Ljudski kapital	Prepletanje nadležnosti / Ljudski kapital

Matrica 4. Prijetnje vs. Slabosti

Prijetnje/slabbosti matrica	Prijetnja 1	Prijetnja 2	Prijetnja 3
Slabosti 1	Nepostojanje državne politike kulture / Nedostatak sistemskog pristupa i brige o baštini	Kratkoročno politika kulture fokusirana na jednogodišnji period / Nedostatak sistemskog pristupa i brige o baštini	Prepletanje nadležnosti / Nedostatak sistemskog pristupa i brige o baštini
Slabosti 2	Nepostojanje državne politike kulture / Neriješen pravni i finansijski status institucija kulture BH značaja (sedam)	Kratkoročno politika kulture fokusirana na jednogodišnji period / Neriješen pravni i finansijski status institucija kulture BH značaja (sedam)	Prepletanje nadležnosti / Neriješen pravni i finansijski status institucija kulture BH značaja (sedam)
Slabosti 3	Nepostojanje državne politike kulture / Nedovoljna promocija baštine	Kratkoročno politika kulture fokusirana na jednogodišnji period / Nedovoljna promocija baštine	Prepletanje nadležnosti / Nedovoljna promocija baštine

IZVORI

- Agencija za statistiku BiH, Sarajevo. <https://bhas.gov.ba>
- Alexaki, N., Foulidi, X., & Papakitsos, E. C. (2022). The Three Dimensions of Inclusive Education in the Attempt for Educational Change: Cultures, Policies and Practices. *Journal of Research Initiatives*, 6(1), 5.
- Arhiv BiH. <https://arhivbih.gov.ba>
- Arhiv FBiH. <http://www.arhivfbih.gov.ba/index.php/bs/>
- Ashley, A. J., Loh, C. G., Bubb, K., & Durham, L. (2022). Diversity, equity, and inclusion practices in arts and cultural planning. *Journal of Urban Affairs*, 44(4-5), 727-747.
- Biblioteka za slijepa i slabovidna lica. <https://bibsis.org.ba>
- Bošnjačka zajednica kulture Preporod. <https://www.preporod.ba/tag/galerija-preporod/>
- Bošnjački institut Fondacija AB Zulfikarpašić. <https://bosniackiinstitut.ba/>
- Čizmić, E., & Čaušević, A. (2017). Impact of event tourism in a tourist destination quality of experience—Case of the Sarajevo Film Festival. *Universal Journal of Management*, 5(7), 332-340.
- Causevic, A., & Cizmic, E. (2017). UTICAJ SPECIFIČNE MANIFESTACIJE NA PERCEPCIJU TURISTIČKE DESTINACIJE-PRIMJER SARAJEVO FILM FESTIVALA. *Sarajevo Business & Economics Review (Zbornik Radova)*, (35).
- Čaušević-Ribić, A., & Čizmić, E. (2016). UTJECAJ KULTURNIH MANIFESTACIJA NA NAMJERU TURISTA DA PONOVO POSJETE SARAJEVO-PRIMJER SARAJEVO FILM FESTIVALA. *Pregled*, 57(3).
- Čaušević, A. (2020). THE INFLUENCE OF THE ELEMENTS OF THE SARAJEVO FILM FESTIVAL ON REVISIT AND RECOMMENDATION INTENTION. *PREGLED-časopis za društvena pitanja*, 61(3), 41-53.
- CinetarStarSarajevo. <https://www.blitz-cinestar-bh.ba/cinestar-sarajevo>
- Cultural heritage and education (2022). <https://culture.ec.europa.eu/cultural-heritage/cultural-heritage-in-eu-policies/cultural-heritage-and-education>
- Cultural heritage in EU policies. (2022). <https://culture.ec.europa.eu/cultural-heritage/cultural-heritage-in-eu-policies/sustainability-and-cultural-heritage>
- Cultural heritage in regional policy (2022). <https://culture.ec.europa.eu/cultural-heritage/cultural-heritage-in-eu-policies/cultural-heritage-in-regional-policy>
- Cultural policies, statistics and trends (2023) <https://www.culturalpolicies.net/>
- Cultural policy cooperation at the EU level. <https://culture.ec.europa.eu/policies/cultural-policy-cooperation-at-the-eu-level>
- Culture in cities and regions (2022). <https://culture.ec.europa.eu/policies/culture-in-cities-and-regions>
- CultuEU-Funding Guide - EU Funding Opportunities for the Cultural and Creative Sectors 2021-2027. <https://culture.ec.europa.eu/funding/cultueu-funding-guide>
- de Oliveira, R. A., Baracho, R. M. A., & Cantoni, L. (2022). The perception of UNESCO World Heritage Sites' managers about concepts and elements of cultural sustainability in tourism. *Journal of Cultural Heritage Management and Sustainable Development*.
- Designated European Capitals of Culture (2022). <https://culture.ec.europa.eu/policies/culture-in-cities-and-regions/designated-capitals-of-culture>
- Deiana, M. A. (2019). Re-Thinking Border Politics at the Sarajevo Film Festival: Alternative Imaginaries of Conflict Transformation and Cross-Border Encounters. *Geopolitics*, 24(3), 670-690.
- Domazet, A., Halibašić, M., Osmanković, J. i Peštek, A. (2016). Kreativna industrija u Kantonu Sarajevo, Ekonomski institut Sarajevo, Sarajevo.
- Dragičević Šešić, M., & Stefanović, M. (2022). Theatre production and cultural policy during the pandemic: Leadership and memory narratives. *European Journal of Cultural Management and Policy*, 12, 11082.
- Drljača, G. Prilog za Jutarnji list 08. srpanj 2022., Jutarnji list, Zagreb
- Državna komisija za saradnju sa UNESCO. http://unescoibih.mcp.gov.ba/default.aspx?template_id=76&pageIndex=1
- EU competences in cultural heritage (2022). <https://culture.ec.europa.eu/cultural-heritage/eu-policy-for-cultural-heritage/eu-competences-in-cultural-heritage>
- EU competences in the field of culture (2022). <https://culture.ec.europa.eu/policies/eu-competences-in-the-field-of-culture>
- EU Culture and Creativity <https://culture.ec.europa.eu/>
- EU Policy for cultural heritage (2022). <https://culture.ec.europa.eu/cultural-heritage/eu-policy-for-cultural-heritage>
- European Capitals of Culture (2022). <https://culture.ec.europa.eu/policies/culture-in-cities-and-regions/european-capitals-of-culture>
- European digital heritage (2022). <https://culture.ec.europa.eu/cultural-heritage/cultural-heritage-in-eu-policies/european-digital-heritage>
- European Year of Cultural Heritage 2018 (2022). <https://culture.ec.europa.eu/cultural-heritage/eu-policy-for-cultural-heritage/european-year-of-cultural-heritage-2018>

Expert group on cultural heritage (2022). <https://culture.ec.europa.eu/cultural-heritage/eu-policy-for-cultural-heritage/expert-group-on-cultural-heritage>

Evaluacija strateških dokumenata u Federaciji BiH - priručnik za praktičare javnog sektora, Sarajevo, 2021

Federalni zavod za statistiku. BiH, Sarajevo. <http://fzs.ba>

Filmski centar Sarajevo. <https://fcs.ba/>

Fondacija za bibliotечku djelatnost Sarajevo. <http://www.fondacijabiblioteka.ba/web/>

Fondacija za izdavaštvo Sarajevo. <http://www.fondacijaizdavastvo.ba/web/>

Fondacija za kinematografiju Sarajevo. <https://fondacijakinematografija.ba/>

Fondacija za muzičke, scenske i likovne umjetnosti Sarajevo. <http://fmslu.ba/>

Funding opportunities for cultural heritage (2022). <https://culture.ec.europa.eu/cultural-heritage/funding-opportunities-for-cultural-heritage>

Free Kino Valter. <https://fcs.ba/free-kino-valter/>

Galerije u Sarajevu. <https://sarajevo.co.ba/kultura/galerije-u-sarajevu/>

Grad Sarajevo <https://www.sarajevo.ba/>

Historijski muzej. <https://muzej.ba/>

Hrvatsko kulturno društvo Napredak. <https://www.hkdnapredak.com/>

<https://novosarajevo.ba/akti%202022/Strategije%20razvoja%20ONS%202021-2027%20usvojena.pdf>

Innis, H. A. (2022). The strategy of culture. DigiCat.

Strategy for Cultural Policy Finland (2012) <https://en.unesco.org/creativity/policy-monitoring-platform/strategy-cultural-policy>

Izrada strateških dokumenata u Federaciji BiH - priručnik za praktičare javnog sektora 2021. Sarajevo

Izveštaj o razvoju KS za 2021. Kanton Sarajevo, 2023

Jevrejsko kulturno-prosvjetno i humanitarno društvo La Benevolencija. <https://www.jews.ba/Menu/5/La-Benevolencija>

JU Biblioteka Sarajeva. <https://www.bgs.ba/>

JU Bosanski Kulturni Centar Kantona Sarajevo. <https://bkc.ba/>

JU Centar kulture i mladih Općine Centar Sarajevo. <https://centarkulture.ba/>

JU Centar za kulturu i edukaciju Safet Zajko Novi Grad. <https://www.facebook.com/czksafetzajko/>

JU centar za kulturu Trnovo. Centar za kulturu Trnovo

JU Collegium Artisticum. <https://web.collegium.ba/>

JU Historijski Arhiv Sarajevo. <http://www.arhivsa.ba/wordpress/>

JU Kamerni Teatar 55. <https://www.kamerniteatar55.ba/>

JU Kinoteka BiH. <https://www.kinotekabih.ba/>

JU Kantonalni zavod za zaštitu kulturno-historijskog i prirodnog naslijeđa. <https://www.spomenici-sa.ba/>

JU Kulturno sportski centar Vogošća. <https://kscvogosca.com/>

JU Kulturno sportski i rekreacioni centar Hadžići. <https://ksirc.ba>

JU Kulturno sportski i rekreacioni centar Ilidža. <https://ksircilidza.ba/>

JU Međunarodni centra za djecu i omladinu Novo Sarajevo. <https://novosarajevo.ba/u-iu-medunarodni-centar-za-djecu-i-omladinu-novo-sarajevo/>

JU MES-međunarodni teatarski festival-scena MESS. <https://mess.ba/>

JU Muzej Alija Izetbegović. <https://muzejalijaizetbegovic.ba/>

JU Muzej Sarajeva. <https://www.muzejsarajeva.ba/>

JU Narodno pozorište Sarajevo. <https://nps.ba/>

JU Pozorište mladih Sarajevo. <http://www.pozoristemladih.ba/>

JU Sarajevska Filharmonija. <http://www.saph.ba/bs/>

JU Sarajevski Ratni Teatar "SARTR" Sarajevo. <https://sartr.ba/>

Kamber, M., Karafotias, T., & Tsitoura, T. (2016). Dark heritage tourism and the Sarajevo siege. Journal of Tourism and Cultural Change, 14(3), 255-269.

Kanton Sarajevo, <https://vlada.ks.gov.ba/>

Komisija za očuvanje nacionalnih spomenika BiH. <http://kons.gov.ba/?lang=bs>

Kreativna Evropa 2021-2027. <http://kreativnaevropa.ba/> www.kreativna-evropa.ba

Kultura i umjetnost BiH 2013. Agencija za statistiku BiH. Sarajevo. <https://bhas.gov.ba/Calendar/Category/36>

Kultura i umjetnost BiH 2014. Agencija za statistiku BiH <https://bhas.gov.ba/Calendar/Category/36>

Kultura i umjetnost BiH 2015. Agencija za statistiku BiH <https://bhas.gov.ba/Calendar/Category/36>

Kultura i umjetnost BiH 2016. Agencija za statistiku BiH. <https://bhas.gov.ba/Calendar/Category/36>

Kultura i umjetnost BiH 2017. Agencija za statistiku BiH. <https://bhas.gov.ba/Calendar/Category/36>

Kultura i umjetnost BiH 2018. Agencija za statistiku BiH. <https://bhas.gov.ba/Calendar/Category/36>

Kultura i umjetnost BiH 2019. Agencija za statistiku BiH. <https://bhas.gov.ba/Calendar/Category/36>

Kultura i umjetnost BiH 2020. Agencija za statistiku BiH. <https://bhas.gov.ba/Calendar/Category/36>

Kultura i umjetnost BiH 2021. Agencija za statistiku BiH. <https://bhas.gov.ba/Calendar/Category/36>

Lazaro Ortiz, S., & Jimenez de Madariaga, C. (2022). The UNESCO convention for the safeguarding of the intangible cultural heritage: a critical analysis. *International Journal of Cultural Policy*, 28(3), 327-341.

Mazza, C., & Pedersen, J. S. (2022). From Festa to Festival: UNESCO Heritage and the (Invented) Tradition of a Cultural Festival. In *Managing Cultural Festivals* (pp. 52-72). Routledge.

Ministarstvo civilnih poslova, BiH. <http://www.mcp.gov.ba>

Ministarstvo kulture i sporta FBiH. <https://www.fmks.gov.ba>

Ministarstvo kulture i sporta Kantona Sarajevo, <https://mks.ks.gov.ba/>

Multiplex Cinema City. <https://sarajevocityoffilm.ba/multiplex-cinema-city-2/>

Muzej književnosti i pozorišne umjetnosti. <https://mkpubih.com>

Muzej ratnog djetinjstva. <https://warchildhood.org/ba/>

Muzej savremene umjetnosti Ars Aevi. <https://www.sarajevo.ba/bs/article/5779/muzej-savremene-umjetnosti-ars-aevi>

NUBBiH <https://nub.ba>

Nurković, R. TOURISTIC SIGNIFICANCE OF „THE SARAJEVO FILM FESTIVAL “IN BOSNIA AND HERZEGOVINA. *ITHMC*, 197.

Odluka o bližim kriterijima za priznavanje statusa istaknutih samostalnih umjetnika, Službene novine Kantona Sarajevo 4/12.

Odluka o osnivanju Javne ustanove MES - Međunarodni teatarski festival - Scena MESS, Službene novine Kantona Sarajevo 3/99, 31/07, 1/13, 28/14.

Odluka o osnivanju JU Collegium artisticum, Službene novine Kantona Sarajevo 28/18.

Odluka o osnivanju JU Muzej Alija Izetbegović, Službene novine Kantona Sarajevo 37/09 01/13.

Odluka o osnivanju JU Sarajevska filharmonija, Službene novine Kantona Sarajevo 03/99 31/07 01/13.

Odluka o osnivanju JU SARTR, Službene novine Kantona Sarajevo 03/99 31/07 01/13.

Odluka o preuzimanju osnivačkih prava JU Narodno pozorište, Službene novine Kantona Sarajevo 3/99, 33/07, 01/13.

Odluka o preuzimanju osnivačkih prava JU Pozorište mladih, Službene novine Kantona Sarajevo 03/99, 33/07, 01/13.

Odluka o preuzimanju prava osnivača JU Biblioteka Sarajeva, Službene novine Kantona Sarajevo 03/99, 18/02, 33/07, 01/13.

Odluka o preuzimanju prava osnivača JU Historijski arhiv Sarajeva, Službene novine Kantona Sarajevo 03/99, 33/07, 01/13.

Odluka o preuzimanju prava osnivača JU Kamerni teatar '55, Službene novine Kantona Sarajevo 03/99, 33/07, 91/13.

Odluka o preuzimanju prava osnivača JU Kantonalni zavod za zaštitu kulturno historijskog naslijeđa, Službene novine Kantona Sarajevo 03/99, 33/07, 01/11.

Odluka o preuzimanju prava osnivača JU Muzej Sarajeva, Službene novine Kantona Sarajevo 03/99, 33/07, 01/13.

Odluka o sadržaju i vođenju registra istaknutih samostalnih umjetnika, Službene novine Kantona Sarajevo 4/12.

Odluka o spajanju JU kulture u JU Bosanski kulturni centar Kantona Sarajevo, Službene novine Kantona Sarajevo 11/19.

Odluka o uslovima i postupku priznavanja prava istaknutih samostalnih umjetnika na uplatu doprinosa iz Budžeta Kantona, Službene novine Kantona Sarajevo 4/12.

Odluka o usvajanju program utroška kapitalnih transfera utvrđenih budžetom KS Ministarstva kulture i sporta za 2022.godinu, Službene novine Kantona Sarajevo 14/22.

Okvir za realizaciju Ciljeva održivog razvoja u BiH, BiH, Sarajevo, 2021

Okvirna konvencija Vijeća Evrope o vrijednosti kulturne baštine za društvo, Faro, 27. oktobar 2005.

Općina Centar Sarajevo. <https://www.centar.ba>

Općina Hadžići. <https://hadzici.ba>

Općina Ilidža Sarajevo. <https://www.opcinailidza.ba>

Općina Ilijaš. <https://www.ilijas.ba>

Općina Novi Grad Sarajevo. <https://www.novigradsarajevo.ba>

Općina Novo Sarajevo. <https://novosarajevo.ba>

Općina Stari Grad Sarajevo. <https://starigrad.ba>

Općina Trnovo. <https://www.trnovo.ba>

Općina Vogošća. <https://www.vogosca.ba>

Osmanković, J., Babić, N., & Hošo, J. (2007). Pilgrimage as a factor of local and regional development-the example of Bosnia and Herzegovina. *Acta turistica*, 19(2), 182-195.

Pozorišta u Sarajevu. <https://sarajevo.co.ba/kultura/pozorista-u-sarajevu/>

Pravilnik o bližim uslovima za zaštitu muzejskog materijala i muzejske dokumentacije, Službene novine Kantona Sarajevo 1/19.

Pravilnik o evidentiranju i načinu čuvanja zapisa o nematerijalnom kulturnom naslijeđu, Službene novine Kantona Sarajevo 1/19.

Pravilnik o načinu, postupku i rokovima revizije muzejskog materijala, Službene novine KS 1/19.

Pravilnik o nagrađivanju nalazača dobara baštine, Službene novine Kantona Sarajevo 14/02.

Pravilnik o normativima i standardima za muzejsku djelatnost, Službene novine Kantona Sarajevo 1/19.

Pravilnik o postupku za predlaganje utvrđivanje i proglašenje nematerijalnog kulturnog dobra, Službene novine Kantona Sarajevo 1/19.

Pravilnik o procedurama i kriterijima kultura, Službene novine Kantona Sarajevo 8/22.

Pravilnik o procedurama i kriterijima za izbor korisnika sredstava za podršku filmskoj produkciji, Službene novine Kantona Sarajevo 32/21.

Pravilnik o registru pozorišta, Službene novine Kantona Sarajevo 17/01.

Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja muzejskih evidencija, Službene novine Kantona Sarajevo 1/19.

Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja registra muzeja, Službene novine Kantona Sarajevo 1/19.

Pravilnik o sadržaju i načinu vođenja registra muzejskih kopija i obrazaca certifikata muzejske kopije

Pravilnik o sadržini i načinu vođenja registra kategorisane arhivske građe, Službene novine Kantona Sarajevo 40/18.

Pravilnik o stručnom usavršavanju i provjeri stručne osposobljenosti radnika za rad sa arhivskom i registraturnom građom kod stvaraoca i imaoca, Službene novine Kantona Sarajevo 40/18.

Pravilnik o tehničkim i kadrovskim uslovima za vršenje arheoloških istraživanja, Službene novine Kantona Sarajevo 9/02.

Pravilnik o uslovima i načinu korištenja arhivske građe, Službene novine Kantona Sarajevo 40/18.

Pravilnik o uslovima i načinu primopredaje arhivske građe između stvaraoca i imaoca i arhiva, Službene novine Kantona Sarajevo 40/18.

Pravilnik o uslovima za osnivanje i rad muzeja muzejskih zbirki, muzejskih izložbi i galerija, Službene novine Kantona Sarajevo 1/19.

Pravilnik o uvjetima za obavljanje matičnih poslova bibliotečke djelatnosti, Službene novine Kantona Sarajevo 5/00.

Pravilnik o vođenju evidencije rada i čuvanju dokumentacije pozorišta, Službene novine Kantona Sarajevo 17/01.

Pravilnik o vrednovanju i odabiranju arhivske građe, Službene novine Kantona Sarajevo 40/18.

Pravilnik o zaštiti i čuvanju arhivske i registraturne građe izvan arhiva, Službene novine Kantona Sarajevo 40/18.

Priručnik za razvoj javnih politika za državne službenike u BiH iz 2010., Federalni zavod za programiranje razvoja, Sarajevo

Priručnik za strateško planiranje iz 2010., Federalni zavod za programiranje razvoja, Sarajevo

Program o dopunama Programa SN KS 8 21, Službene novine Kantona Sarajevo 8/21.

Program rada Vlade Kantona Sarajevo za 2022.

Program utroška sredstava po godinama od 2010 do 2022 godine. <https://www.fmks.gov.ba/program-utroska-sredstava>

Registar imovine Kantona Sarajevo. Kanton Sarajevo. Sarajevo.

Registar transfera. Kanton Sarajevo. Sarajevo.

Registar zaposlenih Kantona Sarajevo. Kanton Sarajevo. Sarajevo.

Renko, V., Johannisson, J., Kangas, A., & Blomgren, R. (2022). Pursuing decentralisation: regional cultural policies in Finland and Sweden. *International Journal of Cultural Policy*, 28(3), 342-358.

Robertson, P. (2022). *Re-imagining Creative Cities in Twenty-first Century*: edited by Xin Gu, Michael Kho Lim, and Justin O'Connor, Palgrave, London, 305 pages., ISBN 978-3-030-46290-1, <https://doi.org/10.1007/978-3-030-46291-8>.

Sarajevo film festival. <https://www.sff.ba/>

Sarajevo grada filma UNESCO-a, Akcioni plan 2022 -2024

Simjanovska, V., & Karjalainen, T. M. (2022). The Art of Re-thinking: New Era for Arts Managements.

Srpsko kulturno i prosvetno društvo SPKD Prosvjeta Sarajevo. [https://www.google.com/search?q=Prosveta&rlz=1C1GCEA_enHU1003HU1003&biw=1920&bih=937&ei=ZxR0Y97WBK-HrwSQ4JnIAg&ved=0ahUKewiePY1d38AhWvw4sKHRBwBikQ4dUDCA8&uact=5&oq=Prosveta&gs_lcp=Cgxd3Mtd2l6LXNlcnAQAzILCC4QgAQxwEQ0QMyBQgAEIAEMgUIABCABDIFCAAQgAQyBQgAEIAEMgUIABCABDIFCAAQgAQ6BwguENQCEEM6BQguEIAEOgUilhcRAJoFCAAQkQI6CwguEIAEEMcBEK8BSgQIQRgASgQIRhgAUABY_Apg7A1oAHAAeACAawQIAeAFkgEDN4ymAEAoAEBwAEB&scient=gws-wiz-serp](https://www.google.com/search?q=Prosvjeta&rlz=1C1GCEA_enHU1003HU1003&biw=1920&bih=937&ei=ZxR0Y97WBK-HrwSQ4JnIAg&ved=0ahUKewiePY1d38AhWvw4sKHRBwBikQ4dUDCA8&uact=5&oq=Prosveta&gs_lcp=Cgxd3Mtd2l6LXNlcnAQAzILCC4QgAQxwEQ0QMyBQgAEIAEMgUIABCABDIFCAAQgAQyBQgAEIAEMgUIABCABDIFCAAQgAQ6BwguENQCEEM6BQguEIAEOgUilhcRAJoFCAAQkQI6CwguEIAEEMcBEK8BSgQIQRgASgQIRhgAUABY_Apg7A1oAHAAeACAawQIAeAFkgEDN4ymAEAoAEBwAEB&scient=gws-wiz-serp)

Strategic framework for the EU's cultural policy 2019-2024. <https://culture.ec.europa.eu/policies/strategic-framework-for-the-eus-cultural-policy>

Strategija JU Biblioteka Sarajeva prema mladima 2017-2022

Strategija kulturne politike u BiH, 2008

Strategija razvoja Grada Sarajeva 2021-2027. <https://gradskovijece.sarajevo.ba/dnevni-red/strategija-razvoja-grada-sarajeva-2021-2027/>

Strategija razvoja Kantona Sarajevo 2021-2027. Kanton Sarajevo, Sarajevo. https://zpr.ks.gov.ba/sites/zpr.ks.gov.ba/files/strategija_razvoja_ks_2021-2027_strateska_platforma_nacrt_prosirena_verzija_0.pdf

Strategija razvoja Općine Ilidža 2022-2027. <https://www.opcinailidza.ba/uploads/files/shares/Strategija%20razvoja%20/Nacrt%20strategije%20razvoja%2001%201703.pdf>

Strategija razvoja Općine Novi Grad Sarajevo 2021-2027. https://www.novigradsarajevo.ba/wp-content/uploads/2022/09/08-Usvojena-Strategija-razvoja-Općine-2021-2027_web-.pdf

Strategija razvoja općine NOVO SARAJEVO Revidirana i usklađena za period 2021-2027.

Strategija razvoja FBiH 2021-2027, Sarajevo, 2020.

Strategija razvoja FBiH 2021.-2027. Službene novine Federacije BiH 40/2022, Sarajevo

Šešić, M. D. Panel Title: 'Futures and future-being for Cultural policy-cultural policy as political imaginary of human possibility'.

Šešić, M. D. (2011). Cultural policies, identities and monument building in Southeastern Europe. *Cultural identity politics in the*

(post-) transitional societies, 31.

Tematski bilten Kultura i umjetnost 2015 (SB-240). Federalni zavod za statistiku BiH, Sarajevo.

Tematski bilten Kultura i umjetnost 2016 (SB-261). Federalni zavod za statistiku BiH, Sarajevo.

Tematski bilten Kultura i umjetnost 2017 (SB-277). Federalni zavod za statistiku BiH, Sarajevo.

Tematski bilten Kultura i umjetnost 2018 (SB-300). Federalni zavod za statistiku BiH, Sarajevo.

Tematski bilten Kultura i umjetnost 2019 (SB-318). Federalni zavod za statistiku BiH, Sarajevo.

Tematski bilten Kultura i umjetnost 2020 (SB-337). Federalni zavod za statistiku BiH, Sarajevo.

Tematski bilten Kultura i umjetnost 2021 (SB-355). Federalni zavod za statistiku BiH, Sarajevo.

Tematski bilten Kultura i umjetnost i sport 2010 (SB-152). Federalni zavod za statistiku BiH, Sarajevo.

Tematski bilten Kultura i umjetnost i sport 2011 (SB-167). Federalni zavod za statistiku BiH, Sarajevo.

Tematski bilten Kultura i umjetnost i sport 2014 (SB-223). Federalni zavod za statistiku BiH, Sarajevo.

Tematski bilten Kultura i umjetnost i sport u FBiH 2012 (SB-181). Federalni zavod za statistiku BiH, Sarajevo.

Tematski bilten Kultura i umjetnost i sport u FBiH 2013 (SB-206). Federalni zavod za statistiku BiH, Sarajevo.

Tematski bilten Kultura i umjetnost Kultura i umjetnost 2021 TB08. BHAS Agencija za statistiku BiH, Sarajevo,

https://bhas.gov.ba/data/Publikacije/Bilteni/2022/CUL_00_2021_TB_1_BS.pdf

The UNESCO-MONDIACULT 2022 World Conference 28 to 30 September 2022 by the Government of Mexico.

Trogodišnje i godišnje planiranje rada, monitoring i izvještavanje u Federaciji BiH - Priručnik za praktičare javnog sektora, Sarajevo, 2021

Umjetnička galerija BiH. <https://ugbih.ba>

UNESCO Cultura heritage <https://en.unesco.org/fieldoffice/santiago/cultura/patrimonio>

UNESCO kulturni spomenici. <http://unescobih.mcp.gov.ba/spomenici/Default.aspx?id=14274>

UNESCO svjetska baština. <https://whc.unesco.org/en/statesparties/ba>

UNESCO u BiH. http://unescobih.mcp.gov.ba/UNESCO_u_BiH/Default.aspx?id=14229

UNESCO www.unesco.org

UNESCO. <https://www.unesco.org/en/culture>

Uredba o stručnim zvanjima uslugama i načinu sticanja stručnih zvanja u arhivskoj djelatnosti, Službene novine Kantona Sarajevo, 40/18.

Uredba o uslugama i cijenama usluga koju pruža Arhiv, Službene novine Kantona Sarajevo, 40/18.

Uredba o vrstama, visini i načinu korištenja sredstava iz Budžeta Kantona Sarajevo za filmsku industriju, Službene novine Kantona Sarajevo, 48/21.

Uredbom o izradi strateških dokumenata. FBiH, Sarajevo

Uredba o dopuni uredbe o evaluaciju strateških dokumenata u FBiH, Službene novine FBiH, 2/2021, Sarajevo,

Uredba o izmjeni uredbe o godišnjem i trogodišnjem planiranju u FBiH, Službene novine FBiH, 2/2021, Sarajevo,

Uredba o izmjeni uredbe o trogodišnjem i godišnjem planiranju rada, monitoringu i izvještavanju u BiH, Službene novine FBiH, 2/2021, Sarajevo

Uredba o dopuni uredbe o izradi strateških dokumenata u FBiH, Službene novine FBiH, 2/2021, Sarajevo

Uredba o trogodišnjem i godišnjem planiranju rada, monitoringa i izvještavanja u FBiH, Službene novine FBiH, 74/2019, Sarajevo

Uredba o evaluaciji strateških dokumenata u FBiH, Službene novine Federacije BiH, 74/19, Sarajevo

Uredba o izradi strateških dokumenata u FBiH, Službene novine FBiH, 2019, Sarajevo

Vijeće kongresa bošnjačkih intelektualaca. <https://vkbib.ba/>

Zakon o arhivskoj djelatnosti, SNKS 50/16.

Zakon o bibliotečkoj djelatnosti (SNKS 4/99),

Zakon o estradnoj djelatnosti (SNKS 17/01),

Zakon o federalnim ministarstvima i drugim tijelima federalne uprave (Službene novine Federacije BiH, br. 8/95 i 2/96), osnovano je dvanaest ministarstava Federacije Bosne i Hercegovine, utvrđen njihov djelokrug i druga pitanja od značaja za njihovo organiziranje i funkcioniranje.

Zakon o filmskoj djelatnosti, Službene novine Kantona Sarajevo 7/01.

Zakon o istaknutim samostalnim umjetnicima, Službene novine Kantona Sarajevo, 45/15.

Zakon o izmjeni Zakona o filmskoj djelatnosti, Službene novine Kantona Sarajevo, SNKS 45/21.

Zakon o muzejskoj djelatnosti, Službene novine Kantona Sarajevo, 13/17.

Zakon o pozorišnoj djelatnosti, Službene novine Kantona Sarajevo, 42/13, 6/16.

Zakon o zaštiti kulturne baštine, 2000

Zakon o zaštiti kulturne baštine, Službene novine Kantona Sarajevo 2/00 i 37/08.

Zakonom o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem FBiH, Službene novine FBiH, Sarajevo, 32/2017.

Zavod za informatiku i statistiku. <https://zis.ks.gov.ba/>

Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo. <https://zpr.ks.gov.ba>

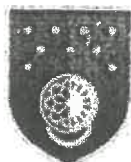
Zavod za zaštitu spomenika FBiH. <https://www.fmks.gov.ba/o-ministarstvu/zavod-za-zastitu-spomenika>

Zemaljski muzej BiH. <https://www.zemaljskimuzeji.ba/>

Zhao, S. (2022). Culture and trade: Chinese practices and perspectives. *International Journal of Cultural Policy*, 1-17.

Linkovi

<http://akcija.org.ba/o-nama>
<http://europa.ba>
<http://fmslu.ba/>
<http://fmslu.ba/wp-content/uploads/2022/06/1.1.-Konkurs-za-odabir-korisnika-sredstava-Fondacije-za-muzic%CC%8Cke-scenske-i-likovne-umjetnosti-za-2021.godinu.pdf>
<http://fmslu.ba/wp-content/uploads/2022/06/1.1.-Konkurs-za-odabir-korisnika-sredstava-Fondacije-za-muzic%CC%8Cke-scenske-i-likovne-umjetnosti-za-2021.godinu.pdf>
<http://kons.gov.ba/Content/Read/nadleznosti>
http://unescobih.mcp.gov.ba/UNESCO_u_BiH/Default.aspx?id=14229
http://unescobih.mcp.gov.ba/UNESCO_u_BiH/Default.aspx?id=14229http://www.unesco.org/new/en/culture/
http://www.fondacijabiblioteka.ba/web/images/dokumenti/2022/Konkurs_Fondacije_za_bibliotecku_djelatnost_za_2022_godinu.pdf
<http://www.fondacijabiblioteka.ba/web/index.php/o-fondaciji-80>
http://www.fondacijaizdavastvo.ba/web/images/stories/dokumenti/2022/Konkurs_za_izbor_korisnika_sredstava_Fondacije_za_izdavastvo_za_2022_godinu.doc.pdf
<http://www.fondacijaizdavastvo.ba/web/index.php/o-fondaciji-84#:~:text=Osnovni%20ciljevi%20Fondacije,koja%20unapre%C4%91uje%20izdava%C5%A1tvo.>
<http://www.mcp.gov.ba/publication/read/sporazum-kreativna-evropa-stupio-na-snagu?pageId=0>
<http://www.unesco.org/new/en/culture/>
<http://www.unesco.org/new/en/culture/>
https://commission.europa.eu/index_en
<https://culture.ec.europa.eu/policies/eu-competences-in-the-field-of-culture>
<https://culture.ec.europa.eu/policies/strategic-framework-for-the-eus-cultural-policy>
<https://en.unesco.org>
<https://en.unesco.org/courier/april-june-2017/culture-heartdgs#>
<https://fondacijakinematografija.ba/o-fondaciji/>
<https://fondacijakinematografija.ba/wp-content/uploads/2022/09/ODLUKA-O-IZBORU-KORISNIKA-JAVNI-POZIV-2022-pozicije-sufinansiranja-filmskih-projekata-za-2022.-godinu.pdf>
<https://fondacijakinematografija.ba/wp-content/uploads/2022/09/ODLUKA-O-IZBORU-KORISNIKA-JAVNI-POZIV-2022-pozicije-sufinansiranja-filmskih-projekata-za-2022.-godinu.pdf>
<https://medijskapismenost.ba/digitalizirana-zbirka-ju-biblioteka-sarajeva-kolekcija-starih-i-rijetkih-knjiga-serijskih-publikacija-dokumenata-i-druge-gradje-o-sarajevu-i-bih/ pristup 11.07.2022.>
<https://mess.ba/o-festivalu-mess/ preuzeto 12.07.2022.>
<https://sarajevo.co.ba/kultura/kina-u-sarajevu/>
<https://svijetfilma.eu/28-filmova-koji-su-zaradili-preko-milijardu-dolara/>
<https://www.agenda21culture.net/advocacy/culture-in-SDGs>
<https://www.fmks.gov.ba/ministarstvo-info/sektor-za-kulturno-historijsko-naslijeđe-i-kulturu>
<https://www.fmks.gov.ba/ministarstvo-info/zavod-za-zastitu-spomenika>
<https://www.fmks.gov.ba/o-ministarstvu>
<https://www.ietm.org/en/news/eu-2030-agenda-what-role-for-culture>
https://www.spomenici-sa.ba/wp-content/uploads/2022/08/izvjestaj_kzzkhp_n_21.pdf
<https://www.unesco.org/en/mondiaicult2022>
<https://www.zpr.ks.gov.ba/zavod/o-zavodu>
<https://zik.ks.gov.ba/o-nama>
<https://zis.ks.gov.ba/sites/zis.ks.gov.ba/files/2022-08/Izvjestaj-o-radu-za-2021-godinu-ZIS-KS.pdf>
<https://zis.ks.gov.ba/zavod>
<https://zpr.ks.gov.ba/sektori/prostornoplaniranje>
https://zpr.ks.gov.ba/sites/zpr.ks.gov.ba/files/izvjestaj_o_radu.pdf
www.crvena.ba
www.smoc.ba/projekti

Bosnia and Herzegovina
Federation of Bosnia and Herzegovina
CANTON SARAJEVO
Government

Broj: 02-04-9141-10/22
Sarajevo, 10.03.2022. godine

Na osnovu člana 26. i 28. stav (2) Zakona o Vladi Kantona Sarajevo („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 36/14 - Novi prečišćeni tekst i 37/14 - Ispravka), Budžeta Kantona Sarajevo za 2022. godinu („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 5/22), člana 32. i 36. Zakona o izvršavanju Budžeta Kantona Sarajevo za 2022. godinu („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 5/22) i Odluke o usvajanju Programa utroška sredstava s kriterijima raspodjele tekućih transfera utvrđenih Budžetom Kantona Sarajevo Ministarstva kulture i sporta za 2022. godinu, broj: 02-04-5574-27/22 od 24.02.2022. godine Vlada Kantona Sarajevo, na 68. sjednici održanoj 10.03.2022. godine, donijela je

ODLUKU

o davanju saglasnosti na tekst Sporazuma o međusobnoj saradnji na izradi Strategije za kulturu za period 2022. - 2027. godina između Ministarstva kulture i sporta Kantona Sarajevo i Sarajevske regionalne razvojne agencije (SERDA d.o.o. Sarajevo)

I

Ovom odlukom daje se saglasnost na tekst Sporazuma o međusobnoj saradnji na izradi Strategije za kulturu za period 2022. - 2027. godina između Ministarstva kulture i sporta Kantona Sarajevo i Sarajevske regionalne razvojne agencije (SERDA d.o.o. Sarajevo).

II

Ovlašćuju se ministar Ministarstva kulture i sporta Kantona Sarajevo i direktor Sarajevske regionalne razvojne agencije (SERDA d.o.o. Sarajevo) da potpišu Sporazum iz tačke I ove odluke.

III

Ova odluka stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u „Službenim novinama Kantona Sarajevo“.

Dostaviti:

1. Predsjedavajući Skupštine Kantona Sarajevo,
2. Zamjenici predsjedavajućeg Skupštine Kantona Sarajevo (3x),
3. Premijer Kantona Sarajevo,
- ④ 4. Ministarstvo kulture i sporta Kantona Sarajevo,
5. Ministarstvo finansija Kantona Sarajevo,
6. Sarajevska regionalna razvojna agencija (SERDA d.o.o. Sarajevo) (putem Ministarstva kulture i sporta Kantona Sarajevo),
7. Evidencija,
8. Arhiva.

S P O R A Z U M

o međusobnoj saradnji na izradi Strategije razvoja kulture u Kantonu Sarajevo za period 2022-2027

Zaključen dana 14.03. 2022. godine u Sarajevu između:

Ministarstva kulture i sporta Kantona Sarajevo, ul. Reisa Džemaludina Čauševića br. 1, Sarajevo
koga zastupa i predstavlja ministar Samir Avdić (u daljem tekstu: **Ministarstvo kulture i sporta**)

Sarajevske regionalne razvojne agencije SERDA d.o.o. Sarajevo, Kolodvorska 6, Sarajevo, koju
zastupa i predstavlja direktor dr. Ševkija Okerić (u daljem tekstu: **SERDA**)

Predmet Sporazuma

Član 1.

Ovim sporazumom utvrđuju se međusobna prava i obaveze potpisnika Sporazuma o saradnji na izradi Strategije razvoja kulture u Kantonu Sarajevo (u daljem tekstu: **Strategija**).
Izrada Strategije se realizira u partnerskom odnosu Ministarstva kulture i sporta i SERDA-e.

Cilj izrade Strategije razvoja kulture

Član 2.

Cilj izrade Strategije je definiranje seta strateških mjera, preporuka i aktivnosti kojima se treba obezbijediti optimalan planski razvoj kulture u Kantonu Sarajevo, a svrhu organiziranog i sistemskog pristupa u razvoju iste.

Aktivnosti u projektu

Član 3.

Partneri u izradi Strategije putem ovog sporazuma definiraju realizaciju aktivnosti kroz:

1. Formiranje Radne grupe za pripremu i izradu informacije o stanju u oblasti kulture u Kantonu Sarajevo, kao i projektnog zadatka za izradu Strategije, te nadzor i monitoring nad izradom Strategije (u daljem tekstu: **Radna grupa**);
2. Pripremu i izradu informacije o stanju u oblasti kulture u Kantonu Sarajevo;
3. Pripremu i izradu projektnog zadatka za izradu Strategije;
4. Provođenje postupka javne nabavke za izbor pružaoca usluga izrade Strategije;

5. Izradu Strategije;
6. Nadzor i monitoring nad izradom Strategije;
7. Prezentaciju Strategije pred Vladom Kantona Sarajevo (u daljem tekstu: Vlada).

Obaveze partnera u projektu

Član 4.

Ministarstvo kulture i sporta se obavezuje da:

1. Prati kompletan proces aktivnosti na izradi Strategije koje su predmet ovog sporazuma putem dobijanja izvještaja od SERDA-e i Radne grupe;
2. Stvara ambijent za izradu i implementaciju aktivnosti predloženih Strategije;
3. U Radnu grupu imenuje predstavnika Ministarstva kulture i sporta;
4. Imenuje Radnu grupu za pripremu i izradu informacije o stanju u oblasti kulture u Kantonu Sarajevo, kao i projektnog zadatka za izradu Strategije, te nadzor i monitoring nad izradom Strategije;
5. U Komisiju za javne nabavke koja će provesti proceduru za izbor pružaoca usluga izrade Strategije imenuje predstavnika Ministarstva kulture i sporta, koji će ujedno biti i predsjednik Radne grupe
6. Finansira projekat izrade Strategije u iznosu od 50.000,00 KM;
7. Pripremi materijal za tačku dnevnog reda za prezentaciju i usvajanje Strategije za Vladu.

SERDA se obavezuje da:

1. Uputi Ministarstvu kulture i sporta prijedlog člana Radne grupe ispred SERDA-e;
2. Formira Komisiju za javne nabavke koja će provesti proceduru za izbor pružaoca usluga izrade Strategije. Komisija će biti formirana od predstavnika SERDA-e i Ministarstva kulture i sporta;
3. Provede postupak javnih nabavki za izbor pružaoca usluga izrade Strategije;
4. Dostavi izrađenu Strategiju Ministarstvu kulture i sporta radi razmatranja i usvajanja na sjednici Vlade;
5. Obezbjedi uvjete za prezentaciju Strategije pred Vladom, a koju će izvršiti pružalac usluge nakon što istu verificira Radna grupa;
6. Koordinira i implementira aktivnosti na izradi Strategije. Koordinacija i implementacija

aktivnosti podrazumijeva provođenje postupka javnih nabavki i pripremu neophodne dokumentacije za postupak javnih nabavki, organizaciju sastanaka članova Radne grupe, organizaciju sastanaka članova Radne grupe sa izabranim pružaocem usluge izrade Strategije i pružanje tehničke podrške organizaciji i održavanju sastanaka.

Radna grupa

Član 5.

Radnu grupu će činiti predsjednik i 4 člana, i to: dekan Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu, dekan Arhitektonskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu, dekan Ekonomskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu, predstavnik Ministarstva kulture i sporta i predstavnik SERDA-e. Radna grupa iz stava 1. ovog člana će imati sekretara koji će obavljati administrativno-tehničke poslove za potrebe Radne grupe, a bit će imenovan ispred SERDA-e.

Zadatak Radne grupe je da:

1. Urađi kraću informaciju o stanju u oblasti kulture u Kantonu Sarajevo;
2. Na bazi urađene informacije, pripremi vrlo precizan i jasan projektni zadatak koji će odražavati stvarne ciljeve i interese u funkciji vizije razvoja kulture u Kantona Sarajevo;
3. Prati realizaciju izrade Strategije, vrši njen nadzor i prati da li odgovara zahtjevima projektnog zadatka;
4. Verificira Strategiju, nakon čega će ista biti dostavljena Ministarstvu kulture i sporta radi razmatranja i usvajanja na sjednici Vlade.

Način plaćanja, obaveza izvještavanja o utrošku i povrata sredstava

Član 6.

Ministarstvo kulture i sporta će sredstva za izradu Strategije u iznosu od 50.000,00 KM uplatiti iz Budžeta Kantona Sarajevo za 2022. godinu, na račun SERDA-e otvoren kod UniCredit bank d.d. Mostar, broj računa: 3389002206391983, nakon zaključenja ovog Sporazuma, sa pozicije tekućih transfera neprofitnim organizacijama i inkluziji iz oblasti kulture, ekonomski kod 614300, subanalitika MANOM6, funkcionalni kod 082, u skladu sa Budžetom Kantona Sarajevo za 2022. godinu i Programom utroška sredstava tekućih transfera utvrđenih Budžetom Kantona Sarajevo Ministarstva kulture i sporta za 2022. godinu.

SERDA se obavezuje da će sredstva iz stava 1. ovog člana koristiti isključivo na način i u svrhu definisanu ovim sporazumom, te izvještavati Ministarstvo kulture i sporta o utrošku sredstava.

Ukoliko ne dođe do realizacije projekta koji je predmet ovog sporazuma ili sredstva ne budu utrošena u cijelosti, SERDA se obavezuje da će neutrošena sredstva po ovom osnovu vratiti u budžet Kantona Sarajevo, u skladu sa instrukcijom Ministarstva kulture i sporta.

Rok za realizaciju projekta

Član 7.

Potpisnici Sporazuma su saglasni da je okvirni rok izrade Strategije koja je predmet ovog sporazuma 6 mjeseci, koji počinje teći od dana njegovog potpisivanja.

Ostale odredbe

Član 8.

Eventualne sporove po ovom sporazumu sporazumne strane će rješavati sporazumno, a u slučaju kad to nije moguće, nadležan je sud u Sarajevu.

Član 9.

Ovaj sporazum stupa na snagu danom potpisivanja i sačinjen je u (4) četiri istovjetna primjerka, od kojih po (2) dva primjerka zadržava svaki od potpisnika Sporazuma za svoje potrebe.

SARAJEVSKA REGIONALNA
RAZVOJNA AGENCIJA SERDA

Direktor dr. Sevkija Okerić

Broj: 26-32/22
Datum: 14.03.2022.

MINISTARSTVO KULTURE I SPORTA
KANTONA SARAJEVO

Ministar Samir Avdić

Broj: 12-11-8058-1/22
Datum: 14.03.2022.g.

Broj: 12-11-8058-3/22
Sarajevo, 17.03.2022. godine

Na osnovu člana 3. tačka 1. Sporazuma o međusobnoj saradnji na izradi Strategije razvoja Kantona Sarajevo za period 2022. - 2027. godina, (broj protokola SERDA-e: 126/22 od 14.03.2022. god. i broj protokola Ministarstva kulture i sporta: 12-11-8058-1/22 od 14.03.2022. god.) i Aneksa Sporazuma broj 12-11-8058-2/22 od 17.03.2022. godine i Odluke Vlade Kantona Sarajevo, broj: 02-04-9141-10/22 od 10.03.2022.godine, Ministarstvo kulture i sporta Kantona Sarajevo, donosi

RJEŠENJE

**o imenovanju Radne grupe za pripremu i izradu
Strategije razvoja Kantona Sarajevo za period 2022 - 2027. godine**

I

(1) Imenuje se Radna grupa za pripremu i izradu **Strategije razvoja Kantona Sarajevo za period 2022 - 2027. godine** u sljedećem sastavu:

1. Prof. dr. Tamara Karača Beljak, prorektorica za umjetnost, umjetničkoistraživački rad, kulturu i spor UNSA - Predsjednica Radne grupe
2. Prof. dr. Muhamed Dželilović, dekan Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu, član Radne grupe
3. Prof. dr. Erdin Salihović, dekan Arhitektonskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu, član Radne grupe
4. Prof. dr. Jasmina Selimović, dekanesa Ekonomskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu, članica Radne grupe
5. Lejla Mujkić, predstavnik Ministarstva kulture i sporta, članica Radne grupe
6. Harun Rizvanbegović, predstavnik SERDA-e, član Radne grupe.

(2) Zlatan Saračević, Sekretar Radne grupe ispred SERDA-e će obavljati administrativno-tehničke poslove za potrebe Radne grupe.

II

Zadatak Radne grupe je da:

1. Uradi kraću informaciju o stanju u oblasti kulture u Kantonu Sarajevo;
2. Na bazi urađene informacije, pripremi vrlo precizan i jasan projektni zadatak koji će odražavati stvarne ciljeve i interese u funkciji vizije razvoja kulture u Kantona Sarajevo
3. Prati realizaciju izrade Strategije, vrši njen nadzor i prati da li odgovara zahtjevima projektnog zadatka;
4. Verificira Strategiju, nakon čega će ista biti dostavljena Ministarstvu kulture i sporta radi razmatranja i usvajanja na sjednici Vlade.

III

Radna grupa se imenuje na period od šest (6) mjeseci.

IV

Predsjednica i članovi Radne grupe, koji nisu zaposlenici Ministarstva kulture i sporta Kantona Sarajevo i Sarajevske regionalne razvojne agencije SERDA d.o.o. Sarajevo imaju pravo na novčanu naknadu koju će isplatiti SERDA iz sredstava iz člana 4. tačka 6. odnosno člana 6. stav (1) Sporazuma o međusobnoj saradnji na izradi Strategije razvoja Kantona Sarajevo za period 2022 - 2027. godine, (broj protokola SERDA-e: 126/22 od 14.03.2022. god. i broj protokola Ministarstva kulture i sporta: 12-11-8058-1/22 od 14.03.2022. god.) i Aneksa Sporazuma broj 12-11-8058-2/22 od 17.03.2022. godine u skladu sa zaključenim ugovorima sa predsjednicom i članovima Radne grupe na osnovu ovog rješenja i odredbama zakona o obligacionim odnosima.

V

Ovo rješenje stupa na snagu danom donošenja.

Pripremio: Dragan Vujmilović, sekretar MKS KS

MINISTAR
Samir Avdić

Dostavljeno:

1. Predsjednici, članovima i sekretaru Radne grupe (7 x)
2. Ministarstvu kulture i sporta Kantona Sarajevo
3. Sarajevskoj regionalnoj razvojnoj agenciji SERDA d.o.o. Sarajevo
4. a/a

Adresa: Reisa Džemaludina Čauševića 1, 71 000 Sarajevo
Tel: + 387 (0) 33 562-062, Fax: + 387 (0) 33 562-062
Web: <http://mks.ks.gov.ba>, E-mail: mks@mks.ks.gov.ba

2/2

Broj: 12-11-8058-4/22
Sarajevo, 14.07.2022. godine

Na osnovu člana 3. tačka 1. Sporazuma o međusobnoj saradnji na izradi Strategije razvoja Kantona Sarajevo za period 2022. - 2027. godina, (broj protokola SERDA-e: 126/22 od 14.03.2022. god. i broj protokola Ministarstva kulture i sporta: 12-11-8058-1/22 od 14.03.2022. god.) i Aneksa Sporazuma broj 12-11-8058-2/22 od 17.03.2022. godine i Odluke Vlade Kantona Sarajevo, broj: 02-04-9141-10/22 od 10.03.2022.godine, Ministarstvo kulture i sporta Kantona Sarajevo, donosi

RJEŠENJE

**o imenovanju Radne grupe za pripremu i izradu
Strategije razvoja Kantona Sarajevo za period 2022 - 2027. godine**

I

(1) Imenuje se Radna grupa za pripremu i izradu Strategije razvoja Kantona Sarajevo za period 2022 - 2027. godine u sljedećem sastavu:

1. Prof. dr. Tamara Karača Beljak, prorektorica za umjetnost, umjetničkoistraživački rad, kulturu i sport UNSA - Predsjednica Radne grupe
2. Prof. dr. Kenan Šljivo, dekan Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu, član Radne grupe
3. Prof. dr. Erdin Salihović, dekan Arhitektonskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu, član Radne grupe
4. Prof. dr. Jasmina Selimović, dekanesa Ekonomskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu, članica Radne grupe
5. Lejla Mujkić, predstavnik Ministarstva kulture i sporta, članica Radne grupe
6. Harun Rizvanbegović, predstavnik SERDA-e, član Radne grupe.

(2) Zlatan Saračević. Sekretar Radne grupe ispred SERDA-e će obavljati administrativno-tehničke poslove za potrebe Radne grupe.

II

Zadatak Radne grupe je da:

1. Uradi kraću informaciju o stanju u oblasti kulture u Kantonu Sarajevo;
2. Na bazi urađene informacije, pripremi vrlo precizan i jasan projektni zadatak koji će odražavati stvarne ciljeve i interese u funkciji vizije razvoja kulture u Kantona Sarajevo
3. Prati realizaciju izrade Strategije, vrši njen nadzor i prati da li odgovara zahtjevima projektnog zadatka;
4. Verificira Strategiju, nakon čega će ista biti dostavljena Ministarstvu kulture i sporta radi razmatranja i usvajanja na sjednici Vlade.

III

Radna grupa se imenuje na period od šest (6) mjeseci.

IV

Predsjednica i članovi Radne grupe, koji nisu zaposlenici Ministarstva kulture i sporta Kantona Sarajevo i Sarajevske regionalne razvojne agencije SERDA d.o.o. Sarajevo imaju pravo na novčanu naknadu koju će isplatiti SERDA iz sredstava iz člana 4. tačka 6. odnosno člana 6. stav (1) Sporazuma o međusobnoj saradnji na izradi Strategije razvoja Kantona Sarajevo za period 2022 - 2027. godine, (broj protokola SERDA-e: 126/22 od 14.03.2022. god. i broj protokola Ministarstva kulture i sporta: 12-11-8058-1/22 od 14.03.2022. god.) i Aneksa Sporazuma broj 12-11-8058-2/22 od 17.03.2022. godine u skladu sa zaključenim ugovorima sa predsjednicom i članovima Radne grupe na osnovu ovog rješenja i odredbama zakona o obligacionim odnosima.

V

- (1) Stupanjem na snagu ovog Rješenja prestaje sa važenjem Rješenje broj 12-11-8058-3/22 od 17.03.2022. godine.
- (2) Ovo rješenje stupa na snagu danom donošenja.

Pripremio: Dragan Vujmilović, sekretar MKS KS

Dostavljeno:

1. Predsjednici, članovima i sekretaru Radne grupe (7 x)
2. Ministarstvu kulture i sporta Kantona Sarajevo
3. Sarajevskoj regionalnoj razvojnoj agenciji SERDA d.o.o. Sarajevo
4. a/a

Adresa: Reisa Džemaludina Čauševića 1, 71 000 Sarajevo
Tel: + 387 (0) 33 562-062, Fax: + 387 (0) 33 562-062
Web: <http://mks.ks.gov.ba> E-mail: mks@mks.ks.gov.ba

2/2

Broj: 12-11-8058-6/22
Sarajevo, 26.09.2022. godine

Na osnovu člana 3. tačka 1. Sporazuma o međusobnoj saradnji na izradi Strategije razvoja Kantona Sarajevo za period 2022. - 2027. godina, (broj protokola SERDA-e: 46-32/22 od 14.03.2022. god. i broj protokola Ministarstva kulture i sporta: 12-11-8058-1/22 od 14.03.2022. god.) i Aneksa Sporazuma broj 12-11-8058-2/22 od 17.03.2022. godine, Odluke Vlade Kantona Sarajevo, broj: 02-04-9141-10/22 od 10.03.2022. godine, a na Zahtjev Sarajevske regionalne razvojne agencije SERDA d.o.o. Sarajevo, broj 1-199/22 od 22.09.2022. godine, Ministarstvo kulture i sporta Kantona Sarajevo, donosi

RJEŠENJE

o poništenju Rješenja Ministarstva kulture i sporta Kantona Sarajevo, broj 12-11-8058-4/22 od 14.07.2022. godine o imenovanju Radne grupe za pripremu i izradu Strategije razvoja Kantona Sarajevo za period 2022 - 2027. godine

I

Poništava se Rješenje Ministarstva kulture i sporta Kantona Sarajevo, broj 12-11-8058-4/22 od 14.07.2022. godine o imenovanju Radne grupe za pripremu i izradu Strategije razvoja Kantona Sarajevo za period 2022 - 2027. godine, zbog neusaglašenosti sa rokom utvrđenim Sporazumom o međusobnoj saradnji na izradi Strategije razvoja kulture u Kantonu Sarajevo za period 2022.-2027.

II

U tački I stav (1) alineja 2., Rješenja Ministarstva kulture i sporta Kantona Sarajevo, broj: 12-11-8058-3/22 od 17.03.2022. godine, a koja glasi:

“2. Prof. dr. Muhamed Dželilović, dekan Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu, član Radne grupe”,

nakon prestanka obavljanja dužnosti dekana Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu, zamjenjuje se novom tačkom 2. Rješenja koja glasi:

“2. Prof dr. Kenan Šljivo, dekan Filozofskog fakulteta Univerziteta u Sarajevu, član Radne grupe. Angažman imenovanog počinje od dana stupanja na snagu ovog rješenja, do isteka roka za izradu Strategije razvoja kulture u Kantonu Sarajevo za period 2022.-2027.”

III

Predsjednici, članovima i sekretaru Radne grupe imenovanim Rješenjem broj: 12-11-8058-4/22 od 17.03.2022. godine, istekom perioda od 6 mjeseci, produžava se angažman do završetka izrade Strategije razvoja kulture u Kantonu Sarajevo, tj do 19.11.2022. godine, a radi produženja roka završetka Strategije i automatski prolongiranih zadataka Radne grupe i to bez novčane naknade za produženi period angažmana.

IV

- (1) U svim ostalim odredbama Rješenje Ministarstva kulture i sporta Kantona Sarajevo, broj 12-11-8058-3/22 od 17.03.2022. godine ostaje neizmjenjeno.
- (2) Ovo rješenje stupa na snagu danom donošenja.

Pripremio: Dragan Vujmilović, sekretar MKS KS

Dostavljeno:

1. Predsjednici, članovima i sekretaru Radne grupe (7 x)
2. Ministarstvu kulture i sporta Kantona Sarajevo
3. Sarajevskoj regionalnoj razvojnoj agenciji SERDA d.o.o. Sarajevo
4. a/a

Raz	Glava	Potr jed	Ekon. kod	Sub- analitika	Funkcija	OPIS	Budžet Kantona Sarajeva za 2022. godinu	Nacr. Budžeta KS za 2023. godinu	Izvor 18 (budžetsk sredstva)	Od toga iz prihoda kantonika	Izvor 20 (vlastiti)	Izvor 40 (donacije)	Izvor 50 (transferi)	Izvor 30 (namjenski sredstva)	Izvor 80 (primljeni)
22	02	0000	2202000			KULTURA - ZBIRNO	22.932.368	25.508.477	24.261.987	1.246.490	427.000	143.474	676.016	0	0
I UKUPNO TEKUĆI IZDACI ORGANA UPRAVE (611000+612000+613000)															
22	02	0000	2202000	611000		Plaće i naknade troškova zaposlenih	16.218.676	18.618.378	18.508.378	10.000	0	0	10.000	0	0
22	02	0000	2202000	611100	062F	Bruto plaća i naknade plaća	14.284.345	16.378.822	16.368.822	10.000	0	0	10.000	0	0
22	02	0000	2202000	611200		Naknade troškova zaposlenih	1.924.330	2.139.556	2.139.556	0	0	0	0	0	0
22	02	0000	2202000	611200	062F	Naknade troškova prijevoza na posao i s posla	297.503	315.737	315.737	0	0	0	0	0	0
22	02	0000	2202000	611200	062F	Naknade u slučaju smrti i teže invalidnosti	122.450	123.090	123.090	0	0	0	0	0	0
22	02	0000	2202000	611200	062F	Naknade za regres za godišnji odmor	253.144	258.969	258.969	0	0	0	0	0	0
22	02	0000	2202000	611200	062F	Naknade za topli obrok	1.199.533	1.368.690	1.368.690	0	0	0	0	0	0
22	02	0000	2202000	611200	062F	Otpremnine zbog odlaska u penziju	51.700	73.070	73.070	0	0	0	0	0	0
22	02	0000	2202000	612000		Doprinosi poslodavca i ostali doprinosi	1.503.095	1.720.057	1.720.057	0	0	0	0	0	0
22	02	0000	2202000	612100	062F	Doprinosi poslodavca	1.503.095	1.720.057	1.720.057	0	0	0	0	0	0
22	02	0000	2202000	613000		Izdaci za materijal, sitan inventar i usluge	5.210.698	5.270.042	4.033.552	1.236.490	427.000	143.474	666.016	0	0
22	02	0000	2202000	613100	062F	Pući troškovi	200.300	223.300	77.300	146.000	65.000	0	91.000	0	0
22	02	0000	2202000	613200	062F	Izdaci za energiju	526.762	532.742	532.742	5.000	5.000	0	0	0	0
22	02	0000	2202000	613300	062F	Izdaci za komunikaciju i komunalne usluge	217.650	207.390	197.750	9.640	9.640	0	0	0	0
22	02	0000	2202000	613400	062F	Nabavka materijala i sitnog inventara	300.825	313.325	215.325	98.000	58.000	29.000	11.000	0	0
22	02	0000	2202000	613500	062F	Izdaci za usluge prijevoza i goriva	111.914	110.739	56.969	53.750	23.750	0	30.000	0	0
22	02	0000	2202000	613600	062F	Unajmljivanje imovine, opreme i nematerijalne imovine	379.091	380.412	311.812	48.600	14.000	8.000	26.600	0	0
22	02	0000	2202000	613700	062F	Izdaci za tekuće održavanje	286.086	263.136	205.475	57.661	30.600	0	27.061	0	0
22	02	0000	2202000	613800	062F	Izdaci osiguranja, bankarskih usluga i usluga planiranih prometa	60.312	59.074	54.354	4.720	4.720	0	0	0	0
22	02	0000	2202000	613900	062F	Ugovorene i druge posebne usluge	3.127.638	3.194.924	2.381.805	813.119	226.290	106.474	480.365	0	0
II UKUPNO TEKUĆI TRANSFERI (614000)															
22	02	0000	2202000	614000		TEKUĆI TRANSFERI I DRUGI TEKUĆI RASHODI	24.325	1.250	1.250	0	0	0	0	0	0
22	02	0000	2202000	614200	062F	Tekući transferi pojedincima	22.075	0	0	0	0	0	0	0	0
22	02	0000	2202000	614300	062F	Tekući transferi neprofitnim organizacijama	1.000	0	0	0	0	0	0	0	0
22	02	0000	2202000	614800	062F	Drugi tekući rashodi	1.250	1.250	1.250	0	0	0	0	0	0
III UKUPNO KAPITALNI TRANSFERI (615000)															
22	02	0000	2202000	615000		KAPITALNI TRANSFERI	30.500	11.500	11.500	0	0	0	0	0	0
22	02	0000	2202000	615200	062F	Kapitalni transferi pojedincima	26.500	6.500	6.500	0	0	0	0	0	0
22	02	0000	2202000	615300	062F	Kapitalni transferi neprofitnim organizacijama	5.000	5.000	5.000	0	0	0	0	0	0
V UKUPNO NABAVKA STALNIH SREDSTAVA (621000)															
22	02	0000	2202000	621000		Izdaci za nabavku stalnih sredstava	951.430	305.280	208.180	97.100	67.100	10.000	20.000	0	0
22	02	0000	2202000	621300	062F	Nabavka opreme	502.130	256.030	159.930	96.100	66.100	10.000	20.000	0	0
22	02	0000	2202000	621500	062F	Nabavka stalnih sredstava u obliku prava	1.000	1.000	1.000	0	0	0	0	0	0
22	02	0000	2202000	621600	062F	Rekonstrukcija i investiciono održavanje	448.300	48.250	47.250	1.000	1.000	0	0	0	0
Ukupno za glavu:															
							23.938.621	25.826.507	24.482.917	1.343.590	484.100	153.474	696.016	0	0
							618	621	621						
							Broj zaposlenih								

REKAPITULACIJA PO FUNKCIJAMA									
Budžet Kantonja Sarajeva za 2022. godinu	Nacrt Budžeta KS za 2023. godinu	Izvor 10 (budžetski sredstva)	Od toga iz prihoda korisnika	5			Izvor 50 (transferti)	Izvor 30 (namjenski sredstva)	Izvor 60 (primici)
				2 (3+4+8+9)	3	4 (5+6+7)			
052F - Usluge kulture	23.938.623	25.826.507	1.343.690	494.100	153.474	666.016	0	0	0
UKUPNO	23.938.623	25.826.507	1.343.690	494.100	153.474	666.016	0	0	0

Ukupno za glavu: 2202
Broj zaposlenih

23.938.623 25.826.507 24.482.917 1.343.590 494.100 153.474 696.016 0 0
619 621 621

Члан 38.

(Ступање на снагу)

Овај закон ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеним новинама Федерације БиХ".

Председавајући Представничког дома Парламента Федерације БиХ Един Мушић, с. р.	Председавајућа Дома народа Парламента Федерације БиХ Лидија Брадара, с. р.
---	---

На основу члана IV.Б.7. а)(IV) Устава Федерације Босне и Херцеговине, donosim

UKAZ

**O PROGLAŠENJU ZAKONA O RAZVOJNOM
PLANIRANJU I UPRAVLJANJU RAZVOJEM U
FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE**

Proглашава се Закон о развојном планiranju и управljanju развојем у Федерацији Босне и Херцеговине, који је усвојио Парламент Федерације Босне и Херцеговине на сједници Представничког дома од 14.03.2017. године и на сједници Дома народа од 30.03.2017. године.

Број 01-02-249-01/17
25. априла 2017. године
Сарајево

Предсједник
Marinko Čavara, s. r.

ZAKON

**O RAZVOJNOM PLANIRANJU I UPRAVLJANJU
RAZVOJEM U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE**
I. OPĆE ODREDBE

Члан 1.

(Предмет Закона)

Овим законом уређују се циљеви и принципи развојног планiranja и управljanja развојем Федерације Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Федерација), кантона и јединица локалне самоуправе, врсте strateških докумената, врсте докумената неопходних у поступку имплементације strateških докумената, тијела одговорних за развојно планiranje и управljanje развојем, процес развојног планiranja и управljanja развојем у Федерацији, програмiranje, monitoring, evaluacija и извјештавање о имплементацији strateških докумената, финансирање имплементације strateških докумената и надзор над примјеном овог закона.

Члан 2.

(Успостављање система развојног планiranja и управljanja развојем)

Успостављање система развојног планiranja и управljanja развојем у Федерацији омогућава:

- transparentно и usagлашено развојно планiranje и управljanje развојем у Федерацији, кантонима и јединицама локалне самоуправе;
- у најбољем интересу грађана Федерације координацију и интеграцију strateških докумената и јавних и других финансијских ресурса како би се осигурала реализација развојних приоритета.

Члан 3.

(Дефиниције)

- У смислу овог закона термини који се у њему користе имају сљедећа значења:
 - Буджет** је акт којим се планирају приходи и примци, те rashodi и издаци Федерације, кантона, градова и опћина за период од једне фискалне године;
 - Документ оквирног буџета** (у даљњем тексту: ДОБ) је акт који садржи макроекономске пројекције и прогнозе буџетских средстава и издатака за наредне

три године и на њему се заснива припрема и израда буџета;

- Еvaluација** је процес којим се одређује вриједност и значај интервенције, односно програма, пројекта или свеукупне стратегије развоја према дефинираним критеријима;
- Годишњи план рада** је документ који садржи поред редовних активности и активности на годишњем нивоу које ће се подузимати како би се имплементирали strateški циљеви из усвојених strateških докумената, а припрема се на основу усвојених трогодишњих планова рада;
- Годишњи извјештај** о раду је документ који садржи анализу извршења активности планираних Годишњим планом рада;
- Horizontalna koordinacija i usklađivanje** је координација одговорности и процеса институција, као и usklađivanje strateških докумената, односно usklađivanje стратегије развоја и секторских стратегија на истом нивоу управljanja у Федерацији, кантонима и јединицама локалне самоуправе према заједничким развојним циљевима;
- Индекс развијености** је композитни показатељ који се рачуна као ponderирани просјек више основних socio-ekonomских показатеља ради мјерења степена развијености јединица локалне самоуправе и кантона;
- Индикатори** означавају врсту и степен промјена које се непосредно остварују кроз реализацију програма, пројеката и развојних циљева, а служе као квалитативни и квантитативни показатељи нивоа остваривања утврђених циљева развоја, односно реализације програма или пројеката;
- Извјештај о развоју** је документ којим се sagledavaju резултати у остваривању развојних циљева и имплементацији strateških докумената;
- Monitoring** је систематично и континуирано сакупљање, анализирање и коришћење података и индикатора ради мјерења напретка остваривања постављених циљева/програма/пројеката и напретка у коришћењу додijелjenih средстава и подuzimanja одговарајућих мјера ради eventualnih korekcija;
- Отворени метод координације** (у даљњем тексту: ОМК) у развојном планiranju и управljanju развојем представља, на основу консултација и usagлашavanja свих нивоа власти, дефинирање и provođenje заједничких циљева у Федерацији, избор заједничких индикатора за праћење реализације циљева и припрему извјештаја о развоју;
- Програм јавних инвестиција** (у даљњем тексту: ПЈИ) је трогодишњи документ који доносе федерални и кантонски органи управе и јединице локалне самоуправе у Федерацији ради управljanja и координације средствима развоја у Федерацији. Обухвата и развојне инвестиционе програме који директно доприносе реализацији развојних циљева постављених у strateшким документима;
- Програмiranje развоја** је процес pretvaranja дугорочних strateških циљева утврђених strateшким документима у конкретне програме и активности путем израде трогодишњих и годишњих планова према принципу 1+2, у складу са календаром израде ДОБ-а и буџета;
- Пројект** је средство организовања међусобно повезаних активности како би се остварили unaprijед задани циљеви у одређеном временском периоду и утврђеном финансијском оквиру и другим raspoloživim resursima;

- o) **Ravnopravnost spolova** podrazumijeva uključivanje muških i ženskih interesa u sve faze procesa razvojnog planiranja i upravljanja razvojem u Federaciji, tako da su dobrobiti za muškarce i žene podjednake;
- p) **Razvoj** je višedimenzionalan proces ekonomske, društvene, okolišne, prostorne i institucionalne transformacije radi poboljšanja kvaliteta i standarda života građana, gdje su u razvojne procese uključeni svi akteri razvoja - vladin sektor, privatni sektor, civilno društvo i lokalna zajednica. Ovakav razvoj karakteriziraju princip održivosti i integracije gdje svaki sektor zadržava svoje osnovne razvojne ciljeve, a zajedno ih ostvaruju u obliku uravnoteženog razvoja uzimajući u obzir prirodne opasnosti i klimatske promjene;
- r) **Razvojno planiranje** podrazumijeva proces kreiranja razvojnih ciljeva i definiranje načina njihovog ostvarivanja;
- s) **Sektorska strategija razvoja** je strateški dokument nadležnih institucija Federacije i kantona koji definira javne politike, pravce, ciljeve i resurse razvoja sektora i proizlazi iz integrisane strategije razvoja;
- t) **Strategija razvoja** je integrisani, multisektorski strateški dokument Federacije, kantona i jedinica lokalne samouprave koji definira javne politike i usmjerava razvoj teritorije Federacije i područja kantona i jedinica lokalne samouprave i predstavlja putokaz za sveukupni razvoj;
- u) **Trogodišnji plan rada** federalnih organa uprave, kantonalnih organa uprave i jedinica lokalne samouprave je dokument koji definira strateške ciljeve, programe i aktivnosti koji proizilaze iz pojedinačnih nadležnosti institucija u Federaciji i relevantnih strateških dokumenata, njihov finansijski okvir, izvore finansiranja u trogodišnjem periodu prema principu 1+2, u skladu sa kalendarom izrade budžeta;
- v) **Upravljanje razvojem** je pretvaranje razvojnih ciljeva i prioriteta u konkretne aktivnosti sa jasnim finansijskim efektom i institucionalnim odgovornostima, njihova realizacija, te monitoring i evaluacija njihovih rezultata;
- z) **Jednake mogućnosti** su princip definiran Poveljom o osnovnim pravima Evropske unije, koja utvrđuje nediskriminaciju, ravnopravnost muškaraca i žena, prava na kulturne, vjerske i jezičke različitosti svih građana te prava djeteta, starijih lica i invalida;
- aa) **Vertikalna koordinacija i usklađivanje** je koordinacija odgovornosti i procesa između nadležnih institucija na različitim nivoima vlasti u Federaciji, kao i usklađivanje strateških dokumenata na različitim nivoima vlasti u Federaciji prema zajedničkim razvojnim ciljevima.
- (2) Gramatička terminologija korištenja muškog roda u ovom zakonu podrazumijeva uključivanje oba roda.

Član 4.

(Principi razvojnog planiranja i upravljanja razvojem)

Principi razvojnog planiranja i upravljanja razvojem u Federaciji su:

- a) usklađeni pristup razvojnog planiranju, programiranju, finansiranju i upravljanju razvojem svih nivoa vlasti u Federaciji;
- b) odgovornost, efektivnost i efikasnost javnih institucija svih nivoa vlasti u Federaciji u procesu razvojnog planiranja i implementacije razvojnih prioriteta;

- c) OMK između svih nivoa vlasti u Federaciji u procesu zajedničkog razvojnog planiranja i realizacije razvojnih prioriteta;
- d) ravnopravnost spolova i jednake mogućnosti za sve građane Federacije u svim fazama razvojnog planiranja i upravljanja razvojem;
- e) horizontalna i vertikalna koordinacija među nadležnim institucijama u procesima razvojnog planiranja i upravljanja razvojem u Federaciji i usklađenost razvojnih prioriteta;
- f) komplementarnost koja podrazumijeva da se razvojne aktivnosti različitih institucija i nivoa vlasti međusobno nadopunjuju radi multiplikacije razvojnih efekata;
- g) partnerstvo, javnost i transparentnost svih nivoa vlasti u Federaciji u procesu razvojnog planiranja, implementacije, finansiranja, monitoringa, evaluacije i izvještavanja o razvojnim procesima.

II. INSTITUCIONALNI OKVIR ZA RAZVOJNO PLANIRANJE I UPRAVLJANJE RAZVOJEM U FEDERACIJI

Član 5.

(Institucije i koordinaciona tijela za razvojno planiranje i upravljanje razvojem u Federaciji)

- (1) Institucionalni okvir za razvojno planiranje i upravljanje razvojem u Federaciji čine: Vlada Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vlada Federacije), federalni organi uprave i federalne upravne organizacije (u daljnjem tekstu: federalni organi uprave), Federalni zavod za programiranje razvoja (u daljnjem tekstu: Federalni zavod), vlade kantona, kantonalni organi uprave i kantonalne upravne organizacije (u daljnjem tekstu: kantonalni organi uprave), jedinice lokalne samouprave i tijela za poslove razvojnog planiranja i upravljanja razvojem u kantonima i jedinicama lokalne samouprave.
- (2) Savjetodavna tijela su: Vijeće za razvojno planiranje i upravljanje razvojem Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Vijeće Federacije) i vijeća za razvojno planiranje i upravljanje razvojem u kantonima (u daljnjem tekstu: vijeća kantona).

Član 6.

(Federalni zavod za programiranje razvoja)

U procesu razvojnog planiranja i upravljanja razvojem u Federaciji Federalni zavod, u saradnji sa nadležnim institucijama Bosne i Hercegovine, Federacije, kantona i Savezom općina i gradova Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Savez Federacije), kao predstavnikom jedinica lokalne samouprave, nadležan je za:

- a) koordinaciju izrade Strategije razvoja Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Strategija razvoja Federacije) i koordinaciju programiranja razvoja Federacije;
- b) pripremu propisa kojim se uređuju: metodologija izrade strateških dokumenata u Federaciji, trogodišnje i godišnje planiranje, monitoring i izvještavanje, evaluacija strateških dokumenata, izrada indeksa razvijenosti za Federaciju, kantone i jedinice lokalne samouprave;
- c) učešće u izradi sektorskih strategija u Federaciji i njihovo usaglašavanje sa Strategijom razvoja Federacije, kao i u izradi strategija razvoja kantona i Bosne i Hercegovine;
- d) koordinaciju učešća institucija sa nivoa Federacije, kantona i Saveza Federacije, kao predstavnika jedinica lokalne samouprave, u procesima izrade

- Strategije razvoja Bosne i Hercegovine na nivou Bosne i Hercegovine, u skladu sa principom OMK;
- e) ostvarivanje saradnje sa Federalnim ministarstvom finansija radi osiguravanja komplementarnosti procesa razvojnog planiranja, programiranja, monitoringa, evaluacije i izvještavanja o implementaciji strateških dokumenata i procesa izrade DOB-a, budžeta i PJI;
 - f) davanje mišljenja Vladi Federacije i federalnim organima uprave u procesu izrade godišnjeg programa rada Vlade Federacije sa ciljem da se u njega uvrste aktivnosti koje će doprinijeti realizaciji razvojnih prioriteta iz Strategije razvoja Federacije;
 - g) rad na pripremi poticajnih mehanizama za finansiranje razvojnih prioriteta Strategije razvoja Federacije u saradnji sa kantonima;
 - h) koordinaciju procesa monitoringa, evaluacije i izvještavanja o realizaciji Strategije razvoja Federacije, te uspostavljanje sistema indikatora;
 - i) izradu indeksa razvijenosti kantona i jedinica lokalne samouprave;
 - j) obavljanje stručnih poslova za potrebe Vijeća Federacije;
 - k) osiguravanje javnosti rada u procesima razvojnog planiranja, programiranja i implementacije, monitoringa, evaluacije i izvještavanja o Strategiji razvoja Federacije;
 - l) vođenje evidencije usvojenih strateških dokumenata u Federaciji i izvještaja o njihovoj implementaciji.

Član 7.

(Organizacija poslova za razvojno planiranje i upravljanje razvojem u federalnim organima uprave)

- (1) Federalni organi uprave u saradnji sa nadležnim institucijama Bosne i Hercegovine, Federacije, kantona i Savezom Federacije i u skladu sa svojom unutrašnjom organizacijom i nadležnostima organiziraju poslove razvojnog planiranja i upravljanja razvojem.
- (2) Poslovi razvojnog planiranja i upravljanja razvojem u federalnim organima uprave obuhvataju:
 - a) koordinaciju izrade sektorskih strategija u Federaciji, u skladu sa odredbama člana 17. ovog zakona;
 - b) učešće u izradi strateških dokumenata Bosne i Hercegovine, Strategije razvoja Federacije i drugih sektorskih strategija u Federaciji, strategija razvoja kantona, te sektorskih strategija razvoja kantona;
 - c) koordinaciju učešća kantona i Saveza Federacije u procesima izrade sektorskih strategija na nivou Federacije, u skladu sa principom OMK;
 - d) programiranje na osnovu sektorskih strategija u Federaciji i usklađivanje godišnjih programa rada federalnih organa uprave u skladu sa odredbama člana 29. ovog zakona;
 - e) predlaganje poticajnih mehanizama za finansiranje razvojnih prioriteta utvrđenih u sektorskim strategijama u saradnji sa kantonalnim organima uprave;
 - f) poslove iz oblasti razvojnog planiranja i upravljanja razvojem u procesu evropskih integracija;
 - g) provođenje monitoringa, evaluacije i izvještavanje o realizaciji sektorskih strategija Federacije prema utvrđenim i javno dostupnim razvojnim indikatorima;
 - h) učešće u procesu monitoringa, evaluacije i izvještavanja o realizaciji Strategije razvoja Federacije i strateških dokumenata Bosne i Hercegovine;
 - i) osiguravanje javnosti rada u procesima razvojnog planiranja, programiranja i implementacije, monito-

ringa, evaluacije i izvještavanja o realizaciji sektorskih strategija u Federaciji.

Član 8.

(Organizacija poslova za razvojno planiranje i upravljanje razvojem u kantonima)

- (1) Kantoni u saradnji sa nadležnim institucijama Federacije i jedinicama lokalne samouprave u sastavu kantona, a u skladu sa svojom unutrašnjom organizacijom i nadležnostima, organiziraju poslove razvojnog planiranja i upravljanja razvojem.
- (2) Poslovi razvojnog planiranja i upravljanja razvojem u kantonima obuhvataju:
 - a) koordinaciju izrade strategije razvoja kantona i programiranja razvoja kantona u skladu sa odredbama čl. 18. i 29. ovog zakona;
 - b) učešće u izradi sektorskih strategija kantona, strategija razvoja jedinica lokalne samouprave u sastavu kantona, Strategije razvoja Federacije, te strateških dokumenata Bosne i Hercegovine;
 - c) koordinaciju učešća jedinica lokalne samouprave u procesima izrade strateških dokumenata kantona, u skladu sa principom OMK;
 - d) osiguravanje usklađenosti budžetskog planiranja i PJI sa razvojnim prioritetima definiranim u usvojenim strateškim dokumentima;
 - e) rad na pripremi poticajnih mehanizama za finansiranje razvojnih prioriteta utvrđenih u strategiji razvoja kantona u saradnji sa federalnim organima uprave i jedinicama lokalne samouprave u sastavu kantona;
 - f) koordinaciju razrade i implementacije projekata identifikovanih u strategiji razvoja kantona putem saradnje sa kantonalnim organima uprave, drugim kantonima i jedinicama lokalne samouprave u sastavu kantona, a koji doprinose realizaciji razvojnih prioriteta;
 - g) koordinaciju procesa monitoringa, evaluacije i izvještavanja o realizaciji strategije razvoja kantona u skladu sa utvrđenim sistemom indikatora i vođenje javno dostupne baze podataka za praćenje implementacije strateških dokumenata kantona;
 - h) poslove iz oblasti razvojnog planiranja i upravljanja razvojem u procesu evropskih integracija;
 - i) obavljanje stručnih poslova za potrebe vijeća kantona;
 - j) osiguravanje javnosti rada u procesima razvojnog planiranja, programiranja i implementacije, monitoringa, evaluacije i izvještavanja.

Član 9.

(Organizacija poslova za razvojno planiranje i upravljanje razvojem u kantonalnim organima uprave)

- (1) Kantonalni organi uprave u saradnji sa federalnim organima uprave i jedinicama lokalne samouprave u sastavu kantona, a u skladu sa svojom unutrašnjom organizacijom i nadležnostima, organiziraju poslove razvojnog planiranja i upravljanja razvojem.
- (2) Poslovi razvojnog planiranja i upravljanja razvojem u kantonalnim organima uprave obuhvataju:
 - a) koordinaciju izrade sektorskih strategija u kantonima u skladu sa odredbama člana 19. ovog zakona;
 - b) učešće u izradi strategije razvoja i drugih sektorskih strategija kantona, Federacije i Bosne i Hercegovine;
 - c) koordinaciju učešća jedinica lokalne samouprave u procesima izrade sektorskih strategija kantona, u skladu sa principom OMK;
 - d) programiranje na osnovu sektorskih strategija u kantonima i usklađivanje sa godišnjim programima

- rada kantonalnih organa uprave u skladu sa odredbama čl. 19. i 29. ovog zakona;
- e) predlaganje poticajnih mehanizama za finansiranje razvojnih prioriteta utvrđenih u sektorskim strategijama kantona u saradnji sa federalnim organima uprave i jedinicama lokalne samouprave u sastavu kantona;
 - f) provođenje monitoringa, evaluacije i izvještavanja o realizaciji sektorskih strategija kantona prema utvrđenim razvojnim indikatorima;
 - g) učešće u procesu monitoringa, evaluacije i izvještavanja o realizaciji strategije razvoja kantona i strateških dokumenata Federacije;
 - h) osiguravanje javnosti rada u procesima razvojnog planiranja, programiranja i implementacije, monitoringa, evaluacije i izvještavanja o realizaciji sektorskih strategija u kantonima.

Član 10.

(Organizacija poslova za razvojno planiranje i upravljanje razvojem u jedinicama lokalne samouprave)

- (1) Jedinice lokalne samouprave u skladu sa svojom unutrašnjom organizacijom i nadležnostima organiziraju poslove razvojnog planiranja i upravljanja razvojem.
- (2) Poslovi razvojnog planiranja i upravljanja razvojem u jedinicama lokalne samouprave obuhvataju:
 - a) koordinaciju izrade strategije razvoja i programiranja razvoja jedinice lokalne samouprave;
 - b) učešće u izradi strateških dokumenata kantona;
 - c) osiguravanje usklađenosti budžetskog planiranja i PJI sa razvojnim prioritetima jedinice lokalne samouprave;
 - d) definiranje poticajnih mehanizama za finansiranje razvojnih prioriteta utvrđenih u strategiji razvoja jedinice lokalne samouprave u saradnji sa nadležnim institucijama kantona;
 - e) koordinaciju razrade i implementacije projekata identifikovanih u strategiji razvoja jedinice lokalne samouprave u saradnji sa nadležnim institucijama u okviru jedinice lokalne samouprave, kantonalnim organima uprave, susjednim jedinicama lokalne samouprave i socio-ekonomskim partnerima, a koji doprinose realizaciji razvojnih prioriteta;
 - f) koordinaciju procesa monitoringa, evaluacije i izvještavanja o realizaciji strategije razvoja jedinice lokalne samouprave u skladu sa utvrđenim sistemom indikatora i vođenje javno dostupne baze podataka za praćenje implementacije strategije razvoja jedinice lokalne samouprave;
 - g) poslove iz oblasti razvojnog planiranja i upravljanja razvojem u procesu evropskih integracija;
 - h) osiguravanje javnosti rada u procesima razvojnog planiranja, programiranja i implementacije, monitoringa, evaluacije i izvještavanja o strategiji razvoja jedinice lokalne samouprave.
- (3) U procesima koordinacije razvojnog planiranja i upravljanja razvojem sa višim nivoima vlasti jedinice lokalne samouprave izražavaju i zastupaju svoje interese putem Saveza Federacije.

Član 11.

(Vijeće Federacije)

- (1) Vijeće Federacije je tijelo Vlade Federacije koje ima savjetodavnu ulogu u procesima definiranja, implementacije, monitoringa, evaluacije i izvještavanja o realizaciji razvojnih prioriteta u Federaciji i djeluje u skladu sa principima partnerstva i saradnje.

- (2) Vijeće Federacije čine: premijer Federacije, premijeri, odnosno predsjednici vlada kantona, predstavnik Saveza Federacije i drugi socijalno-ekonomski partneri.
- (3) Po potrebi, u okviru Vijeća Federacije osnivaju se sektorska vijeća koja imaju savjetodavnu ulogu u procesima definiranja, implementacije, monitoringa, evaluacije i izvještavanja o realizaciji specifičnih sektorskih prioriteta u Federaciji.
- (4) Vlada Federacije posebnim aktom utvrđuje sastav i broj članova, način rada Vijeća Federacije i sektorskih vijeća vodeći računa o ravnopravnoj zastupljenosti spolova.
- (5) Stručne poslove za potrebe rada Vijeća Federacije vrši Federalni zavod.
- (6) Administrativno-tehničke poslove za potrebe rada Vijeća Federacije vrši Generalni sekretarijat Vlade Federacije Bosne i Hercegovine.

Član 12.

(Nadležnosti Vijeća Federacije)

Vijeće Federacije iz člana 11. ovog zakona razmatra i daje preporuke:

- a) o ključnim razvojnim prioritetima u Federaciji;
- b) o Strategiji razvoja Federacije, sektorskim strategijama Federacije i njihovoj međusobnoj usklađenosti, a prije njihovog dostavljanja Vladi Federacije na razmatranje;
- c) o usklađenosti strategija razvoja kantona sa Strategijom razvoja Federacije, a prije njihovog dostavljanja vladi kantona na razmatranje;
- d) o razvojnim programima koji zahtijevaju zajedničko djelovanje različitih institucija Federacije i kantona, a u okviru Strategije razvoja Federacije;
- e) u slučaju suprotstavljenih razvojnih prioriteta među sektorima;
- f) o Godišnjem izvještaju o razvoju Federacije;
- g) za unapređenje sistema razvojnog planiranja i upravljanja razvojem u Federaciji;
- h) u pogledu drugih poslova iz oblasti razvojnog planiranja i upravljanja razvojem u Federaciji.

Član 13.

(Vijeća kantona)

- (1) Vijeća kantona su tijela vlada kantona koja imaju savjetodavnu ulogu u procesima definiranja, implementacije, monitoringa, evaluacije i izvještavanja o realizaciji razvojnih prioriteta u kantonima i djeluju u skladu sa principima partnerstva i saradnje.
- (2) Vijeća kantona čine: premijer, odnosno predsjednik vlade kantona, općinski načelnici, odnosno gradonačelnici jedinica lokalne samouprave u sastavu kantona i drugi socijalno-ekonomski partneri.
- (3) Po potrebi, u okviru Vijeća kantona osnivaju se sektorska vijeća koja imaju savjetodavnu ulogu u procesima definiranja, implementacije, monitoringa, evaluacije i izvještavanja o realizaciji specifičnih sektorskih prioriteta kantona.
- (4) Vlade kantona posebnim aktom utvrđuju sastav i broj članova, način rada vijeća kantona i izvršavanja administrativno-tehničkih poslova, vodeći računa o ravnopravnoj zastupljenosti spolova.
- (5) Stručne poslove za potrebe rada vijeća kantona vrše kantonalni organi za razvojno planiranje i upravljanje razvojem.

Član 14.

(Nadležnosti vijeća kantona)

Vijeća kantona iz člana 13. ovog zakona razmatraju i daju preporuke:

- a) o ključnim razvojnim prioritetima u kantonima;

- b) o strateškim dokumentima Bosne i Hercegovine, Strategiji razvoja Federacije, strategiji razvoja kantona, sektorskim strategijama kantona i njihovoj međusobnoj usklađenosti, a prije njihovog dostavljanja vladi kantona na razmatranje;
- c) o strategijama razvoja jedinica lokalne samouprave i njihovoj usklađenosti sa strateškim dokumentima kantona;
- d) o razvojnim programima koji zahtijevaju zajedničko djelovanje različitih institucija kantona i jedinica lokalne samouprave, a u okviru strategije razvoja kantona;
- e) o godišnjim izvještajima o implementaciji strategije razvoja i sektorskih strategija kantona;
- f) o problemima i razvojnim potencijalima kantona za razmatranje u okviru Vijeća Federacije;
- g) u pogledu drugih poslova iz oblasti razvojnog planiranja i upravljanja razvojem u kantonu.

III. STRATEŠKI I IMPLEMENTACIONI DOKUMENTI U FEDERACIJI

Član 15.

(Vrste strateških dokumenata u Federaciji)

- (1) Planiranje razvoja u Federaciji zasniva se na sljedećim uzajamno usaglašenim strateškim dokumentima: Strategiji razvoja Federacije, sektorskim strategijama Federacije, strategijama razvoja kantona, sektorskim strategijama kantona i strategijama razvoja jedinica lokalne samouprave.
- (2) Strateški dokumenti iz stava (1) ovog člana se pripremaju na osnovu principa OMK, principa ravnopravnosti spolova i jednakih mogućnosti u skladu sa propisom iz člana 21. stav (2) ovog zakona.
- (3) Strateški dokumenti iz stava (1) ovog člana donose se na vremenski period usklađen sa ciklusom planiranja Evropske unije.
- (4) Strateški dokumenti iz stava (1) ovog člana su dostupni javnosti i objavljuju se na internet stranicama nadležnih institucija.

Član 16.

(Strategija razvoja Federacije)

- (1) Strategijom razvoja Federacije se utvrđuju ciljevi i prioriteti razvoja Federacije, način njihovog ostvarivanja, finansijski i institucionalni okvir za implementaciju, monitoring, evaluaciju i izvještavanje.
- (2) Strategija razvoja je osnovni dokument za izradu sektorskih strategija, DOB-a, budžeta, PJI-a, programa rada Vlade Federacije za mandatni period, trogodišnjeg plana rada federalnih organa uprave i Godišnjeg programa rada Vlade Federacije.
- (3) Strategija razvoja Federacije sadrži prioritete i razvojne pravce Federacije definirane u Strategiji razvoja Bosne i Hercegovine, dokumentima relevantnim za proces evropskih integracija i drugim međunarodno preuzetim obavezama Bosne i Hercegovine.
- (4) Strategija razvoja Federacije predstavlja podlogu za usklađivanje i izradu strategija razvoja kantona i jedinica lokalne samouprave u Federaciji.
- (5) Strategiju razvoja Federacije donosi Parlament Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Parlament Federacije) na prijedlog Vlade Federacije.
- (6) Vlada Federacije može predložiti Parlamentu Federacije usvajanje Strategije razvoja Bosne i Hercegovine kao strateškog okvira razvoja Federacije.
- (7) U slučaju iz stava (6) ovog člana u Federaciji se izrađuju implementacioni dokumenti u skladu sa čl. od 23. do 25. ovog zakona.

Član 17.

(Sektorske strategije Federacije)

- (1) Sektorskim strategijama Federacije se utvrđuju ciljevi i prioriteti razvoja sektora, način njihovog ostvarivanja, finansijski i institucionalni okvir za implementaciju, monitoring, evaluaciju i izvještavanje.
- (2) Sektorske strategije Federacije se izrađuju na osnovu Strategije razvoja Federacije, Strategije razvoja Bosne i Hercegovine, dokumenata relevantnih za proces integracije Bosne i Hercegovine u Evropsku uniju i drugih međunarodno preuzetih obaveza Bosne i Hercegovine.
- (3) U procesu izrade sektorskih strategija federalni organi uprave uključuju nadležne institucije na nivou Bosne i Hercegovine, Federacije i kantona, u skladu sa principom OMK.
- (4) Sektorske strategije Federacije predstavljaju podlogu za izradu trogodišnjeg i godišnjeg plana rada federalnih organa uprave, DOB-a i budžeta Federacije, PJI i Mjera ekonomske politike Federacije.
- (5) Sektorske strategije Federacije donosi Parlament Federacije na prijedlog Vlade Federacije.
- (6) Vlada Federacije može predložiti Parlamentu Federacije usvajanje sektorske strategije koja je donesena na nivou Bosne i Hercegovine kao sektorskog strateškog okvira Federacije.
- (7) U slučaju iz stava (6) ovog člana federalni organi uprave izrađuju implementacione dokumente u skladu sa čl. od 23. do 26. ovog zakona.

Član 18.

(Strategija razvoja kantona)

- (1) Strategijom razvoja kantona se utvrđuju ciljevi i prioriteti razvoja kantona, način njihovog ostvarivanja, finansijski i institucionalni okvir za implementaciju, monitoring, evaluaciju i izvještavanje.
- (2) Strategija razvoja kantona je osnovni dokument za izradu sektorskih strategija, DOB-a, budžeta i PJI kantona, programa rada vlade kantona za mandatni period, trogodišnjeg plana rada kantonalnih organa uprave i godišnjeg programa rada vlade kantona.
- (3) Strategija razvoja kantona sadrži prioritete prostornog razvoja kantona i razvojne pravce definirane u strateškim dokumentima Federacije i dokumentima relevantnim za proces integracije Bosne i Hercegovine u Evropsku uniju.
- (4) Strategija razvoja kantona predstavlja podlogu za usklađivanje i izradu strategija razvoja jedinica lokalne samouprave.
- (5) Strategiju razvoja kantona donosi skupština kantona na prijedlog vlade kantona.
- (6) Vlada kantona može predložiti skupštini kantona usvajanje Strategije razvoja Federacije kao strateškog okvira razvoja kantona.
- (7) U slučaju iz stava (6) ovog člana u kantonu se izrađuju implementacioni dokumenti u skladu sa čl. od 23. do 26. ovog zakona.

Član 19.

(Sektorske strategije kantona)

- (1) Sektorskim strategijama kantona se utvrđuju ciljevi i prioriteti sektora, način njihovog ostvarivanja, finansijski i institucionalni okvir za implementaciju, monitoring, evaluaciju i izvještavanje.
- (2) Sektorske strategije kantona se izrađuju na osnovu strategije razvoja kantona, prioriteta sektorskih strategija u Federaciji i strateških dokumenata na nivou Bosne i Hercegovine, te dokumenata relevantnih za proces integracije Bosne i Hercegovine u Evropsku uniju.

- (3) U procesu izrade sektorskih strategija kantonalni organi uprave uključuju federalne organe uprave, druge kantonalne institucije i jedinice lokalne samouprave, u skladu sa principom OMK.
- (4) Sektorske strategije kantona predstavljaju podlogu za izradu DOB-a i budžeta kantona, PJI kantona, trogodišnjeg i godišnjeg plana rada kantonalnih organa uprave.
- (5) Sektorske strategije kantona donosi skupština kantona na prijedlog vlade kantona.
- (6) Vlada kantona može predložiti skupštini kantona usvajanje sektorske strategije Federacije kao sektorskog strateškog okvira kantona.
- (7) U slučaju iz stava (6) ovog člana kantonalni organi uprave izrađuju implementacione dokumente u skladu sa čl. od 23. do 26. ovog zakona.

Član 20.

(Strategija razvoja jedinica lokalne samouprave)

- (1) Strategijom razvoja jedinica lokalne samouprave utvrđuju se ciljevi i prioriteti razvoja jedinica lokalne samouprave u Federaciji, način njihovog ostvarivanja, finansijski i institucionalni okvir za implementaciju, monitoring, evaluaciju i izvještavanje.
- (2) Strategija razvoja jedinice lokalne samouprave je osnovni dokument za izradu DOB-a, budžeta i PJI jedinice lokalne samouprave, programa rada općinskog načelnika, odnosno gradonačelnika za mandatni period, trogodišnjeg i godišnjeg plana rada jedinice lokalne samouprave i godišnjeg programa rada općinskog načelnika, odnosno gradonačelnika.
- (3) Strategija razvoja jedinice lokalne samouprave sadrži prioritete prostornog razvoja jedinice lokalne samouprave i razvojne pravce definirane u strateškim dokumentima kantona i Federacije.
- (4) Strategiju razvoja jedinice lokalne samouprave donosi općinsko, odnosno gradsko vijeće na prijedlog općinskog načelnika, odnosno gradonačelnika.
- (5) Općinski načelnik, odnosno gradonačelnik može predložiti općinskom, odnosno gradskom vijeću usvajanje strategije razvoja kantona kojem pripada kao strateškog okvira razvoja općine, odnosno grada.
- (6) U slučaju iz stava (5) ovog člana u jedinici lokalne samouprave izrađuju se implementacioni dokumenti u skladu sa čl. od 23. do 26. ovog zakona.

Član 21.

(Propis o izradi strateških dokumenata u Federaciji)

Propis o izradi strateških dokumenata u Federaciji, uključujući način njihove izrade, strukturu, horizontalnu i vertikalnu koordinaciju i konsultacije, usklađenost sa prostorno-planskom dokumentacijom i institucionalnu odgovornost, donosi Vlada Federacije na prijedlog Federalnog zavoda, uz prethodne konsultacije sa institucijama na nivou Federacije, kantona i Saveza Federacije.

Član 22.

(Vrste implementacionih dokumenata u Federaciji)

- (1) U procesu implementacije strateških dokumenata donose se: trogodišnji plan rada, godišnji plan rada, godišnji izvještaj o radu i izvještaj o razvoju.
- (2) Vlada Federacije na prijedlog Federalnog zavoda, uz prethodne konsultacije sa Federalnim ministarstvom finansija, drugim institucijama na nivou Federacije, kantonima i Savezom Federacije, donosi propis o trogodišnjem i godišnjem planiranju, monitoringu i izvještavanju iz stava (1) ovog člana.

Član 23.

(Trogodišnji plan rada)

- (1) Federalni organi uprave, kantonalni organi uprave i jedinice lokalne samouprave izrađuju trogodišnji plan rada prema principu 1+2.
- (2) Trogodišnji plan rada proizilazi iz strateških prioriteta i strateških dokumenata u Federaciji, nadležnosti federalnih i kantonalnih organa uprave i jedinica lokalne samouprave i sveobuhvatne analize postojećeg stanja u predmetnoj oblasti.
- (3) Trogodišnji plan rada predstavlja osnovu za izradu DOB-a i PJI u Federaciji.

Član 24.

(Godišnji plan rada)

- (1) Federalni organi uprave, kantonalni organi uprave i jedinice lokalne samouprave izrađuju godišnji plan rada na osnovu usvojenog trogodišnjeg plana rada za jednu kalendarsku godinu.
- (2) Aktivnosti i programi predviđeni godišnjim planom rada usklađuju se sa usvojenim budžetima u Federaciji i sastavni su dio godišnjeg programa rada Vlade Federacije, vlada kantona i općinskog načelnika, odnosno gradonačelnika.

Član 25.

(Godišnji izvještaj o radu)

- (1) Federalni organi uprave, kantonalni organi uprave i jedinice lokalne samouprave izrađuju godišnji izvještaj o radu na osnovu godišnjeg plana rada.
- (2) Federalni organi uprave, kantonalni organi uprave i jedinice lokalne samouprave vrše redovno prikupljanje podataka neophodnih za praćenje ostvarivanja godišnjeg plana rada.

Član 26.

(Izvještaj o razvoju Federacije)

- (1) Institucije iz člana 5. stav (1) ovog zakona izrađuju izvještaje o razvoju za prethodnu godinu.
- (2) Izvještaji o razvoju su dostupni na internet stranicama institucija iz člana 5. stav (1) ovog zakona.

IV. PROCES RAZVOJNOG PLANIRANJA I PROGRAMIRANJA RAZVOJA U FEDERACIJI I EVALUACIJA STRATEŠKIH DOKUMENATA U FEDERACIJI

Član 27.

(Pokretanje planiranja razvoja u Federaciji)

- (1) Izuzev od člana 16. stav (6) ovog zakona, Vlada Federacije donosi odluku o izradi Strategije razvoja Federacije najkasnije 24 mjeseca prije završetka prethodnog planskog ciklusa u Federaciji.
- (2) Izuzev od člana 18. stav (6) ovog zakona, vlada kantona donosi odluku o izradi Strategije razvoja kantona najkasnije 12 mjeseci prije završetka prethodnog planskog ciklusa u Federaciji.
- (3) U slučaju iz člana 28. stav (4) ovog zakona općinski načelnik, odnosno gradonačelnik jedinice lokalne samouprave donosi odluku o izradi Strategije razvoja jedinice lokalne samouprave najkasnije 12 mjeseci prije završetka prethodnog planskog ciklusa u Federaciji.

Član 28.

(Međusobna povezanost strateških dokumenata u Federaciji)

- (1) Strategija razvoja Federacije je osnovna platforma socio-ekonomskog razvoja Federacije i služi kao podloga za sve ostale strateške dokumente u Federaciji.
- (2) Sektorske strategije Federacije se izrađuju na osnovu Strategije razvoja Federacije.

- (3) Na osnovu razvojnih ciljeva utvrđenih Strategijom razvoja Federacije, a u skladu sa svojim nadležnostima, kantoni mogu donositi vlastite strategije razvoja.
- (4) Na osnovu razvojnih ciljeva utvrđenih strateškim dokumentima Federacije i kantona, a u skladu sa svojim nadležnostima, jedinice lokalne samouprave mogu donositi svoje strategije razvoja.

Član 29.

(Programiranje razvoja u Federaciji)

- (1) Programiranje razvoja u Federaciji se realizira izradom implementacionih dokumenata iz čl. 23., 24., 25. i 26. ovog zakona.
- (2) Programiranje razvoja se provodi u skladu sa kalendarom izrade DOB-a i budžeta.
- (3) Metodologija procesa programiranja razvoja u Federaciji sastavni je dio propisa iz člana 22. stav (2) ovog zakona.

Član 30.

(Evaluacija strateških dokumenata u Federaciji)

- (1) Evaluaciju strateških dokumenata iz člana 15. ovog zakona vrše institucije iz člana 5. stav (1) ovog zakona prema evaluacijskim kriterijima i dinamici utvrđenim propisom iz stava (2) ovog člana.
- (2) Vlada Federacije na prijedlog Federalnog zavoda, uz prethodne konsultacije sa institucijama na nivou Federacije, kantona i Savezom Federacije, donosi propis o evaluaciji strateških dokumenata u Federaciji.
- (3) Svi izvještaji o evaluaciji strateških dokumenata predviđeni ovim zakonom dostupni su javnosti i objavljuju se na internet stranicama institucija iz člana 5. stav (1) ovog zakona.
- (4) U svrhu mjerenja sveukupnog utjecaja implementacije strateških dokumenata u Federaciji, Federalni zavod izrađuje indeks razvijenosti kantona i jedinica lokalne samouprave na godišnjem nivou.
- (5) Vlada Federacije na prijedlog Federalnog zavoda, uz prethodne konsultacije sa institucijama na nivou Federacije, kantonima i Savezom Federacije, donosi propis o izradi indeksa razvijenosti.

V. FINANSIRANJE IMPLEMENTACIJE RAZVOJNIH PRIORITETA U FEDERACIJI I NADZOR NAD PRIMJENOM OVOG ZAKONA

Član 31.

(Izvori finansiranja razvojnih prioriteta u Federaciji)

Izvori finansiranja za realizaciju prioriteta definiranih strateškim dokumentima iz člana 15. stav (1) ovog zakona su:

- a) budžet Federacije;
- b) budžeti kantona;
- c) budžeti jedinica lokalne samouprave;
- d) finansijski resursi međunarodnih finansijskih institucija i organizacija;
- e) ostali izvori.

Član 32.

(Povezivanje prioriteta iz strateških i implementacionih dokumenata sa budžetima i programima javnih investicija u Federaciji)

- (1) Strateški dokumenti iz člana 15. stav (1) ovog zakona i njihovi trogodišnji planovi rada iz člana 23. ovog zakona osnova su za pripremu prijedloga DOB-a i PJI Federacije, kantona i jedinica lokalne samouprave.
- (2) Propis o metodologiji za povezivanje razvojnog, finansijskog i investicionog planiranja u Federaciji utvrđuje Vlada Federacije na prijedlog Federalnog ministarstva finansija, uz prethodno mišljenje Federalnog zavoda.

Član 33.

(Nadzor nad primjenom ovog zakona)

- (1) Nadzor nad primjenom ovog zakona u pogledu uspostavljanja institucionalnog okvira iz ovog zakona vrši Federalno ministarstvo pravde za Federaciju, kantonalna ministarstva pravde za kantone i nadležna tijela za jedinice lokalne samouprave.
- (2) Nadzor nad primjenom ovog zakona u pogledu izrade procesne i suštinske kompatibilnosti strateških i implementacionih dokumenata vrši Federalni zavod u saradnji sa nadležnim institucijama iz člana 7. ovog zakona za Federaciju, odnosno nadležnim institucijama iz čl. 8., 9. i 10. ovog zakona za kantone i jedinice lokalne samouprave.
- (3) Nadzor nad primjenom ovog zakona u pogledu povezanosti procesa razvojnog planiranja i programiranja sa procesom izrade DOB-a, budžeta i PJI vrši Federalno ministarstvo finansija u saradnji sa Federalnim zavodom za Federaciju, odnosno kantonalna ministarstva finansija u saradnji sa nadležnim institucijama iz člana 8. stav (2) tačka d) ovog zakona za kantone i u skladu sa članom 10. stav (2) tačka c) ovog zakona za jedinice lokalne samouprave u njihovom sastavu.
- (4) Procjenu učinka primjene ovog zakona provest će Federalni zavod nakon četiri godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.

VI. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 34.

(Usklađivanje normativnih akata)

U roku 12 mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona izvršit će se usklađivanje normativnih akata koji reguliraju pitanje razvojnog planiranja i upravljanja razvojem Federacije, kantona i jedinica lokalne samouprave sa odredbama ovog zakona.

Član 35.

(Donošenje provedbenih akata)

- (1) Vlada Federacije će u roku šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona donijeti akt iz člana 11. stav (4) ovog zakona.
- (2) Vlade kantona će na prijedlog nadležnih institucija iz člana 8. ovog zakona u roku šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona donijeti akte iz člana 13. stav (3) ovog zakona.
- (3) Vlada Federacije će na prijedlog Federalnog zavoda u roku šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona donijeti akte iz člana 21., člana 22. stav (2) i člana 30. st. (2) i (8) ovog zakona.
- (4) Vlada Federacije će na prijedlog Federalnog ministarstva finansija, uz prethodno mišljenje Federalnog zavoda, u roku šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona donijeti akt iz člana 32. stav (2) ovog zakona.

Član 36.

(Usklađivanje unutrašnje organizacije)

- (1) Federalni organi uprave izvršit će usklađivanje svoje unutrašnje organizacije radi osiguravanja obavljanja poslova iz člana 7. ovog zakona u roku šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.
- (2) Vlade kantona izvršit će usklađivanje unutrašnje organizacije kantonalnih organa uprave radi osiguravanja obavljanja poslova iz čl. 8. i 9. ovog zakona u roku šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.
- (3) Izvršna tijela u jedinicama lokalne samouprave izvršit će usklađivanje unutrašnje organizacije općinske, odnosno gradske uprave radi osiguravanja obavljanja poslova iz člana 10. ovog zakona u roku šest mjeseci od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Član 37.

(Prvi ciklus planiranja razvoja Federacije)

- (1) Strateški dokumenti iz člana 15. stav (1) ovog zakona i izuzev od člana 15. stav (3) ovog zakona ne izrađuju se za postojeći ciklus planiranja do kraja 2020. godine dok postojeći strateški dokumenti ostaju na snazi do stupanja na snagu novog ciklusa planiranja u skladu sa odredbama člana 27. ovog zakona.
- (2) Svi nivoi vlasti u Federaciji pripremaju implementacione dokumente iz člana 22. ovog zakona a na osnovu važećih strateških dokumenata.
- (3) Izuzev od odredbe člana 27. stav (1) ovog zakona, a najkasnije 24 mjeseca od dana stupanja na snagu ovog zakona, Vlada Federacije predložit će Parlamentu Federacije donošenje Strategije razvoja Federacije za planski period od 2021 do 2027. godine.
- (4) Izrada strateških dokumenata iz člana 15. stav (1) ovog zakona započinje usvajanjem Strategije razvoja Federacije u skladu sa članom 27. st. (2) i (3) ovog zakona.

Član 38.

(Stupanje na snagu)

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenim novinama Federacije BiH".

Predsjedavajući
Predstavničkog doma
Parlamenta Federacije BiH
Edin Mušić, s. r.

Predsjedavajuća
Doma naroda
Parlamenta Federacije BiH
Lidija Bradara, s. r.

Temeljem članka IV.B.7. a)(IV) Ustava Federacije Bosne i Hercegovine, donosim

UKAZ

**O PROGLAŠENJU ZAKONA O RAZVOJNOM
PLANIRANJU I UPRAVLJANJU RAZVOJEM U
FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE**

Progllašava se Zakon o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji Bosne i Hercegovine, koji je usvojio Parlament Federacije Bosne i Hercegovine na sjednici Zastupničkog doma od 14.3.2017. godine i na sjednici Doma naroda od 30.3.2017. godine.

Broj 01-02-249-01/17
25. travnja 2017. godine
Sarajevo

Predsjednik
Marinko Čavara, v. r.

ZAKON

**O RAZVOJNOM PLANIRANJU I UPRAVLJANJU
RAZVOJEM U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE**
I. OPĆE ODREDBE

Članak 1.

(Predmet zakona)

Ovim zakonom se uređuju ciljevi i načela razvojnog planiranja i upravljanja razvojem Federacije Bosne i Hercegovine (u daljnjem tekstu: Federacija), kantona i jedinica lokalne samouprave, vrste strateških dokumenata, vrste dokumenata neophodnih u postupku implementacije strateških dokumenata, tijela odgovorna za razvojno planiranje i upravljanje razvojem, proces razvojnog planiranja i upravljanja razvojem u Federaciji, programiranje, monitoring, evaluacija i izvješćivanje o implementaciji strateških dokumenata, financiranje implementacije strateških dokumenata i nadzor nad primjenom ovog zakona.

Članak 2.

(Uspostavljanje sustava razvojnog planiranja i upravljanja razvojem)

Uspostava sustava razvojnog planiranja i upravljanja razvojem u Federaciji omogućava:

- a) transparentno i usuglašeno razvojno planiranje i upravljanje razvojem u Federaciji, kantonima i jedinicama lokalne samouprave;
- b) u najboljem interesu građana Federacije, koordinaciju i integraciju strateških dokumenata i javnih i drugih finansijskih resursa, kako bi se osigurala realizacija razvojnih prioriteta.

Članak 3.

(Definicije)

(1) U smislu ovog zakona, termini koji se u njemu koriste imaju slijedeća značenja:

- a) **Proračun** je akt kojim se planiraju prihodi i primici, te rashodi i izdaci Federacije, kantona, gradova i općina za razdoblje od jedne fiskalne godine;
- b) **Dokument okvirnog proračuna** (u daljnjem tekstu: DOP) je akt koji sadrži makroekonomske projekcije i prognoze proračunskih sredstava i izdataka za naredne tri godine i na njemu se zasniva priprema i izrada proračuna;
- c) **Evaluacija** je proces kojim se određuje vrijednost i značaj intervencije, odnosno programa, projekta ili sveukupne strategije razvoja, prema definiranim kriterijima;
- d) **Godišnji plan rada** je dokument koji sadrži, pored redovitih aktivnosti, i aktivnosti na godišnjoj razini koje će se poduzimati kako bi se implementirali strateški ciljevi iz usvojenih strateških dokumenata, a priprema se na temelju usvojenih trogodišnjih planova rada;
- e) **Godišnje izvješće** o radu je dokument koji sadrži analizu izvršenja aktivnosti planiranih Godišnjim planom rada;
- f) **Horizontalna koordinacija i usklađivanje** je koordinacija odgovornosti i procesa institucija, kao i usklađivanje strateških dokumenata, odnosno usklađivanje strategije razvoja i sektorskih strategija na istoj razini upravljanja u Federaciji, kantonima i jedinicama lokalne samouprave, prema zajedničkim razvojnim ciljevima;
- g) **Indeks razvijenosti** je kompozitni pokazatelj koji se računa kao ponderirani prosjek više temeljnih socio-ekonomskih pokazatelja radi mjerenja stupnja razvijenosti jedinica lokalne samouprave i kantona;
- h) **Indikatori** označavaju vrstu i stupanj promjena koje se neposredno ostvaruju kroz realizaciju programa, projekata i razvojnih ciljeva, a služe kao kvalitativni i kvantitativni pokazatelj razina ostvarivanja utvrđenih ciljeva razvoja, odnosno realizacije programa ili projekata;
- i) **Izvješće o razvoju** je dokument kojim se sagledavaju rezultati u ostvarivanju razvojnih ciljeva i implementaciji strateških dokumenata;
- j) **Monitoring** je sistematično i kontinuirano sakupljanje, analiziranje i korištenje podataka i indikatora u svrhu mjerenja napretka ostvarivanja postavljenih ciljeva/programa/projekata i napretka u korištenju dodjeljenih sredstava i poduzimanja odgovarajućih mjera s ciljem eventualnih korekcija;

- (4) За стратегије развоја јединице локалне самоуправе и секторске стратешке документе јединица локалне самоуправе које су на снази израђују се имплементациони документи из члана 22. став (1) до члана 26. Закона до краја 2020. године, у складу са одредбама прописа о трогодишњем и годишњем планирању рада, мониторингу и извјештавању из члана 22. став (2) Закона.

Члан 22.

(Ступање на снагу)

Ова уредба ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеним новинама Федерације БиХ".

В. број 1129/2019
03. октобра 2019. године
Сарајево

Премијер
Фадил Новалић, с. р.

На основу члана 21. Закона о развојном планирању и управљању развојем у Федерацији Босне и Херцеговине ("Службене новине Федерације БиХ", број 32/17), а у вези са чланом 19. став (1) Закона о Влади Федерације Босне и Херцеговине ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 1/94, 8/95, 58/02, 19/03, 2/06 и 8/06), на приједлог Федералног завода за програмирање развоја, Влада Федерације Босне и Херцеговине, на 193. сједници, одржаној 03.10.2019. године, доноси

UREDBU

O IZRADI STRATEŠKIH DOKUMENATA U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE

I. OPĆE ODREDBE

Члан 1.

(Предмет)

Овом уредбом уз претходне консултације са Федералним министарством финансија/ Федералним министарством финансија, другим институцијама на нивоу Федерације Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Федерација), кantonима и Saveзом опćина и градова Федерације Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Saveз Федерације) propишује се израда strateшких dokumenata у Федерацији, институционални оквир за израду и доношење Стратегије развоја Федерације Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Стратегија развоја Федерације), стратегија развоја kantonа, секторских стратегија kantonа и стратегија развоја јединица локалне самоуправе (у даљем тексту: strateшкi документи) и друга питања од значаја за израду strateшких dokumenata.

Члан 2.

(Институционални оквир за израду и доношење strateшких dokumenata у Федерацији)

- (1) Институционални оквир за израду strateшких dokumenata у Федерацији чине: Влада Федерације Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Влада Федерације), федерална министарства, Федерални завод за програмирање развоја (у даљем тексту: Федерални завод), владе kantonа, kantonална министарства, тијело за послове развојног планирања и управљања развојем у kantonима за ниво kantonа или јединицама локалне самоуправе за ниво јединице локалне самоуправе и јединице локалне самоуправе (у даљем тексту: носилац израде strateшких dokumenata) из члана 5. став (1) Закона о развојном планирању и управљању развојем у Федерацији Босне и Херцеговине ("Службене новине Федерације БиХ", број 32/17 - у даљем тексту: Закон).
- (2) Институционални оквир за покретање планирања развоја у Федерацији чине: Влада Федерације, влада kantonа и опćински начелник, односно градоначелник.
- (3) Институционални оквир за доношење strateшких dokumenata у Федерацији чине: Парламент Федерације Босне и Херцеговине

(у даљем тексту: Парламент Федерације), скупштина kantonа и опćинско, односно градско вијеће.

- (4) Институционални оквир за техничку, стручну подршку у координацији процеса израде strateшких dokumenata чине: Федерални завод за ниво Федерације, тијело за послове развојног планирања и управљања развојем у kantonима за ниво kantonа или јединицама локалне самоуправе за ниво јединице локалне самоуправе из члана 5. став (1) Закона.
- (5) Вијеће за развојно планирање и управљање развојем Федерације Босне и Херцеговине (у даљем тексту: Вијеће Федерације) и вијеће за развојно планирање и управљање развојем у kantonу (у даљем тексту: вијеће kantonа) у процесу израде strateшких dokumenata су савјетодавна тијела у смислу одредби чл. 11. и 13. Закона.
- (6) Федерално министарство, односно kantonално министарство надлежно за појединачне секторе у Федерацији, односно kantonу, координира и води процес израде секторске стратегије за ниво власти у Федерацији за који се израђује, уз учешће Федералног завода за ниво Федерације, односно тијела за развојно планирање и управљање развојем за ниво kantonа.

II. NAČIN IZRADI STRATEŠKIH DOKUMENATA U FEDERACIJI

a) Principi izrade stratešких dokumenata u Federaciji

Члан 3.

(Кључни принципи израде strateшких dokumenata у Федерацији)

У процесу израде strateшких dokumenata у Федерацији примјенјују се принципи развојног планирања и управљања развојем из члана 4. Закона, а нарочито:

- a) отворени метод координације (у даљем тексту: ОМК);
- b) равноправност сполова и једнаке могућности за све грађане Федерације;
- c) хоризонтална и вертикална координација свих нивоа власти у Федерацији;
- d) партнерство;
- e) јавност и транспарентност.

Члан 4.

(Отворени метод координације)

- (1) ОМК подразумијева провођење консултација и услађавања свих нивоа власти у Федерацији, те других интересних страна са циљем заједничког дефинирања развојних правца strateшких dokumenata у Федерацији.
- (2) ОМК из става (1) овог члана примјенјује се и кроз савјетодавну улогу Вијећа Федерације из чл. 11. и 12. Закона и вијећа kantonа из чл. 13. и 14. Закона.

Члан 5.

(Равноправност сполова и једнаке могућности за све грађане)

- (1) Равноправност сполова подразумијева равноправно учешће и заступљеност интереса мушкарца и жена у процесима израде strateшких dokumenata и дефинирања strateшких циљева, приоритета и мјера, ради осигуравања уравнотежених развојних ефеката, уз стварање једнаких могућности за све, а посебно социјално угрожених група грађана.
- (2) Носилац израде strateшког документа осигурава равноправну заступљеност оба сполу у предвиђеним процесима и то минимално 40% представника мање заступљеног сполу.
- (3) Принцип једнаких могућности за све грађане нарочито се остварује путем не/посредног укључивања социјално угрожених група грађана у активностима радних тијела основаних за потребе израде strateшких dokumenata.

Члан 6.

(Хоризонтална и вертикална координација у процесу израде strateшких dokumenata)

- (1) Хоризонтална координација подразумијева координирано поступање у процесу израде strateшких dokumenata на истом

nivou vlasti u Federaciji, kantonima i jedinicama lokalne samouprave, radi ostvarenja zajedničkih razvojnih ciljeva.

- (2) Vertikalna koordinacija podrazumijeva ujednačeno i koordinirano postupanje u procesima izrade i usklađivanja strateških dokumenata na različitim nivoima vlasti u Federaciji, radi osiguravanja zajedničkih razvojnih pravaca, te usklađenost sa relevantnim strateškim dokumentima Bosne i Hercegovine, relevantnim dokumentima iz procesa evropskih integracija i međunarodno prihvaćenim globalnim ciljevima održivog razvoja.
- (3) U proces izrade strateških dokumenata za nivo Federacije obavezno je uključivanje kantona, te jedinica lokalne samouprave putem Saveza općina i gradova Federacije Bosne i Hercegovine, posebno u fazama definiranja strateških ciljeva, prioriteta i mjera, kako bi se reflektirale razvojne potrebe svih nivoa vlasti u Federaciji.
- (4) U procesu izrade strateških dokumenata za nivo kantona, kantoni imaju u vidu razvojne ciljeve i prioritete na nivou Federacije, uz mogućnost definiranja i dodatnih ciljeva i prioriteta za područje kantona. U proces izrade strateških dokumenata za nivo kantona obavezno je uključivanje jedinica lokalne samouprave u sastavu kantona, posebno u fazama definiranja strateških ciljeva, prioriteta i mjera, kako bi se u strateškim dokumentima na nivou kantona reflektirale razvojne potrebe jedinica lokalne samouprave.
- (5) U procesima izrade strateških dokumenata za nivo jedinica lokalne samouprave, jedinice lokalne samouprave se vode razvojnim ciljevima i prioritetima na nivou kantona, uz mogućnost definiranja i dodatnih ciljeva i prioriteta za područje jedinice lokalne samouprave.

Član 7.

(Partnerstvo)

- (1) Partnerstvo podrazumijeva saradnju svih nivoa vlasti u Federaciji, kao i saradnju sa socio-ekonomskim partnerima u procesu izrade strateških dokumenata.
- (2) Partnerstvo iz stava (1) ovog člana se osigurava kroz zastupljenost i ravnopravnost partnera u procesu izrade strateških dokumenata u Federaciji.
- (3) Partnerstvo iz stava (1) ovog člana realizira se kroz rad savjetodavnih tijela iz člana 2. stav (4) ove uredbe, kroz učešće u aktivnostima radnih tijela osnovanih za potrebe izrade strateških dokumenata, kao i kroz druge oblike partnerskih konsultacija uključujući tematske sastanke, elektronske konsultacije, javne rasprave i razmjenu informacija.

Član 8.

(Javnost i transparentnost)

- (1) Javnost i transparentnost podrazumijevaju kontinuirano informiranje javnosti o procesu izrade strateških dokumenata kao i javno djelovanje nosioca izrade strateških dokumenata koje karakterizira otvorenost i spremnost da se podaci o procesu izrade strateških dokumenata učine dostupnim široj zajednici, kao i podaci koji proizilaze iz procesa.
- (2) Javnost i transparentnost se ostvaruju redovnim objavljivanjem informacija na web stranici nosioca izrade strateških dokumenata, javnim saopćenjima, te korištenjem drugih odgovarajućih instrumenata razmjene informacija u procesu izrade strateških dokumenata u Federaciji.

b) Struktura i proces izrade strateških dokumenata u Federaciji

Član 9.

(Pokretanje procesa izrade i rokovi za usvajanje strateških dokumenata u Federaciji)

- (1) Vlada Federacije donosi odluku o izradi Strategije razvoja Federacije za svaki planski period najkasnije dvije godine prije početka narednog planskog perioda u Federaciji.
- (2) Vlade kantona donose odluku o izradi strategija razvoja kantona za svaki planski period najkasnije godinu dana prije početka narednog planskog perioda u Federaciji.
- (3) Načelnici, odnosno gradonačelnici donose odluku o izradi strategija razvoja jedinice lokalne samouprave za svaki planski period najkasnije godinu dana prije početka narednog planskog perioda u Federaciji.
- (4) Vlada Federacije, odnosno vlada kantona donosi odluku o izradi sektorske strategije za nivo Federacije, odnosno kantona, na period važenja Strategije razvoja Federacije, odnosno strategije razvoja kantona.
- (5) Izuzetno od odredbe stava (4) ovog člana, sektorske strategije za nivo Federacije, odnosno kantona, mogu se donositi i na period duži od planskog perioda važenja Strategije razvoja Federacije, odnosno kantona.
- (6) Minimalni elementi odluke iz st. (1), (2), (3) i (4) ovog člana su: određivanje nosioca izrade strateških dokumenata, učesnika u procesu izrade strateških dokumenata (u daljem tekstu: učesnici), način formiranja radnih tijela za izradu strateškog dokumenta, način vertikalne i horizontalne koordinacije u skladu sa članom 6. ove uredbe, rokovi za izradu i izvještavanje o procesu izrade, te finansijska sredstva potrebna za izradu strateških dokumenata u Federaciji. U odluci o izradi sektorskih strategija navodi se veza sa relevantnom strategijom razvoja a u skladu sa odredbama člana 17. stav (2) i člana 19. stav (2) Zakona.
- (7) Vlada Federacije, vlade kantona, načelnici odnosno gradonačelnici jedinica lokalne samouprave mogu svojim aktom ovlastiti nosioce izrade strateških dokumenata za formiranje posebnih radnih tijela koja će učestvovati u izradi strateškog dokumenta, vodeći računa o OMK principima vertikalne i horizontalne koordinacije, partnerstva, ravnopravnosti spolova i jednakih mogućnosti za sve građane.

Član 10.

(Faze procesa izrade strateških dokumenata u Federaciji)

Proces izrade strateških dokumenata u Federaciji odvija se u sljedećim fazama:

- a) izrada strateške platforme;
- b) određivanje prioriteta i mjera;
- c) identifikacija strateških projekata;
- d) provjera međusobne usklađenosti strateških dokumenata u Federaciji;
- e) izrada indikativnog finansijskog okvira za provođenje strateških dokumenata;
- f) definiranje načina provođenja, praćenja, izvještavanja i evaluacije strateških dokumenata;
- g) usvajanje strateških dokumenata uz prethodno provođenje procesa konsultacija.

Član 11.

(Izrada strateške platforme)

- (1) Strateška platforma izrađuje se za svaki strateški dokument u Federaciji.
- (2) Strateška platforma minimalno se sastoji od: situacione analize, uključujući i osvrt na stanje i usklađenost prostorno-planske dokumentacije, vizije razvoja i strateških ciljeva sa indikatorima.
- (3) Nosilac izrade strateških dokumenata i učesnici određeni odlukom iz člana 9. stav (6) ove uredbe vrše izradu situacione analize.
- (4) Izrada situacione analize vrši se prikupljanjem, obradom i analizom podataka minimalno za tri godine. U izradu situacione analize po potrebi se uključuju socio-ekonomski partneri. Podaci koji se odnose na žene i muškarce razvrstavaju se po spolu i starosnoj strukturi, sa posebnim osvrtom na socijalno ugrožene kategorije stanovništva. Nosilac izrade strateških dokumenata u cilju harmonizacije procesa prikupljanja podataka i u skladu sa općim statističkim praksama, utvrđuje strukturu i format u kojem se prikupljaju podaci. Analizom se utvrđuju razvojna obilježja, problemi i potencijali iz područja s ciljem sagledavanja stanja i dinamike promjena, nivoa ujedinjenosti teritorijalnog/sektorskog razvoja, poređenja u Federaciji, poređenja Federacije sa prosjekom Bosne i Hercegovine i Evropske unije i utvrđivanja drugih obilježja relevantnih za razvoj. Analizom se vrši procjena unutrašnjeg i vanjskog okruženja u cilju utvrđivanja stvarnih faktora i potencijala za razvoj područja, odnosno sektora, te ograničenja i prepreka.
- (5) Na bazi nalaza i zaključaka analize iz stava (4) ovog člana, te faktora koji utiču na unutrašnje i vanjsko okruženje, određuju se strateški pravci razvoja područja, odnosno sektora. Nosilac izrade strateških dokumenata priprema sažetak iz situacione analize koji je sastavni dio strateških dokumenata.
- (6) Vizija razvoja je sažeta izjava koja predstavlja zajedničku fokusiranu predodžbu željene promjene u dugoročnoj perspektivi kojoj će strategija razvoja doprinijeti. Vizija se definiše za sve strateške dokumente i zasniva se na zaključcima situacione analize, te predstavlja osnov za utvrđivanje strateških ciljeva. Nosilac izrade strateških dokumenata i učesnici određuju viziju razvoja za period važenja strategije razvoja.
- (7) Strateški ciljevi predstavljaju ono što se želi postići u periodu važenja strateških dokumenata, odnosno oblasti unutar kojih je nužno djelovati. Nosilac izrade strateških dokumenata i učesnici definiraju strateške ciljeve, osiguravajući njihovu usklađenost sa strateškim pravcima i strateškim ciljevima viših nivoa vlasti u Federaciji, a za sektorske strategije i sa strategijama razvoja istog nivoa vlasti. Strateški ciljevi trebaju biti jasno formulirani, ostvarivi u vremenskom periodu važenja strateških dokumenata, mjerljivi uz pomoć objektivno provjerljivih indikatora. Svaki pojedinačni strateški cilj označava se rednim brojem, a njihov maksimalni broj je pet.
- (8) Indikatorima se mjere vrste i stepen promjena koje se ostvaruju kroz realizaciju strateških ciljeva. Indikatori sadrže polazne i ciljne vrijednosti. Nosilac izrade strateških dokumenata i učesnici određuju maksimalno tri indikatora za svaki strateški cilj. U procesu izrade strateških dokumenata kantona i jedinica lokalne samouprave pored indikatora koji se definiraju na ovom nivou, preuzimaju se i relevantni indikatori na nivou strateških ciljeva iz Strategije razvoja Federacije i sektorskih strategija Federacije.

- (9) Konsultacije o strateškoj platformi traju minimalno 30 dana, a vrše se njenom objavom na web stranici nosioca izrade strateških dokumenata, dostavljanjem strateške platforme nadležnim institucijama na nižim, istim i višim nivoima vlasti relevantnim za strateške dokumente, organiziranjem javnih prezentacija, prikupljanjem i razmatranjem prijedloga i sugestija.

Član 12.

(Utvrdjivanje prioriteta i mjera)

- (1) Nakon usaglašavanja strateške platforme, utvrđuju se prioriteta kao ključna polja i smjerovi djelovanja za ostvarenje strateških ciljeva. Prioriteta utvrđuje nosilac izrade strateških dokumenata i učesnici, osiguravajući njihovu usklađenost sa strateškim ciljevima. Prioriteta trebaju biti jasno formulirani, ostvarivi u vremenskom periodu važenja strateških dokumenata, međusobno usklađeni, mjerljivi uz pomoć objektivno provjerljivih indikatora, te društveno i okolišno prihvatljivi. Svaki prioritet označava se hijerarhijski nižim rednim brojem relevantnog strateškog cilja.
- (2) Mjerama se vrši detaljnija razrada prioriteta. Nosilac izrade strateških dokumenata i učesnici razrađuju mjere, osiguravajući njihovu usklađenost sa prioritetima. Mjere trebaju biti jasno formulirane, ostvarive u vremenskom periodu važenja strateških dokumenata, međusobno usklađene i mjerljive uz pomoć objektivno provjerljivih indikatora. Svaka mjera označava se hijerarhijski nižim rednim brojem relevantnog prioriteta. Mjere minimalno sadrže: vezu sa strateškim ciljem i prioritetom, naziv mjere, opis mjere sa okvirnim područjima djelovanja, indikatore za praćenje rezultata mjere, razvojni efekat i doprinos mjere ostvarenju prioriteta, indikativnu finansijsku konstrukciju sa izvorima finansiranja, period implementacije mjere, instituciju odgovornu za koordinaciju i implementaciju mjere.
- (3) Nosilac izrade strateških dokumenata i učesnici određuju indikatore za svaku mjeru sa polaznim i ciljnim vrijednostima.

Član 13.

(Identifikacija strateških projekata)

Za implementaciju strateških dokumenata mogu se identificirati strateški projekti kao intervencije najvećeg značaja za ostvarenje strateških ciljeva. Strateški projekti trebaju imati višestruki efekat na razvoj i njihova implementacija može biti osnov za pokretanje drugih projekata. Rezultati strateških projekata trebaju da doprinesu pozitivnom uticaju na poboljšanje kvaliteta života veće grupe građana, a naročito socijalno ugroženih kategorija stanovništva, te da omoguće održivi rast i razvoj. Strateški projekti sadrže kratki opis, očekivane efekte i indikativni finansijski okvir.

Član 14.

(Izrada indikativnog finansijskog okvira za provođenje strateških dokumenata)

Na osnovu situacione analize i projekcije, kao i definiranih mjera, izrađuje se indikativni finansijski okvir za period važenja strateških dokumenata. Indikativni finansijski okvir definira nosilac izrade strateških dokumenata i ostali učesnici, i minimalno sadrži procjenu potrebnih finansijskih sredstava po strateškim ciljevima, prioritetima i mjerama iz budžeta, te po ostalim izvorima finansiranja, kao što su kreditna sredstva, sredstva Evropske unije i ostale donacije.

Član 15.

(Definiranje okvira za provođenje, praćenje, izvještavanje i evaluaciju strateških dokumenata)

Nosilac izrade strateških dokumenata definira okvir za provođenje, praćenje, izvještavanje i evaluaciju strateških dokumenata prema propisima iz člana 22. stav (2) i člana 30. stav (2) Zakona i sadrži opis odgovornosti institucija nadležnih za provođenje, praćenje, izvještavanje i evaluaciju strateških dokumenata u Federaciji, opis postupaka, dinamiku praćenja, izvještavanja i evaluacije u odnosu na napredak u implementaciji strateških dokumenata.

Član 16.

(Provjera međusobne usklađenosti strateških dokumenata)

- (1) Provjera međusobne usklađenosti strateških dokumenata u Federaciji podrazumijeva usaglašavanje, obezbjeđivanje komplementarnosti razvojnih pravaca i strateških ciljeva sa strateškim ciljevima strateških dokumenata istog ili višeg nivoa vlasti u Federaciji, strateškim dokumentima proizašlim iz procesa evropskih integracija i međunarodno prihvaćenim globalnim ciljevima održivog razvoja.
- (2) Međusobna usklađenost strateških dokumenata u Federaciji, kantonima i jedinicama lokalne samouprave osigurava se provjerom usklađenosti razvojnih pravaca i strateških ciljeva Strategije razvoja Federacije, strategije razvoja kantona i strategije razvoja jedinica lokalne samouprave, kao i usklađenost Strategije razvoja Federacije i strategije razvoja kantona sa strateškim pravcima i strateškim ciljevima sektorskih strategija na istom nivou.
- (3) Provjeru međusobne usklađenosti strateških dokumenata za Federaciju vrši Federalni zavod, a za kantone i jedinice lokalne samouprave tijela nadležna za poslove razvojnog planiranja i upravljanja razvojem u kantonima.
- (4) Korištenjem rezultata provjere iz stava (3) ovog člana Vijeće Federacije, odnosno vijeća kantona razmatraju i daju preporuke u skladu sa članom 12. tač. b) i c) i članom 14. tač. b) i c) Zakona.

Član 17.

(Proces konsultacija o strateškim dokumentima)

- (1) Konsultacije o strateškim dokumentima provodi nosilac izrade strateških dokumenata.
- (2) Proces konsultacija započinje objavom na web stranici nosioca izrade strateških dokumenata, dostavljanjem nadležnim institucijama na nižim, istim i višim nivoima vlasti relevantnim za strateške dokumente, organiziranjem javnih prezentacija, prikupljanjem, razmatranjem prijedloga i sugestija. Konsultacije traju minimalno 30 dana.
- (3) U proces konsultacija uključuju se nadležne institucije kao formalni akteri, pojedinci-građani, interesne grupe, NVO, univerziteti i drugi neformalni akteri.

Član 18.

(Donošenje strateških dokumenata u Federaciji)

- (1) Strateške dokumente Federacije donosi Parlament Federacije na prijedlog Vlade Federacije, u skladu sa članom 16. stav (5) i članom 17. stav (5) Zakona.
- (2) Strateške dokumente kantona donosi skupština kantona na prijedlog vlade kantona, u skladu sa članom 18. stav (5) i članom 19. stav (5) Zakona.
- (3) Strategiju razvoja jedinice lokalne samouprave donosi općinsko, odnosno gradsko vijeće na prijedlog načelnika, odnosno gradonačelnika, u skladu sa odredbom člana 20. stav (4) Zakona.

Član 19.

(Akcioni plan za implementaciju strateških dokumenata)

- (1) Za svaki strateški dokument za nivo Federacije radi se akcioni plan za planski period važenja strateškog

dokumenta. Izuzetno, akcioni planovi za strateške dokumente za nivo Federacije, mogu se raditi i za kraći period od planskog perioda važenja strateškog dokumenta.

- (2) Za strategiju razvoja kantona i strategiju razvoja jedinice lokalne samouprave, tijelo za poslove razvojnog planiranja i upravljanja razvojem u kantonima za nivo kantona, ili jedinicama lokalne samouprave za nivo jedinice lokalne samouprave, u skladu sa principima iz člana 3. ove uredbe, koordinira izradu akcionog plana svake planske godine po principu 1+2. Akcioni plan minimalno sadrži sljedeće elemente: naziv strateškog cilja i prioriteta, naziv planiranih mjera i strateških projekata sa očekivanim rezultatima, nosioce realizacije, okvirnu finansijsku vrijednost po godinama i očekivane izvore finansiranja. Proces izrade i usvajanja Smjernica iz člana 10. Uredbe o trogodišnjem i godišnjem planiranju rada, monitoringu i izvještavanju u Federaciji Bosne i Hercegovine usklađen je sa izradom akcionog plana.
- (3) Prilikom izrade trogodišnjih i godišnjih planova rada, federalni organ uprave, kantonalni organ uprave, odnosno općinski organ uprave preuzimaju projekte i aktivnosti iz akcionog plana za koje su obezbijeđena finansijska sredstva.

Član 20.

(Struktura strateških dokumenata u Federaciji)

Minimalna struktura strateških dokumenata u Federaciji nalazi se u Prilogu broj 1. ove uredbe i čini njen sastavni dio.

III. PRIJELAZNA I ZAVRŠNA ODREDBA

Član 21.

(Prijelazna i završna odredba)

- (1) Strateški dokumenti iz člana 15. stav (1) Zakona ne izrađuju se za tekući ciklus planiranja do kraja 2020. godine.
- (2) Za postojeće strateške dokumente na nivou Federacije izrađuju se implementacioni dokumenti iz člana 22. stav (1) do člana 26. Zakona, u skladu sa odredbama propisa o trogodišnjem i godišnjem planiranju, monitoringu i izvještavanju iz člana 22. stav (2) Zakona.
- (3) Za strategije razvoja kantona i sektorske strateške dokumente kantona koji su na snazi izrađuju se implementacioni dokumenti iz člana 22. stav (1) do člana 26. Zakona, u skladu sa odredbama propisa o trogodišnjem i godišnjem planiranju rada, monitoringu i izvještavanju iz člana 22. stav (2) Zakona.
- (4) Za strategije razvoja jedinice lokalne samouprave i sektorske strateške dokumente jedinica lokalne samouprave koje su na snazi izrađuju se implementacioni dokumenti iz člana 22. stav (1) do člana 26. Zakona do kraja 2020. godine, u skladu sa odredbama propisa o trogodišnjem i godišnjem planiranju rada, monitoringu i izvještavanju iz člana 22. stav (2) Zakona.

Član 22.

(Stupanje na snagu)

Ova uredba stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenim novinama Federacije BiH".

V. broj 1129/2019

03. oktobra 2019. godine

Sarajevo

Premijer

Fadil Novalić, s. r.

Na temelju članka 21. Zakona o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj 32/17), a u svezi sa člankom 19. stavak (1) Zakona o Vladi Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 1/94, 8/95,

36

На основу члана 21. Закона о развојном планирању и управљању развојем у Федерацији Босне и Херцеговине ("Службене новине Федерације БиХ", број 32/17), а у вези са чланом 19. став (1) Закона о Влади Федерације Босне и Херцеговине ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 1/94, 8/95, 58/02, 19/03, 2/06 и 8/06), на приједлог Федералног завода за програмирање развоја, Влада Федерације Босне и Херцеговине, на 250. сједници, одржаној 08.01.2021. године, доноси

**УРЕДБУ
О ДОПУНИ УРЕДБЕ О ИЗРАДИ СТРАТЕШКИХ
ДОКУМЕНАТА У ФЕДЕРАЦИЈИ БОСНЕ И
ХЕРЦЕГОВИНЕ**

Члан 1.

У Уредби о изради стратешких докумената у Федерацији Босне и Херцеговине ("Службене новине Федерације БиХ", број 74/19), иза члана 21. додаје се нови члан 21а. који гласи:

"Члан 21а.

Поступање институција свих нивоа власти у Федерацији Босне и Херцеговине по овој уредби почиње од 01.01.2022. године."

Члан 2.

Ова уредба ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеним новинама Федерације БиХ".

В. број 6/2021

08. јануара 2021. године
Сарајево

Премијер
Фадил Новалић, с. р.

На основу члана 21. Закона о развојном планирању и управљању развојем у Федерацији Босне и Херцеговине ("Службене новине Федерације БиХ", број 32/17), а у вези са чланом 19. став (1) Закона о Влади Федерације Босне и Херцеговине ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 1/94, 8/95, 58/02, 19/03, 2/06 и 8/06), на приједлог Федералног завода за програмирање развоја, Влада Федерације Босне и Херцеговине, на 250. сједници, одржаној 08.01.2021. године, доноси

**УРЕДБУ
О ДОПУНИ УРЕДБЕ О ИЗРАДИ СТРАТЕШКИХ
ДОКУМЕНАТА У ФЕДЕРАЦИЈИ БОСНЕ И
ХЕРЦЕГОВИНЕ**

Члан 1.

У Уредби о изради стратешких докумената у Федерацији Босне и Херцеговине ("Службене новине Федерације БиХ", број 74/19), иза члана 21. додаје се нови члан 21а. који гласи:

"Члан 21а.

Поступање институција свих нивоа власти у Федерацији Босне и Херцеговине по овој уредби почиње од 01.01.2022. године."

Члан 2.

Ова уредба ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеним новинама Федерације БиХ".

В. број 2/2021

08. јануара 2021. године
Сарајево

Премијер
Фадил Новалић, с. р.

На основу члана 21. Закона о развојном планирању и управљању развојем у Федерацији Босне и Херцеговине ("Службене новине Федерације БиХ", број 32/17), а у вези са чланом 19. став (1) Закона о Влади Федерације Босне и

Херцеговине ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 1/94, 8/95, 58/02, 19/03, 2/06 и 8/06), на приједлог Федералног завода за програмирање развоја, Влада Федерације Босне и Херцеговине, на 250. сједници, одржаној 08.01.2021. године, доноси

**УРЕДБУ
О ДОПУНИ УРЕДБЕ О ИЗРАДИ СТРАТЕШКИХ
ДОКУМЕНАТА У ФЕДЕРАЦИЈИ БОСНЕ И
ХЕРЦЕГОВИНЕ**

Чланак 1.

У Уредби о изради стратешких докумената у Федерацији Босне и Херцеговине ("Службене новине Федерације БиХ", број 74/19), иза чланка 21. додаје се нови чланак 21а. који гласи:

"Чланак 21а.

Поступање институција свих нивоа власти у Федерацији Босне и Херцеговине по овој Уредби почиње од 01.01.2022. године."

Чланак 2.

Ова уредба ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеним новинама Федерације БиХ".

В. број 6/2021

08. сiječnja 2021. године
Сарајево

Премијер
Фадил Новалић, в. р.

37

На основу члана 19. став (2) Закона о Влади Федерације Босне и Херцеговине ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 1/94, 8/95, 58/02, 19/03, 2/06 и 8/06), Влада Федерације Босне и Херцеговине, на 250. сједници, одржаној 08.01.2021. године, доноси

**ОДЛУКУ
О ДАВАЊУ ОВЛАШТЕЊА ПУНОМОЋНИКУ ЗА
ЗАСТУПАЊЕ ВЛАДЕ ФЕДЕРАЦИЈЕ БОСНЕ И
ХЕРЦЕГОВИНЕ НА СКУПШТИНИ ПРИВРЕДНОГ
ДРУШТВА "АГРОКОМЕРЦ" Д.Д.
ВЕЛИКА КЛАДУША**

I

Едини (Хасан) Сијерчић даје се овлашћење да, у својству пуномоћника, заступа Владу Федерације Босне и Херцеговине на XXI Скупштини Привредног друштва "Агрокомерц" д.д. Велика Кладуша.

II

Фадил Новалић, премијер Федерације Босне и Херцеговине, овлашћује се за потписивање појединачне пријаве и пуномоћи са обавезујућим упутством о начину гласања по појединим тачкама Дневног реда на XXI Скупштини Привредног друштва "Агрокомерц" д.д. Велика Кладуша, заказаној за дан 15.01.2021. године.

III

Ова одлука ступа на снагу даном доношења и објавиће се у "Службеним новинама Федерације БиХ".

В. број 2/2021

08. јануара 2021. године
Сарајево

Премијер
Фадил Новалић, с. р.

На основу члана 19. став (2) Закона о Влади Федерације Босне и Херцеговине ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 1/94, 8/95, 58/02, 19/03, 2/06 и 8/06), Влада Федерације Босне и Херцеговине, на 250. сједници, одржаној 08.01.2021. године, доноси

- (3) Извјештај о имплементацији секторске стратегије израђује федерални орган управе, односно кантонални орган управе, у складу са одредбама члана 7. тачка г) и члана 9. тачка ф) Закона до краја јуна сваке године за претходну годину.
- (4) Извјештај о развоју садржи минималне елементе: извршни сажетак, увод, анализа развојних трендова кроз приказ утврђеног система индикатора, преглед имплементације стратешких докумената и акционих планова, процјена напретка, преглед планираних и остварених финансијских средстава на нивоу стратешких циљева и приоритета на годишњем нивоу препоруке.
- (5) Извјештај о развоју израђује се на бази података из члана 15. став (3) ове уредбе и по потреби других релевантних података.
- (6) Извјештај о развоју из ст. (2) и (3) овог члана доставља се савјетодавним тијелима из чл. 11. и 13. Закона, ради разматрања и давања препорука у складу са чланом 12. тачка ф) и чланом 14. тачка е) Закона до 30. септембра текуће године за претходну годину.
- (7) Влада Федерације, влада кантона, односно начелник/градоначелник, достављају Парламенту Федерације, скупштини кантона, односно општинском/градском вијећу извјештај о развоју ради информирања.
- (8) Извјештај о развоју објављује се на веб страници институције из ст. (2) и (3) овог члана.

Члан 17.

(Минимална структура трогодишњег плана рада, годишњег плана рада и годишњег извјештаја о раду)

Минимална структура трогодишњег плана рада, годишњег плана рада и годишњег извјештаја о раду садржана је у Обрасцима бр. 1., 2. и 3. који се налазе се у прилогу ове уредбе и чине њен саставни дио.

III - ПРИЈЕЛАЗНЕ И ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Члан 18.

(Пријелазне и завршне одредбе)

- (1) Трогодишњи план рада федералног органа управе за период 2019. - 2021. и 2020. - 2022. за ниво Федерације, Годишњи програм рада Владе Федерације и годишњи план рада федералног органа управе за 2019. и 2020. годину и Извјештај о раду Владе Федерације и годишњи извјештај о раду федералног органа управе за 2019. и 2020. годину израђује се у складу са одредбама Уредбе о планирању рада и извјештавању о раду Владе Федерације Босне и Херцеговине, федералних министарстава и институција ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 89/14 и 107/14).
- (2) Кантонални орган управе, односно општински/градски орган управе годишњи план рада за 2019. и 2020. годину и годишњи извјештај о раду и извјештај о развоју за 2019. и 2020. годину израђују у складу са важећим прописима и постојећим методологијама.
- (3) Смјернице за трогодишње планирање рада у Федерацији из члана 10. ове уредбе за ниво кантона и јединице локалне самоуправе израђују се у 2020. години за плански циклус 2021. - 2023. у складу са одредбама ове уредбе.
- (4) Трогодишњи план рада из члана 11. ове уредбе за све нивое власти у Федерацији израђује се у 2020. години за плански циклус 2021. - 2023. у складу са одредбама ове уредбе.

Члан 19.

(Усклађивање)

У року од три мјесеца од дана примјене ове уредбе у кантону и јединици локалне самоуправе извршиће се усклађивање нормативних аката о трогодишњем и годишњем планирању и извјештавању са одредбама ове уредбе.

Члан 20.

(Ступање на снагу)

Ова уредба ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеним новинама Федерације БиХ", а примјењиваће се од 01.01.2021. године.

Члан 21.

(Престанак важења)

Даном почетка примјене ове уредбе престаје да важи Уредба о планирању рада и извјештавању о раду Владе Федерације БиХ, федералних министарстава и институција ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 89/14 и 107/14).

В. број 1127/2019

03. октобра 2019. године

Сарајево

Премијер

Фадил Новалић, с. р.

Na osnovu člana 22. stav (2) Zakona o razvojnog planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj 32/17) a u vezi sa članom 19. stav (1) Zakona o Vladi Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 1/94, 8/95, 58/02, 19/03, 2/06 i 8/06), na prijedlog Federalnog zavoda za programiranje razvoja Vlada Federacije Bosne i Hercegovine na 193. sjednici, održanoj 03.04.2019. godine, donosi

UREDBU

O TROGODIŠNJEM I GODIŠNJEM PLANIRANJU
RADA, MONITORINGU I IZVJEŠTAVANJU U
FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE

I. OPĆE ODREDBE

Члан 1.

(Predmet)

Ovom uredbom, uz prethodne konsultacije sa Federalnim ministarstvom finansija/Federalnim ministarstvom finansija, drugim institucijama na nivou Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Federacija), kantonima i Savezom općina i gradova Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Savez Federacije), uređuje se trogodišnje i godišnje planiranje rada, način izrade implementacionih dokumenata, principi planiranja, monitoringa i izvještavanja, struktura implementacionih dokumenata, proces planiranja, monitoring i izvještavanje i druga pitanja od značaja za planiranje, monitoring i izvještavanje u Federaciji.

Члан 2.

(Institucionalni okvir, koordinacija i odgovornost za planiranje, monitoring i izvještavanje u Federaciji)

- (1) Institucionalni okvir za izradu trogodišnjeg plana rada, godišnjeg plana rada, godišnjeg izvještaja o radu čine: federalni organi uprave i federalne upravne organizacije (u daljem tekstu: federalni organ uprave), kantonalni organi uprave i kantonalne upravne organizacije (u daljem tekstu: kantonalni organ uprave), odnosno općinski/gradski organi uprave i općinske/gradske upravne organizacije (u daljem tekstu: općinski/gradski organ uprave).
- (2) Institucionalni okvir za tehničku i stručnu podršku u procesu planiranja, monitoringa i izvještavanja čine: Federalni zavod za programiranje razvoja za nivo Federacije (u daljem tekstu: Federalni zavod), tijelo za

- poslove razvojnog planiranja i upravljanja razvojem u kantonu za nivo kantona, odnosno tijelo nadležno za poslove razvojnog planiranja i upravljanja razvojem u jedinici lokalne samouprave za nivo jedinice lokalne samouprave iz člana 5. stav (1) Zakona o razvojnog planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj 32/17 - u daljem tekstu: Zakon).
- (3) Institucionalni okvir za izradu izvještaja o razvoju čine: Federalni zavod za nivo Federacije, tijelo nadležno za poslove razvojnog planiranja u kantonu za nivo kantona, odnosno tijelo nadležno za poslove razvojnog planiranja u jedinici lokalne samouprave za nivo jedinice lokalne samouprave.
- (4) Institucionalni okvir za uključivanje principa ravnopravnosti spolova i jednakih mogućnosti za sve građane, čine institucije nadležne za ravnopravnost spolova, koje su uspostavljene u skladu sa propisima o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini.
- (5) Institucionalni okvir za donošenje godišnjeg programa rada Vlade Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Vlada Federacije), vlade kantona, kao i godišnjeg plana rada općine/grada čine: Vlada Federacije, vlada kantona, općinsko/gradsko vijeće.

Član 3.

(Koordinacija i odgovornost u procesu planiranja, monitoringa i izvještavanja)

- (1) Koordinaciju u procesu planiranja, monitoringa i izvještavanja u federalnom i kantonalnom organu uprave vrši sekretar organa uprave, a u općinskom/gradskom organu uprave vrše rukovodeći državni službenici (pomoćnici načelnika) uz pomoć sekretara, svako u skladu sa svojim nadležnostima, koji osiguravaju dosljedno provođenje internih uloga i odgovornosti u skladu sa unutrašnjom organizacijom i nadležnostima, te učestvuje različitih subjekata.
- (2) Izuzetno od odredbe stava (1) ovog člana, ukoliko u federalnom i kantonalnom organu uprave radno mjesto sekretara organa uprave nije popunjeno ili nije sistematizirano propisom kojim se uređuje unutrašnja organizacija, koordinaciju poslova u procesu planiranja, monitoringa i izvještavanja obavlja pomoćnik rukovodioca organa uprave, kojeg pismenim rješenjem za te poslove ovlasti rukovodilac organa uprave.
- (3) Pomoćnik rukovodioca organa uprave odgovoran je za neposrednu izradu dijela trogodišnjeg plana rada, godišnjeg plana rada, te godišnjeg izvještaja o radu osnovne organizacione jedinice kojom rukovodi.
- (4) Za izradu trogodišnjeg plana rada, godišnjeg plana rada i godišnjeg izvještaja o radu, kao i drugih akata u procesu programiranja razvoja u Federaciji, odgovoran je rukovodilac federalnog organa uprave, kantonalnog organa uprave, odnosno općinskog/gradskog organa uprave.

II. NAČIN IZRADE IMPLEMENTACIONIH DOKUMENATA U FEDERACIJI

a) Principi planiranja, monitoringa i izvještavanja u Federaciji

Član 4.

(Ključni principi planiranja, monitoringa i izvještavanja u Federaciji)

U procesu planiranja, monitoringa i izvještavanja u Federaciji primjenjuju se principi planiranja i upravljanja razvojem iz člana 4. Zakona, a naročito:

- a) usklađeni pristup u planiranju, monitoringu i izvještavanju svih nivoa vlasti u Federaciji;

- b) ravnopravnost spolova i jednake mogućnosti za sve građane;
- c) horizontalna i vertikalna koordinacija između svih nivoa vlasti u Federaciji;
- d) komplementarnost;
- e) partnerstvo, javnost i transparentnost.

Član 5.

(Usklađeni pristup u planiranju, monitoringu i izvještavanju svih nivoa vlasti u Federaciji)

- (1) Usklađeni pristup u planiranju, monitoringu i izvještavanju svih nivoa vlasti u Federaciji podrazumijeva harmonizirano, ujedinjeno i kontinuirano djelovanje svih nivoa vlasti u Federaciji u procesu operacionalizacije strateških ciljeva iz strateških dokumenata i nadležnosti federalnog organa uprave, kantonalnog organa uprave, odnosno općinskog/gradskog organa uprave kroz implementacione dokumente iz člana 22. stav (1) Zakona.
- (2) Usklađeni pristup u planiranju, monitoringu i izvještavanju u Federaciji predstavlja direktno povezivanje sa procesom izrade Dokumenta okvirnog budžeta u Federaciji (u daljem tekstu: DOB), Programom javnih investicija u Federaciji (u daljem tekstu: PJI) i godišnjeg budžeta.

Član 6.

(Ravnopravnost spolova i jednake mogućnosti za sve građane)

- (1) Ravnopravnost spolova i jednake mogućnosti za sve građane podrazumijeva uvažavanje različitosti i odsustvo diskriminacije uključivanjem specifičnih potreba i interesa žena i muškaraca, kao i višestruko ugroženih grupa građana, kroz adekvatne projekte, aktivnosti i odgovarajuće indikatore u trogodišnjem planu rada i godišnjem planu rada.
- (2) U procesu monitoringa i izvještavanja, institucije na svim nivoima vlasti u Federaciji prate i izvještavaju o postignutim efektima i rezultatima iz perspektive ravnopravnosti spolova i jednakih mogućnosti za sve građane.
- (3) Princip jednakih mogućnosti za sve građane naročito se ostvaruje putem ne/posrednog uključivanja socijalno ugroženih grupa građana u izradu implementacionih dokumenata.

Član 7.

(Horizontalna i vertikalna koordinacija između svih nivoa vlasti u Federaciji)

- (1) Horizontalna koordinacija podrazumijeva koordinirano postupanje u procesu trogodišnjeg i godišnjeg planiranja, monitoringa i izvještavanja na istom nivou vlasti u Federaciji.
- (2) Vertikalna koordinacija podrazumijeva ujedinjeno i koordinirano postupanje u procesima trogodišnjeg i godišnjeg planiranja, monitoringa i izvještavanja na različitim nivoima u Federaciji, radi osiguravanja zajedničkih razvojnih pravaca, te usklađenosti sa relevantnim strateškim dokumentima Bosne i Hercegovine, dokumentima iz procesa evropskih integracija i međunarodno prihvaćenim globalnim ciljevima održivog razvoja.

Član 8.

(Komplementarnost)

Komplementarnost podrazumijeva da se strateški projekti i aktivnosti različitih institucija i nivoa vlasti u Federaciji u okviru trogodišnjeg plana rada i godišnjeg plana rada međusobno nadopunjuju radi multiplikacije razvojnih efekata.

Član 9.

(Partnerstvo, javnost i transparentnost)

- (1) Partnerstvo podrazumijeva međusobnu saradnju različitih nivoa vlasti u Federaciji i savjetodavnih tijela iz čl. 11. i 13.

Zakona u procesu planiranja, monitoringa i izvještavanja u Federaciji.

- (2) Javnost i transparentnost podrazumijevaju informiranje javnosti o implementacionim dokumentima u Federaciji, konkretnim rezultatima i progresu u realizaciji strateških ciljeva i razvojnih pravaca u Federaciji, ostvaruju se objavljivanjem informacija i implementacionih dokumenata na web stranici institucija u Federaciji, javnim saopćenjima, te korištenjem drugih odgovarajućih instrumenata razmjene informacija.

b) Proces planiranja u Federaciji

Član 10.

(Smjernice za trogodišnje planiranje rada u Federaciji)

- (1) Proces trogodišnjeg planiranja rada započinje izradom smjernica za trogodišnje planiranje u Federaciji (u daljem tekstu: smjernice).
- (2) Smjernice iz stava (1) ovog člana priprema:
 - a) Premijer Vlade Federacije u saradnji sa Federalnim zavodom za nivo Federacije;
 - b) Premijer vlade kantona, odnosno načelnik/ gradonačelnik u saradnji sa tijelom za poslove razvojnog planiranja i upravljanja razvojem za kanton ili jedinicu lokalne samouprave.
- (3) Smjernice iz stava (1) ovog člana se izrađuju svake godine za period od tri godine (1+2 po rolling sistemu), i imaju sljedeće minimalne elemente:
 - a) oznaku nivoa za koje se izrađuju i period na koje se odnose;
 - b) uvod sa opisom svrhe smjernica i kratkim opisom razvojnog konteksta, uključujući izazove i rizike;
 - c) strateške pravce, odnosno smjerove razvoja koji proizlaze iz strateških dokumenata u Federaciji, te drugih relevantnih strateških dokumenata Bosne i Hercegovine, relevantnih dokumenata iz procesa evropskih integracija i međunarodno prihvaćenih globalnih ciljeva održivog razvoja;
 - d) prioritete, mjere i strateške projekte;
 - e) indikativni finansijski okvir usklađen sa relevantnim strateškim dokumentima;
 - f) odgovarajuće indikatore strateških ciljeva iz Strategije razvoja Federacije, kao i odgovarajuće indikatore za prioritete i mjere.
- (4) Smjernice iz stava (1) ovog člana usvaja Vlada Federacije za nivo Federacije, vlada kantona za nivo kantona, uz prethodne konsultacije i preporuke Vijeća Federacije i vijeća kantona u skladu sa članom 12. tačka a) i članom 14. tačka a) Zakona, a načelnik/ gradonačelnik za nivo jedinice lokalne samouprave, najkasnije do sredine mjeseca februara u godini koja prethodi periodu trogodišnjeg planiranja i izrade DOB-a i PJI, te se primjenjuju u federalnom organu uprave, kantonalnom organu uprave, odnosno općinskom/ gradskom organu uprave radi izrade trogodišnjeg plana rada.
- (5) Smjernice iz stava (1) ovog člana pripremaju se u skladu sa strateškim dokumentima za nivo vlasti u Federaciji za koji se izrađuju. Ukoliko ne postoji strateški dokument za taj nivo vlasti, smjernice se izrađuju na osnovu postojećih relevantnih strateških dokumenata.
- (6) Izuzetno od odredbe stava (2) tačke a) ovog člana, za nivo Vlade Federacije, ekonomska politika koja se radi u skladu sa propisima o budžetima u Federaciji, predstavlja dokument smjernica.

Član 11.

(Izrada trogodišnjeg plana rada)

- (1) Trogodišnji plan rada federalnog organa uprave, kantonalnog organa uprave, odnosno općinskog/ gradskog organa uprave je implementacioni dokument koji operacionalizira strateške ciljeve, prioritete i mjere iz relevantnih strateških dokumenata, te operacionalizira nadležnosti organa uprave, i predstavlja osnovu za izradu DOB-a i PJI-a.
- (2) Trogodišnji plan rada izrađuje se svake godine, u godini prije početka perioda na koji se odnosi. U trogodišnjem planu rada definiše se jedan glavni program federalnog organa uprave, kantonalnog organa uprave, odnosno općinskog/ gradskog organa, na osnovu strateških ciljeva i prioriteta iz strateških dokumenata.
- (3) Ukoliko na određenom nivou vlasti u Federaciji nema strateškog dokumenta, glavni program se utvrđuje na osnovu relevantnih strateških dokumenata nadređenog nivoa vlasti u Federaciji za koji postoji strateški dokument, Bosne i Hercegovine, dokumenata iz procesa evropskih integracija i zakonskih nadležnosti federalnog organa uprave, kantonalnog organa uprave, odnosno općinskog/ gradskog organa uprave i smjernica iz člana 10. ove uredbe.
- (4) Za trogodišnji plan rada, federalni organ uprave, kantonalni organ uprave, odnosno, općinski/ gradski organ uprave, u skladu sa odredbama ove uredbe, ima obavezu preuzeti relevantne mjere iz strateških dokumenata sa pripadajućim indikatorima, polaznim i ciljnim vrijednostima za svaku godinu trogodišnjeg perioda koje postaju programi (mjera iz strateškog dokumenta = program u trogodišnjem planu rada).
- (5) Svaki odabrani program u trogodišnjem planu rada utvrđuje se kao program u DOB-u (program u trogodišnjem planu rada = program u DOB-u), sa dodijeljenom šifrom.
- (6) Za svaki od utvrđenih programa (mjera) definiše se aktivnosti/projekti čija realizacija u trogodišnjem periodu doprinosi ostvarenju prioriteta i strateških ciljeva iz strateških dokumenata, odnosno zakonskih nadležnosti institucija na svim nivoima vlasti u Federaciji.
- (7) U izradi trogodišnjeg plana rada federalni organ uprave, kantonalni organ uprave, odnosno općinski organ uprave preuzima projekte i aktivnosti iz akcionog plana.
- (8) Za svaku aktivnost/projekat navodi se: rok izvršenja, očekivani rezultat, nosilac (najmanji organizacioni dio), status PJI, oznaka o potrebi usvajanja, izvor finansiranja i iznos planiranih finansijskih sredstava neophodnih za njihovu realizaciju po godinama izraženim u KM.
- (9) Prilikom izrade trogodišnjeg plana rada potrebno je ostvariti međusobne institucionalne konsultacije, u cilju osiguravanja principa horizontalne usklađenosti iz člana 7. stav (1) ove uredbe.
- (10) Federalni organ uprave, kantonalni organ uprave, odnosno općinski/ gradski organ uprave, objavljuje na web stranici radnu verziju trogodišnjeg plana rada, koja služi kao osnov za izradu zahtjeva za finansijska sredstva za DOB, u cilju konsultacija sa socioekonomskim partnerima širom javnosti i dobijanja komentara i preporuka u roku od deset dana, od dana objave na web stranici.
- (11) Federalni organ uprave, kantonalni organ uprave, odnosno općinski/ gradski organ uprave, nakon provedenih konsultacija prilagođava radnu verziju trogodišnjeg plana rada najkasnije do 31. marta u godini prije početka trogodišnjeg perioda na koje se trogodišnji plan rada odnosi.
- (12) U izradi prijedloga prioriteta budžetskih korisnika za DOB i PJI koriste se podaci o aktivnostima/projektima sa iznosima planiranih finansijskih sredstava iz radne verzije

trogodišnjeg plana rada, a proces izrade trogodišnjeg plana rada je usklađen sa procesom izrade DOB-a i PJI i međusobno se nadopunjuju.

- (13) Na bazi usvojenog DOB-a, do 31. jula godine koja prethodi trogodišnjem periodu, a prije roka za dostavljanje zahtjeva budžetskih korisnika za narednu godinu, federalni organ uprave, kantonalni organ uprave, odnosno općinski/gradski organ uprave vrši usklađivanje trogodišnjeg plana rada.
- (14) Trogodišnji plan rada postaje operativan do 31. decembra godine koja prethodi trogodišnjem periodu, a nakon usvajanja PJI u mjesecu novembru i objavljuje se na web stranici federalnog organa uprave, kantonalnog organa uprave, odnosno općinskog/gradskog organa uprave.
- (15) Trogodišnji plan rada izrađuje se u formatu utvrđenom u Obrascu broj 1.

Član 12.

(Izrada i usvajanje godišnjeg plana rada)

- (1) Godišnji plan rada federalnog organa uprave, kantonalnog organa uprave, odnosno općinskog/gradskog organa uprave je implementacioni dokument sa aktivnostima/projektima koji će se poduzimati na godišnjem nivou kako bi se realizirali programi (mjere), iz trogodišnjeg plana rada, te ostvarili prioriteti i strateški ciljevi iz relevantnih strateških dokumenata i nadležnosti organa uprave utvrđenih u trogodišnjem planu rada.
- (2) Godišnji plan rada izrađuje se za svaku kalendarsku godinu.
- (3) U godišnji plan rada preuzima se glavni program iz trogodišnjeg plana rada federalnog organa uprave, kantonalnog organa uprave, odnosno općinskog/gradskog organa uprave, sa dodijeljenom šifrom u DOB-u, izvorima finansiranja i iznosima planiranih finansijskih sredstava u KM.
- (4) U godišnji plan rada preuzimaju se programi (mjere) iz trogodišnjeg plana rada sa dodijeljenom šifrom programa, pripadajućim indikatorima, polaznim i ciljnim godišnjim vrijednostima iz trogodišnjeg plana rada federalnog organa uprave, kantonalnog organa uprave, odnosno općinskog/gradskog organa uprave.
- (5) Za svaki od utvrđenih programa (mjera) u godišnjem planu rada preuzimaju se/prilagođavaju aktivnosti/projekti iz trogodišnjeg plana rada, i/ili se po potrebi definiraju nove aktivnosti/projekti, čija realizacija doprinosi ostvarenju prioriteta i strateških ciljeva iz strateških dokumenata, odnosno nadležnosti institucija na svim nivoima vlasti u Federaciji. U izradi godišnjeg plana rada, federalni organ uprave, kantonalni organ uprave, odnosno općinski organ uprave preuzima projekte i aktivnosti iz akcionog plana za koje su obezbijedena finansijska sredstva. Za sve aktivnosti/projekte navodi se: naziv aktivnosti/projekta, rok izvršenja po kvartalima, očekivani rezultat aktivnosti/projekta, nosilac (najmanji organizacioni dio), status PJI, oznaka o potrebi usvajanja, izvori finansiranja i iznos planiranih finansijskih sredstava neophodnih za njihovu realizaciju izraženih u KM na godišnjem nivou.
- (6) Sekretar federalnog i kantonalnog organa uprave, a u općinskom/gradskom organu uprave rukovodeći državni službenici (pomoćnici načelnika) uz pomoć sekretara, izrađuju godišnji plan rada u skladu sa unutrašnjom organizacijom i nadležnostima.
- (7) Federalni organ uprave, kantonalni organ uprave, odnosno općinski/gradski organ uprave priprema radnu verziju godišnjeg plana rada najkasnije do 31. jula u godini koja prethodi godini za koju se donosi godišnji plan rada.
- (8) Godišnji plan rada sa podacima o aktivnostima/projektima, te iznosima i izvorima planiranih finansijskih sredstava koriste se u procesu izrade zahtjeva budžetskih korisnika na

svim nivoima vlasti u Federaciji u mjesecu avgustu godine koja prethodi godini za koju se izrađuje budžet.

- (9) Nakon stupanja na snagu budžeta, federalni organ uprave, kantonalni organ uprave, odnosno općinski/gradski organ uprave, vrši eventualne korekcije i prilagođavanje godišnjeg plana rada.
- (10) Rukovodilac federalnog, odnosno kantonalnog ministarstva dostavlja godišnji plan rada Federalnom zavodu, odnosno tijelu nadležnom za poslove razvojnog planiranja i upravljanja razvojem u kantonu najkasnije do 7. januara tekuće godine.
- (11) Federalni zavod za nivo Federacije objedinjava godišnje planove rada federalnih ministarstava u jedinstveni godišnji program rada Vlade Federacije, najkasnije do 15. januara tekuće godine.
- (12) Nadležna institucija/organizaciona jedinica vlade kantona za nivo kantona objedinjava godišnje planove rada kantonalnih ministarstava u jedinstveni program rada vlade kantona najkasnije do 15. januara tekuće godine.
- (13) U jedinici lokalne samouprave, sekretar u saradnji sa rukovodećim državnim službenicima (pomoćnici načelnika), objedinjava godišnje planove rada općinskih/ gradskih organa uprave (službi) u jedinstveni godišnji plan rada jedinice lokalne samouprave koji se dostavlja načelniku/gradonačelniku najkasnije do 15. januara tekuće godine.
- (14) Federalni zavod za nivo Federacije, nadležna institucija/organizaciona jedinica vlade kantona za nivo kantona, a načelnik/gradonačelnik za nivo jedinice lokalne samouprave dostavlja objedinjeni program rada Vlade Federacije i vlade kantona, odnosno godišnji plan rada jedinice lokalne samouprave na usvajanje Vladi Federacije, vladi kantona, odnosno općinskom/gradskom vijeću najkasnije do 20. januara tekuće godine.
- (15) Sastavni dio Godišnjeg programa rada Vlade Federacije, vlade kantona, odnosno godišnjeg plana rada jedinice lokalne samouprave je zbirni tabelarni pregled strateških projekata iz Smjernica iz člana 10. ove uredbe, a koji su uvršteni u godišnje planove rada organa uprave u Federaciji.
- (16) Vlada Federacije, vlada kantona, odnosno općinsko/gradsko vijeće usvaja godišnji program rada Vlade Federacije, vlade kantona, odnosno godišnji plan rada jedinice lokalne samouprave, najkasnije do 31. januara godine za koju se donosi godišnji plan.
- (17) Godišnji program rada Vlade Federacije i vlade kantona dostavlja se na informiranje Parlamentu Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Parlament Federacije) i skupštini kantona radi planiranja aktivnosti zakonodavne vlasti.
- (18) Godišnji planovi rada organa uprave koji nisu sastavni dio godišnjeg programa rada Vlade Federacije i vlade kantona, razmatraju se i usvajaju pojedinačno.
- (19) Usvojeni godišnji program rada Vlade Federacije, vlade kantona, odnosno godišnji plan rada općinskog/gradskog organa uprave objavljuje se na web stranici vlada, federalnih, kantonalnih ministarstava, odnosno općinskog/gradskog organa uprave.
- (20) Godišnji plan rada izrađuje se u formatu utvrđenom u Obrascu broj 2.

Član 13.

(Povezane aktivnosti)

Aktivnosti/projekti privrednih društava, ustanova, udruženja građana, fondacija za koje organ uprave ne izdvaja sredstva u budžetu a kojima se doprinosi implementaciji strateškog dokumenta u Federaciji, navode se u dodatku trogodišnjeg i godišnjeg plana rada.

c) Monitoring i izvještavanje

Član 14.
(Monitoring)

- (1) Monitoring je sistematično i kontinuirano prikupljanje, analiziranje i korištenje podataka i indikatora radi mjerenja napretka realizacije strateških i implementacionih dokumenata, u svrhu poduzimanja odgovarajućih mjera radi eventualnih korekcija i izvještavanja o ostvarenim rezultatima.
- (2) U procesu monitoringa institucije iz čl. 6., 7., 8., 9. i 10. Zakona uspostavljaju i redovno ažuriraju elektronske evidencije indikatora ostvarenja strateških ciljeva, prioriteta i mjera iz strateških dokumenata, te indikatora iz godišnjeg plana rada.
- (3) Evidencije iz stava (2) ovog člana su osnov za izradu izvještaja iz člana 15. i člana 16. ove uredbe.
- (4) Svaka organizaciona jedinica u federalnom organu uprave, kantonalnom organu uprave, odnosno u općinskom/gradskom organu uprave vrši monitoring realizacije trogodišnjeg plana rada, odnosno godišnjeg plana rada.

Član 15.

(Izrada godišnjeg izvještaja o radu)

- (1) Godišnji izvještaj o radu je implementacioni dokument koji sadrži pregled i analizu izvršenja programa (mjera) i aktivnosti/projekata iz godišnjeg plana rada federalnog organa uprave, kantonalnog organa uprave, odnosno općinskog/gradskog organa uprave.
- (2) Godišnji izvještaj o radu priprema se s ciljem praćenja provođenja planiranih programa (mjera) i aktivnosti/projekata i ocjene doprinosa u ostvarivanju glavnog programa federalnog organa uprave, kantonalnog organa uprave, odnosno općinskog/gradskog organa uprave.
- (3) Godišnji izvještaj o radu priprema se na osnovu kontinuiranog prikupljanja, obrade i analize podataka vezanih za praćenje provođenja programa (mjera) prema indikatorima iz godišnjeg plana rada, odnosno, aktivno-stima/projektima prema očekivanjima i ostvarenim rezultatima.
- (4) U godišnji izvještaj o radu preuzimaju se programi (mjere) iz godišnjeg plana rada sa dodijeljenom šifrom programa i pripadajućim indikatorima sa ciljnim i realiziranim godišnjim vrijednostima.
- (5) Za svaku aktivnost/projekat iz godišnjeg plana rada navodi se naziv programa (mjere), oznaka da li je izvršena u roku ili ne, očekivani rezultat, ostvareni rezultat, status PJI, oznaka o statusu usvajanja, izvori finansiranja, iznosi finansijskih sredstava predviđenih za njihovu realizaciju izraženi u KM (planirani iznosi i izvršeni iznosi), procenat izvršenja i za neizvršene aktivnosti/projekte razlozi neizvršenja ili djelimičnog izvršenja.
- (6) Sekretar federalnog i kantonalnog organa uprave, a u općinskom/gradskom organu uprave rukovodeći državni službenici (pomoćnici načelnika) uz pomoć sekretara, izrađuju godišnji izvještaj o radu u skladu sa unutrašnjom organizacijom i nadležnostima.
- (7) Rukovodilac federalnog, odnosno kantonalnog ministarstva, dostavlja godišnji izvještaj o radu Federalnom zavodu, odnosno nadležnoj instituciji/organizacionoj jedinici vlade u kantonu najkasnije do 31. januara tekuće godine za prethodnu godinu.
- (8) Federalni zavod za nivo Federacije objedinjava godišnje izvještaje o radu federalnih ministarstava u jedinstveni godišnji izvještaj o radu Vlade Federacije, najkasnije do 15. februara tekuće godine za prethodnu godinu.
- (9) Nadležna institucija/organizaciona jedinica vlade kantona za nivo kantona objedinjava godišnje izvještaje o radu

kantonalnih ministarstava u jedinstveni izvještaj o radu vlade kantona, najkasnije do 15. februara tekuće godine za prethodnu godinu.

- (10) U jedinici lokalne samouprave, sekretar u saradnji sa rukovodećim državnim službenicima (pomoćnici načelnika), objedinjava godišnji izvještaj o radu općinskih/gradskih organa uprave (službi) u jedinstveni izvještaj o radu jedinice lokalne samouprave, koji se dostavlja načelniku/gradonačelniku najkasnije do 10. februara tekuće godine.
- (11) Federalni zavod za nivo Federacije, nadležna institucija/organizaciona jedinica vlade kantona za nivo kantona, odnosno načelnik/gradonačelnik za jedinicu lokalne samouprave dostavlja objedinjeni godišnji izvještaj o radu Vlade Federacije, vlade kantona, odnosno jedinice lokalne samouprave na usvajanje Vladi Federacije, vladi kantona, odnosno općinskom/gradskom vijeću najkasnije do 15. februara tekuće godine.
- (12) Vlada Federacije, vlada kantona, odnosno općinsko/gradsko vijeće usvaja godišnji izvještaj o radu Vlade Federacije, vlade kantona, odnosno jedinice lokalne samouprave, najkasnije do 28. februara tekuće godine.
- (13) Vlada Federacije, odnosno vlada kantona dostavlja godišnji izvještaj o radu za proteklu godinu Parlamentu Federacije, odnosno skupštini kantona na usvajanje.
- (14) Godišnje izvještaje o radu organa uprave koji nisu sastavni dio godišnjeg izvještaja o radu Vlade Federacije i vlade kantona, razmatraju se i usvajaju pojedinačno.
- (15) Usvajeni godišnji izvještaj o radu Vlade Federacije, vlade kantona, odnosno jedinice lokalne samouprave objavljuje se na web stranici Vlade Federacije, vlade kantona, odnosno na web stranici jedinice lokalne samouprave.
- (16) Godišnji izvještaj o radu se izrađuje u formatu utvrđenom u Obrascu broj 3.
- (17) Vlada Federacije, vlada kantona, odnosno načelnik/gradonačelnik svojim aktom propisuju interno izvještavanje za rokove kraće od jedne godine.

Član 16.

(Izrada izvještaja o razvoju)

- (1) Izvještaj o razvoju je implementacioni dokument kojim se sagledavaju opći razvojni trendovi kao i napredak u ostvarenju strateških ciljeva iz strateških dokumenata u Federaciji.
- (2) Izvještaj o razvoju za Strategiju razvoja Federacije izrađuje Federalni zavod, izvještaj o razvoju za strategiju razvoja kantona, izrađuje tijelo nadležno za poslove razvojnog planiranja u kantonima, a izvještaj o razvoju za strategiju razvoja jedinice lokalne samouprave, izrađuje tijelo nadležno za poslove razvojnog planiranja i upravljanja razvojem u jedinici lokalne samouprave, do 30. septembra svake godine za prethodnu godinu.
- (3) Izvještaj o implementaciji sektorske strategije izrađuje federalni organ uprave, odnosno kantonalni organ uprave, u skladu sa odredbama člana 7. tačka g) i člana 9. tačka f) Zakona do kraja juna svake godine za prethodnu godinu.
- (4) Izvještaj o razvoju sadrži minimalne elemente: izvršni sažetak, uvod, analiza razvojnih trendova kroz prikaz utvrđenog sistema indikatora, pregled implementacije strateških dokumenata i akcionih planova, procjena napretka, pregled planiranih i ostvarenih finansijskih sredstava na nivou strateških ciljeva i prioriteta na godišnjem nivou preporuke.
- (5) Izvještaj o razvoju izrađuje se na bazi podataka iz člana 15. stav (3) ove uredbe i po potrebi drugih relevantnih podataka.

- (6) Izvještaj o razvoju iz st. (2) i (3) ovog člana dostavlja se savjetodavnim tijelima iz čl. 11. i 13. Zakona, radi razmatranja i davanja preporuka u skladu sa članom 12. tačka f) i članom 14. tačka e) Zakona do 30. septembra tekuće godine za prethodnu godinu.
- (7) Vlada Federacije, vlada kantona, odnosno načelnik/ gradonačelnik, dostavljaju Parlamentu Federacije, skupštini kantona, odnosno općinskom/gradskom vijeću izvještaj o razvoju radi informiranja.
- (8) Izvještaj o razvoju objavljuje se na web stranici institucije iz st. (2) i (3) ovog člana.

Član 17.

(Minimalna struktura trogodišnjeg plana rada, godišnjeg plana rada i godišnjeg izvještaja o radu)

Minimalna struktura trogodišnjeg plana rada, godišnjeg plana rada i godišnjeg izvještaja o radu sadržana je u Obrascima br. 1., 2. i 3. koji se nalaze se u prilogu ove uredbe i čine njen sastavni dio.

III. PRIJELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 18.

(Prijelazne i završne odredbe)

- (1) Trogodišnji plan rada federalnog organa uprave za period 2019. - 2021. i 2020. - 2022. za nivo Federacije, Godišnji program rada Vlade Federacije i godišnji plan rada federalnog organa uprave za 2019. i 2020. godinu i Izvještaj o radu Vlade Federacije i godišnji izvještaj o radu federalnog organa uprave za 2019. i 2020. godinu izrađuje se u skladu sa odredbama Uredbe o planiranju rada i izvještavanju o radu Vlade Federacije Bosne, Hercegovine, federalnih ministarstava i institucija ("Službene novine Federacije BiH", br. 89/14 i 107/14).
- (2) Kantonalni organ uprave, odnosno općinski/gradski organ uprave godišnji plan rada za 2019. i 2020. godinu i godišnji izvještaj o radu i izvještaj o razvoju za 2019. i 2020. godinu izrađuju u skladu sa važećim propisima i postojećim metodologijama.
- (3) Smjernice za trogodišnje planiranje rada u Federaciji iz člana 10. ove uredbe za nivo kantona i jedinice lokalne samouprave izrađuju se u 2020. godini za planski ciklus 2021.-2023. u skladu sa odredbama ove uredbe.
- (4) Trogodišnji plan rada iz člana 11. ove uredbe za sve nivoe vlasti u Federaciji izrađuje se u 2020. godini za planski ciklus 2021. - 2023. u skladu sa odredbama ove uredbe.

Član 19.

(Usklađivanje)

U roku od tri mjeseca od dana primjene ove uredbe u kantonu i jedinici lokalne samouprave izvršit će se usklađivanje normativnih akata o trogodišnjem i godišnjem planiranju i izvještavanju sa odredbama ove uredbe.

Član 20.

(Stupanje na snagu)

Ova uredba stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenim novinama Federacije BiH", a primjenjivat će se od 01.01.2021. godine.

Član 21.

(Prestanak važenja)

Danom početka primjene ove uredbe prestaje da važi Uredba o planiranju rada i izvještavanju o radu Vlade Federacije BiH, federalnih ministarstava i institucija ("Službene novine Federacije BiH", br. 89/14 i 107/14).

V. broj 1127/2019

03. oktobra 2019. godine
Sarajevo

Premijer
Fadil Novalić, s. r.

Na temelju članka 22. stavak (2) Zakona o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj 32/17) a u svezi sa člankom 19. stavak (1) Zakona o Vladi Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 1/94, 8/95, 58/02, 19/03, 2/06 i 8/06), na prijedlog Federalnog zavoda za programiranje razvoja, Vlada Federacije Bosne i Hercegovine na 193. sjednici, održanoj 03.04.2019. godine, donosi

UREDBU

O TROGODIŠNJEM I GODIŠNJEM PLANIRANJU RADA, MONITORINGU I IZVJEŠĆIVANJU U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE

I. OPĆE ODREDBE

Članak 1.

(Predmet)

Ovom uredbom, uz prethodne konsultacije sa Federalnim ministarstvom financija/Federalnim ministarstvom finansija, drugim institucijama na razini Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Federacija), kantonima i Savezom općina i gradova Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Savez Federacije), uređuje se trogodišnje i godišnje planiranje rada, način izrade implementacijskih dokumenata, principi planiranja, monitoringa i izvješćivanja, struktura implementacionih dokumenata, proces planiranja, monitoring i izvješćivanje i druga pitanja od značaja za planiranje, monitoring i izvješćivanje u Federaciji.

Članak 2.

(Institucionalni okvir, koordinacija i odgovornost za planiranje, monitoring i izvješćivanje u Federaciji)

- (1) Institucionalni okvir za izradu trogodišnjeg plana rada, godišnjeg plana rada, godišnjeg izvješća o radu čine: federalni organi uprave i federalne upravne organizacije (u daljem tekstu: federalni organ uprave), kantonalni organi uprave i kantonalne upravne organizacije (u daljem tekstu: kantonalni organ uprave), odnosno općinski/gradski organi uprave i općinske/gradske upravne organizacije (u daljem tekstu: općinski/gradski organ uprave).
- (2) Institucionalni okvir za tehničku i stručnu potporu u procesu planiranja, monitoringa i izvješćivanja čine: Federalni zavod za programiranje razvoja za razinu Federacije (u daljem tekstu: Federalni zavod), tijelo za poslove razvojnog planiranja i upravljanja razvojem u kantonu za razinu kantona, odnosno tijelo nadležno za poslove razvojnog planiranja i upravljanja razvojem u jedinici lokalne samouprave za razinu jedinice lokalne samouprave iz članka 5. stavak (1) Zakona o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj 32/17 - u daljem tekstu: Zakon).
- (3) Institucionalni okvir za izradu izvješća o razvoju čine: Federalni zavod za razinu Federacije, tijelo nadležno za poslove razvojnog planiranja u kantonu za razinu kantona, odnosno tijelo nadležno za poslove razvojnog planiranja u jedinici lokalne samouprave za nivo jedinice lokalne samouprave.
- (4) Institucionalni okvir za uključivanje principa ravnopravnosti spolova i jednakih mogućnosti za sve građane, čine institucije nadležne za ravnopravnost spolova, koje su uspostavljene sukladno propisima o ravnopravnosti spolova u Bosni i Hercegovini.
- (5) Institucionalni okvir za donošenje godišnjeg programa rada Vlade Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Vlada Federacije), vlade kantona, kao i godišnjeg plana

- (4) Трогодишњи план рада из члана 11. ове уредбе за све нивое власти у Федерацији израђује се у 2021. години за плански циклус 2022. - 2024. у складу са одредбама ове уредбе".

Члан 2.

У члану 20. датум: "01.01.2021." мијења се и гласи: "01.01.2022.".

Члан 3.

Ова уредба ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеним новинама Федерације БиХ".

В. број 5/2021

08. јануара 2021. године

Сарајево

Премијер

Фадил Новалић, с. р.

На основу члана 22. став (2) Закона о развојном планирању и управљању развојем у Федерацији Босне и Херцеговине ("Службене новине Федерације БиХ", број 32/17), а у веzi са чланом 19. став (1) Закона о Влади Федерације Босне и Херцеговине ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 1/94, 8/95, 58/02, 19/03, 2/06 и 8/06), на приједлог Федералног завода за програмирање развоја, Влада Федерације Босне и Херцеговине, на 250. сједници, одржаној 08.01.2021. године, доноси

UREDBU

O IZMJENAMA UREDBE O TROGODIŠNJEM I GODIŠNJEM PLANIRANJU RADA, MONITORINGU I IZVJEŠTAVANJU U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE

Члан 1.

У Уредби о трогодишњем и годишњем планирању рада, мониторингу и извјештавању у Федерацији Босне и Херцеговине ("Службене новине Федерације БиХ", број 74/19), члан 18. мијења се и гласи:

"Члан 18.

(Пријелазне и завршне одредбе)

- (1) Трогодишњи план рада федералног органа управе за период 2020. - 2022. и 2021. - 2023. за ниво Федерације, Годишњи програм рада Владе Федерације и годишњи план рада федералног органа управе за 2020. и 2021. годину и извјештај о раду Владе Федерације и годишњи извјештај о раду федералног органа управе за 2020. и 2021. годину израђује се у складу са одредбама Уредбе о планирању рада и извјештавању о раду Владе Федерације Босне и Херцеговине, федералних министарстава и институција ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 89/14 и 107/14).
- (2) Кантонални орган управе, односно опćински/градски орган управе годишњи план рада за 2020. и 2021. годину и годишњи извјештај о раду и извјештај о развоју за 2020. и 2021. годину израђују у складу са важећим прописима и постојећим методологијама.
- (3) Смјернице за трогодишње планирање рада у Федерацији из члана 10. ове уредбе за ниво кантона и јединице локалне самоуправе израђују се у 2021. години за плански циклус 2022.-2024. у складу са одредбама ове уредбе.
- (4) Трогодишњи план рада из члана 11. ове уредбе за све нивое власти у Федерацији израђује се у 2021. години за плански циклус 2022. - 2024. у складу са одредбама ове уредбе".

Члан 2.

У члану 20. датум: "01.01.2021." мијења се и гласи: "01.01.2022.".

Члан 3.

Ова уредба ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеним новинама Федерације БиХ".

В. број 5/2021

08. јануара 2021. године

Сарајево

Премијер

Фадил Новалић, с. р.

На основу члана 22. став (2) Закона о развојном планирању и управљању развојем у Федерацији Босне и Херцеговине ("Службене новине Федерације БиХ", број 32/17), а у свеzi са чланом 19. став (1) Закона о Влади Федерације Босне и Херцеговине ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 1/94, 8/95, 58/02, 19/03, 2/06 и 8/06), на приједлог Федералног завода за програмирање развоја, Влада Федерације Босне и Херцеговине, на 250. сједници, одржаној 08.01.2021. године, доноси

UREDBU

O IZMJENAMA UREDBE O TROGODIŠNJEM I GODIŠNJEM PLANIRANJU RADA, MONITORINGU I IZVJEŠTAVANJU U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE

Чланак 1.

У Уредби о трогодишњем и годишњем планирању рада, мониторингу и извјештавању у Федерацији Босне и Херцеговине ("Службене новине Федерације БиХ", број 74/19), чланак 18. мијења се и гласи:

"Чланак 18.

(Пријелазне и завршне одредбе)

- (1) Трогодишњи план рада федералног органа управе за период 2020. - 2022. и 2021. - 2023. за ниво Федерације, Годишњи програм рада Владе Федерације и годишњи план рада федералног органа управе за 2020. и 2021. годину и извјешће о раду Владе Федерације и годишње извјешће о раду федералног органа управе за 2020. и 2021. годину израђује се суκладно са одредбама Уредбе о планирању рада и извјештавању о раду Владе Федерације Босне и Херцеговине, федералних министарстава и институција ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 89/14 и 107/14).
- (2) Кантонални орган управе, односно опćински/градски орган управе годишњи план рада за 2020. и 2021. годину и годишње извјешће о раду и извјешће о развоју за 2020. и 2021. годину израђују суκладно са важећим прописима и постојећим методологијама.
- (3) Смјернице за трогодишње планирање рада у Федерацији из члана 10. ове уредбе за ниво кантона и јединице локалне самоуправе израђују се у 2021. години за плански циклус 2022. - 2024. у складу са одредбама ове уредбе.
- (4) Трогодишњи план рада из члана 11. ове уредбе за све нивое власти у Федерацији израђује се у 2021. години за плански циклус 2022. - 2024. суκладно са одредбама ове уредбе."

Чланак 2.

У чланку 20. датум: "01.01.2021." мијења се и гласи: "01.01.2022.".

Чланак 3.

Ова уредба ступа на снагу осмог дана од дана објаве у "Службеним новинама Федерације БиХ".

В. број 5/2021

08. сijeчња 2021. године

Сарајево

Премијер

Фадил Новалић, в. р.

- (10) Сажети резултати евалуације у току и препоруке за унапређење провођења стратешких докумената уврштавају се у годишњи извјештај о развоју.

Члан 14.

(План евалуације стратешких докумената)

Минимална структура плана евалуације стратешких докумената у Федерацији налази се у Прилогу број 1. ове уредбе и чини њен саставни дио.

Члан 15.

(Минимална структура извјештаја о евалуацији стратешких докумената)

Минимална структура извјештаја о евалуацији стратешких докумената у Федерацији налази се у Прилогу 2. ове уредбе и чини њен саставни дио.

IV - ПРИЈЕЛАЗНА И ЗАВРШНА ОДРЕДБА

Члан 16.

(Пријелазна и завршна одредба)

- (1) За стратешке документе у Федерацији који су на снази, евалуација у току није обавезна до краја текућег планског циклуса, односно до краја 2020. године.
- (2) У случају да носилац израде стратешких докумената у Федерацији одлучи да се проведе евалуација у току, извјештај о provedеној евалуацији у току биће узет у обзир у сљедећем планском циклусу 2021.-2027. године.

Члан 17.

(Ступање на снагу)

Ова уредба ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеним новинама Федерације БиХ".

В. број 1128/2019

03. октобра 2019. године
Сарајево

Премијер

Фадил Новалић, с. р.

Na osnovu člana 30. stav (2) Zakona o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj 32/17), a u vezi sa članom 19. stav (1) Zakona o Vladi Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 1/94, 8/95, 58/02, 19/03, 2/06 i 8/06), na prijedlog Federalnog zavoda za programiranje razvoja, Vlada Federacije Bosne i Hercegovine, na 193. sjednici, održanoj 03.10.2019. godine, donosi

UREDBU

O EVALUACIJI STRATEŠKIH DOKUMENATA U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE

I. OPĆE ODREDBE

Члан 1.

(Predmet)

Ovom uredbom, uz prethodne konsultacije sa Federalnim ministarstvom finansija/Federalnim ministarstvom finansija, drugim institucijama na nivou Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Federacija), kantonima i Savezom općina i gradova Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Savez Federacije), uređuje se evaluacija strateških dokumenata u Federaciji i druga pitanja od značaja za provođenje evaluacije strateških dokumenata.

Члан 2.

(Institucionalni okvir)

- (1) Institucionalni okvir za donošenje odluke o pokretanju procesa evaluacije strateških dokumenata u Federaciji čine: Vlada Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Vlada Federacije), vlada kantona, načelnik, odnosno gradonačelnik.

- (2) Institucionalni okvir za koordinaciju, tehničku i stručnu podršku u provođenju evaluacije strategija razvoja u Federaciji čine: Federalni zavod za programiranje razvoja (u daljem tekstu: Federalni zavod) za nivo Federacije, tijela nadležna za poslove razvojnog planiranja i upravljanja razvojem u kantonima za nivo kantona ili u jedinicama lokalne samouprave za nivo jedinice lokalne samouprave iz člana 5. stav (1) Zakona o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj 32/17 - u daljem tekstu: Zakon).
- (3) Institucionalni okvir za koordinaciju, tehničku i stručnu podršku u provođenju evaluacije sektorskih strategija u Federaciji čine: resorno nadležna federalna ministarstva i kantonalna ministarstva.

II. PRINCIPI, CILJEVI I VRSTE EVALUACIJE STRATEŠKIH DOKUMENATA U FEDERACIJI

Члан 3.

(Кljučni principi evaluacije strateških dokumenata u Federaciji)

U evaluaciji strateških dokumenata u Federaciji primjenjuju se principi planiranja i upravljanja razvojem iz člana 4. Zakona, a naročito:

- a) odgovornost, efektivnost i efikasnost institucija svih nivoa vlasti u Federaciji;
- b) ravnopravnost spolova i jednake mogućnosti za sve građane;
- c) partnerstvo, javnost i transparentnost.

Члан 4.

(Odgovornost, efektivnost i efikasnost institucija svih nivoa vlasti u Federaciji)

Evaluacija strateških dokumenata u Federaciji omogućava veći stepen odgovornosti, efektivnosti i efikasnosti institucija svih nivoa vlasti u Federaciji u procesu izrade i implementacije strateških dokumenata.

Члан 5.

(Ravnopravnost spolova i jednake mogućnosti za sve građane)

Evaluacija strateških dokumenata u Federaciji omogućava detaljniji osvrt na razvojne efekte i uticaj implementacije strateških dokumenata na muškarce i žene kao i na socijalno ugrožene grupe građana.

Члан 6.

(Javnost i transparentnost)

Javnost i transparentnost podrazumijevaju javno dostupne informacije o razvojnim rezultatima i napretku u implementaciji strateških dokumenata u Federaciji kroz objavljivanje izvještaja o evaluaciji, koristeći različita sredstva javnog informiranja.

Члан 7.

(Ciljevi i koristi evaluacije strateških dokumenata)

- (1) Ciljevi evaluacije strateških dokumenata su:
 - a) pružanje blagovremenih i relevantnih informacija nadležnim institucijama na svim nivoima vlasti u Federaciji prilikom određivanja razvojnih prioriteta i strateških pravaca;
 - b) kontinuirano unapređenje javnih politika korištenjem rezultata evaluacije strateških dokumenata;
 - c) osiguranje transparentnosti i odgovornosti za korištenje javnih finansijskih sredstava.
- (2) Koristi evaluacije strateških dokumenata su:
 - a) unapređenje razvojnog planiranja i kvaliteta strateških dokumenata u Federaciji;
 - b) efikasnija raspodjela finansijskih sredstava;
 - c) preciznije utvrđivanje kvalitetnih, mjerljivih i realnih prioriteta i mjera;

- d) utvrđivanje kako predviđenih, tako i nepredviđenih pozitivnih i negativnih efekata implementacije strateških dokumenata.

Član 8.

(Vrste evaluacije strateških dokumenata)

Vrste evaluacije strateških dokumenata u Federaciji su:

- a) Ex-ante - prethodna evaluacija (u daljem tekstu: ex-ante evaluacija);
b) Evaluacija u toku implementacije strateških dokumenata (u daljem tekstu: evaluacija u toku).

III. PROVOĐENJE EVALUACIJE STRATEŠKIH DOKUMENATA U FEDERACIJI

Član 9.

(Postupak evaluacije)

- (1) Federalni zavod izrađuje stručne podloge za provođenje evaluacije u Federaciji, uključujući izradu opisa poslova i uputstava za upravljanje evaluacijom.
- (2) Evaluacija se može provesti vlastitim kapacitetima ili angažiranjem vanjskih evaluatora.
- (3) U slučaju da se evaluacija provodi vlastitim kapacitetima, poslovi vezani uz izradu, odnosno implementaciju strateških dokumenata moraju biti organizaciono jasno razdvojeni od poslova evaluacije, a evaluatori trebaju posjedovati odgovarajuća znanja i iskustva o procesu provođenja evaluacije.
- (4) Državni službenici zaduženi za izradu i implementaciju strateških dokumenata ne mogu biti imenovani za evaluatore.
- (5) Rukovodilac organa državne službe razmatra preporuke i predlaže adekvatne korektivne mjere za realizaciju preporuka evaluacije.
- (6) Finansijska sredstva za provođenje evaluacije planiraju se u trogodišnjem planu rada i godišnjem planu rada.

Član 10.

(Kriteriji za evaluaciju strateških dokumenata)

- (1) Evaluacija strateških dokumenata u Federaciji zasniva se na sljedećim kriterijima:
 - a) relevantnost (usklađenost) odabranih ciljeva s utvrđenim problemima i javnim potrebama;
 - b) djelotvornost (efikasnost) - omjer planiranih i ostvarenih efekata i predviđenih (korištenih) resursa radi postizanja optimalnog rezultata;
 - c) učinkovitost (efektivnost) - obim ostvarivanja ciljeva strateških dokumenata kroz poređenje polaznih i ostvarenih vrijednosti indikatora;
 - d) uticaj - obim (pozitivnih i negativnih) promjena i posljedica razvojne intervencije (predviđenih i nepredviđenih), te usklađenost efekata s potrebama ciljnih grupa;
 - e) održivost - trajnost pozitivnih promjena i efekata.
- (2) U evaluaciji strateških dokumenata u Federaciji kriteriji iz stava (1) ovog člana mogu se koristiti kumulativno ili pojedinačno, a mogu se koristiti i dodatni kriteriji, koji se određuju projektnim zadatkom o evaluaciji.
- (3) Kriteriji evaluacije predstavljaju osnov za pripremu evaluacijskih pitanja.

Član 11.

(Provođenje postupka evaluacije)

Institucije iz člana 2. stav (2) ove uredbe u provođenju evaluacije koordiniraju:

- a) izrađivanje plana evaluacije iz člana 14. ove uredbe;
b) pripremanje opisa poslova;
c) organiziranje i učestvovanje u evaluaciji i osiguravanje da se evaluacija provodi u skladu sa radnim

zadatkom i stručnim podlogama za provođenje evaluacije strateških dokumenata;

- d) pružanje administrativno-tehničke podrške evaluatorima tokom evaluacije;
e) omogućavanje dostupnosti potrebnih podataka za evaluaciju;
f) pripremanje objave rezultata evaluacije;
g) izradu evaluacijskog izvještaja iz člana 15. ove uredbe;
h) nadziranje provođenja usvojenih preporuka evaluacije.

Član 12.

(Ex-ante evaluacija)

- (1) Ex-ante evaluacija provodi se s ciljem unapređenja kvaliteta, relevantnosti i koherentnosti strateškog dokumenta i vrši se u fazi izrade strateških dokumenata, prije njihovog usvajanja.
- (2) Ex-ante evaluacija provodi se za sve strateške dokumente Federacije, a za strateške dokumente kantona i jedinica lokalne samouprave u skladu sa potrebama.
- (3) Federalni zavod priprema i koordinira ex-ante evaluaciju Strategije razvoja Federacije, a tijela nadležna za poslove razvojnog planiranja i upravljanja razvojem pripremaju i koordiniraju ex-ante evaluaciju strategija razvoja kantona i jedinice lokalne samouprave, prema planu evaluacije koji sadrži minimalnu strukturu iz Priloga broj 1. člana 14. ove uredbe, te po potrebi i dodatnim elementima u skladu sa specifičnostima strateških dokumenata.
- (4) Federalna ministarstva, odnosno kantonalna ministarstva, pripremaju i koordiniraju ex-ante evaluaciju za sektorske strategije, prema planu evaluacije koji sadrži minimalnu strukturu iz Priloga broj 1. člana 14. ove uredbe, te po potrebi i dodatnim elementima u skladu sa specifičnostima sektorskih strategija.
- (5) Izvještaj o ex-ante evaluaciji izrađuje se prema minimalnoj strukturi iz Priloga broj 2. člana 15. ove uredbe, te po potrebi i dodatnim elementima u skladu sa specifičnostima strateških dokumenata.
- (6) Ex-ante evaluaciju vrši nezavisni vanjski evaluator.
- (7) Izvještaj o provedenoj ex-ante evaluaciji dostavlja se Vladi Federacije, vladi kantona, gradskom, odnosno općinskom vijeću, radi informiranja.
- (8) Izvještaj o ex-ante evaluaciji objavljuje se na web stranici nadležne institucije.

Član 13.

(Evaluacija u toku)

- (1) Evaluacija u toku se provodi s ciljem utvrđivanja stepena implementacije strateških dokumenata, ostvarivanja, te efektivnosti i efikasnosti planiranih mjera i direktnih rezultata prema zacrtanim ciljevima i očekivanjima, kao i sumiranja rezultata i obezbjeđenja ulaznih elemenata za sljedeće strateške dokumente.
- (2) Evaluacija u toku se provodi obavezno u predzadnjoj godini implementacije strateških dokumenata u Federaciji, a postignuti rezultati dostupni su i koriste se u toku izrade novih strateških dokumenata.
- (3) Po potrebi evaluacija u toku se provodi i na sredini perioda implementacije strateških dokumenata u Federaciji.
- (4) Evaluacija u toku procjenjuje koherentnost, kvantitativne i kvalitativne aspekte implementacije strateških dokumenata, uključujući ostvarenje ciljeva i efekata razvoja.
- (5) Evaluaciju u toku u predzadnjoj godini implementacije strateških dokumenata provode nezavisni vanjski evaluatori, a na sredini perioda implementacije strateških dokumenata institucije iz člana 2. st. (2) i (3) ove uredbe,

prema planu evaluacije koji sadrži minimalnu strukturu iz Priloga broj 1. člana 14. ove uredbe, te po potrebi i dodatnim elementima u skladu sa specifičnostima strateških dokumenata.

- (6) Državni službenici zaduženi za izradu i implementaciju strateških dokumenata ne mogu biti imenovani u tim za pripremu evaluacije u toku.
- (7) Izvještaj o evaluaciji u toku sadrži minimalnu strukturu iz člana 15. ove uredbe, te po potrebi i dodatne elemente u skladu sa specifičnostima strateških dokumenata.
- (8) Izvještaj o evaluaciji u toku, dostavlja se Vladi Federacije, vladi kantona, gradskom, odnosno općinskom vijeću, radi informiranja.
- (9) Izvještaj o provedenoj evaluaciji u toku implementacije strateških dokumenata u Federaciji objavljuje se na web stranici nadležne institucije.
- (10) Sažeti rezultati evaluacije u toku i preporuke za unapređenje provođenja strateških dokumenata uvrstavaju se u godišnji izvještaj o razvoju.

Član 14.

(Plan evaluacije strateških dokumenata)

Minimalna struktura plana evaluacije strateških dokumenata u Federaciji nalazi se u Prilogu broj 1. ove uredbe i čini njen sastavni dio.

Član 15.

(Minimalna struktura izvještaja o evaluaciji strateških dokumenata)

Minimalna struktura izvještaja o evaluaciji strateških dokumenata u Federaciji nalazi se u Prilogu 2. ove uredbe i čini njen sastavni dio.

IV. PRIJELAZNA I ZAVRŠNA ODREDBA

Član 16.

(Prijelazna i završna odredba)

- (1) Za strateške dokumente u Federaciji koji su na snazi, evaluacija u toku nije obavezna do kraja tekućeg planskog ciklusa, odnosno do kraja 2020. godine.
- (2) U slučaju da nosilac izrade strateških dokumenata u Federaciji odluči da se provede evaluacija u toku, izvještaj o provedenoj evaluaciji u toku bit će uzet u obzir u sljedećem planskom ciklusu 2021.-2027. godine.

Član 17.

(Stupanje na snagu)

Ova uredba stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenim novinama Federacije BiH".

V. broj 1128/2019

03. oktobra 2019. godine

Sarajevo

Premijer

Fadil Novalić, s. r.

Na temelju članka 30. stavak (2) Zakona o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj 32/17), a u svezi sa člankom 19. stavak (1) Zakona o Vladi Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 1/94, 8/95, 58/02, 19/03, 2/06 i 8/06), na prijedlog Federalnog zavoda za programiranje razvoja, Vlada Federacije Bosne i Hercegovine, na 193. sjednici, održanoj 03.10.2019. godine, donosi

UREDBU

O EVALUACIJI STRATEŠKIH DOKUMENATA U FEDERACIJI BOSNE I HERCEGOVINE

I. OPĆE ODREDBE

Članak 1.

(Predmet)

Ovom uredbom, uz prethodne konsultacije sa Federalnim ministarstvom financija/Federalnim ministarstvom finansija, drugim institucijama na razini Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Federacija), kantonima i Savezom općina i gradova Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Savez Federacije), uređuje se evaluacija strateških dokumenata u Federaciji i druga pitanja od značaja za provedbu evaluacije strateških dokumenata.

Članak 2.

(Institucionalni okvir)

- (1) Institucionalni okvir za donošenje odluke o pokretanju procesa evaluacije strateških dokumenata u Federaciji čine: Vlada Federacije Bosne i Hercegovine (u daljem tekstu: Vlada Federacije), vlada kantona, načelnik, odnosno gradonačelnik.
- (2) Institucionalni okvir za koordinaciju, tehničku i stručnu potporu u provedbi evaluacije strategija razvoja u Federaciji čine: Federalni zavod za programiranje razvoja (u daljem tekstu: Federalni zavod) za razinu Federacije, tijela nadležna za poslove razvojnog planiranja i upravljanja razvojem u kantonima za razinu kantona ili u jedinicama lokalne samouprave za razinu jedinice lokalne samouprave iz članka 5. stavak (1) Zakona o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj 32/17 - u daljem tekstu: Zakon).
- (3) Institucionalni okvir za koordinaciju, tehničku i stručnu potporu u provedbi evaluacije sektorskih strategija u Federaciji čine: resorno nadležna federalna ministarstva i kantonalna ministarstva.

II. PRINCIPI, CILJEVI I VRSTE EVALUACIJE STRATEŠKIH DOKUMENATA U FEDERACIJI

Članak 3.

(Ključni principi evaluacije strateških dokumenata u Federaciji)

U evaluaciji strateških dokumenata u Federaciji primjenjuju se principi planiranja i upravljanja razvojem iz članka 4. Zakona, a naročito:

- a) odgovornost, efektivnost i učinkovitost institucija svih razina vlasti u Federaciji;
- b) ravnopravnost spolova i jednake mogućnosti za sve građane;
- c) partnerstvo, javnost i transparentnost.

Članak 4.

(Odgovornost, efektivnost i učinkovitost institucija svih razina vlasti u Federaciji)

Evaluacija strateških dokumenata u Federaciji omogućava veći stupanj odgovornosti, efektivnosti i učinkovitosti institucija svih razina vlasti u Federaciji u procesu izrade i implementacije strateških dokumenata.

Članak 5.

(Ravnopravnost spolova i jednake mogućnosti za sve građane)

Evaluacija strateških dokumenata u Federaciji omogućava detaljniji osvrt na razvojne učinke i utjecaj implementacije strateških dokumenata na muškarce i žene kao i na socijalno ugrožene grupe građana.

**УРЕДБУ
О ДОПУНИ УРЕДБЕ О ЕВАЛУАЦИЈИ СТРАТЕШКИХ
ДОКУМЕНАТА У ФЕДЕРАЦИЈИ
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ**

Члан 1.

У Уредби о евалуацији стратешких докумената у Федерацији Босне и Херцеговине ("Службене новине Федерације БиХ", број 74/19), иза члана 16. додаје се нови члан 16а. који гласи:

"Члан 16а.

"Поступање институција свих нивоа власти у Федерацији Босне и Херцеговине по овој уредби почиње од 01.01.2022. године".

Члан 2.

Ова уредба ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у "Службеним новинама Федерације БиХ".

B. broj 4/2021

08. јануара 2021. године
Сарајево

Премијер
Фадил Новалић, с. р.

Na osnovu člana 30. stav (2) Zakona o razvojnoin planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj 32/17), a u vezi sa članom 19. stav (1) Zakona o Vladi Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 1/94, 8/95, 58/02, 19/03, 2/06 i 8/06), na prijedlog Federalnog zavoda za programiranje razvoja, Vlada Federacije Bosne i Hercegovine, na 250. sjednici, održanoj 08.01.2021. godine, donosi

**UREDBU
O DOPUNI UREDBE O EVALUACIJI STRATEŠKIH
DOKUMENATA U FEDERACIJI BOSNE I
HERCEGOVINE**

Član 1.

U Uredbi o evaluaciji strateških dokumenata u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj 74/19), iza člana 16. dodaje se novi član 16a, koji glasi:

"Član 16a.

"Postupanje institucija svih nivoa vlasti u Federaciji Bosne i Hercegovine po ovoj uredbi počinje od 01.01.2022. godine".

Član 2.

Ova uredba stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenim novinama Federacije BiH".

V, broj 4/2021

08. januara 2021. godine
Sarajevo

**Premijer
Fadil Novalić, s. r.**

Na temelju članka 30. stavak (2) Zakona o razvojnom planiranju i upravljanju razvojem u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj 32/17), a u svezi s člankom 19. stavak (1) Zakona o Vladi Federacije Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", br. 1/94, 8/95, 58/02, 19/03, 2/06 i 8/06), na prijedlog Federalnog zavoda za programiranje razvoja, Vlada Federacije Bosne i Hercegovine, na 250. sjednici, održanoj 08.01.2021. godine, donosi

**UREDBU
O DOPUNI UREDBE O EVALUACIJI STRATEŠKIH
DOKUMENATA U FEDERACIJI BOSNE I
HERCEGOVINE**

Članak 1.

U Uredbi o evaluaciji strateških dokumenata u Federaciji Bosne i Hercegovine ("Službene novine Federacije BiH", broj 74/19), iza članka 16. dodaje se novi članak 16a. koji glasi:

"Članak 16a.

"Postupanje institucija svih nivoa vlasti u Federaciji Bosne i Hercegovine po ovoj uredbi počinje od 01.01.2022. godine".

Član 2.

Ova uredba stupa na snagu osmog dana od dana objave u "Službenim novinama Federacije BiH".

V. broj 4/2021

08. siječnja 2021. godine
Sarajevo

**Premijer
Fadil Novalić, v. r.**

35

На основу члана 22. став (2) Закона о развојном планирању и управљању развојем у Федерацији Босне и Херцеговине ("Службене новине Федерације БиХ", број 32/17), а у вези са чланом 19. став (1) Закона о Влади Федерације Босне и Херцеговине ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 1/94, 8/95, 58/02, 19/03, 2/06 и 8/06), на приједлог Федералног завода за програмирање развоја, Влада Федерације Босне и Херцеговине, на 250. сједници, одржаној 08.01.2021. године, доноси

**УРЕДБУ
О ИЗМЈЕНАМА УРЕДБЕ О ТРОГОДИШЊЕМ И
ГОДИШЊЕМ ПЛАНИРАЊУ РАДА, МОНИТОРИНГУ
И ИЗВЈЕШТАВАЊУ У ФЕДЕРАЦИЈИ БОСНЕ И
ХЕРЦЕГОВИНЕ**

Члан 1.

У Уредби о трогодишњем и годишњем планирању рада, мониторингу и извјештавању у Федерацији Босне и Херцеговине ("Службене новине Федерације БиХ", број 74/19), члан 18. мијења се и гласи:

"Члан 18.

(Пријелазне и завршне одредбе)

- (1) Трогодишњи план рада федералnog органа управе за период 2020.-2022. и 2021.-2023. за ниво Федерације, Годишњи програм рада Владе Федерације и годишњи план рада федералnog органа управе за 2020. и 2021. годину и извјештај о раду Владе Федерације и годишњи извјештај о раду федералnog органа управе за 2020. и 2021. годину израђује се у складу са одредбама Уредбе о планирању рада и извјештавању о раду Владе Федерације Босне и Херцеговине, федералних министарстава и институција ("Службене новине Федерације БиХ", бр. 89/14 и 107/14).
- (2) Кантонални орган управе, односно опћински/градски орган управе годишњи план рада за 2020. и 2021. годину и годишњи извјештај о раду и извјештај о развоју за 2020. и 2021. годину израђују у складу са важећим прописима и постојећим методологијама.
- (3) Смјернице за трогодишње планирање рада у Федерацији из члана 10. ове уредбе за ниво кантона и јединице локалне самоуправе израђују се у 2021. години за плански циклус 2022.-2024. у складу са одредбама ове уредбе.

IZVOD IZ ZAKONA O VLADI KANTONA SARAJEVO

Broj 36 - Strana 4

SLUŽBENE NOVINE
KANTONA SARAJEVO

Četvrtak, 11. septembra 2014.

VII - AKTA VLADE KANTONA

Član 26.

Vlada Kantona u ostvarivanju svojih nadležnosti utvrdjenih ustavom donosi uredbu, odluku, rješenja i zaključke.

Član 27.

Izuzetno za vrijeme trajanja ratnog stanja ili neposredne ratne opasnosti kada postoji objektivna nemogućnost da se sazove Skupština Kantona, Vlada može donositi i propise iz nadležnosti Skupštine Kantona.

Propisi iz stava 1. ovog člana ne mogu se staviti van snage prava i slobode utvrdene ustavom i drugim propisima.

Propisi iz stava 1. ovog člana Vlada će dostaviti Skupštini na potvrdu čim ona bude u mogućnosti da se sastane.

Član 28.

Uredbom se uređuju najvažnija pitanja iz nadležnosti Vlade Kantona, bliže uređuju odnosi za provođenje zakona, obrazuju stručne i druge službe Vlade Kantona i utvrđuju načela za unutrašnju organizaciju organa uprave Kantona.

Odlukom se uređuju pojedina pitanja ili propisuju mjere Vlade Kantona, daje saglasnost ili potvrđuju akta drugih organa ili organizacija i odlučuje o drugim pitanjima o kojima se ne odlučuje uredbom.

Rješenjem se odlučuje o imenovanjima i razrješenjima, kao i o drugim pojedinačnim pitanjima iz nadležnosti Vlade Kantona. Zaključkom se utvrđuju stavovi o pitanjima od značaja za provođenje utvrdene politike, uređuju unutrašnji odnosi u Vladi Kantona i određuju zadaci organa uprave i službenika, kao i radnim tijelima Vlade Kantona. Zaključkom se odlučuje i o drugim slučajevima u kojima se ne donose drugi akta.

Član 29.

Uredbe i odluke Vlade Kantona objavljuju se u "Službenim novinama Kantona Sarajevo", a ostali akti Vlade ako je to u njima navedeno.

VIII - JAVNOST RADA VLADE KANTONA

Član 30.

Javnost rada Vlade Kantona obezbjeđuje se u skladu sa zakonima kojim se reguliše sloboda pristupa informacijama u Federaciji Bosne i Hercegovine.

IX - STRUČNE I DRUGE SLUŽBE KANTONA

Član 31.

Za obavljanje stručnih i drugih poslova za potrebe Skupštine Kantona, Vlade Kantona i organa uprave, Vlada Kantona može osnivati određene stručne, tehničke i druge službe, kao zajedničke ili samostalne službe, u skladu sa zakonom.

Aktom o obrazovanju službe iz prethodnog stava, utvrđuje se njen djelokrug, kao i status i odgovornost te službe i lica koje njom rukovodi.

Član 32.

Vlada Kantona vrši nadzor nad radom stručnih službi koje obrazuje.

Sekretar Vlade Kantona rukovodi radom stručne službe koja obavlja poslove za potrebe Vlade Kantona i odgovoran je za njen rad.

X - PRELAZNE I ZAVRŠNE ODREDBE

Član 33.

Vlada Kantona je dužna donijeti Poslovnik o svom radu u roku od 30 dana od svog konstituisanja.

Član 34.

Vlada Kantona Sarajevo dužna je uskladiti Poslovnik o radu sa odredbama Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o Vladi Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 38/13), u roku od 30 dana od dana njegovog stupanja na snagu.

Član 35.

Poslovnik Izvršnog odbora Grada Sarajeva i drugi propisi koji se odnose na njegovo unutrašnje organizovanje i funkcionisanje, koji su na snazi na dan stupanja na snagu Zakona o Vladi Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 7/96), ukoliko nisu u suprotnosti sa Ustavom Kantona i ovim zakonom, primjenjivaće se kao propisi Vlade, dok se ne donese Poslovnik o radu Vlade Kantona.

Član 36.

Do imenovanja prethodnika i članova Vlade u skladu sa Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o Vladi Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 4/01), poslove iz nadležnosti Vlade vršiće Vlada u dosadašnjem sastavu.

Član 37.

Ovlašćuje se Zakonodavno-pravna komisija Skupštine Kantona Sarajevo da utvrdi Novi predloženi tekst Zakona o Vladi Kantona Sarajevo.

Član 38.

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o Vladi Kantona Sarajevo stupio je na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenim novinama Kantona Sarajevo", broj 38/13.

Na osnovu člana 16. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o sudskim taksama ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 18/14) i člana 181. Poslovnika Skupštine Kantona Sarajevo ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 41/12 - Drugi novi predloženi tekst i br. 15/13 i 47/13), Zakonodavno - pravna komisija Skupštine Kantona Sarajevo, na sjednici 22.08.2014. godine, utvrdila je Predloženi tekst Zakona o sudskim taksama.

Predloženi tekst Zakona o sudskim taksama obuhvata: Zakon o sudskim taksama ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 21/09), Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sudskim taksama ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 29/09), Zakon o izmjeni Zakona o sudskim taksama ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 14/11), Zakon o izmjenama Zakona o sudskim taksama ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 36/13) i Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o sudskim taksama ("Službene novine Kantona Sarajevo", broj 18/14), u kojim je naznačen dan stupanja na snagu tih zakona.

Broj 01-05.23971-2/14
22. augusta 2014. godine
Sarajevo

Po ovlaštenju
Esad Hrvatić, s. r.

ZAKON

O SUDSKIM TAKSAMAMA (Predloženi tekst)

DIO PRVI OPĆE ODREDBE

Član 1.

(Plaćanje sudske takse)

(1) Ovim zakonom utvrđuje se način plaćanja sudske takse (u daljnjem tekstu: takse) u postupku pred Kantonalnim sudom u Sarajevu i Općinskim sudom u Sarajevu (u daljnjem tekstu: sud).

(2) Postupci u kojima se plaća taksa i visina takse za pojedine radnje, utvrđeni su u Tarifi sudske takse, koja je sastavni dio ovog zakona.

Član 2.

(Obveznik plaćanja takse)

(1) Takse propisane ovim zakonom plaća lice po čijem zahtjevu ili u čijem interesu se preduzimaju radnje u postupku, za koje je ovim zakonom utvrđeno plaćanje takse (u daljnjem tekstu: tuženik obveznik).

(2) Za podneske i zapisnike koji zamjenjuju podneske i takse je dužno da plati lice koje podnosi podneske i lice na čiji zahtjev

Izvod iz Ustava Kantona Sarajevo
člana 12. tačka c. i člana 18. stav 1. tačka d.

(„Službene novine Kantona Sarajevo“,
br. 1/96, 2/96, 3/96, 16/97, 14/00, 4/01, 28/04 i 6/13).
(ČLAN 12. i 18.)

Broj 1 - Strana 2

SLUŽBENE NOVINE KANTONA SARAJEVO

Ponedjeljak, 11. marta 1996. godine

Član 8.

Zaštita ljudskih prava i sloboda

Skupština će obezbijediti donošenje takvih propisa kojima će se u prvom redu zaštititi utvrđena ljudska prava i slobode, te uvesti efikasni instrumenti te zaštite.

Organi vlasti u Kantonu prilikom izvršavanja propisa su obavezni onemogućiti svako narušavanje ljudskih prava i sloboda, te poduzimati sve potrebne mjere iz svoje nadležnosti radi njihove potpune zaštite. Ovo se posebno odnosi na policijske snage koje će efikasnim, preventivnim i operativnim radom obezbijediti punu ličnu i imovinsku zaštitu svakog građanina.

Član 9.

Komisija za ljudska prava

Radi zaštite ljudskih prava i sloboda i kontrole rada svih organa vlasti Kantona u ovoj oblasti, Skupština obrazuje posebnu Komisiju za ljudska prava.

Broj članova, način njihovog imenovanja te nadležnosti Komisije iz prethodnog stava utvrđuju se posebnim propisom Kantona.

Član 10.

Suradnja sa ombudsmenima i međunarodnim organizacijama

Skupština i drugi organi vlasti su obavezni pružiti ombudsmenu Bosne i Hercegovine, ombudsmenu Federacije i svima međunarodnim posmatračkim tijelima za ljudska prava potrebnu pomoć u vršenju njihovih funkcija na području Kantona.

U okviru pomoći iz prethodnog stava organi Kantona će naročito:

- a) staviti na uvid sve službene dokumente uključujući i one tajnog karaktera, te sudske i upravne spise;
- b) osigurati suradnju svake osobe i svakog službenika u davanju potrebnih informacija i podataka;
- c) osigurati pristup i kontrolu na svim mjestima gdje su osobe lišene slobode, zatvorene ili gdje rade;
- d) omogućiti prisustvo sudskim i upravnim postupcima kao i sastancima organa.

Nalazi i izvještaji tijela iz stava 1. ovog člana će se razmatrati u nadležnim organima po hitnom postupku, te će na osnovu toga biti preduzimate odgovarajuće mjere gdje to bude potrebno.

III - NADLEŽNOSTI KANTONA

Član 11.

Određivanje nadležnosti

Kanton ima nadležnosti utvrđene Ustavom Federacije i ovim Ustavom.

U slučaju potrebe za tumačenjem, nadležnosti Kantona utvrđene ovim Ustavom će biti tumačene u korist Kantona po principu pretpostavljene nadležnosti, a pojedinačno spomenuta ovlaštenja u ovom Ustavu se neće tumačiti kao bilo kakva ograničenja općih nadležnosti Kantona.

Član 12.

Inključive nadležnosti

U okviru svojih nadležnosti Kanton je nadležan za:

- a) uspostavljanje i nadziranje policijskih snaga;
- b) utvrđivanje obrazovne politike, uključujući donošenje propisa o obrazovanju i osiguranje obrazovanja;
- c) utvrđivanje i provođenje kulturne politike;
- d) utvrđivanje stambene politike, uključujući i donošenje propisa koji se tiču uređivanja i izgradnje stambenih objekata;

e) utvrđivanje politike koja se tiče reguliranja i osiguravanja javnih službi;

f) donošenje propisa o korištenju lokalnog zemljišta, uključujući i zadržavanje;

g) donošenje propisa o unaprijeđivanju lokalnog poslovanja i dobrotvornih aktivnosti;

h) donošenje propisa o lokalnim postrojenjima za proizvodnju energije i osiguranje njihove dostupnosti;

i) utvrđivanje politike u vezi sa osiguranjem radija i televizije, uključujući donošenje propisa o osiguranju njihovog rada i izgradnji;

j) provođenje socijalne politike i uspostava službi socijalne zaštite;

k) stvaranje i primjena politike turizma i razvoja turističkih resursa;

l) stvaranje pretpostavki za optimalni razvoj privrede koja odgovara urbanoj sredini;

m) finansiranje djelatnosti kantonalnih vlasti ili kantonalnih agencija oporezivanjem, zaduživanjem ili drugim sredstvima.

Član 13.

Zajedničke nadležnosti sa Federacijom

Kanton zajedno sa Federacijom, samostalno ili u koordinaciji sa federalnim vlastima vrši sljedeće nadležnosti:

- a) jačanje i provođenje ljudskih prava;
- b) zdravstvo;
- c) politika zaštite čovjekove okoline;
- d) komunikacijska i transportna infrastruktura;
- e) socijalna politika;
- f) provođenje zakona i drugih propisa o državljanstvu;
- g) imigracija i azil;
- h) turizam;
- i) korišćenje prirodnih bogatstava.

Član 14.

Vršenje nadležnosti

Svoje nadležnosti Kanton izvršava donošenjem sopstvenih propisa i primjenom propisa Bosne i Hercegovine i Federacije.

Nadležnosti iz člana 13. ovog Ustava Kanton vrši u obimu dogovorenom sa federalnim vlastima. U slučaju da takav dogovor ne postoji te nadležnosti će Kanton vršiti cjelovito i samostalno.

Član 15.

Prenosanje nadležnosti

Svoje nadležnosti iz oblasti obrazovanja, kulture, turizma, lokalnog poslovanja i dobrotvornih aktivnosti, radija i televizije Kanton može prenositi na općine u svom sastavu. Ove nadležnosti će se obavezno prenositi na one općine u kojima većinsko stanovništvo prema nacionalnoj strukturi nije stanovništvo koje čini većinu i na području cijelog Kantona.

Kanton može neke od svojih nadležnosti prenijeti i na federalne vlasti, ukoliko bi se na taj način obezbijedilo njihovo efikasno i racionalnije vršenje.

Odluku o prenošenju nadležnosti u smislu ovog člana donosi Skupština.

IV - STRUKTURA VLASTI

A) ZAKONODAVNA VLAST

Član 16.

Opća odredba

Zakonodavnu vlast u Kantonu vrši Skupština Kantona.

Član 17.

Sastav Skupštine

Skupština je jednodomno predstavničko tijelo sastavljeno od 45 (četrdesetpet) poslanika. Poslanici se biraju tajnim glasanjem na neposrednim izborima na cijelom području Kantona.

Prilikom izbora poslanika obezbjeđuje se odgovarajuća zastupljenost predstavnika Bošnjaka, Hrvata i ostalih naroda proporcionalno nacionalnoj strukturi stanovništva na području Kantona.

Izbir poslanika u Skupštini provodi se sukladno federalnim izbornim propisima, a tim što izbore raspisuje i provodi Skupština.

Mandat poslanika u Skupštini traje 2 (dvije) godine.

Član 18.

Nadležnosti Skupštine

Skupština Kantona:

- a) priprema i dvotrećinskom većinom usvaja Ustav Kantona;
- b) donosi zakone i druge propise u okviru izvršavanja nadležnosti Kantona, izuzev propisa koji su ovim Ustavom ili zakonom dati u nadležnost Vlade Kantona;
- c) bira i razrješava Predsjednika i podpredsjednika Kantona sukladno Ustavu Federacije i ovom Ustavu;
- d) utvrđuje politiku i donosi programe razvoja Kantona;
- e) potvrđuje imenovanje Premijera, zamjenika Premijera i članova Vlade Kantona;
- f) osniva kantonalne i općinske sudove i utvrđuje njihove nadležnosti;
- g) bira sudije kantonalnih sudova sukladno Ustavu Federacije i ovom Ustavu;
- h) usvaja budžet Kantona i donosi zakone o oporezivanju i na drugi način osigurava potrebno finansiranje;
- i) bira zastupnike u Dom naroda Federacije sukladno Ustavu Federacije;
- j) odlučuje o prijenosu ovlaštenja Kantona na općine i Federaciju;
- k) odobrava zaključivanje ugovora i sporazuma u oblasti međunarodnih odnosa i međunarodne suradnje;
- l) provodi istragu sukladno ovom Ustavu i posebnim propisima;
- m) vrši i druge poslove utvrđene federalnim propisima, ovim Ustavom i kantonalnim propisima.

Član 19.

Način rada Skupštine

Skupština bira predsjedavajućeg i dva njegova zamjenika iz reda izabranih poslanika.

Skupština zasijeda javno, izuzev u slučajevima kada je to predviđeno njenim poslovníkom. Izvještaji o zasjedanjima i donesenim odlukama se objavljuju u sredstvima javnog informiranja.

Način rada Skupštine bliže se uređuje poslovníkom.

Član 20.

Poslanički imunitet

Krivični postupak ili građanska parnica ne mogu biti pokrenuti protiv kantonalnog poslanika, niti kantonalni poslanik može biti zadržan u pritvoru ili kažnjen na bilo koji način zbog iznesenog mišljenja i datog glasa u Skupštini.

Član 21.

Način odlučivanja u Skupštini

U vršenju svojih nadležnosti Skupština donosi zakone, druge propise, te opće i pojedinačne akte (dalje: propisi).

Propisi se smatraju donesenim ako sjednici prisustvuje najmanje 51% (pedesetjedanposto) poslanika i ako je za predloženi propis glasala većina od ukupnog broja izabranih poslanika.

Izuzeo, kada se radi o pitanjima vezanim za ostvarivanje posebnih nacionalnih, socijalnih ili drugih interesa određenih grupa građana, 15% (petnaestposto) poslanika može zatražiti da se odluka donese dvotrećinskom većinom od ukupnog broja izabranih poslanika u Skupštini.

Propisi koji imaju karakter općeg akta stupaju na snagu kako je to u njima određeno, ali ne prije nego što budu objavljeni.

Član 22.

Provođenje istrage

Skupština ili njeni odbori mogu provoditi istrage radi raspravljanja određenih pitanja koja su se pojavila u odnosima unutar Kantona, a u kojima je učestvovalo tulo koji od poslanika, članova Vlade odnosno organa ili službi kantonalne Vlade; te u tom cilju pozivati svjedoke ili prikupljati druge dokaze.

Postupak provođenja istrage u smislu prethodnog stava uređuje Skupština posebnim propisom.

B) IZVRŠNA VLAST

Član 23.

Opća odredba

Izvršnu vlast u Kantonu vrše Predsjednik (dalje: Predsjednik) i Vlada Kantona (dalje: Vlada).

Član 24.

Predsjednik Kantona

Predsjednika bira Skupština većinom glasova između kandidata koje predlože poslanici.

Predsjednik se bira na period od 2 (dvije) godine i ne može se na tu funkciju birati više od 2 (dva) puta uzastopno.

Član 25.

Nadležnosti Predsjednika Kantona

Predsjednik je nadležan za:

- a) imenovanje i smjnjivanje Premijera, zamjenika Premijera i članova Vlade;
- b) predlaganje sudija kantonalnih sudova;
- c) predstavljanje i zastupanje Kantona u zemlji i inostranstvu;
- d) zaključivanje ugovora i drugih akata kojima se preuzimaju prava i obaveze za Kanton, a tim da se za ugovore veće vrijednosti i ugovore iz oblasti međunarodne suradnje mora pribaviti suglasnost Skupštine sukladno ovom Ustavu;
- e) podnošenje zahtjeva Ustavnom sudu Federacije i Ustavnom sudu Bosne i Hercegovine;
- f) razmatranje izvještaja ombudsmena i drugih međunarodnih organizacija za zaštitu ljudskih prava i obezbjeđivanje poduzimanja potrebnih mjera u zaštiti ljudskih prava i sloboda;

IZVODI IZ POSLOVNIKA SKUPŠTINE KANTONA SARAJEVO

Skupština donosi Ustav, zakone, budžet i izvještaj o izvršenju budžeta, prostorni plan Kantona, Poslovnik Skupštine, odluke i zaključke deklaracije, rezolucije, preporuke i smjernice i daje autentična tumačenja zakona ili drugog akta.

Član 118.

Kad Skupština vrši izmjene ili dopune općih akata Skupštine, zakon mijenja ili dopunjuje zakonom, a ostale opće akte, osim zaključka, odlukom.

Zaključak se mijenja ili dopunjuje zaključkom.

Autentično tumačenje se ne može mijenjati ili dopunjavati.

Član 119.

Odluka je skupštinski akt koji se donosi radi izvršavanja ili konkretizacije Ustava, zakona ili drugih općih akata ili njihovih pojedinih dijelova.

Odlukom se odlučuje i o drugim pravima i obavezama Skupštine kada je to Ustavom, zakonom, drugim općim aktom ili ovim poslovníkom određeno.

Član 120.

Zaključkom Skupština odlučuje o svom radu i o radu radnih tijela Skupštine i Službe Skupštine.

Zaključkom Skupština može zauzeti stav o pitanju koje je razmatrala, uključujući utvrđivanje obaveza za Vladu i kantonalne organe uprave u pogledu pripreme zakona ili drugih propisa i općih akata ili vršenja drugih poslova iz njihovog djelokruga.

Radna tijela Skupštine donose zaključke iz svog domena rada.

Član 121.

Deklaracijom se izražava stav Skupštine o političkim pitanjima i drugim bitnim pitanjima od interesa za Kanton, Federaciju Bosne i Hercegovine ili Bosnu i Hercegovinu.

Član 122.

Rezolucijom se utvrđuje političko djelovanje u svim ili pojedinim oblastima iz djelokruga Skupštine.

Rezolucijom se daju i političke smjernice za rad Vlade, kao i drugih kantonalnih organa i organizacija.

Član 123.

Preporukom se izražava mišljenje Skupštine u vezi sa usklađivanjem odnosa i razvijanjem međusobne saradnje organizacija i zajednica o pitanjima od kantonalnog interesa.

Član 124.

Smjernicama se utvrđuju obaveze Vlade i kantonalnih organa uprave u vezi sa politikom izvršavanja zakona i drugih propisa i općih akata, te se usmjerava njihov rad.

Član 125.

Akta donosena na sjednici Skupštine potpisuje predsjedavajući Skupštine.

Član 126.

Izvornikom zakona, odnosno drugog propisa ili općeg akta Skupštine, smatra se onaj tekst zakona odnosno drugog propisa ili općeg akta koji je usvojen na sjednici Skupštine.

- Javna diskusija o nacrtu zakona, drugog propisa ili općeg akta

Član 141.

U cilju očitovanja i davanja mišljenja i sugestija kantonalnih organa uprave, javnih preduzeća i ustanova, lokalne samouprave i javnosti Kantona u cjelini, o nacrtu zakona koji Skupština utvrdi, provodi se javna rasprava.

Obavezni sudionici javne rasprave su kantonalni organi uprave i jedinice lokalne samouprave, te kantonalne ustanove i javna preduzeća na koja se nacrt zakona neposredno odnosi, odnosno koja su određena zaključkom o otvaranju javne rasprave.

Član 142.

Zaključak o otvaranju javne rasprave sadrži odredbe o subjektima koji će organizovati i provesti raspravu, obimu rasprave, kao i načinu finansiranja i roku za njeno provođenje.

Rok za provođenje javne rasprave je najmanje trideset dana. Izuzetno, Skupština može odrediti kraći rok javne rasprave. Rok za provođenje javne rasprave teče od dana dostave nacrtu zakona obaveznicima sudionicima javne rasprave. Tokom javne rasprave, nadležno radno tijelo Skupštine učestvuje u javnom pretresu koje organizuje predlagač.

O rezultatima javne rasprave Skupštini se podnosi izvještaj koji sadrži primjedbe, prijedloge i mišljenja.

Član 143.

Predlagač zakona dužan je da prilikom izrade prijedloga zakona uzme u obzir primjedbe, prijedloge i mišljenja sadržana u izvještaju o javnoj raspravi, kao i da obrazloži razloge zbog kojih nije pojedine primjedbe, prijedloge ili mišljenja uvrstio u prijedlog zakona.

Izuzetno, ako je radno tijelo koje podnosi izvještaj o rezultatima javne rasprave istovremeno i predlagač zakona, može zajedno sa izvještajem dostaviti prijedlog zakona, a Skupština će na istoj sjednici razmatrati izvještaj i prijedlog zakona.

Član 144.

Odredbe ovog poslovnika koje se odnose na javnu raspravu o nacrtu zakona, shodno se primjenjuju i na javnu raspravu o nacrtima drugih propisa ili općih akata Skupštine.

- Prijedlog zakona

Član 145.

Prijedlog zakona podnosi se u obliku u kome se donosi zakon.

Obrazloženje prijedloga sadrži, pored pitanja iz člana 138. stav 3. ovog poslovnika, objašnjenja važnih pravnih instituta, izmjene i dopune koje su izvršene u odnosu na nacrt zakona, primjedbe i prijedloge na nacrt zakona koji nisu prihvaćeni i iz kojih razloga, kao i druge značajne okolnosti u vezi sa pitanjima koja se zakonom uređuju.

Član 146.

O načinu podnošenja prijedloga zakona, njegovog upućivanja Skupštini, drugim tijelima Skupštine i zainteresiranim organima i drugim organizacijama i zajednicama, njegovog razmatranja u Zakonodavno-pravnoj komisiji, kao i razmatranja po pitanjima zaštite vitalnih nacionalnih interesa, shodno se primjenjuju odgovarajuće odredbe ovog poslovnika koje se odnose na nacrt zakona.

Član 147.

Predsjedavajući Skupštine po prijemu dostavlja prijedlog zakona poslanicima/zastupnicima i on se može pretresati na sjednici Skupštine po isteku roka od 14 dana od dana dostavljanja poslanicima/zastupnicima.

Bosnia and Herzegovina
Federation of Bosnia and Herzegovina
CANTON SARAJEVO
Institute of Sarajevo Canton Planning Development

Broj: 05-24-2124/23
Sarajevo, 17.02.2023.

Kanton Sarajevo

Ministarstvo kulture i sporta
Reisa Džemaludina Čauševića 1
71000 Sarajevo

Predmet: Mišljenje o usklađenosti strateških dokumenata
Nacrta Strategije razvoja kulture u Kantonu Sarajevo za period 2022-2027

Poštovani,

U skladu sa vašim zahtjevom broj 12-02-8058-7/22 od 16.02.2023., kojim tražite Mišljenje o usklađenosti strateških dokumenata na Nacrta Strategije razvoja kulture u Kantonu Sarajevo za period 2022-2027, Zavod za planiranje razvoja Kantona Sarajevo, odnosno Sektor za planiranje društveno ekonomskog i strateškog razvoja, kao zakonsko Tijelo za razvojno planiranje i upravljanje razvojem u Kantonu Sarajevo (Član 5. stav (1) Zakona o razvojnom planiranju i upravljanu razvojem u FBiH), a u vezi Člana 16. stav (3) Uredbe o izradi strateški dokumenata u FBiH, daje sljedeće mišljenje:

- Nacrt Strategije razvoja kulture u Kantonu Sarajevo za period 2022-2027 je urađen u skladu sa preporučenom metodologijom koju nalaže zakonska i podzakonska regulativa o razvojnom planiranju i navedeni strateški dokument je usklađen sa strateškim dokumentima viših nivoa vlasti, odnosno Strategijom razvoja Kantona Sarajevo 2021-2027., Strategijom razvoja Federacije BiH 2021.-2027., Okvirom za realizaciju ciljeva održivog, kao i univerzalnih razvojnih ciljeva SDG 2015-2030.

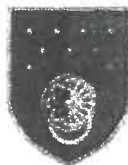
S poštovanjem,

Direktor

Firuk Vaharjemović, Mr. dipl. ing. arh.

Dostaviti:
- naslovu
- a/a

Bosnia and Herzegovina
Federation of Bosnia and Herzegovina

CANTON SARAJEVO
Ministry of Finance

Broj: 08/03-11-4535/23 AH
Sarajevo, 20.02.2023. godine

KANTON SARAJEVO
MINISTARSTVO KULTURE I SPORTA

Predmet: Mišljenje na Nacrt Strategije razvoja kulture u Kantonu Sarajevo
za period 2022 - 2027

Veza: Vaš dopis, broj: 12-02-8058-7/22 od 16.02.2023. godine;

Vezano za Vaš zahtjev za mišljenje na Nacrt Strategije razvoja kulture u Kantonu Sarajevo za period 2022 - 2027, u skladu sa članom 8. Pravilnika o proceduri za izradu izjave o fiskalnoj procjeni zakona, drugih propisa i akata planiranja na budžet („Službene novine Federacije BiH“, br. 34/16 i 15/18), dajemo sljedeće mišljenje:

Ministarstvo kulture i sporta Kantona Sarajevo je postupilo u skladu sa navedenim Pravilnikom i Ministarstvu finansija uz Nacrt Strategije dostavilo na mišljenje popunjen i potpisan obrazac IFP-NE u kojem je data sljedeća izjava: „Predloženim Nacrtom Strategije razvoja kulture Kantona Sarajevo do 2027. godine, koja proizilazi iz usvojene Strategije razvoja Kantona Sarajevo 2021-2027, stvoreni su preduslovi za sektorsku strategiju razvoja koja definiše javne politike, pravce, ciljeve i resurse razvoja sektora kulture u Kantonu Sarajevo. Potrebna sredstva za realizaciju Strategije kulture će se nakon usvajanja, utvrđivati DOB-om i Budžetima Kantona Sarajevo u skladu sa raspoloživim sredstvima. U prilogu dostavljamo Nacrt Strategije razvoja kulture Kantona Sarajevo do 2027. godine“.

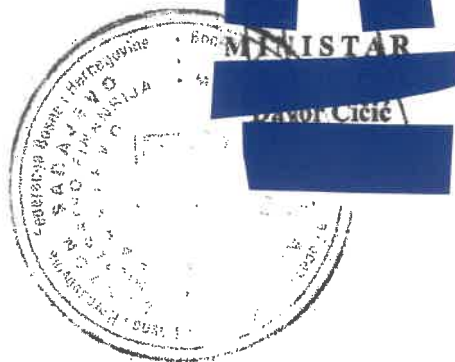
Obzirom da do današnjeg dana (20.02.2023. godine) nije donesen Budžet Kantona Sarajevo za 2023. godinu i na snazi je Odluka o privremenom finansiranju potreba Kantona Sarajevo za period 01.01.-31.03.2023. godine, u skladu sa Zakonom o budžetima u FBiH („Službene novine FBiH“, br. 102/13, 9/14, 13/14, 8/15, 91/15, 102/15, 104/16, 5/18, 11/19, 99/19 i 25/22) navedenom Odlukom konstatujemo sljedeće: Privremeno finansiranje obavlja se srazmjerno sredstvima utrošenim u istom periodu, a najviše do tromjesečnog prosjeka za prethodnu fiskalnu godinu. U periodu privremenog finansiranja finansiraju se isti programi.

Adresa: Maršala Tita 62, 71 000 Sarajevo
Tel: + 387 (0) 33 565-005, Fax: + 387 (0) 33 565-052
Web: <http://mf.ks.gov.ba>, E-mail: mf@mf.ks.gov.ba

1/2

Budžetski korisnici ne mogu započeti nove ili proširene programe i aktivnosti dok se ne donese budžet. Nakon isteka privremenog finansiranja ostvareni prihodi i primici te izvršeni rashodi i izdaci uključuju se u budžet tekuće godine.

Dostaviti:

1. *Naslovu*
2. *MF-Sektor za budžet i fiskalni sistem*
3. *a/a*

Pripremio: Amir Hamzić

Kontrolisala: Amina Močević, m. oec.

Adresa: Maršala Tita 62, 71 000 Sarajevo
Tel: + 387 (0) 33 565-005, Fax: + 387 (0) 33 565-052
Web: <http://mf.ks.gov.ba>, E-mail: mf@mf.ks.gov.ba

2/2

OBRAZAC IZJAVA O FISKALNOJ PROCJENI										Obrazac IFP NE
A 1. Obradivač propisa										
Razdjel	KOD	NAZIV								
22	01	0007	MINISTARSTVO KULTURE I SPORTA KANTONA SARAJEVO							
B 2. Osnovni podaci o prijedlogu propisa										
Vrsta propisa/akta	Zakon	NE	NE	Odluka	NE	NE	Strategija	NE	DA	
Naziv propisa/akta	Uredba	NE	NE	Drugi akti	NE	NE	Drugi akti planiranja	NE	DA	
C 3. Izjava o nepostojanju dodatnih fiskalnih efekata predloženog propisa										
Predložanim Nacrtom Strategije razvoja kulture Kantona Sarajevo do 2027. godine, koja proizilazi iz usvojene Strategije razvoja Kantona Sarajevo 2021-2027, stvoreni su preduslovi za sektorsku strategiju razvoja koja definiše javne politike, pravce, ciljeve i resurse razvoja sektora kulture u Kantonu Sarajevo. Potrebna sredstva za realizaciju Strategije kulture će se nakon usvajanja, utvrditi DOB-om i Budžetima Kantona Sarajevo u skladu sa raspoloživim sredstvima. U prilogu dostavljamo Nacrt Strategije razvoja kulture Kantona Sarajevo do 2027. godine										
D 4. Pečat i potpis odgovornog lica										
Samir Avdić, ministar										
Sarajevo, 16.03.2023.										
										

